

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, ПРОЦЕСУ
ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ
ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ**

Матеріали регіонального науково-практичного семінару

5 грудня 2023 року

м. Дніпро

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ігор ЛУГОВИЙ (*голова*), проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції;

Олексій КАМИШАНСЬКИЙ (*заступник голови*), декан факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Андрій СОБАКАРЬ, завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, підполковник поліції;

Роман ОПАЦЬКИЙ, доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Каріна ПСОЦЬКА, доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права.

А 43 Актуальні проблеми запобігання та протидії домашньому насильству: матер. регіон. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 5 грудня 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. 224 с.

Збірник містить матеріали Регіонального науково-практичного семінару, в якому взяли участь науковці, викладачі та здобувачі вищих навчальних закладів та наукових установ України, а також фахівці-практики правоохоронних органів. Тематика публікацій охоплює актуальні проблеми запобігання та протидію домашньому насильству Національної поліції, педагогіку, психологічні особливості тощо. Матеріали семінару можуть бути використані в науково-дослідній роботі та навчальному процесі спеціалізованих ВНЗ, а також у законотворчості та правоохоронній діяльності.

Матеріали подано в редакції авторів тез.

Оргкомітет не несе відповідальності за їх зміст та автентичність

ЗМІСТ

Дар'я БАЙБАРЗА, Інна ШИНКАРЕНКО Використання працівниками підрозділів превентивної діяльності спеціальних психологічних знань щодо жертв домашнього насильства.....	10
Анжеліка БАРЧУК Зарубіжний досвід запобігання та протидію домашньому насильству в одностатевих парах.....	12
Олена БЛОХІНА Деякі аспекти щодо примусового виконання постанов суду за вчинення домашнього насильства.....	14
Anastasiia VOIKO, Ganna DEKUSAR Current trends in the modernization of legislation in the field of preventing and combating domestic violence.....	17
Вадим БОЛГАРЕНКО, Андрій ЧВАЛЮК Інститут захисту постраждалих від домашнього насильства: проблеми та виклики.....	19
Анастасія БОЧАРОВА, Каріна ПІСОЦЬКА Психологічні прийоми спілкування поліцейських з особами, які постраждали від домашнього насильства.....	23
Алевтина БУРЯК, Роман ОПАЦЬКИЙ Домашнє насильство як порушення прав людини та соціальна проблема.....	25
Руслан ВАЛЄЄВ Позиції касаційного адміністративного суду з проблемних аспектів судової практики щодо протидії домашньому насильству.....	27
Даніїл ВАРЕНИК, Максим ШЕВЯКОВ Методологія опитування потерпілих осіб внаслідок домашнього насильства.....	32
Валентин ВОБЛЕНКО, Роман ОПАЦЬКИЙ Протидія домашньому насильству.....	34
Валентин ВОБЛЕНКО, Роман ОПАЦЬКИЙ Захист прав дітей в Україні: проблеми та перспективи.....	36

Марина ВОЙТЮК

Особливості діяльності шелтерів для осіб, що постраждали від домашнього насильства в умовах воєнного стану..... 39

Олександр ГОДЗЕНКО, Олександр ЗАХАРЧЕНКО

Деякі питання у діяльності громад при вирішенні питань, пов'язаних з домашнім насильством..... 41

Анна ГОЛОВЧЕНКО, Роман ОПАЦЬКИЙ

Уповноважені органи Національної поліції України як суб'єкти запобігання та протидії домашньому насильству..... 44

Микола ГОЛУБ

Функціонування мобільних груп реагування Національної поліції – важлива складова протидії домашньому насильству в умовах воєнного стану (досвід роботи НП Харківської області)..... 47

Кароліна ГОНЧАР, Каріна ПІСОЦЬКА

Public interaction in solving the problems of domestic violence..... 50

Вікторія ГОРОБЕЦЬ, Каріна ПІСОЦЬКА

Історичні фактори насильства, протидія та припинення домашнього насильства: сучасні виклики..... 52

Наталія ГРИЩЕНКО

Деякі питання визначення ознаки систематичності у ст. 1261 Кримінального кодексу України..... 54

Anastasia DUDNYK, Ganna DEKUSAR

Actual issues of prevention of domestic violence in the family..... 57

Artem DOVIDENKO, Ganna DEKUSAR

The role of the community in addressing domestic violence..... 59

Євген ЄДАМЕНКО

Профілактична діяльність підрозділів поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству..... 60

Софія ЄРЬОМІНА, Маргарита МАКСИМОВА

Дотримання прав і свобод дітей працівниками превентивної діяльності..... 63

Анна ЖЕЛІЗНЯК

Психологічне насильство як складова домашнього насильства: поняття, різновиди та відповідальність..... 66

Наталія ЗАХАРОВА, Роман О ПАЦЬКИЙ Фактори, що сприяють гендерно зумовленому насильству в умовах збройного конфлікту.....	68
Олександр ЗАХАРЧЕНКО Запобігання та протидія домашньому насильству.....	70
Орина ЗІМІНА, Каріна ПІСОЦЬКА Вплив віртуальних технологій на попередження домашнього насильства в сім'ї: виклики та можливості.....	72
Віта ІВАЩЕНКО Заходи у сфері запобігання домашньому насильству, що проводять навчальні заклади та установи системи освіти.....	75
Віталіна ІВАШКО, Роман ОПАЦЬКИЙ Проблемні аспекти запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей під час війни в Україні.....	78
Олексій КАМИШАНСЬКИЙ Роль практично орієнтованої підготовки поліцейських у підвищенні ефективності протидії домашньому насильству в Україні.....	81
Дар'я КАПУСТЬЯН, Роман ОПАЦЬКИЙ Особливості прояву домашнього насильства під час війни.....	83
Тетяна КАРПЕЦЬ, Андрій ЧВАЛЮК Соціально-правовий захист жертв домашнього насильства в Україні.....	86
Аліса КАРЯКІНА, Маргарита МАКСИМОВА Протидія домашньому насильству: досвід України та зарубіжних країн.....	88
Максим КИРСТЯ, Маргарита МАКСИМОВА Домашнє насильство: аналіз факторів, впливу на сім'ю та стратегії вирішення конфліктів.....	91
Софія КІЛЬОВА, Маргарита МАКСИМОВА Психолого-педагогічні аспекти роботи з дітьми-кривдниками, які скоїли правопорушення.....	93
Софія КІЛЬОВА, Каріна ПІСОЦЬКА Законодавче забезпечення роботи з неповнолітніми в діяльності підрозділів Національної поліції України.....	95

Дмитро КІРНОС, Руслан ВАЛЄЄВ

Форми домашнього насильства, механізми захисту та правове регулювання його проявів..... 98

Дмитро КІРНОС, Олександр ЗАХАРЧЕНКО

Протидія насильству і жорсткому поведженню з дітьми в умовах воєнного стану..... 100

Дарина КОХАНОВСЬКА, Каріна ПІСОЦЬКА

Запобігання та протидія домашньому насильству в умовах воєнного стану: виклики та вирішення проблеми..... 102

Анатолій КОМЗЮК, Євгенія ЛИПІЙ

Деякі питання адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства..... 105

Дарина КОХАНОВСЬКА, Інна ШИНКАРЕНКО

Взаємодія суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі..... 109

Валерія КУЧЕРЕНКО

Роль громади у вирішенні проблеми домашнього насильства..... 110

Дмитро ЛИСЕНКО, Роман ОПАЦЬКИЙ

Оцінка ризиків продовження та повторного вчинення насильства за ознакою статі, заходи впливу на кривдника та притягнення його до відповідальності..... 112

Олександр ЛІКАРЕНКО

Сучасні детермінанти вчинення домашнього насильства як соціального явища..... 115

Борис ЛОГВИНЕНКО

До проблеми класифікації форм домашнього насильства..... 118

Максим МАРЧЕНКО, Руслан ВАЛЄЄВ

Місце та роль національної поліції в протидії домашньому насильству..... 121

Анастасія МІРОШНИЧЕНКО, Інна ШИНКАРЕНКО

Психологічні наслідки домашнього насильства для постраждалих осіб..... 123

Валерія МІРОШНИЧЕНКО, Андрій ЧВАЛЮК

Особливості провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані із насильством у сім'ї..... 125

Олег НАГОРНИЙ, Карина ПІСОЦЬКА Виклики для поліції у боротьбі з домашнім насильством: проблемні аспекти та можливі шляхи вирішення.....	128
Лола НЕМОНОВА, Карина ПІСОЦЬКА Проблеми захисту прав дітей під час воєнного стану в Україні.....	130
Олександра НЕСТЕРЦОВА-СОБАКАРЬ Особливості процедури розірвання шлюбу в умовах дії правового режиму воєнного стану: нові виклики та перешкоди.....	133
Олексій ОВЧИННИКОВ, Борис ЛОГВИНЕНКО Як розпізнати домашнє насильство та до кого звертатись.....	136
Ivan OMELCHUK, Ganna DEKUSAR Role of the community in addressing domestic violence.....	137
Роман ОПАЦЬКИЙ Проблематика застосування термінового заборонного припису.....	139
Юлія ПІНЧУК Реалізація державних програм протидії домашньому насильству у Німеччині.....	142
Карина ПІСОЦЬКА Legal and psychological aspects of domestic violence.....	145
Марія ПРАВДА, Роман ОПАЦЬКИЙ Протидія домашньому насильству як складова публічного порядку.....	147
Анатолій ПУХОВИЙ, Руслан ВАЛЄЄВ Актуальні напрями роботи національної поліції з попередження та протидії домашньому насильству.....	149
Анатолій ПУХОВИЙ, Олександр ЗАХАРЧЕНКО Домашнє насильство як загроза національній безпеці.....	152
Владислав РЕЗНІК, Елеонора СКИБА Формування гендерної компетентності ідентичності поліцейських як інноваційна складова протидії домашньому насильству.....	154
Владислав РЕКУНЕНКО, Роман ОПАЦЬКИЙ Актуальні проблеми запобігання та протидії домашньому насильству.....	157
Артем САХНО Адміністративно-правове забезпечення прав людини в умовах дії правового режиму воєнного стану.....	159

Костянтин СВЕРДЛІН

Актуальні питання кадрового забезпечення уповноважених органів пробації у розрізі проблеми протидії домашньому насильству в Україні..... 162

Anatoly SENDETSKY, Ganna DEKUSAR

Promoting non-violent ideology in society..... 165

Каріна СЕРЕМЧУК, Катерина ШЕНДАКОВА

Повноваження підрозділів поліції превентивної діяльності щодо запобігання домашньому насильству..... 166

Даніл СІЛЬЧЕНКОВ, Інна ШИНКАРЕНКО

Протидія домашньому насильству органами Національної поліції..... 168

Елеонора СКИБА

Гендерна складова сучасної освіти правоохоронців..... 171

Ярослав СМАГА, Роман ОПАЦЬКИЙ

Протидія та запобігання домашньому насильству в діяльності Національної поліції України..... 173

Андрій СОБАКАРЬ

Протидія домашньому насильству й насильству за ознакою статі під час дії правового режиму воєнного стану..... 175

Ярослав СПИЦЬКИЙ, Борис ЛОГВИНЕНКО

Реагування поліції на домашнє насилля, принципи, дії поліції..... 178

Artem STARIKOV, Ganna DEKUSAR

Problematic issues that arise when police respond to domestic violence in the family..... 180

Максим СУДОПЛАТОВ, Олександр КОЛОМОЄЦЬ, Володимир ЄФІМОВ

Проблематика економічного насильства щодо дітей в Україні..... 182

Максим СУДОПЛАТОВ, Ростислав МОЛЧАНОВ

Психологічні аспекти домашнього насильства: розкриття механізмів та стратегій допомоги постраждалим..... 184

Максим СУДОПЛАТОВ, Андрій ПОРОХНЯВИЙ

Щодо гендерних аспектів фізичної підготовки в Національній поліції України..... 187

Лідія СУКМАНОВСЬКА

До питань кримінально-правового регулювання протидії домашньому насильству в Україні.....189

Вікторія ТЕЛЕВНА

Принципи взаємодії ювенальної превенції та закладів освіти.....192

Катерина ТИМЧЕНКО, Андрій ЧВАЛЮК

Наслідки домашнього насильства над дитиною.....194

Сергій ХВОСТОВЦЕВ

Правовий захист дітей в сфері протидії домашньому насильству.....197

Vadym KHMIL, Ganna DEKUSAR

International experience in preventing and combating domestic violence.....199

Катерина ШАРАМОК, Андрій ЧВАЛЮК

Принципи міжнародно-правової протидії домашньому насильству.....202

Богдан ШЕВЧЕНКО, Карина ПІСОЦЬКА

Реагування поліцейськими на факти вчинення домашнього насильства. Попередження домашнього насильства.....205

Максим ШЕВЯКОВ

Соціально-правове регулювання та гарантії захисту для жертв домашнього насильства.....207

Софія ШЕЙКО, Ганна ДЕКУСАР

A gender approach in the work of the police in detecting and responding to cases of domestic violence.....210

Софія ШЕЙКО, Карина ПІСОЦЬКА

Психологічні аспекти домашнього насильства: дослідження та прогнозування.....212

Ангеліна ШИШКІНА, Інна ШИНКАРЕНКО

Протидія домашньому насильству на основі міжнародного досвіду.....215

Даніїл ЯНЧЕНКО, Катерина ШЕНДАКОВА

Напрями роботи національної поліції з попередження та протидії випадкам домашнього насильства.....218

Олександр ЯРОВИЙ, Каріна ПІСОЦЬКА

Взаємодія поліції з іншими правоохоронними та громадськими організаціями в сфері протидії домашньому насильству.....220

Дар'я БАЙБАРЗА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Інна ШИНКАРЕНКО,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛЬНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ ЩОДО ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Сім'я відіграє важливу роль у становленні особистості дитини, задовольняючи її соціальні потреби. Саме в родині у дитини складаються перші уявлення про людські цінності, про характер взаємовідносин між людьми. Найважливішу роль у її вихованні відіграють батьки. Тато – це опора для всієї сім'ї, він є взірцем сили та мужності. Його роль важлива у розвитку і вихованні дитини, а матір з перших днів життя малюка закладає в нього любов та турботу і є прикладом для нього. Стосунки у родині є однією з найважливіших частин життя кожної людини. Проте нерідко вони приносять біль та розпач. І саме тоді, коли мова йде про домашнє насильство.

В умовах сучасного суспільства проблема домашнього насильства торкається найбільш незахищених її членів – дітей. Зазвичай дитина страждає від кількох видів насильства одразу. Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначають фізичне, психологічне, сексуальне, економічне насильство [1]. Найчастіше діти зазнають психічного насильства, яке виражається у вигляді погрози, словесних образ, з боку однолітків, батьків, опікунів, вихователів. У дітей, що живуть у сім'ях, де застосовується насильство, порушується психіка, і не тільки тоді, коли кривдять їх особисто, але й тоді, коли знущаються з близьких їм людей. У майбутньому такі діти вважають насильницькі дії правомірними.

Дослідники, які працюють з проблемою хронічного насильства, відзначають, що насильство завжди йде по колу, тобто має циклічний характер. Кожного наступного разу цей цикл може скорочуватися в часі, а насильство – ставати більш інтенсивним та жорстоким. Як зазначає Мар'яна Гевко, психолог відділення центру захисту та соціально-психологічної підтримки дітей за моделлю «Барнахус»: «Із вересня 2021 року по жовтень

2023 року загалом по Україні, по всіх центрах, які відкриті на даний час, 162 дитини отримали послуги на базі центрів «Барнахус». 83 % з цієї кількості – діти, які постраждали від насильства, а 17% – діти, які стали свідками насильства» [2]. І це не загальна статистика, тому що більшість осіб які страждають від домашнього насильства, не знають як про це повідомити, тому зберігають мовчання.

У протидії та запобіганні домашньому насильству головною складовою є поліція, а саме працівники підрозділів превентивної діяльності. Поліцейські повинні знати певний механізм для кращої комунікації з особами, що стали жертвами домашнього насильства:

1. Слід заохотити постраждалу особу до бесіди з представником поліції.

2. Якщо вона відчуває небезпеку – надати контакти та роз'яснити доступною мовою, яку саме допомогу постраждала особа може отримати, звернувшись до відповідного закладу чи установи, та які документи для цього їй потрібні. Якщо поліцейський не володіє достовірною інформацією з цих питань або має обмаль часу на інформування постраждалої особи, вкрай важливо надати контакти «гарячих» ліній, звернувшись на які, постраждала особа зможе отримати таку інформацію [3, с. 138].

Тож для захисту осіб, що постраждали від домашнього насильства, підрозділи превентивної діяльності повинні вміти використовувати спеціальні психологічні знання для відвернення та запобігання домашньому насиллю. Це вимагає високої кваліфікації та емпатії, оскільки працівники повинні виявляти не лише зовнішні ознаки, а й психологічні сліди насильства. Застосування спеціалізованих знань та умінь у цій сфері дозволяє не лише ефективно реагувати на виявлені ситуації, але й надавати комплексну підтримку постраждалим, сприяючи їхньому фізичному та емоційному відновленню.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 03.08.2023 р.. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

2. У центрах «Барнахус» допомогу отримали 162 дитини, які постраждали від насильства. URL : <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-society/3791328-u-centrah-barnahus-dopomogu-otrimali-162-ditini-aki-postrazdali-vid-nasilstva.html>.

3. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посібник для поліцейських уповноважених підрозділів органів Національної поліції. 2023. С.138.

Анжеліка БАРЧУК,

аспірант

кафедри загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В ОДНОСТАТЕВИХ ПАРАХ

Проблема домашнього насильства без перебільшення є однією з найбільш поширених як в Україні, так і в багатьох інших державах. Вона істотно загострюється у період соціальних і політичних потрясінь, економічних криз, дії особливих правових режимів тощо. Варто відмітити, що проблема домашнього насильства часто залишається непоміченою та недооціненою саме в одностатевих парах. Однією з причин цього є те, що такі пари часто є ізольованими від суспільства через свою гендерну ідентичність та сексуальну орієнтацію, що може ускладнювати для них доступ до підтримки та допомоги. Також потрібно зважати на те, що жертви насильства в таких парах можуть відчувати сором або страх перед стигматизацією.

Переходячи до розгляду зазначеної проблеми більш детально, зауважимо, що Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) визнав порушення Україною права одностатевої пари, яка не може укласти шлюб та стикається з дискримінацією. За інформацією центру прав людини Zmina, тисячі гомосексуальних пар в Україні не можуть розв'язувати питання спадщини, користуватись спільно надбаним майном або розподіляти його в разі розлучення [1].

Так, 01.06.2023 у справі Маймулахін і Марків проти України (№ 75135/14) ЄСПЛ прийняв рішення про порушення Україною статей 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя» та 14 «Заборона дискримінації» Європейської конвенції з прав людини [2-3].

Коли йдеться про домашнє насильство, а особливо про такий його різновид як насильство з боку інтимного партнера (IPV – Intimate partner violence), то зазвичай це насильство чоловіків проти жінок. Водночас група науковців у Канаді провели гендерне дослідження щодо насильства серед чоловіків-гомосексуалів, яке базувалося на інтерв'ю з жертвами такого насильства [4]. Зокрема, аналізували нормалізацію насильства в стосунках. Як і для гетеросексуальних пар, було характерним посилення на те, що всі сваряться, тісні стосунки неможливі без проблем, і що просто деякі пари можуть мати турбулентні відносини. Однак гомосексуальні партнери-чоловіки ще й нормалізували завдану їм фізичну та психічну шкоду як частину того, що означає «бути чоловіком». Насильство в чоловічих стосунках, у тому числі сексуальних, видавалося таким, яке треба сприймати

мужньо, тобто – з чоловічою фізичною силою та владою, відтак насильство з боку інтимного партнера поєднувалося з особливістю маскулінного стоїцизму. Опитані чоловіки також скаржилися, що їм складно звертатися по допомогу з наступних причин:

а) служби допомоги від домашнього насильства створені для жінок, і їхні програми орієнтовані на жінок;

б) гомосексуальні чоловіки перебували в дискурсі гегемонної маскулінності з притаманною їм силою та стоїцизмом, відтак звернення по допомогу ставило б під сумнів їхню маскулінність, особливо коли звертатися треба в традиційно жіночі сервіси [5].

Дж. Джоллі зазначає, що дослідження, проведене в США, свідчить про те, що одностатеві партнери зазнають більшого рівня домашнього насильства, ніж гетеросексуальні пари. Висновки дослідження свідчать про те, що в таких випадках має місце «модель стресу меншини – ідея про те, що належність до меншини створює додатковий стрес». Крім цього, існують зовнішні стрес-чинники, такі як дискримінація та насильство щодо представників і представниць ЛГБТ+ спільноти, а також внутрішні чинники – внутрішньо негативне ставлення до гомосексуалізму. Так, у випадку зовнішньої дії має місце «феномен подвійної шафи», коли жертви не бажають повідомляти про насильство, тому що вони не хочуть, щоб про їх статус як ЛГБТ+ осіб не дізналися представники влади та громадськості. Та, навпаки, на внутрішньому рівні жертви домашнього насильства в одностатевих парах певною мірою вважають, що вони заслуговують на насильство через внутрішні негативні переконання про себе та свою сексуальність [6].

Канадський досвід поліцейської протидії домашньому насильству в одностатевих парах свідчить про доцільність впровадження наступних кроків:

а) залучення для більш ефективного вирішення проблеми домашнього насильства соціальних працівників, які реагуватимуть на виклики про факти домашнього насильства разом із поліцейськими;

б) насильство стосується людей будь-якої гендерної ідентичності та сексуальної орієнтації. Однак поліція має краще реагувати на такі факти, щоб завоювати довіру та впевненість осіб з ЛГБТ+ спільноти;

в) вказано на важливість більшого представництва ЛГБТ+ осіб у поліції [7].

На підставі викладеного можна зробити висновок, що досвід багатьох демократичних країн, зокрема, США та Канади, свідчить про важливість недопущення дискримінації по відношенню до всіх без винятку членів суспільства. Тому доцільно внести зміни і доповнення до національного законодавства щодо визнання одностатевих (цивільних) партнерств, а також оптимізувати діяльність Національної поліції України в напрямі запобігання і протидію домашньому насильству з урахуванням вищенаведених чинників і особливостей.

Варто підтримати позицію Б. Логвиненка у тому, що сучасному українському суспільству необхідно визнати факт існування сімейних відносин, утворених особами однієї біологічної статі, адже такі партнери також мають підпадати під дію законодавства, спрямованого на запобігання і протидію домашньому насильству [8, с. 138].

Список використаних джерел:

1. Українська гей-пара виграла справу у ЄСПЛ: неможливість укласти шлюб в Україні визнали порушенням прав людини. URL : <https://zmina.info/news/ukrayinska-gej-para-vygrala-spravu-u-yespl-nemozhlyvist-uklasty-shlyub-v-ukrayini-vyznaly-porushennyam-prav-lyudyny/>
2. Case of Maymulakhin and Markiv v. Ukraine. (Application no. 75135/14). The European Court of Human Rights. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-224984>.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). Міжнародний документ від 04.11.1950 р. *Рада Європи*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
4. Oliffe J. L., Han C., Maria E. S., Lohan M., Howard T., Stewart D. E., & MacMillan H. (2014). Gay men and intimate partner violence: a gender analysis. *Sociology of health & illness*, 36(4), 564-579.
5. Савчук Д. Насильство та маскулінізм в одностатевих стосунках. *Спільне*. URL : <https://commons.com.ua/uk/nasilstvo-ta-maskulinnist-v-odnostatevih-stosunkah/>
6. Jolly J. Is violence more common in same-sex relationships? *BBC*. URL : <https://www.bbc.com/news/magazine-29994648>.
7. Katsarov C. Poor police practices are endangering 2SLGBTQ+ survivors of intimate partner violence. *The Canadian Press*. URL : <https://theconversation.com/poor-police-practices-are-endangering-2slgbtq-survivors-of-intimate-partner-violence-212326>.
8. Логвиненко Б. О. Дискусійні питання ратифікації Україною Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської Конвенції). *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 1. С. 135-139.

Олена БЛОХІНА,

ад'юнкт кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЩОДО ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ
ПОСТАНОВ СУДУ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА**

На сьогодні насильство є однією з гострих соціальних проблем в Україні. Жертвами насильства можуть бути як жінки, так і чоловіки, а також діти, однак, відповідно до статистики, переважна частина насильницьких дій спрямовується все-таки саме на жінок та дітей. При цьому насильницькі дії кривдника можуть бути спрямовані як на одного члена в сім'ї, так і на усіх членів родини, та не обмежуватися лише фізичними чи сексуальними

діями, а мати і психологічний та економічний характер, зокрема, у формі залякування, страждання, примусу і позбавлення свободи, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування тощо.

Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

За вчинення домашнього насильства правопорушник може нести адміністративну та кримінальну відповідальність. Про домашнє насильство йдеться у багатьох законах України, зокрема, в таких: Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Уповноважені підрозділи органів Національної поліції України здійснюють повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та виносять процесуальні документи на кривдника, зокрема, складають протокол про адміністративне правопорушення за ст. 173-2 КУпАП, який за підвідомчістю згідно з ст. 221 КУпАП розглядають суди, які вже приймають рішення про винуватість правопорушника та накладають відповідні санкції на нього. При цьому в додаток до протоколу уповноважені органи при здійсненні оцінки ризиків можуть винести терміновий заборонний припис стосовно кривдника (ст. 25 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»), який є спеціальним заходом реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства, а органи суду в свою чергу в додаток до основного стягнення відповідно до зазначеної статті виносять обмежувальний припис стосовно кривдника (ст. 26 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»), який полягає в тимчасовому обмеженні прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, та спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи. Також згідно з ст. 39-1 КУпАП: у разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» чи Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок

і чоловіків» [2]. При цьому даний вид стягнення може розглядатися як додаткове до основного стягнення, а відповідно до статті 173-2 КУпАП «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування»:

– тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті:

– тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [2].

Таким чином, суди можуть накласти, як основний вид стягнення – штраф, а як додатковий – направлення на проходження корекційної програми для кривдника, і навпаки. При цьому, якщо правопорушник зможе сплатити штраф, то проходження корекційної програми не може бути направлено на примусове виконання до органів державної виконавчої служби, бо такий вид стягнення не є в переліку примусових стягнень відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Цей вид злочину не втратив своєї актуальності і нині, під час воєнних дій. Вимушена зміна місця проживання, втрата роботи та засобів до існування провокують конфлікти й непорозуміння у стосунках і можуть призвести до насилля. При цьому ситуація ускладнюється тим, що маючи прогалини у законодавстві, постраждала особа ще більше залежить від свого кривдника фінансово, якщо той буде сплачувати накладені стягнення, і тим ще більше провокувати негативне відношення до неї, а беручи до уваги те, що саме по собі таке додаткове стягнення, як проходження корекційної програми для кривдника, не несе в собі примусового направлення до державної виконавчої служби, кривдник у більшості випадків ігнорує його виконання, не знаючи про те, що уповноважені органи Національної поліції можуть скласти повторно протокол про адміністративне правопорушення за ст. 173-2 КУпАП. Таким чином, робимо висновок, що така правова колізія несе в собі як негативні правові наслідки для правопорушника, так і психологічні для жертви кривдника, яка повністю залежить від його емоційного стану.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.

Anastasiia BOIKO,

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

Supervisor:

Ganna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department of
Ukrainian studies and foreign languages of
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

CURRENT TRENDS IN THE MODERNIZATION OF LEGISLATION IN THE FIELD OF PREVENTING AND COMBATING DOMESTIC VIOLENCE

On June 20, 2022, the Verkhovna Rada of Ukraine ratified the Istanbul Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. The vote was supported by 259 MPs. The distribution of votes by factions is as follows: Servant of the People Party – 193 votes in favor, European Solidarity – 9, Batkivshchyna – 0, Platform for Peace and Life – 15 votes in favor, Party for the Future – 2, Voice Party – 10 votes in favor, Trust Group – 13, Restoration of Ukraine – 12 [3].

Ukraine is the author of the Convention, and representatives of the Government (Ministry of Justice and Ministry of Foreign Affairs) participated in the development of this document in 2009-2010 through the Council of Europe's Interim Committee.

This Convention is a significant document for the protection of human rights and gender equality, which are the core values of the European Union [1, p. 34]. The ratification of the Istanbul Convention was one of the requirements for Ukraine to become an EU candidate country, and at the same time, it shows that Ukraine shares the values and principles of the EU.

The continuation of the war of the Russian Federation against Ukraine and the large-scale invasion in February 2022 further emphasized the need to ratify this Convention.

In order to reduce the manipulations around the Istanbul Convention that arose from its adoption by the Council of Europe and were analyzed in detail by the author, the government introduced a statement to the ratification bill, prepared taking into account the experience of other Council of Europe countries, such as Croatia, which have already ratified the Convention [2].

«Ukraine recognizes that the purpose of the Convention is to protect women from all forms of violence, to prevent and prosecute and to eliminate violence against women and domestic violence committed also against men and children (boys and girls). Ukraine does not consider any provision of the Convention to

oblige it to change the Constitution of Ukraine and other laws governing the institutions of marriage, family and adoption, nor does it consider it to interfere with the right of parents to raise their children in accordance with their own beliefs. Ukraine states that it will apply the Convention in accordance with the values, principles and norms defined by the Constitution of Ukraine, in particular with regard to the protection of human rights and fundamental freedoms, equal rights and opportunities for women and men, gender identity, responsible motherhood and fatherhood, family support and child protection. Ukraine also declares that as a result of the large-scale armed aggression of the Russian Federation, the fulfillment of the obligations under the Convention in the temporarily occupied territories, in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol cannot be guaranteed until the constitutional order of Ukraine is fully restored in these territories. Any bodies, their officials and employees in the temporarily occupied territories, in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol are illegitimate and their activities are illegal if these bodies are established or persons are elected or appointed in a manner not provided for by the Constitution and laws of Ukraine, and any acts (decisions, documents) adopted by them are invalid and have no legal force.

Modernization of legislation is an important initiative that covers three main aspects:

- 1) improvement of legislation on combating domestic violence;
- 2) improvement in accordance with the Council of Europe Convention, in particular provisions related to violence against women (rape, forced marriage, forced abortion, forced sterilization, female genital mutilation, crimes in favor of the so-called «honor», stalking, sexual harassment); and
- 3) addressing issues related to the extension of Ukraine's jurisdiction over cases of violence against Ukrainian citizens abroad, which is particularly relevant in the context of forced migration from Ukraine, where the majority of victims are women and children.

As a result, the following areas are considered in terms of specific steps to improve legislation:

- Updating the assessment of the compliance of national legislation with the Council of Europe Convention on the Prevention of Violence against Women and Domestic Violence, which was conducted by expert L. Kozub in 2019. This includes an analysis of the changes that have taken place in the legislation and the development of modern approaches to solving problems.
- Development of proposals for further improvement of legislation, including the possibility of applying restrictive measures to perpetrators of violence against women, criminalization of gender-based violence, stalking, changes to articles regulating genital surgeries, and other aspects.
- Improving legislation to expand the jurisdiction of violence against Ukrainian citizens abroad, especially in the context of forced migration.

- Monitoring the implementation of legislation, taking into account the standards and principles of the Istanbul Convention, and identifying existing and needing to be clarified norms.
- Establish a joint working group with the participation of stakeholders to develop a strategic plan for improving legislation and identify areas that can be implemented in parallel.
- The overall goal is to create harmonized cooperation between governmental and non-governmental structures to effectively improve legislation and protect the rights of citizens.

References:

1. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku systemy zapobihannia ta protydii domashnomu nasylstvu ta nasylstvu za oznakoiu stati v umovakh hlobalnykh vyklykiv sohodennia : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Odesa, 08 lypnia 2022 r.). Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2022. 276 s.
2. Stenohrama zasidannia VRU 20 chervnia 2022 r. Obhovorennia pytannia ratyfikatsii Konventsii Rady Yevropy iz zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavyshchamy. URL : <https://www.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/8012.html>.
3. Poimenne holosuvannia pro proekt Zakonu pro ratyfikatsiiu Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasylstvu stosovno zhinok i domashnomu nasylstvu ta borotbu iz tsymy yavyshchamy (№ 0157) – za osnovu ta v tsilomu. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_golos?g_id=19941.

Вадим БОЛГАРЕНКО,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрій ЧВАЛЮК,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ

Домашнє насильство є проблемою глобального масштабу, яка залишає найбільш вразливі верстви суспільства у небезпеці та залежності від кривдника. Захист жертв вимагає ефективної системи підтримки та захисту, а сам інститут захисту постраждалих від домашнього насильства відіграє ключову роль у забезпеченні їхньої безпеки та відновленні їхнього добробуту.

Домашнє насильство, незалежно від форми прояву, залишає глибокий слід на житті постраждалих, порушуючи не тільки їхню фізичну, але й психологічну та соціальну сфери.

Домашнє насильство невідоме національностям, віку чи соціальному статусу. Незважаючи на велику кількість робіт та зусиль, спрямованих на його запобігання, воно залишається актуальною проблемою у сучасному світі. Виправданість і ефективність інститутів захисту постраждалих є критично важливими аспектами для успішного подолання цієї соціальної пандемії. У цьому контексті ми плануємо розглянути основні проблеми, з якими стикаються інститути захисту постраждалих від домашнього насильства.

Кількість звернень щодо випадків домашнього насильства в Україні в перші шість місяців 2023 року збільшилася на 40 % у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року. Існує підозра, що цей стрімкий ріст випадків насильства може бути спричинений введенням воєнного стану в країні, яка створює додатковий стрес та напругу в сім'ях та погіршує психологічний стан громадян [1]. Більшістю постраждалих (90 %) є жінки [2], але слід зауважити, що є випадки звернень і від чоловіків. Це часто стосується осіб похилого віку, які стають жертвами насильства, скоєного їхніми дорослими дітьми. Проте проблеми виникають і в родинях, де жінка виїхала за кордон разом із дітьми та обмежила контакти батька з ними. У таких ситуаціях, включаючи воєнний контекст, постраждалими також можуть бути військовослужбовці, які перебувають на передовій. Крім того, у воєнний період випадки економічного насильства стають більш поширеними, коли основні потреби постраждалих обмежуються – їх виганяють із дому, позбавляють грошей, продуктів, ігнорують потреби щодо медичної допомоги.

Упродовж перших трьох місяців після вторгнення російської федерації в Україну країною панував хаос і турботою людей було забезпечення свого власного життя та безпеки своїх близьких. У таких надзвичайних обставинах питання домашнього насильства не висувалося на передній план. Як повідомляє заступник начальника Управління моніторингу дотримання прав людини МВС України О. Перунова, коли ситуація в країні поступово стабілізувалась, а люди, які пережили активні бойові дії, вже встигли оселитися в більш безпечних регіонах України, питання насильства в сім'ї знову набрало актуальності [1].

Однією з головних проблем є те, що практичне застосування норм Закону України «Про запобігання та протидію домашнього насильству» [3] є досить складним через декілька ключових факторів:

1) домашнє насильство відбувається майже завжди в обстановці, де досить мало свідків, що унеможливорює процес доказування. Судова практика показує, що багато винних осіб залишаються непокараними через недоліки у підготовці матеріалів справи, відсутність свідків, а також недостатність доказів. Таким чином, винні особи уникають відповідальності;

2) домашнє насильство – справа приватного провадження, що починається лише із заяви потерпілої особи, права якої були порушені. Постраждалі від домашнього насильства часто відчують соціальну ізоляцію. На нашу думку, соціум має ставитися до жертв з розумінням та підтримкою, а не з негативним ставленням.

Останнім часом суспільство стало більш толерантним до випадків домашнього насильства через їх повсякденність, більшість почала вважати це нормою. Проблема домашнього насильства вимагає комплексного підходу і не може бути вирішена лише шляхом змін в законодавстві. Першочерговим завданням є робота з потерпілими від домашнього насильства у напрямі змінення їх свідомості і наданні їм повної інформації щодо цього виду насильства.

Деякі жертви домашнього насильства перебувають у залежності від своїх кривдників. Вони можуть стояти перед вибором між надією на зміну та страхом перед кривдником. Культурні та релігійні переконання можуть створювати додаткові виклики для жертв, а також впливати на їх вибір та рішення щодо виходу з насильницьких стосунків. Сприяння розумінню і повага до різних культурних та релігійних аспектів є важливим завданням у роботі інституту захисту. Доступ до служб та допомоги для жертв домашнього насильства може бути обмеженим або недоступним в деяких регіонах, або ж вимагати надмірних зусиль.

Боротьба з домашнім насильством вимагає виваженого підходу, що базується на підвищенні свідомості громадськості та потенційних жертв. Забезпечення доступної та обов'язкової освіти щодо домашнього насильства для всіх верств населення є ключовим аспектом. Інформаційні кампанії повинні бути націлені на усвідомлення наслідків та негативних аспектів насильства в сімейних відносинах. Організації та установи, які надають допомогу постраждалим від домашнього насильства, мають забезпечити належні фінансові та кадрові ресурси, включаючи належне фінансування, навчання персоналу та доступність необхідних матеріалів і коштів для надання підтримки. Психологічна підтримка повинна надаватися не лише постраждалим, а й особам, що надають їм допомогу, включаючи правоохоронців, адвокатів і працівників служб соціального обслуговування, і постійно підвищувати їх кваліфікацію.

Постраждалі від домашнього насильства повинні мати можливість приєднуватися до соціальних мереж підтримки, де вони можуть спілкуватися, отримувати поради та ділитися досвідом. Створення інклюзивних середовищ сприяє зменшенню соціальної ізоляції, тому постраждалі мають бути підтримані в роботі над власною незалежністю та емансипацією від кривдника, включаючи навчання та професійний розвиток для фінансової стабільності.

Підсумки, виділені з аналізу проблем та викликів інституту захисту постраждалих від домашнього насильства, вказують на те, що проблема насильства у сім'ї вимагає комплексного підходу для ефективного вирішення.

Наразі багато проблем в цій сфері пов'язані з недостатньою освіченістю та усвідомленістю серед самих постраждалих та суспільства загалом. Як було зазначено, суспільство стає більш толерантним до цієї проблеми, та існує стереотип, що проблема домашнього насильства «не на часі». Крім того, складність судових процедур та відсутність психологічної підтримки можуть призвести до того, що потерпілі можуть вагатися звертатися за допомогою. Але слід звернути увагу на те, що вже є вироки (більше 2000) суду за статтею 126-1 Кримінального кодексу України, що свідчить про роботу законодавства [4].

Ми вважаємо, що створення соціальних мереж підтримки та інклюзивних середовищ, а також підтримка незалежності постраждалих від кривдника і забезпечення доступу до безпеки та підтримки, стають важливими частинами вирішення проблеми домашнього насильства. Як за приклад, можна взяти спільну розробку Міністерства внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією та Фондом ООН в галузі народонаселення (UNFPA), що у 2022 році презентували мобільний додаток для жінок, які постраждали від домашнього або гендерно обумовленого насильства або перебувають у групі ризику. Цей проєкт реалізується за підтримки Посольства Великої Британії в рамках «Партнерства Біарріц», до якого Україна приєдналася з ініціативи першої леді Олени Зеленської [5]. Ми впевнені, що подібні проєкти, які висвітлюють проблему домашнього насильства та показують на шляхи боротьби з нею, – одні із ключових аспектів у вирішенні цього питання.

Домашнє насильство є серйозною проблемою в Україні та й в усьому світі. Воно завдає значних страждань жертвам, а також негативно впливає на суспільство в цілому. Як було зазначено вище, одним із важливих заходів щодо протидії та запобігання домашньому насильству є забезпечення доступу жертв до допомоги. Якщо особа буде знати, куди звернутися, вона з більшою ймовірністю зможе захистити себе та своїх близьких від насильства. Держава повинна сприяти цьому, акцентувавши увагу на проблемі домашнього насильства.

Список використаних джерел:

1. Домашнє насильство в Україні: в ході війни ситуація погіршилася. URL : <https://www.dw.com/ru/domasnee-nasilie-vo-vrema-vojniy-situacia-v-ukraine-uhudsatsa/a-66629250>.
2. Яким буває домашнє насильство в Україні та що до нього призводить. URL : <https://suspilne.media/497800-akim-buvae-domasne-nasilstvo-v-ukraini-ta-so-do-nogo-prizvodit/>
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
5. МВС та UNFPA за підтримки першої леді запустили мобільний додаток для виклику поліції у випадках домашнього насильства. URL : <https://www.president.gov.ua/ua/news/mvs-ta-unfpa-za-pidtrimki-pershoyi-ledi-zapustili-mobilnij-d-76861>.

Анастасія БОЧАРОВА,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор філософії в галузі права

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ СПІЛКУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Сьогодні дуже часто чуємо про те, що насильства в сім'ї не повинно бути. Проте також ширяться чутки про випадки скоєння насильства чоловіка над жінкою, батьків над дітьми. Найприкріше те, що рамки сімейного насильства виходять за межі дому – і розширюють їх діти, які потерпають від насильства в сім'ї, скоюючи жорстокі вчинки по відношенню до своїх однолітків. Поліцейські, спілкуючись з постраждалими від домашнього насильства, використовують психологічні прийоми для підтримки та відновлення довіри. Вони проявляють емпатію, надають підтримку та встановлюють конфіденційний контакт, сприяючи відкритості жертви [1, с. 35]. Поліцейські також використовують активне слухання, щоб зрозуміти потреби постраждалих, та виявляють повагу до їхнього досвіду. Застосовуючи ці прийоми, поліцейські сприяють ефективній співпраці з жертвами та допомагають їм подолати труднощі.

Згідно з чинним законодавством, домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають. Це проблема, яка торкається життя багатьох людей у всьому світі, перетворюючи їх домівки на місце страху та безпорадності [2, с. 119]. Профілактика цього негативного явища зменшує не тільки реакцію на випадки насильства, але й активне створення умов для попередження його виникнення. Запобігання домашньому насильству – це важливий крок у забезпеченні безпеки та благополуччя у кожній родині.

Одним із ключових аспектів запобігання домашньому насильству є освіта та свідомість суспільства. Важливо вчити людей визнавати ознаки насильства та розуміти його наслідки. Навчати у школах та громадах ефективним стратегіям конфліктного регулювання, комунікативним навичкам та терпимості важливо для створення атмосфери поваги та взаєморозуміння.

Важливе залучення до процесу запобігання домашньому насильству також медіа та громадськості. Засоби масової інформації у змозі активно виступати проти стереотипів, які можуть сприяти виникненню насильства в родинях. Публічні кампанії, вистави та інші форми медіавпливу можуть підвищувати свідомість суспільства та розглядати насильство як неприпустиму форму поведінки.

Державні структури відіграють важливу роль у створених умовах безпеки. Законодавчі ініціативи, спрямовані на посилення відповідальності за населення, та створення ефективних служб підтримки постраждалих – це першорядні кроки у формуванні безпечного суспільства.

Важливим компонентом є підтримка для тих, хто став жертвою насильства. Це включає доступ до консультивання, психологічної допомоги, безпечного життя та інших ресурсів, частково для відновлення емоційного та фізичного благополуччя.

Запобігання домашньому насильству – це про те, щоб кожна людина мала можливість жити в безпеці та повазі, вдячна за те, що її дім – це місце любові та підтримки. Це вимагає спільних зусиль усіх сфер суспільства – від освіти та медіа до законодавства та психологічної допомоги. Тільки разом ми можемо побудувати суспільство, де домашнє насильство є неприйнятним явищем, а кожна людина може відчувати себе захищеною та поважною [3, с. 67].

Поліцейські можуть використовувати свої навички спілкування для покращення психологічного стану жертви та забезпечення її безпеки під час розслідування справи домашнього насильства наступним чином:

1. Створення довіри (поліцейські повинні працювати на побудову довіри з жертвою, проявляючи співчуття, слухаючи її історію, та надаючи конфіденційність).

2. Підтримка та розуміння (важливо показувати підтримку та розуміння до почуттів та переживань жертви. Це може включати розмови про її страхи та побоювання).

3. Дотримання професійних меж (поліцейські повинні дотримуватися професійних меж та уникати вираження особистих думок чи суджень).

4. Інформування та посилення на ресурси (надання жертві інформації про доступні ресурси та організації, які можуть надати їй підтримку та захист).

5. Розмови про безпеку (поліцейські повинні обговорювати з жертвою її безпеку та способи захисту, включаючи можливість охоронного наказу чи інших заходів безпеки).

6. Заохочення до співпраці (заохочуйте жертву співпрацювати в розслідуванні, наголошуючи важливість її внеску у справу).

7. Координація з професіоналами (поліцейські можуть співпрацювати з соціальними працівниками, психологами та іншими фахівцями для надання комплексної підтримки жертві).

Ці навички допоможуть покращити психологічний стан жертви та забезпечити її безпеку під час розслідування справи щодо домашнього насильства. Важливо враховувати індивідуальні потреби та контекст кожної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Лелека Р. Домашнє насильство над дітьми: його види і наслідки. 2018. URL : <http://leleka.rv.ua/domashnye-nasyt-stvo-nad-dit-my-yogo-vydy-i-naslidky.html>.
2. Психосоціальна допомога дітям, які пережили насильство в сім'ї. Психологічний освітній сайт. URL : <https://www.annadomina.com/biblioteka/psixosocialna-dopomoga/nasilstvo-v-sim%D1%97/>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n1867>.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-19. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

Алевтина БУРЯК,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА СОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Домашнє насильство довгий час вважалося приватним питанням у сім'ях. Воно не визнавалося проблемою, яка потребує втручання державних органів через побоювання порушити право на приватне життя. Однак шкода, яку завдає домашнє насильство, і ризики, на які наражаються жертви внаслідок відмови державних органів втручатися в ситуацію, є значними. Це явище є дуже небезпечною формою порушення прав людини.

Домашнє насильство перешкоджає жертвам повною мірою користуватися правами та основоположними свободами, гарантованими міжнародним правом.

Зокрема, у випадках домашнього насильства порушуються такі права і свободи:

- право на життя;
- право не піддаватися тортурам та іншим видам жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;
- право на рівний захист відповідно до гуманітарних норм у період міжнародних та внутрішніх збройних конфліктів;
- право на свободу та особисту недоторканність;
- право не піддаватися дискримінації в будь-якій формі;
- право на рівний захист відповідно до закону та рівний захист перед судом;
- право на захист якнайкращих інтересів дитини;
- право на рівне становище в сім'ї;
- право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я;
- право на справедливі та сприятливі умови праці [1].

Проблема домашнього насильства вперше була винесена на глобальний рівень завдяки активним спільним зусиллям міжнародного руху на захист прав жінок – найбільш вразливої та беззахисної групи, яка страждає від насильства з боку батьків, чоловіків, братів та інших осіб. Історія боротьби з насильством щодо жінок як міжнародної проблеми – це історія зближення двох правозахисних сфер: прав людини та прав жінок [2].

Досягнення жіночого руху на міжнародному рівні відображені в хронології конференцій, в деклараціях і конвенціях ООН, резолюціях регіональних міжнародних організацій та інших міжнародних документах останніх десятиліть.

Так, період 1976-1985 років був оголошений ООН десятиріччям боротьби за права жінок («Десятиліття жінок ООН»), а його основними віхами стали три Всесвітні конференції жінок: у Мехіко (1975), Копенгагені (1980) та Найробі (1985). Поряд з офіційними конференціями делегацій, що представляли держави, неформальні конференції організувалися жінками-представницями неурядових організацій з усього світу. Міжнародний жіночий рух об'єднався навколо проблеми насильства над жінками [3].

Міжнародний жіночий рух об'єднався навколо проблеми насильства над жінками, визнавши, що ця проблема є універсальною і спільною для жінок у всіх регіонах.

Іншими словами, міжнародна боротьба за права людини була спрямована на запобігання порушенню прав особистості з боку держави (наприклад, незаконні дії державних органів, антидемократичні політичні режими тощо).

В останні десятиліття фокус уваги також змістився на питання порушень прав людини в приватній сфері, до порядку денного додалося питання насильства над жінками в приватному житті.

До 1990-х років уряди більшості країн світу визнали домашнє насильство серйозною соціальною проблемою і почали визнавати домашнє

насильство серйозною соціальною проблемою і шукати шляхи її вирішення. Цей пошук знайшов своє відображення у низці міжнародних документів ООН, які визначили термін «насильство щодо жінок» та передбачили міжнародні механізми боротьби з насильством щодо жінок та домашнім насильством [3].

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Розділ II. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина. URL : <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>.
2. Голіна В. В., Гуторова Н. О., Руднєва О. М. та ін. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»: наук.-практ. коментар. Харків : Спайк, 2003. С. 4.
3. Бондаровська В. М., Булах Л. В., Гриняк В. П. та ін. Програма підготовки працівників органів внутрішніх справ з питань попередження насильства щодо жінок. Тренінговий модуль. К. : ТОВ Видавничий дім «КАЛИТА», 2014. С. 15.

Руслан ВАЛЄЄВ,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

ПОЗИЦІЇ КАСАЦІЙНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ З ПРОБЛЕМНИХ АСПЕКТІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Євроінтеграційний шлях України вимагає впровадження світових стандартів протидії домашньому насильству. За перші роки після впровадження відповідних новел відбулось майже триразове збільшення кількості осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за вчинення домашнього насильства. Кількість осіб, яких притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП, досягло 62 тис. у 2020 р. та 71 тис. у 2021 р. [1]. У 2022 р. відповідні індикатори суттєво зменшилися внаслідок масштабного військового вторгнення [2]. Разом з позитивними змінами, пов'язаними із захистом прав жертв домашнього насильства та попередженням таких правопорушень, мають місце зловживання відповідними правами, зокрема, звернення для видачі обмежувального припису фактично з метою вирішення цивільно-правових або сімейно-правових конфліктів [3].

Розуміння важливості та гостроти цього напряму правоохоронної та правозахисної діяльності обумовило в останні роки в Україні низку наукових розвідок. Зокрема, Ю. Турлова дослідила обмежувальний припис стосовно кривдника як спеціальний захід щодо протидії домашньому

насильству, В. Плотнікова визначила Стандарти Ради Європи щодо запобігання та протидії домашньому насильству, С. Короед проаналізував проблемні питання судової практики застосування обмежувального припису [3], О. Пчеліна запропонувала засади методики розслідування домашнього насильства, М. Хавронюк узагальнив практику протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі [1], Т. Стоянова та Л. Островська вивчили національну судову практику та практику Європейського суду з прав людини щодо окремих перешкод у застосуванні обмежувального припису.

Ґрунтуючись на цих дослідженнях та відповідних висновках, ми вважаємо за необхідне підкреслити, що правові позиції Верховного Суду в контексті адміністративного судочинства та проваджень за адміністративними правопорушеннями поки не узагальнювались у наукових дослідженнях. У цьому полягає завдання нашої доповіді.

По-перше, до фокусу уваги Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду потрапили питання **доведеності факту домашнього насильства**. Так, у вересні 2019 р. колишній капрал поліції звернувся до Вінницького окружного адміністративного суду з адміністративним позовом до обласного Головного управління Національної поліції, в якому просив визнати незаконним та скасувати наказ про його звільнення зі служби в поліції за п. 6 ч. 1 статті 77 Закону України «Про Національну поліцію» (у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення). Однією з підстав звільнення було вчинення позивачем домашнього насильства. Відповідно до обставин справи, в ніч з 05 на 06 липня 2019 р. потерпіла за фактом домашнього насильства (співмешканка позивача, також співробітниця Національної поліції) повідомила, що позивач насильно увірвався до її квартири, не давши зачинити двері, коли вона поверталася додому. Як свідчать матеріали справи, «увійшовши до квартири, він почав нецензурно виражатись та наносити їй удари руками в різні частини тіла. Потерпіла намагалася заспокоїти його та просила залишити її помешкання, однак він ще більше розлютився і, взявши кухонний ніж, приклав їй до шиї» [4], при цьому кажучи, що вб'є її і сам покінчить з життям. Зі слів потерпілої, позивач покинув місце її проживання лише зранку. До лікувальних закладів за медичною допомогою після отримання тілесних ушкоджень потерпіла не зверталась.

Крім того, згідно з поясненнями, що містяться в службовому розслідуванні, потерпіла від домашнього насильства вказувала, що позивач «і раніше наносив їй тілесні ушкодження, про що вона нікого не повідомляла тому, що боялася його та думала, що він заспокоїться» [4]. Хоча позивач взагалі заперечував цей факт, наполягаючи, що в цю ніч знаходився в іншому місті. Рішенням Вінницького окружного адміністративного суду від 25 листопада 2019 р. в задоволенні його позовних вимог було відмовлено.

Проте Постановою Сьомого апеляційного адміністративного суду від 05 березня 2020 р. апеляційну скаргу капрала поліції задоволено повністю,

рішення суду першої інстанції скасовано. Суд апеляційної інстанції виходив з того, що факт заподіяння позивачем в ніч з 05 на 06 липня 2019 р. тілесних ушкоджень та погрози вбивством з його боку *не доведений* службовим розслідуванням. Суд також зазначив, що ці обставини були предметом розгляду слідчих ДБР. Відповідно до їх повідомлення, «під час вивчення інформації, викладеної у рапорті потерпілої, обставин, які б вказували на кримінальні правопорушення, не виявлено, у зв'язку з чим відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань не вносились. Будь-якого вироку суду з даного питання суду не надано. Свідків даної події не встановлено. За медичною допомогою потерпіла не зверталася. Медичними працівниками не зафіксовано наявності у неї будь-яких тілесних ушкоджень, час та механізм їх спричинення та ступінь тяжкості» [4].

За цим фактом 13 квітня 2020 р. до Верховного Суду надійшла касаційна скарга ГУНП у Вінницькій області, у якій скаржник з урахуванням уточненої касаційної інстанції просить скасувати постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 05 березня 2020 р. та залишити в силі рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 25 листопада 2020 р. У цій скарзі акцентовано, що Восьмий апеляційний адміністративний суд у постанові від 19 лютого 2020 р. за аналогічних обставин (факт домашнього насильства з боку поліцейського та його подальше звільнення) дійшов до висновків протилежних, ніж Сьомий апеляційний адміністративний суд.

Проте Колегією суддів ВСУ не встановлено неоднакового застосування норм Дисциплінарного статуту у відповідних постановках Сьомого та Восьмого апеляційних адміністративних судів «у ситуаціях притягнення до відповідальності поліцейських за наслідками службових розслідувань за фактами домашнього насилля» [4]. За змістом цих постанов суди апеляційної інстанції під час застосування норм Дисциплінарного статуту виходили з обставин *доведеності* дисциплінарних проступків поліцейських відповідними службовими розслідуваннями. Так, Восьмий апеляційний адміністративний суд виходив з того, що факт вчинення позивачем дисциплінарного проступку *підтверджено належними та допустимими доказами, які встановлені службовим розслідуванням, зокрема, довідкою уповноваженого органу поліції про результати проведеної перевірки за зверненням громадян, які перебувають у родинних відносинах із правопорушником, поясненнями безпосередніх потерпілих від дій правопорушника, а також свідків тих подій, виявлено пошкодження у дверях замків тощо* [4].

Сьомий апеляційний адміністративний суд виходив з того, що факт заподіяння позивачем в ніч з 05 на 06 липня 2019 р. тілесних ушкоджень колишнім капралом поліції за місцем проживання співмешканки та погрози їй вбивством *не доведений службовим розслідуванням*. До таких висновків суд апеляційної інстанції дійшов у зв'язку з тим, що:

- 1) безпосередніх свідків даної події не встановлено;
- 2) за медичною допомогою потерпіла не зверталась;

3) медичними працівниками не зафіксовано наявності у неї будь-яких тілесних ушкоджень, час та механізм їх спричинення та ступінь тяжкості [4].

У зв'язку з цим Верховний Суд постановив Касаційну скаргу Головного управління Національної поліції у Вінницькій області залишити без задоволення.

Крім того, у фокус уваги Касаційного адміністративного суду потрапляли питання *підстав та процедури винесення термінового заборонного припису* стосовно кривдника. Зокрема, 06 жовтня 2019 р. дільничним офіцером поліції Яциком А.М. прийнято заяву від потерпілої від домашнього насильства про те, що дружина її сина (майбутня позивачка за касаційної скаргю) у цей день вчинила конфлікт, висловлювалася нецензурною лайкою та поводи́ла себе агресивно. Наступного дня відносно позивачки дільничним складений протокол про адміністративне правопорушення за ч. 1 ст. 173-2 КУпАП, а також винесено терміновий заборонний припис стосовно кривдника, яким до позивачки застосовано захід у виді заборони в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою строком на три доби.

Рішенням Львівського окружного адміністративного суду від 27 травня 2020 р. позов було задоволено, цей терміновий заборонний припис визнано протиправним та скасовано. Суд першої інстанції спирався на постанову Франківського районного суду м. Львова від 30 жовтня 2019 р., яким закрито провадження про притягнення позивачки до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 172-3 КУпАП за фактом нібито домашнього насильства, що мало місце 06 жовтня 2019 р. Це рішення суду було оскаржено ГУНП у Львівській області та 09 вересня 2020 р. Постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду відповідну апеляційну скаргу було задоволено. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що обставини, які стали підставою для складання термінового заборонного припису, не були предметом дослідження судом, який заклав провадження про притягнення позивачки до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 172-3 КУпАП. Тобто колегія суддів ВСУ визнала, що «притягнення позивачки до адміністративної відповідальності та винесення термінового заборонного припису має різну правову природу та є різними заходами впливу на запобігання домашньому насильству», і факт закриття адміністративного провадження за ст. 172-3 КУпАП не означає неправомірність застосування термінового заборонного припису щодо цієї ж особи.

Варто погодитись із думкою, що обмежувальний припис – це не покарання особи, а тимчасовий захід, який виконує захисну й запобіжну функції та спрямований на запобігання вчиненню насильства, забезпечення першочергової безпеки осіб до вирішення питання про кваліфікацію дій кривдника і прийняття стосовно нього рішення у відповідних адміністративних або кримінальних провадженнях. Також при цьому акцентуємо, що скасування рішень, прийнятих поліцейськими у судах, навіть першої інстанції, постають стресорами в роботі правоохоронців [5].

Щодо процедури винесення термінового заборонного припису, то

Верховний Суд зазначив, що чинний Порядок його винесення [6] та порядок проведення оцінки ризиків [7] передбачають:

1) оцінку ризиків, що здійснюється шляхом спілкування/бесіди з постраждалою від домашнього насильства особою або її представником, з'ясування обставин конфлікту та виявлення чинників і умов, які створюють або можуть створювати небезпеку для цієї особи;

2) заповнення форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства;

3) стандартизованого визначення рівня небезпеки, який враховується під час винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника.

Позивачка також зазначала, що форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства була заповнена одним працівником поліції, а сам припис винесено іншим. Суд зазначив з цього приводу, що чинні правові норми не встановлюють «прямого зобов'язання стосовно проведення опитування, заповнення форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства та винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника одним і тим же працівником».

На підставі зазначених обставин і висновків ВСУ зазначену касаційну скаргу залишив без задоволення. Варто також відзначити, що дільничний за наслідками опитування постраждалої від домашнього насильства особи оцінив *рівень небезпеки* постраждалої як низький (прикро, що у рішенні суду помилково названо як «*рівень безпеки*»), що врешті-решт вплинуло на рішення місцевого суду на закриття адміністративного провадження, але не на рішення судів апеляційної та касаційної інстанції щодо скасування термінового заборонного припису.

Таким чином, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду висловив позицію щодо доведеності факту домашнього насильства. Зокрема, факт домашнього насильства (за яким проведено службове розслідування та який в подальшому став однією з підстав для звільнення з поліції), визнано непідтвердженим належними та допустимими доказами (поясненнями, довідкою уповноваженого органу поліції про результати проведеної перевірки, медичним оглядом, фіксацією матеріальних слідів правопорушення тощо). Також Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду висловив позицію щодо підстав та процедури винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника. Суд акцентував, що притягнення до адміністративної відповідальності за ч. 1 ст. 172-3 КУпАП і винесення термінового заборонного припису має різну правову природу та постають різними заходами протидії домашньому насильству, і закриття адміністративного провадження за ст. 172-3 КУпАП не означає неправомірність застосування термінового заборонного припису щодо цієї ж особи. До того ж суд визначив можливість проведення опитування, заповнення форми оцінки ризиків вчинення домашнього насильства та винесення термінового заборонного припису різними працівниками поліції.

Список використаних джерел:

1. Хавронюк М. Щодо практики протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. *Сучасний стан та перспективи розвитку системи запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах глобальних викликів сьогодення*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 8 липня 2022 р.). Одеса : Гельветика, 2022. С. 38-45.
2. Звіт «Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни (І півріччя 2022 р.)», підготовлений Аналітичним центром ЮрФем. URL : <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/Проект-дослідження-РЕ.docx>—копія.docx-2.
3. Короед С. О. Проблемні питання судової практики застосування обмежувального припису стосовно кривдника як заходу протидії домашньому насильству: матер. Міжнар. круглого столу (м. Рівне, 12 жовтня 2022 р.). Рівне : МЕРУ імені академіка Степана Дем'янчука, 2022.
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 29.12.2020 р. по справі № 120/3054/19-а, адміністративне провадження № К/9901/10457/20. URL <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93927616>.
5. Валєєв Р. Г., Герасимчук Ю. В. Стресори у роботі поліцейського: підходи західних науковців. *Вісн. Луганського держ. ун-тету внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2019. № 4. С. 220-234.
6. Порядок винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника, затверджений Наказом МВС України від 01.08.2018 р. № 654.
7. Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, затверджений наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України 13.03.2019 р. № 369/180.

Данііл ВАРЕНИК,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Максим ШЕВЯКОВ,

старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ ПОТЕРПІЛИХ ОСІБ ВНАСЛІДОК ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Проблема домашнього насильства є актуальною в сучасному суспільстві та вимагає уваги не лише соціальних наук, але й компетентних методів дослідження для ефективного реагування та попередження цього негативного явища. Одним із ключових аспектів є методологія опитування потерпілих осіб, яка дозволяє збирати об'єктивні дані та надавати засоби для подальшого аналізу та розробки стратегій запобігання домашнього насильства.

Теоретичні аспекти домашнього насильства визначаються складністю соціокультурних та економічних факторів [1, с. 7]. Розуміння цих аспектів є критичним для розробки ефективних програм попередження та втручання, спрямованих на зменшення випадків насильства в сім'ї та його наслідків для індивідів та суспільства в цілому.

Методологія грає ключову роль у вивченні домашнього насильства, надаючи науковцям та правоохоронцям інструменти для об'єктивного збору даних. Одним з основних завдань є визначення розповсюдженості та характеристик насильства у родині, що дозволяє розробляти ефективні стратегії профілактики та втручання.

Методологія опитування постраждалих у процесі оформлення правопорушення, що пов'язане з домашнім насильством, є фундаментальним елементом, що дозволяє отримати об'єктивні та необхідні дані. Збір інформації через правильно встановлені методи дозволяє розробляти обґрунтовані стратегії для запобігання та управління цим негативним соціальним явищем, сприяючи подальшому розвитку ефективних програм та політик.

Стандартні методології опитувань постраждалих осіб зазвичай базуються на використанні стандартизованих опитувальних анкет чи усного діалогу у вигляді інтерв'ю [2, с. 162]. Їх подальший розвиток має спрямовуватися на збільшення надійності та правдивості отриманих даних, що своєю чергою характеризується рівнем обізнаності правоохоронця у психологічних аспектах потерпілих осіб.

Домашнє насильство є складною та чутливою проблемою, а ефективна методологія опитування постраждалих відіграє важливу роль у зборі даних для подальшого розуміння та боротьби з цим явищем. Розробка оптимізованої методології спрямована на максимізацію точності та надійності отриманих даних, а також на захист прав та конфіденційності сторін процесу [3, с. 33].

Використання адаптивних питань дозволяє дослідникам адаптувати опитування до конкретних потреб та комфортного рівня потерпілих, забезпечуючи більш емпатичний підхід.

У даній роботі проведено деякий аналіз чинних методологій опитування потерпілих осіб внаслідок домашнього насильства. Враховуючи вищесказане, новий підхід до опитування повинен містити психологічні та соціокультурні аспекти комунікації з потерпілими, сприяючи покращенню якості отриманих даних та ефективному реагуванню на ситуації насильства в родині.

Список використаних джерел:

1. Романцова С., Устрицька Н., Гловюк І. та ін. Кваліфікація та основи методики розслідування домашнього насильства: навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2022. 404 с.
2. Блага А. Б., Тунтула О. С., Кочемировська О. О. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству: навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
3. Попов Г., Урумова І., Цюман Т. Методичні рекомендації щодо опитування дітей у межах розслідування: метод. посібник. Київ, 2021. 112 с.

Валентин ВОБЛЕНКО,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Прагнення до побудови в Україні громадянського суспільства і правової держави створило принципово нову ситуацію щодо забезпечення захисту від насильства в сім'ї. Відповідно необхідно створити принципово нову систему інститутів із запобігання насильства в сім'ї та докорінно змінити ставлення правоохоронних органів до протидії цьому соціальному злу.

Проблема насильства в сім'ї є загальносвітовою, і різні країни протягом тривалого часу вивчають різноманітні шляхи її подолання. Аналіз ситуації рівня сімейного насильства в різних країнах свідчить, що його наслідками можуть бути загроза життю і здоров'ю особи, психологічна травма та негативний вплив на сімейне життя жертви. Особливо тяжкі наслідки насильство завдає дітям, які стають свідками або жертвами.

Домашнє насильство має глибокі корені у застарілому гніті, ґрунтуючись на міжстатевому, економічному або фізичному домінуванні в сімейних стосунках. Такий вид насильства скоюється з протиправним наміром завдати прямого чи непрямого впливу на поведінку залежного члена сім'ї та пов'язаний із завданням матеріальної чи моральної шкоди.

У міжнародних правових актах основні терміни щодо домашнього насильства можна знайти, наприклад, у Декларації ООН про викорінення насильства проти жінок. Визначаючи насильство щодо жінок, цей документ вказує на фізичний, статевий та психологічний збиток або страждання жінок та загрозу такими актами, а також примусове позбавлення свободи чи особистого життя. Розширене тлумачення поняття домашнього насильства і його видів можна знайти у Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству. Цей документ визнає всі форми фізичного, сексуального, психологічного та економічного насильства, які відбуваються в сім'ї чи в межах місця проживання, і встановлює заходи для боротьби із цими явищами [3, с. 30].

Протидія насильству в сім'ї сьогодні є актуальним завданням для суспільного розвитку. Це не лише соціальна проблема, але й питання захисту основних прав людини, зокрема прав жінок. Розвиток належних правових інструментів є необхідним для ефективного вирішення цієї проблеми.

У зусиллях запозичення досвіду з інших країн важливо враховувати специфіку нашої країни та реальні потреби в нормотворчій і правозахисній сферах. Порівняльний аналіз досвіду різних держав дозволяє визначити недоліки та переваги, обираючи найбільш прийнятні варіанти для впровадження в Україні. Дослідження з 2019 року вказує на серйозні виклики у сфері гендерно зумовленого насильства. Більшість опитаних жінок стурбована проблемою насильства, і більше половини зазнали фізичного, психологічного або сексуального насильства. Проте лише частина з них повідомила поліцію про інциденти [4, с. 34].

Україна зобов'язана виконувати міжнародні стандарти щодо протидії насильству стосовно жінок та домашнього насильства. Важливо ратифікувати конвенції та впроваджувати нові міжнародні інструменти, спрямовані на запобігання гендерно зумовленому насильству. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» вже вніс певні покращення, включаючи термінові заборонні приписи. Проте необхідно подальше удосконалення нормативно-правового базису та забезпечення ефективної реакції правоохоронних органів на випадки насильства [1].

Найновіші зміни до кримінального та кримінально-процесуального кодексів, що стосуються кримінальної відповідальності за домашнє насильство, свідчать про прагнення політичних влад усерйоз вирішити цю проблему. Однак важливо продовжувати роботу над вдосконаленням системи реагування на насильство та надавати підтримку його жертвам.

В ситуації насильства в сім'ї порушуються основні права та свободи конкретної людини, що, завдяки різним можливостям агресора і жертви, ускладнює можливості самозахисту і вимагає ефективного втручання держави та суспільства. Уведення спеціального законодавства та його практична реалізація дозволяє поступово подолати ці негативні соціальні патерни. Міжнародний обмін інформацією між вченими, правоохоронцями та соціальними працівниками сприяє адаптації міжнародного досвіду в українській правовій системі. Також Україна активно вивчає та адаптує міжнародні стандарти з прав людини, зокрема у сфері протидії домашньому насильству, під час формування національного законодавства [2, с. 15].

Зазначається, що положення Кримінального кодексу та інших законодавчих актів потребують суттєвих модифікацій, особливо у частині домашнього насильства та окремих злочинів проти здоров'я особи.

Спеціальні заходи, спрямовані на запобігання та припинення домашнього насильства, такі як заборонні і обмежувальні приписи, профілактичний облік кривдника та інші, визнані ефективними. Проте важливо розуміти, що подолання домашнього насильства – це складне завдання, а результати досліджень показують, що у більш заможних сім'ях це проблемне явище менш поширене. Таким чином, важливим є не лише впровадження правових заходів, але й робота над соціальними та економічними аспектами, які сприятимуть зменшенню нерівностей у суспільстві та покращенню умов життя [3, с. 59].

Таким чином, проблема насильства в сім'ї вимагає комплексного підходу, поєднуючи правові, соціальні та культурні засоби для забезпечення захисту прав людини та зменшення випадків насильства в українському суспільстві. Боротьба з насильством в сім'ї стала невід'ємною частиною сучасного суспільного розвитку. Це питання не лише соціальної ваги, а й, насамперед, проблема захисту основних прав людини, зокрема прав жінок. Виявлення належних правових механізмів для вирішення цієї проблеми стає актуальним завданням.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Гурковська К. А. Протидія домашньому насильству: міжнародний досвід. 2021. С. 383.
3. Зінсу О. Правові та психологічні аспекти домашнього насильства. *Молодий вчений*. 2018. С. 178-182.
4. Легенка М. М. Зарубіжний досвід протидії насильству в сім'ї та можливості його використання в Україні. *Law and Safety*. 2017. С. 111-116.

Валентин ВОБЛЕНКО,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах збройних конфліктів діти схильні до дискримінації та часом не мають доступу до продуктів харчування, житла, послуг охорони здоров'я та освіти; не мають адекватної можливості для встановлення особи, реєстрації, оцінки віку, отримання документів, пошуку родичів, а також доступу до систем опікунства або юридичних консультацій [1].

В деяких випадках дітей за умов вимушеної міграції допускають у країну, але вони отримують відмову у доступі до процедур подання та розгляду клопотань про надання притулку.

Виходячи з принципу «заборона висилки» та загальних міжнародних зобов'язань щодо захисту прав біженців, необхідно розуміти, що основна

увага приділяється тим, хто перетнув міжнародний кордон, шукаючи притулок. Однак важливо пам'ятати, що існує інший, менш визнаний аспект цього питання, – це ситуація внутрішнього переміщення осіб всередині їх власної країни.

Захист прав внутрішніх переселенців потребує більшої уваги та підтримки від держав та міжнародних організацій. Вони також потребують захисту від дискримінації та порушення їх основних прав людини. Окрім цього, важливо створити умови для їхньої адаптації в новому середовищі та забезпечити доступ до матеріальної, гуманітарної та правової допомоги.

Однією з основних груп, яка потребує особливого захисту, є діти біженців. Надання їм безпеки, освіти та психологічної підтримки є важливими аспектами захисту їх прав. Важливо проводити інформаційно-пропагандистські заходи для свідомості суспільства щодо потреб та проблем біженців та внутрішніх переселенців, а також сприяти їхній інтеграції в новому середовищі. Загалом в наш час гуманітарна криза вимагає комплексного та відповідального підходу до захисту прав біженців та внутрішніх переселенців, з урахуванням їхніх особливих потреб та ситуацій.

Все це створює додаткову вразливість становища дітей за умов вимушеної міграції. Комітет з прав дитини, міжнародний контрольний орган, який спостерігає за виконанням державами-учасниками Конвенції про права дитини 1989 р., неодноразово вказував на означені проблеми, причина яких лежить не лише у порушенні фундаментальних прав людини, а й в існуючих прогалинах правового регулювання у системі захисту прав дітей [2].

Конвенція ООН з прав дитини 1989 року, Комітет з прав дитини чітко визначає дітей-біженців як носіїв прав. Але які їхні права та як сучасні міжнародні та національні спільноти визначають та здійснюють ці права? Наскільки добре реалізуються гарантії Конвенції щодо прав дітей-біженців? Частково це залежить від того, що означає бути «дитиною-біженцем», і частково від того, як вимоги прав дітей-біженців визнаються, поважаються та реалізуються у міжнародних та національних правових та бюрократичних системах [1].

Преамбула Конвенції визначає, що дитина «потребує спеціальної охорони та турботи, включаючи належний правовий захист» [1]. У статті 22 Конвенції містяться додаткові положення щодо дітей-біженців, з якими слід поводитися аналогічно будь-якій іншій дитині-громадянину. Таким чином, ця стаття усуває розбіжності між деякими державами, які бажають обмежити права дітей-біженців [3].

У статтях Конвенції докладно викладено права всіх дітей на «повний та гармонійний розвиток» (преамбула). Це становище відноситься і до дітей-біженців. Вони мають право на: особисте життя та розвиток; нормальне сімейне життя; здоров'я та благополуччя; безпеку та захист; участь у спільноті.

На початку життя кожна дитина має право бути зареєстрована та мати ім'я та громадянство (ст. 7).

Реєстрація народження необхідна для того, щоб можна було вказати дату та місце народження, активізуючи певні права дитини. Дитина без громадянства позбавлена гарантованого захисту з боку будь-якої держави. Її основні права, правовий статус, безпека у країні проживання та виїзд за межі цієї країни здійснюється на розсуд держави [4].

Статті 16, 37, 39 і 40 КПП ідентифікують кожну дитину як індивідуальну людину, яка заслуговує на повагу честі та гідності. Держави повинні забезпечити: максимальну можливість виживання та розвитку дітей-біженців (ст. 6); збереження своєї індивідуальності (ст. 8) та переконань (ст. 14); напрям освіти на їх фізичний, розумовий, духовний, моральний та соціальний розвиток та громадянське виховання (ст. ст. 27, 29).

Незважаючи на зусилля міжнародної спільноти та існуючий позитивний досвід у сфері захисту прав дітей під час збройних конфліктів, існує низка питань, які потребують подальшого вирішення, зокрема:

1) необхідно налагодити ефективне партнерське співробітництво між Департаментом операцій з підтримання миру, Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ), Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини та іншими відповідними суб'єктами як на рівні штаб-квартир, так і на місцях;

2) Департаменту операцій з підтримання миру необхідно збільшити у штаб-квартирах кількість спеціалістів із питань захисту дітей;

3) функції Департаменту операцій з підтримання миру необхідно доповнити положеннями щодо захисту дітей в рамках розробки стратегічних програм співробітництва з регіональними організаціями з питань стосовно підтримання миру [3].

Стаття 3 має особливе значення для дітей-біженців, визначаючи принцип «найкращого забезпечення інтересів дитини» як «першочергову увагу» у всіх діях, що стосуються їх. Ці права передбачають не просто виживання. Вони зобов'язують держави забезпечити розвиток дітей-біженців, зберігаючи при цьому їхню індивідуальність.

Діти-біженці мають право на життя в сім'ї та турботу своїх батьків, вільну від довільного або незаконного втручання (ст. ст. 7, 16). Батьки несуть основну відповідальність за забезпечення «умов життя, необхідні для розвитку дитини» і найкращих інтересів (ст. ст. 18, 27).

Тому ніколи не можна недооцінювати актуальність проблеми захисту дітей, і це особливо важливо в умовах збройних конфліктів. Дитячі права стають ще більш уразливими і під загрозою в таких складних обставинах. Аналіз Конвенції з прав дітей розкриває глибокий зміст і значення цього міжнародного документа, який був прийнятий з метою забезпечення всебічного захисту та добробуту дітей. Ця Конвенція визнає права кожної дитини на життя, гідне ставлення, освіту, забезпечення здоров'я та багато інших аспектів, які гарантують їхній належний фізичний, емоційний та соціальний розвиток. У контексті збройних конфліктів дитячі права стають особливо важливими. Діти стають жертвами конфліктів, біженцями,

солдатами, а також зазнають ризику рекрутації у збройні групи. Основні засади Конвенції, такі як недискримінація, право на життя, заборона піддавати дітей під вплив жорстокостей, стають невід'ємною частиною зусиль спільноти міжнародного співтовариства щодо захисту дітей у конфліктних зонах.

Аналіз Конвенції з прав дітей в контексті збройних конфліктів допомагає розуміти важливість забезпечення безпеки та добробуту дітей в умовах, коли вони найбільше потребують захисту. Цей документ служить дороговказом для розробки та впровадження стратегій та політик, спрямованих на захист прав дітей в умовах конфлікту, і нагадує нам, що нашою моральною та правовою обов'язковістю є забезпечення безпеки та добробуту кожної дитини в усі часи.

Список використаних джерел:

1. Данильченко О. В. Захист прав дітей в умовах масштабної військової агресії РФ. 2022. 85 с.
2. Іванюк В. Д. Правове регулювання прав дітей в умовах війни. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2022. С. 66-68.
3. Ігнатенко К. Соціальний захист дітей в діяльності державних організацій на сході України. 2021. 53 с.
4. Цемко С. Особливості захисту прав та інтересів дітей громадян Іспанії на території України. *Цивільне право і процес*. 2021. 26 с.

Марина ВОЙТЮК,
викладач кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ШЕЛТЕРІВ ДЛЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Домашнє насильство – досить поширене явище в українському суспільстві, яке в умовах правового режиму воєнного стану лише загострюється. Вимушений переїзд, безробіття, погіршення ментального здоров'я, втрата близьких та рідних – основні чинники, які впливають на вчинення даного правопорушення, а тим паче в нинішніх умовах.

В порядку, визначеному Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», особи, які постраждали від домашнього насильства, можуть звернутися до спеціалізованих служб підтримки та отримати належну допомогу [1]. До таких служб підтримки постраждалих осіб належать притулки, діяльність яких спрямовані в першу чергу на

забезпечення місця безпечного тимчасового цілодобового перебування постраждалих осіб [2]. Притулки (більш відома назва в суспільстві – шелтери) для осіб, постраждалих від домашнього насильства, тривалий час функціонують в Україні.

Шелтери утворюються як місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, так і підприємствами, установами й організаціями незалежно від форми власності, громадськими об'єднаннями, іноземними неурядовими організаціями, міжнародними організаціями, а також фізичними особами-підприємцями [2]. Звернутися за допомогою постраждалій особі самотійно не вдасться, для цього необхідне направлення від служби у справах дітей та відповідного підрозділу органу Національної поліції.

Якщо до 2022 року термін перебування постраждалої особи у шелтерах не перевищував трьох місяців з можливим продовженням до шести місяців, то тепер постраждала особа може перебувати в притулку до моменту припинення чи скасування воєнного чи надзвичайного стану [2]. Важливим є те, що місце розташування шелтеру не розголошується з мотивів безпеки як постраждалої особи, так і персоналу притулку.

Постраждалі особи, а зазвичай це жінки та діти, на основі оцінки їх потреб та індивідуального підходу до особи з урахуванням віку, статі, стану здоров'я та соціального становища, отримують комплексну допомогу, що включає послуги:

- психологічні;
- соціально-побутові;
- соціально-медичні;
- інформаційні, юридичні та інші [2].

Перебуваючи в шелтері, постраждала особа, окрім отримання певних послуг, зобов'язана дотримуватись певних правил, бо у разі їх невиконання в подальшому буде позбавлена можливості там проживати. Підставами для вибуття є: відмова від укладення або продовження строку дії договору про надання послуг притулку; відмова від проходження медичного огляду; розголошення інформації про притулок (місцезнаходження, персонал, осіб, які в ньому перебувають або залучаються до його роботи); порушення правил внутрішнього розпорядку; умисне перешкоджання постраждалою особою в отриманні документа, що підтверджує її особу [2].

Згідно із даними статистики з кожним роком кількість звернень до Національної поліції за фактом вчинення домашнього насильства зростає. Однак після повномасштабного вторгнення в І-му півріччі 2022 року кількість таких звернень зменшилась на 27,5 %. Це дозволяє припустити, що люди не зверталися до поліції через перешкоди, зумовлені війною. Суттєвою причиною зменшення звернень про факти вчинення домашнього насильства є вимушений виїзд наших людей за кордон [3]. Проте Міністерство внутрішніх справ України прогнозує, що до кінця 2023 року кількість звернень до Національної поліції зросте і досягне показника 2021 року.

У підсумку необхідно зазначити, що шелтери є «рятівним жилетом» для осіб, які страждають від постійного домашнього насильства та з різних причин не можуть покинути спільне з кривдником місце проживання. До того ж дехто вважає неефективним і безрезультатним звертатися до правоохоронних органів, а хтось обтяжений іншими проблемами та вважає, що «не на часі» вирішувати сімейні конфлікти. Складно звернутися за допомогою і тим, хто опинився під окупацією та взагалі не мають можливості отримати юридичну допомогу, яку надають на підконтрольній Україні території, або перебувають в зоні активних бойових дій.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству (зі змін. та доп.): Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 655. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF#Text>.
3. Шуневич К. Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни, I півріччя 2022 року (проект Ради Європи «Боротьба з насильством стосовно жінок в Україні»). URL : <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%A0%D0%84.docx-%E2%80%93%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%8F.docx-2.pdf>.

Олександр ГОДЗЕНКО,
курсант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Олександр ЗАХАРЧЕНКО,
старший викладач кафедри
адміністративного права та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
підполковник поліції

ДЕЯКІ ПИТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАД ПРИ ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

Україна, як і інші країни світу, потерпає від такого негативного явища, як домашнє насильство. Вказаний вид насильства є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. Ефективне здійснення профілактичних заходів, що спрямовані на попередження вчинення

домашнього насильства, попередження соціальної проблеми чи подолання окремих її факторів покладається на різні державні органи. Одним з важливих, на наш погляд, суб'єктів протидії домашньому насильству є громада. Необхідність аналізу практичних аспектів діяльності громад у вирішенні вказаної проблеми зумовлює актуальність нашого дослідження.

Важливим осередком ефективного здійснення заходів запобігання та боротьби з домашнім насильством є громада, в якій яскраво простежуються тісні соціальні комунікації, психологічні, економічні та соціально-побутові зв'язки між різними органами державної та муніципальної влади, іншими недержавними формаціями і мешканцями певної території [1]. Основними суб'єктами, що повинні активно залучатися до профілактичних заходів на рівні громади, умовно є уповноважені органи й посадові особи місцевого самоврядування, служби у справах дітей, органи опіки та піклування, соціального захисту населення, старости, центри надання безоплатної правової допомоги; установи та заклади надання освітніх, медичних та психологічних послуг населенню громади (лікарні, заклади дошкільної, середньої та професійної освіти, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, соціально-реабілітаційні центри); різні форми самоорганізації населення, зокрема голови та активні члени об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, коменданти гуртожитків, батьківські комітети, сусіди тощо.

Ефективним в галузі запобігання та протидії домашньому насильству вважаємо інститут громадського контролю, що має на меті здійснення контролю за додержанням законодавства у вказаній сфері. Вважаємо за потрібне сформулювати наступні положення:

– громадський контроль є формою організованого та переважно опосередкованого впливу громадян (як жертв домашнього насильства, так і необмеженого кола інших небайдужих осіб з активною громадянською позицією) на ефективність державної політики щодо запобігання та протидію домашньому насильству;

– громадський контроль є одним із засобів гарантування дотримання законодавства та підвищення відповідальності органів державної влади і місцевого самоврядування за належне виконання ними їх обов'язків за даним напрямом державної політики;

– громадський контроль є необхідним компонентом ініціювання подальших реформ та впровадження новітніх проектів і програм запобігання домашньому насильству в державі [2].

Схиляємося до думки, що соціальний контроль громади, включаючи її офіційні та неформальні ресурси, є досить результативним запобіжним чинником для всіх проявів та форм домашнього насильства, але його слід розвивати на рівні формування належної соціальної культури, свідомості, колективної і особистої відповідальності за забезпечення життя, здоров'я та прав людей. Організаційні зв'язки з державними органами також вважаються необхідним компонентом підвищення ефективності громадського контролю та налагодженої системної роботи у цьому напрямі.

Роль громади у запобіганні та припиненні домашнього насильства в практичному аспекті полягає у систематичному виявленні причин та умов, котрі сприяють різним проявам домашнього насильства, вжитті необхідних заходів для їх усунення; участі у підготовці й проведенні конференцій, семінарів, «круглих столів», тренінгів та інших форм роботи, які мають на меті запобігання насильству в сім'ї. Задля підвищення ефективності дій із профілактики домашнього насильства щодо дітей виникає необхідність налагодження співпраці між суб'єктами.

На основі узагальнення наведених вище завдань громади вважаємо за потрібне виділити такі способи взаємодії її суб'єктів:

- 1) взаємне інформування про встановлені факти домашнього насильства протягом однієї доби;
- 2) негайне реагування на випадки насильства з урахуванням повноважень та на основі оцінки ризиків для потерпілого;
- 3) участь у розробці й виконанні програм для кривдників;
- 4) комплексних програм із запобігання та протидії домашньому насильству;
- 5) обмін досвідом в галузі запобігання й протидію домашньому насильству [3].

Не можемо оминати увагою й діяльність громадських організацій щодо запобігання домашньому насильству. Завдяки діяльності багатьох громадських організацій стало можливим запобігти домашньому насильству щодо дітей або припинити злочини, які вже вчинялися, надати допомогу потерпілим тощо. Крім того, статистичні дані таких організацій (наприклад, громадська організація «Ла Страда – Україна»), тобто власні відомості про кількість звернень, соціально-демографічні ознаки осіб, які звертались за допомогою, і т.д. дали більше розуміння про реальний стан і про глибину проблеми домашнього насильства в Україні. Оскільки потрібно пам'ятати, що даний вид насильства має високий рівень латентності, й значна частина такого насильства і його наслідки не відображені в офіційних статистичних даних.

Крім того, деякі громадські організації покладають багато зусиль для розроблення практичних рекомендацій батькам з питань ненасильницького виховання дітей. До прикладу, організація «Батьківська спілка» на основі багатьох дискусій, порад професійних психологів, історичного досвіду інших країн та наукових досліджень, а також сучасних книг з виховання дітей були створені короткі підказки батькам – буклети та інфографіки.

Підсумовуючи вищезазначене, слід сказати, що попри те, що насильство у сім'ї супроводжувало сотні років сімейно-шлюбні стосунки, ця проблема не втрачає своєї актуальності й сьогодні. Розроблена нормативно-правова база та зусилля державних органів, незважаючи за всі намагання, самотійно не здатні вирішити це питання. Отож одним із результативних факторів ми вважаємо взаємодію органів публічного управління та громадськості. Залучення громадськості доцільно розглядати як окремий метод протидії насильству в сім'ї, що обумовлюється різноманітністю форм та прийомів, їх ефективністю та дієвістю. Шляхи удосконалення такої взаємодії є напрямом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Найдьонова Л. А. Соціально-психологічні феномени створення територіальних спільнот. *Практична психологія та соціальна робота*. 2004. № 6. С. 19-22.
2. Вітвіцький С. Громадський контроль як чинник розвитку демократичної держави. *Evropský politický a právní diskurz*. 2014. № 5(1). С. 101-108.
3. Лакійчук Я. О. Взаємодія поліції з державними органами, установами та громадськістю щодо забезпечення превентивних заходів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 4(2). С. 97-102.

Анна ГОЛОВЧЕНКО,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

**УПОВНОВАЖЕНІ ОРГАНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
ЯК СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ
НАСИЛЬСТВУ**

Злочинність розглядається як явище, що є невіддільною частиною життя будь-якого суспільства. Це загальноприйнята точка зору, що визначила розробку наукових концепцій запобігання та протидії злочинності взагалі, а також спрямування кримінологічної політики у цій сфері.

Кримінологічна політика, спрямована на запобігання та протидію злочинності, має за мету не ліквідувати злочинність взагалі, а знизити її рівень і встановити соціальний контроль, щоб запобігти становленню злочинності як загрози для держави і окремих громадян. Цю політику формують суб'єкти протидії злочинності.

Вчені визначають суб'єкт протидії злочинності як корпоративне утворення галузевого масштабу. Це організації, що об'єднують первинні ділові структури, такі як департаменти, управління та інші. Правоохоронні корпорації виходять за межі своїх функцій, розвиваючи мережеву структуру з гнучкими лінійними зв'язками [1, с. 35].

Існує також точка зору, яка розглядає систему суб'єктів протидії злочинності як складну соціальну організацію, об'єднуючи різноманітні частини. Групи однорідних органів утворюють самостійні організаційні

формування зі своїми елементами, що функціонують на основі однакових закономірностей. Це створює ієрархічно організовану систему суб'єктів протидії злочинності в рамках організаційного компонента [3, с. 10].

Зазначені визначення суб'єктів протидії злочинності підтверджують, що вони схожі за суттю, описуючи структуру, напрями та межі їх повноважень. Представницькі органи, органи виконавчої влади, судові органи, підприємства та громадські об'єднання беруть участь у протидії злочинності, але лише окремі суб'єкти забезпечують спеціальне інформаційне, методичне, ресурсне, кадрове забезпечення, реалізуючи цілі і обов'язки впливу на криміногенні фактори [4].

Прийнятий закон України про домашнє насильство визначає його як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства в сімейних або близьких відносинах. Це свідчить про крок до криміналізації проблем насильства в сім'ї і відповідність Конвенції Ради Європи [3, с. 28].

Згідно з повноваженнями, визначеними відомчими нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, які регулюють адміністративно-правовий статус підрозділів Національної поліції України, численні уповноважені підрозділи здійснюють запобігання та протидію домашньому насильству. Серед них можна виділити Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, патрульну службу МВС України, підрозділи ювенальної превенції та службу дільничних офіцерів поліції [4].

Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, згідно з положенням, затвердженим наказом МВС України від 27.11.2015 № 123, здійснює ряд заходів із запобігання та припинення насильства в сім'ї. Цей підрозділ також відповідає за розроблення проєктів законів та інших нормативних актів, пов'язаних із забезпеченням діяльності з питань підтримання публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та інші [1, с. 2].

Дільничні офіцери поліції, згідно з Інструкцією з організації діяльності, затвердженою наказом МВС України від 28.07.2017 № 650, виявляють осіб, які вчиняють домашнє насильство або схильні до такої поведінки. Вони проводять превентивні заходи, спрямовані на запобігання правопорушенням, пов'язаним із насильством у сім'ї, відповідно до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї».

Патрульна служба Міністерства внутрішніх справ України виконує завдання, серед яких є запобігання кримінальним та адміністративним правопорушенням, а також виявлення та припинення випадків насильства у сім'ї. Вони також вивчають причини і умови, що сприяють цьому виду правопорушень.

Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України взяли на себе завдання вживати заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них. Їхні повноваження включають інформування місцевих органів влади про випадки неналежного виховання дітей та виявлення осіб, які вчиняють стосовно них насильство [2, с. 92].

Враховуючи вищевказане, можна стверджувати, що Національна поліція України активно залучає свої уповноважені підрозділи до боротьби з домашнім насильством та його запобіганням, враховуючи норми чинного законодавства та внутрішні нормативи.

До числа уповноважених підрозділів Національної поліції України, які здійснюють запобігання та протидію домашньому насильству, включаються Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, патрульна служба МВС України, підрозділи ювенальної превенції та служба дільничних офіцерів поліції. Проведений аналіз повноважень цих підрозділів Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству свідчить про те, що ключовим суб'єктом у цій області є служба дільничних офіцерів поліції, оскільки більшість повноважень, передбачених Законом України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству», входить в їхню компетенцію. Зазначаємо необхідність внесення доповнень до вказаного Закону, закріпивши в ньому повний перелік уповноважених підрозділів Національної поліції України, що здійснюють запобігання та протидію домашньому насильству. Поліпшення нормативно-правових актів сприятиме підвищенню ефективності заходів протидії цьому соціальному негативному явищу та сприятиме більш успішній боротьбі з домашнім насильством в українському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. Л. Шляхи протидії домашньому насильству в Україні. *Право*. 2020. 103 с.
2. Дідик Н. І. Превентивні функції діяльності патрульної поліції. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2016. № 2. С. 188-194.
3. Костюк В. Л. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції. *Prevention and countermeasures against domestic violence by units of the National Police*. 2021 р. 94 с.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

Микола ГОЛУБ,
доцент кафедри правоохоронної
діяльності та поліціїстики
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ГРУП РЕАГУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (ДОСВІД РОБОТИ НП ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Введення правового режиму воєнного стану у зв'язку з повномасштабною військовою агресією РФ проти України призвело до значного збільшення службового навантаження на органи та підрозділи Національної поліції України (НПУ). Це повною мірою стосується підрозділів превенції НПУ, які безпосередньо виконують завдання щодо профілактики, попередження, припинення, надання допомоги постраждалим у випадках, пов'язаних з домашнім насильством (ДН).

Стаття 2 Закону України «Про Національну поліцію» вимагає від НПУ «надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги» [1].

Однією з необхідних умов належного виконання цих завдань є ефективна організація роботи поліції у сфері протидії ДН. Створення підрозділів протидії ДН як одного зі структурних підрозділів територіальних органів поліції, а в їх складі мобільних груп реагування (МГР) – важлива складова цього напрямку діяльності НП.

Аналізуючи ситуацію в суспільстві, робимо висновок, що одним з чинників, які значною мірою впливають на рівень злочинності, стан публічного порядку і безпеки та від яких залежить результативність роботи НП у такій сфері як захист прав і свобод людини, – це домашнє насильство. Війна значно ускладнює вирішення поліцією проблемних питань, пов'язаних з профілактикою та протидією ДН. На засіданні Кабінету Міністрів України було зазначено, що «Повномасштабне вторгнення суттєво змінило ситуацію з домашнім насильством в Україні. У зв'язку зі стресом, невизначеністю, вимушеними переїздами та іншими викликами, пов'язаними з війною, ризики домашнього насильства зростають. За даними МВС, лише за перше півріччя 2023-го кількість звернень щодо домашнього насильства зроста майже на 40% порівняно з цим же періодом минулого року» [2].

Характеризуючи ситуацію у Харківській області, зазначаємо, що згідно з інформацією Управління превентивної діяльності ГУНП в області, кількість заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, пов'язані з ДН за 10 місяців 2023 року у порівнянні з цим періодом 2022 року збільшилась у 2,8 рази і складає: 6055 (2189-2022р.), у порівнянні з 2021 роком – збільшення у 1,3 рази (4758-2021р.) [3].

Але усвідомлюючи суспільну небезпеку, необхідність дієвого протистояння з боку держави наслідкам ДН, керівництво МВС України зробило акцент у цій роботі не тільки на «заходи для підвищення обізнаності суспільства щодо явища домашнього насильства», але й на «...зміцнення потенціалу Нацполіції. Зокрема, проведення системного навчання поліцейських, збільшення кількості мобільних груп реагування на випадки домашнього насильства (на сьогодні їх уже 54). Також ми залучаємо до реагування не лише ці групи, а й патрульних поліцейських, дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громади, ювенальну поліцію, слідчих, також вивчаємо і впроваджуємо кращі міжнародні практики» [4].

Вивчаючи особливості організації роботи підрозділів НП Харківської області щодо протидії ДН, констатуємо, що до виконання цих повноважень залучаються не тільки підрозділи Управління превентивної діяльності (дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громади, ювенальні поліцейські), особовий склад патрульної поліції (групи реагування патрульної поліції та поліцейські Управління патрульної поліції в Харківській області Департаменту патрульної поліції), а також працівники служб дізнання та слідства.

З метою своєчасного реагування на факти вчинення домашнього насильства на базі Харківських районних управлінь поліції № 1,2,3 створені сектори протидії домашньому насильству, мобільні групи реагування яких функціонують на території міста Харкова з 2019 року і обслуговують Київський, Салтівський та Шевченківський райони. Так, «за 10 місяців 2023 року територіальними підрозділами ГУНП виявлено 135 кримінальних правопорушень за ст. 126-1 КК України, складено 4199 протоколів про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 173-2 КУпАП, винесено 741 терміновий заборонний припис стосовно кривдника, на профілактичний облік поставлено 3176 дорослих кривдників та 6 дитин-кривдників» [3].

Керівництво НП Харківської області приділяє значну увагу забезпеченню належного професійного рівня як особового складу МГР, так і підрозділів превенції, які задіяні у заходах щодо протидії ДН і з якими взаємодіють МГР. Розглядаючи питання взаємодії, необхідно зазначити, що цей напрям роботи не обмежується підрозділами НП. Вирішуються питання щодо активізації взаємодії НП Харківського регіону з мобільними бригадами соціально-психологічної допомоги, мобільними командами підтримки людей, які постраждали від насильства та воєнних дій (координація діяльності здійснюється Харківською ОВА), Харківською міською радою («Центр надання допомоги постраждалим від насильства», міський центр соціальних служб «Довіра», міська організація міжнародної організації «Жіноча громада»), відповідними громадськими організаціями («Ла Страда – Україна»).

Розглянуті у науковому дослідженні питання дають можливість прийти до висновку, що в умовах військової агресії керівництво НПУ прийняло обґрунтоване рішення щодо необхідності активізації та підвищення ефективності профілактики та протидії домашньому насильству. У зв'язку з чим вважаємо за доцільне:

1) приділити увагу питанню щодо внесення відповідних змін та доповнень у функціональні обов'язки працівників служб поліції, які безпосередньо задіяні у заходах реагування (профілактики, попередження, припинення, надання допомоги постраждалим) на випадки домашнього насильства;

2) на підставі аналізу результатів роботи мобільних груп по протидії домашньому насильству вивчити можливість запровадження практики функціонування таких груп у складі всіх територіальних підрозділів НП з урахуванням особливостей оперативної обстановки на деокупованих територіях;

3) запропонувати заходи до плану дій щодо збільшення кількості мобільних груп по протидії домашньому насильству на територіях областей, де вони діють на теперішній час;

4) на підставі позитивного досвіду таких закладів вищої освіти системи МВС України, як Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Харківський національний університет внутрішніх справ вжити заходів щодо удосконалення навчальної програми у сфері післядипломної освіти для співробітників підрозділів НПУ, інших правоохоронних органів по протидії домашньому насильству, продовжити практику проведення зборів, тренінгів, семінарів та круглих столів на базі навчальних закладів системи МВС;

5) продовжити ознайомлення та вивчення позитивного досвіду мобільних бригад соціально-психологічної допомоги Міністерства соціальної політики України, мобільних команд підтримки людей, які постраждали від насильства та воєнних дій з метою визначення найбільш ефективних форм взаємодії мобільних груп НП по протидії домашньому насильству із зазначеними групами та мобільними бригадами.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/580-19>.

2. «Зроби крок – чуйність перемагає насильство». URL : <https://ukraine.unfpa.org/uk/news/>.

4. Звіт УПД ГУ в Харківській області за 10 місяців 2023 р. URL : <https://hk.npu.gov.ua/news/z-pochatku-roku-politsiia-vidkryla-135-kryminalnykh-provazhzen-za-faktamy-vchynennia-domashnoho-nasylstva>.

5. Укрінформ: Мультимедійна платформа іномовлення України. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3150569-v-ukraini-diut-54-mobilni-grupi-policii-z-protidii-domasnomu-nasilstvu.html>.

Кароліна ГОНЧАР,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

PUBLIC INTERACTION IN SOLVING THE PROBLEMS OF DOMESTIC VIOLENCE

The modern world, which is characterized by rapid technological and social transformation, leaves behind a shadow that is difficult to ignore – the problem of domestic violence. This shadow is a tragedy for many individuals and families, and at the same time it poses a challenge to modern society as a whole. However, to overcome this phenomenon, it is necessary not only to involve government structures, but also active participation of the public, public organizations, and their interaction, which is an important tool for countering this problem.

Civil society is a society based on an extensive network of institutions, associations, and organizations independent of the state, created by citizens themselves to identify and implement various public initiatives, satisfy their public needs, defend collective interests, and solve public problems [1]. It turns out to be a key factor in solving such a problem as violence, because it unites the forces of all sections of the population to prevent and counter various problems.

The problem of violence mostly hides behind the closed doors of family homes, but this does not mean that society should be indifferent to what happens inside these walls. No one in this life is safe from violence, because it can affect anyone, regardless of social status, religion, age or gender. It can happen in any family, regardless of their appearance or status. Customs, religious beliefs, creeds, and traditions cannot be considered as a justification for any form of domestic violence, or be a basis for releasing the offender from responsibility [2]. Therefore, public interaction is one of the key factors in solving this urgent issue.

The first and most important step in overcoming this problem is its recognition. Violence is not a personal problem of each individual family. This applies to all of us. Silence and ignoring do not make the problem any less urgent. Therefore, the public must take responsibility for creating an environment where violence is not tolerated and where victims are given the support they need. Namely, to deal with the issue of education and awareness of the community. People should know their rights and the possibilities of intervention, and also understand that patience is unacceptable in such situations.

Public organizations and non-profit foundations also play a major role in explaining to citizens what domestic violence is, its forms and consequences. Nonprofit foundations often partner with government agencies, other nonprofit organizations, medical institutions, and human rights organizations for a comprehensive approach to addressing this problem. Foundations can finance research aimed at collecting statistics and analyzing the causes and consequences of violence. This can serve as a basis for developing more effective problem-solving strategies.

Special educational campaigns and trainings emphasize the importance of recognizing and preventing this phenomenon in society. These trainings can cover various aspects, from psychological support to victims to preventive measures and interaction with law enforcement agencies. Trainings should help participants recognize different forms of violence, including physical, emotional, economic and sexual, may include role-playing exercises and scenarios that help participants develop skills to communicate effectively with those who may be involved in such a dire situation, and may teach how to provide psychological first aid to victims of violence. Participants of these trainings must learn to distinguish between healthy relationships and toxic relationships.

The second aspect of community engagement is victim support and protection. Community centers and helplines provide confidential help, advice and a safe haven for those experiencing domestic violence. It is important to create effective support and rehabilitation mechanisms that allow victims to regain their mental and physical health. Protection and support of victims is also carried out through the provision of services by the police (primary intervention and cessation of violence), health care facilities and institutions (saving the life and health of a person), non-governmental organizations, legal aid bureaus and centers, prosecutor's offices, judicial authorities (access to justice), general and specialized support services for victims, such as shelters, telephone hotlines.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL : <https://esu.com.ua/>
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
3. Блага А. Б., Тунтула О. С., Кочемировська О. О. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству: навч. посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.

Вікторія ГОРОБЕЦЬ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор філософії в галузі права

ІСТОРИЧНІ ФАКТОРИ НАСИЛЬСТВА, ПРОТИДІЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Насильство – це здійснення фізичного, психологічного чи емоційного тиску або застосування сили з метою завдання шкоди іншій особі. Це може включати широкий спектр дій – від фізичного нападу та погроз до психологічного тиску, економічного ущемлення, сексуального насильства та інших форм поведінки, яка призводить до шкоди чи страждань. Воно має негативний характер через свої шкідливі ефекти на індивіда, суспільство та взаємовідносини загалом.

Насильство призводить до травматичних наслідків для жертв, які можуть включати в свою дію тілесні ушкодження, психологічний стрес, пошкодження емоційного стану, втрати свого «Я». Відбувається руйнація взаємовідносин між людьми, створення конфліктів, які підштовхують до розчарування та навіть розривів близьких стосунків. Насильство супроводжується порушенням основних прав людини, таких як право на життя, безпеку, свободу від катувань та інші. Воно може бути циклічним, тобто діти, які зазнавали насильство, зростають і стають такими ж агресивними до оточуючих. Насильство часто суперечить моральним та етичним принципам, що порушує основні цінності та стандарти, на яких ґрунтується суспільство. Прагнення до створення безпечних та ненасильницьких умов є важливим елементом будь-якого стабільного та гармонійного суспільства.

Розглянемо такий термін, як «ненасильницька ідеологія», головна ідея якої вказувати на підтримку принципів ненасильства, які пропагують розв'язання конфліктів та досягнення мети без застосування фізичного або психологічного насильства. Ця ідеологія може виявлятися на різних рівнях суспільства, включаючи політику, культуру, освіту та міжособистісні відносини.

Ненасильницька ідеологія може виявлятися в різних формах, включаючи пацифізм, а також підходи до розв'язання конфліктів через ненасильницькі засоби, такі як переговори, альтернативні методи розв'язання конфліктів, сприяння діалогу і толерантності в суспільстві.

Насилля породжує війну та інші негативні фактори, які перешкоджають розвитку суспільства. ООН опублікував кількість жертв російсько-української війни, за її даними 9 тисяч українців втратили своє життя та 16 тисяч були поранені. Від 24 лютого 2022 року, коли розпочався широкомасштабний збройний напад російської федерації, до 30 червня 2023 року Управління Верховного комісара ООН з прав людини зафіксувало: 25170 жертв серед цивільного населення у 1504 населених пунктах України, зокрема 9177 загиблих і 15993 поранені, серед них 535 загиблих і 1095 поранених дітей [1].

Одним з видів насильства сучасна наука виокремлює домашнє насильство. У 2017 році законодавцем був створений нормативно-правовий акт, який дає змогу нам зрозуміти, що конкретно держава розуміє під терміном «домашнє насильство». Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. Також було виокремлено чотири види насильства: економічне, сексуальне, психологічне та фізичне [2].

Негативно сприймається інформація про те, що жінки гинуть в Україні не лише через насильство війни, а й через домашнє насильство. За даними Програми розвитку ООН, в результаті домашнього насильства в нашій країні загинуло 600 жінок. Статистика говорить, що понад 80 % – це насильство чоловіка над жінкою [3].

Наслідки домашнього насильства можуть бути дуже серйозними. Особа, яка зазнала насильство вдома, зазвичай через усталені звички соціуму не приймає ніяких намірів задля подолання цієї проблеми. Жертва може відчувати стрес, тривогу, депресію, посттравматичний стресовий розлад.

Тож ненасильницька ідеологія відіграє ключову роль у сучасному світі. Вона спрямована на досягнення миру та зменшення конфліктів без використання насильства. Це допомагає вирішувати конфлікти шляхом діалогу, співпраці та миротворчих методів замість воєнних дій. Також вона підтримує права людини, рівноправ'я та відмову від будь-яких форм насильства чи дискримінації. Ненасильницька ідеологія сприяє створенню позитивного середовища для вирішення конфліктів шляхом співпраці та розвитку мирних методів взаємодії, що має змогу протидіяти й домашньому насильству. Але малий рівень соціальної зрілості у певних прошарках населення не має змоги протидіяти насильству.

Список використаних джерел:

1. Скільки мирних жителів загинуло в Україні через війну Росії: дані ООН веб-сайт. URL : <https://tsn.ua/ato/skilki-mirnih-zhiveliv-zaginulo-v-ukrayini-cherez-viynu-rosiyi-dani-oon-2365768.html>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
3. Від домашнього насильства в Україні щороку гинуть 600 жінок – Лубінець. Укрінформ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3621741-vid-domasnogo-nasilstva-v-ukraini-soroku-ginut-600-zinok-lubinec.html>.
4. Opatsky R., Pisotska K., Chvaliuk A., Molchanov R., & Tulinov V. (2023). Administrative and legal status of public administration subjects regarding countering terrorism: Situación administrativa y jurídica de las materias de la administración pública en materia de lucha contra el terrorismo. *Cuestiones Políticas*, 41(79), 583-594.

Наталія ГРИЩЕНКО,

інспектор сектору ювенальної превенції
відділення поліції Дніпровського
районного управління поліції
Головного управління Національної
поліції в Дніпропетровській області,
кандидат юридичних наук, капітан поліції

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАКИ СИСТЕМАТИЧНОСТІ
У СТ. 126¹ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

У чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) ознака систематичності закріплена у кримінально-правових нормах як Загальної, так і Особливої частин.

Наприклад, у ч. 2 ст. 78, ч. 5 ст. 79, ч. 5 ст. 83 КК України систематичність згадується в контексті систематичного вчинення правопорушень, що спричинили адміністративні стягнення й свідчать про небажання стати на шлях виправлення. Відповідно до усталеної практики, систематичним учиненням правопорушень вважається вчинення засудженим трьох і більше правопорушень, за які його було притягнуто до адміністративної відповідальності. В положеннях Особливої частини КК України систематичність як ознака об'єктивної сторони складу злочину передбачена в ст. 116 «Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання» (систематичне знущання); ст. 120 «Доведення до самогубства» (систематичне приниження людської гідності або вчинення систематичного протиправного примусу до дій, що суперечать волі); ст. 150-1 «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом» (систематичне випрошування грошей,

речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб); ст. 390 «Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі» (систематичне порушення громадського порядку чи встановлених правил проживання). Відповідно, систематичність також є ознакою об'єктивної сторони і у ст. 126¹ КК України, яка встановлює кримінальну відповідальність за домашнє насильство.

Бажанов М. свого часу вказував, що систематичність означає вчинення діяння більше ніж два рази (тобто три й більше), якщо протиправні дії є вираженням певної негативної тенденції в поведінці винуватої особи.

Дудоров О. і Хавронюк М., даючи тлумачення систематичності у домашньому насильстві, відзначають, що вона «означає постійну повторюваність тотожних чи схожих дій (чи бездіяльності), кожна з яких сама по собі може створювати враження незначної, але в сукупності вони впливають на потерпілу особу надзвичайно негативно, і інтенсивність цього впливу може залежати як від ступеня агресивності кожного окремого діяння, так і від їхньої кількості». Учені додають, що закінченим злочин вважається з моменту вчинення хоча б однієї з трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, в результаті чого настав хоча б один з указаних в законі наслідків. Немає значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, у терміновому заборонному приписі, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факт перших двох актів насильства. Звісно, для доказування факт документування має значення, але не більше, ніж інші, передбачені законом докази, – показання потерпілих, свідків, висновки експертиз тощо [1, с. 78].

Таким чином, вчені визначають мінімальну кількість діянь особи – мінімум три. Тобто кількісний критерій систематичності як ознака домашнього насильства полягає в учиненні особою трьох і більше актів насильства (фізичного, психологічного чи економічного).

Що стосується судової практики з указаного питання, варто зазначити, що більшою мірою суди також установлюють як мінімум три епізоди прояву насильства, для того щоб установити систематичність домашнього насильства.

Так, вироком Буського районного суду Львівської області від 1 березня 2019 р. встановлено, що чоловік (ОСОБА_1) 12 січня 2019 р. вчинив відносно своєї дружини (ОСОБА_2) дії психологічного насильства. Пізніше, 21 січня 2019 р., ОСОБА_1 вчинив відносно ОСОБА_2 дії фізичного та психологічного насильства. 22 січня 2019 р. ОСОБА_1 вчинив відносно ОСОБА_2 дії психологічного насильства. Ввечері цього ж дня, приблизно о 22:00, ОСОБА_1 вчинив відносно ОСОБА_2 дії психологічного та фізичного насильства. Підсумовуючи, суд робить висновок, що вказаними насильницькими діями ОСОБА_1 заподіяв дружині (ОСОБА_2) систематичні фізичні та психологічні страждання, що завдали шкоди фізичному та психічному здоров'ю потерпілої [2]. В аналізованому судовому рішенні суд розкриває 4 епізоди, щоб кваліфікувати дії винного за ст. 126¹ КК України.

У рішенні Овруцького районного суду Житомирської області від 8 травня 2019 р. зазначено, що ОСОБА_1 11 лютого 2019 р. в присутності своєї неповнолітньої доньки (ОСОБА_3) вчинив відносно своєї колишньої дружини (ОСОБА_2) дії фізичного та психологічного насильства, внаслідок чого було викликано працівників поліції, які після приїзду припинили протиправні дії ОСОБА_1 та склали проти нього протокол про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 173-2 КУпАП. Далі в рішенні описані ще три епізоди вчинення схожих дій, за які щодо ОСОБА_1 було складено протокол про вчинення адміністративних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 173-2 КУпАП. За всі вищезазначені дії постановою Овруцького районного суду Житомирської області від 20 березня 2019 р. ОСОБА_1 визнано винним і притягнуто до адміністративної відповідальності. Підсумовуючи зазначене, суд робить висновок, що таким чином ОСОБА_1 вчинив умисне систематичне домашнє насильство щодо своєї колишньої дружини ОСОБА_2, що призвело до фізичних та психологічних страждань останньої, а також погіршило якість її життя. Суд ухвалив ОСОБА_1 визнати винним у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України [3].

Аналізуючи таку судову практику, Ватутінський міський суд Черкаської області у свої роз'ясненнях зазначає: «...якщо особу кілька разів (не менше трьох) притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї за ст. 173² Кодексу України про адміністративні правопорушення, указане є підставою для порушення кримінального провадження стосовно цієї особи» [4].

Ми своєю чергою вважаємо, що в аналізованому випадку відбувається не що інше як притягнення особи двічі до відповідальності за одне і те саме діяння. Адже в кожному випадку за вчинення домашнього насильства особа понесла адміністративну відповідальність, а потім за сукупність таких дій – кримінальну.

Враховуючи сказане, доцільно встановити, як така судово практика співвідноситься з принципом «non bis in idem» (заборони притягнення до відповідальності або покарання двічі за одне й те саме діяння).

Право не бути притягненим до суду або покараним двічі за одне й те саме діяння закріплено в ст. 4 Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція): «1. Нікого не може бути вдруге притягнуто до суду або покарано в порядку кримінального провадження під юрисдикцією однієї й тієї самої держави за правопорушення, за яке його вже було остаточно виправдано або засуджено відповідно до закону та кримінальної процедури цієї держави. 2. Положення попереднього пункту не перешкоджають відновленню провадження у справі згідно з законом та кримінальною процедурою відповідної держави за наявності нових або нововиявлених фактів чи в разі виявлення суттєвих недоліків у попередньому судовому розгляді, які могли вплинути на результати розгляду справи. 3. Жодних відступів від положень цієї статті не допускається на підставі ст. 15 Конвенції» [5].

Це право також закріплено у ст. 61 Конституції України, в якій зазначається, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Враховуючи зазначене, вважаємо, що якщо особа вчинила декілька разів домашнє насильство й за кожне таке діяння була притягнута до адміністративної відповідальності, то притягнення до кримінальної відповідальності за ці ж самі діяння за ознакою систематичності є ні чим іншим як порушенням принципу «non bis in idem» в розумінні ст. 4 Протоколу № 7 до Конвенції.

Список використаних джерел:

1. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К. : Ваіте, 2019. 288 с.
2. Вирок Буського районного суду Львівської області від 01.03.2019 р. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80203000>.
5. Вирок Овруцького районного суду Житомирської області від 08.05.2019 р. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81587757>.
6. Домашнє насильство: прояви та відповідальність: роз'яснення Ватутінського міського суду Черкаської області. URL : <https://court.gov.ua/press/general/656541/>.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята й проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 04.11.1950 р. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Anastasia DUDNYK,

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs,

Supervisor:

Hanna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department

Ukrainian studies and foreign languages

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

**ACTUAL ISSUES OF PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE
IN THE FAMILY**

In modern Ukrainian society, the issue of preventing domestic violence in the family is becoming more and more urgent. Violence in the family becomes a serious problem that has a negative impact on the physical and psychological health of the individual, as well as on society as a whole. Researchers emphasize that it is dangerous to underestimate this problem, because violence in the family is

a violation of human rights. Domestic violence causes suffering for many people, including children, who witness such events and often experience the violence themselves. According to the Ministry of Social Policy of Ukraine, 162,000 cases of domestic violence were registered in 2020 [1]. However, these are only official statistics, and the actual number of cases may be much higher due to the fact that many victims do not seek help.

One of the main factors contributing to the spread of domestic violence is the low level of education and culture in society. Many people do not understand that violence is unacceptable and cannot define its forms. Also, victims often do not know how to seek help and what their rights are.

The National Police of Ukraine notes that among cases of domestic violence, the most common are physical and psychological forms of violence. Physical violence can manifest itself in the form of beatings, bodily harm or damage to property. Psychological abuse, in turn, can include intimate partner violence, emotional abuse, mental and economic dependence.

The current problem of domestic violence in Ukraine requires a systemic approach. The involvement of all sides of society in the problem and the development of effective strategies to prevent violence are of great importance. Among the measures that can contribute to the prevention of domestic violence, it is possible to single out legal assistance to victims, psychological support, development of educational programs for the population, creation of shelters for victims.

The Ukrainian government and non-profit organizations are actively engaged in the prevention of domestic violence. The Ministry of Social Policy of Ukraine, for example, develops social support programs for families suffering from violence and provides financial assistance to victims.

One of the ways to prevent domestic violence is to increase public awareness of this problem. For this, it is necessary to carry out various activities, such as information campaigns, trainings and seminars [2]. It is also important to ensure access to information about victims' rights and protection mechanisms.

In addition, it is important to ensure effective protection of victims of domestic violence. Ukraine has legislation that provides for the protection of the rights of victims and the punishment of perpetrators [3]. However, this legislation often does not work effectively due to insufficient funding of law enforcement agencies and courts. Therefore, it is important to ensure sufficient funding and professional development of law enforcement officers.

Also, it is important to ensure access to social services for victims of domestic violence. These can be psychological assistance, medical assistance, housing and other services [4]. However, victims are often not adequately assisted due to insufficient funding of social services.

Therefore, prevention of domestic violence is an important problem in Ukraine that requires a comprehensive approach. For this, it is necessary to raise public awareness of this problem, ensure effective protection of victims and access to social services. This approach will help reduce the number of cases of domestic violence and improve the well-being of families in Ukraine.

References:

1. Ministry of Social Policy of Ukraine. (2021). Domestic violence in Ukraine: statistics for 2020. URL : <https://www.msp.gov.ua/news/19043.html>.
2. Domestic violence prevention projects. Center «La Strada-Ukraine». (2021). URL : <https://lastrada.org.ua/projects/domashne-nasilstvo/>
3. The Law of Ukraine «On Prevention and Combating Domestic Violence». Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n36>.
4. Social protection of victims of domestic violence. Ministry of Social Policy of Ukraine. (2021). URL : <https://www.msp.gov.ua/social-protection/domashne-nasilstvo/sotsialnyj-zakhyst-zhertv.html>.

Artem DOVIDENKO

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs,

Supervisor:

Hanna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department
Ukrainian studies and foreign languages
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

**THE ROLE OF THE COMMUNITY IN ADDRESSING DOMESTIC
VIOLENCE**

The problem of domestic violence remains extremely relevant and has a significant impact on various spheres of society. The social importance of this issue is manifested in the growing incidence of domestic violence, which indicates the need for immediate regulation and awareness of this problem in the social context. The psychological consequences, economic losses, impact on interpersonal relationships and cultural dynamics are becoming key aspects that determine the importance of studying and addressing the problem of domestic violence. In particular, taking into account its legal aspect and the threat it poses to public safety emphasises the need for a comprehensive and systematic approach to this social phenomenon.

Forms and manifestations of violence in family relationships can be manifested in a variety of ways, including physical, psychological, economic and sexual violence. Physical violence includes physical attacks, beatings, strikes and any other actions that result in bodily injury. Psychological violence is manifested in the form of emotional and psychological harassment, which may include intimate insults, threats, control over life decisions and other forms of manipulation. Economic violence is the restriction or control of financial

resources. Sexual violence includes forced or unwanted sexual contact without the consent of one of the partners. Each of these forms can occur separately or in combination, creating a severe problem in family relationships» [3].

The community plays a critical role in the implementation of legislative initiatives aimed at combating domestic violence. First and foremost, public support is key to the adoption and implementation of effective laws. Citizens can actively participate in shaping public opinion, expressing their views and demanding that the government adopt the necessary legislative changes. Civil society organisations play an important role in overseeing the implementation of laws and ensuring their effectiveness. They can assist in establishing reporting mechanisms for cases of violence and actively promote the development of programmes and services that assist victims. Public education and awareness campaigns are another important aspect of the role of the community in the implementation of legislative initiatives. Raising awareness of citizens about the rights and measures to combat domestic violence contributes to the creation of a favourable social environment [2]. Also, the community can participate in lobbying for legislative initiatives aimed at improving the protection of victims and punishment of perpetrators. Its active participation in the dialogue with legislators helps to take into account the real needs of society and improve legislation [1]. Thus, the community acts not only as a recipient of legislative changes, but also as an active participant in the development and implementation of legal instruments to combat domestic violence.

References:

1. Hart, B. J. (1995). Coordinated community approaches to domestic violence. *Strategic planning workshop on violence against women, National Institute of Justice*. Washington : DC.
2. Modi, M. N., Palmer, S., & Armstrong, A. (2014). The role of Violence Against Women Act in addressing intimate partner violence: A public health issue. *Journal of women's health, 23*(3), 253-259.
3. Sullivan, M. (2005). Participatory action research in practice: A case study in addressing domestic violence in nine cultural communities. *Journal of Interpersonal Violence, 20*(8), 977-995.

Євген ЄДАМЕНКО,
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Сьогодні фахівці та експерти вказують на тенденцію до збільшення кількості звернень до поліції щодо випадків домашнього насильства протягом останнього часу.

Як свідчать дані Національної поліції, за перші п'ять місяців цього року зареєстровані випадки зросли на 51 % порівняно з тим же періодом 2022 року. Ці цифри більш як на третину вищі за попередній рекорд 2020 року, який експерти пов'язували з карантинами через пандемію.

Так, із січня по травень 2023 року поліція зареєструвала 349 355 випадків домашнього насильства, порівняно з 231 244 за той же період у 2022 році та 190 277 за перші п'ять місяців 2021 року [1]. Зауважується, що збільшення кількості звернень не означає, що випадків домашнього насильства стало більше, можливо, це свідчить про те, що громадяни знають як правильно реагувати на це явище. Зазначається, що таке збільшення звернень експерти пояснюють з ефективною міжвідомчою взаємодією та зі спільною роботою поліції з різними структурами, відомствами, громадським сектором [5].

Аналізуючи діяльність поліції за останні роки, можна відзначити високу активність в цьому напрямі. Особливу увагу слід приділити діяльності патрульної поліції та сектору реагування патрульної поліції, яка дієво розробляє та впроваджує нові методики інформування громади про домашнє насильство та проводить просвітницьку роботу в цьому напрямі. Наприклад, патрульна поліція не лише самостійно проводить акції та флешмоби для привертання уваги до проблеми домашнього насильства, але й активно взаємодіє з міжнародними донорами та громадськими організаціями, реалізуючи успішні проекти.

Заходи загальної профілактики можуть проводитись під час групових та масових заходів, які відбуваються в громаді із залученням громадських організацій та інших суб'єктів запобігання домашньому насильству. Так, на формування «нульової толерантності» до насильства спрямовується організація і проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків. У нашій країні цей напрям наразі реалізується досить активно, в першу чергу – шляхом проведення спеціальних інформаційних кампаній, серед яких «Стоп насильству!», «16 днів проти насильства», «Залишайся людиною», «Скажімо НІ домашньому насильству». Найбільш масштабною інформаційно-просвітницькою кампанією в Україні є щорічна Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства», яка проводиться з 25 листопада до 10 грудня. Її мета – привернути увагу суспільства до проблем подолання домашнього насильства, жорстокого поводження з дітьми, протидії торгівлі людьми та захисту прав жінок. Під час даної акції в усіх містах та громадах України суб'єктами запобігання та протидії домашньому насильству, в тому числі поліцейськими, розповсюджуються інформаційні листівки, буклети, проводяться тренінги, круглі столи, дискусії та дебати, семінари й лекції, виставки, трансляції освітніх програм, конференції, громадські слухання та інші заходи [7, с. 107].

У даному контексті важливо відзначити, що Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає, що всі компетентні підрозділи поліції мають реагувати на випадки подібного насильства. Хоча закон не надає чіткого переліку цих підрозділів, зрозуміло, що до них відносяться патрульна поліція, дільничні офіцери поліції, інспектори ювенальної превенції, мобільні групи реагування на випадки домашнього насильства, поліцейські СРПП та інші [5].

Порівняно із законодавчими нормами визначення цих підрозділів не є однозначним, але їх функції та завдання ставлять їх в ряд головних структур для протидії домашньому насильству. Важливо відзначити, що незважаючи на активність патрульної поліції у проведенні просвітницьких заходів стосовно домашнього насильства, інші підрозділи не завжди демонструють подібний рівень активності. Проблема, зокрема, актуальна у сільських районах, де відсутня патрульна поліція, і населення залишається без належної уваги [2, с. 62].

У зв'язку з цим особливо важливо акцентувати увагу на дільничних офіцерах поліції, які працюють на територіях без патрульної поліції, і враховувати їхню активність у проведенні просвітницьких кампаній. Співпраця з уповноваженими особами, які координують допомогу жертвам домашнього насильства, а також залучення ресурсів громади є важливим етапом у розв'язанні проблеми.

Здійснення такої співпраці вимагає тісної взаємодії з усіма зацікавленими сторонами, які діють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству на рівні конкретної громади. Організація таких заходів має включати в себе співпрацю з громадськими організаціями та використання наявних ресурсів для забезпечення ефективності заходів [4, с. 185].

Необхідно підкреслити, що ефективність співпраці поліції з громадськими організаціями залежить від механізмів взаємодії влади та правоохоронних органів. Наприклад, у 2018 році був проєкт «Ластівка», який навчав поліцейських жестової мови для спілкування з людьми із вадами слуху. Ці ініціативи свідчать не лише про формальні взаємодії поліції з громадою, але і про прагнення вирішувати соціальні проблеми.

Тому важливим є проведення заходів профілактики із запобігання та протидію домашньому насильству. Це можливо за умови активної участі громадських організацій, міжнародних партнерів і поліції у вирішенні цих питань.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-портал Національної поліції України. URL : <https://www.npu.gov.ua/>
2. Ковальова О. В. Національна поліція України як суб'єкт запобігання та протидії домашньому насильству. *Національна поліція України: сучасний стан та перспективи розвитку*: матер. І Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 23 березня 2018 р.). С. 62-67. URI: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1266>.

3. Пісоцька К. О. Поняття методу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Актуальні проблеми ювенальної деліктології*: матер. Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 5 листопада 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 165-168.

4. Руфанова В. Детермінаційна архітектура домашнього насильства, зумовлена збройним конфліктом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* 2023. № 2(77). С. 181-184.

5. Пісоцька К. О. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України як суб'єкти адміністративної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету Запорізького національного університету*. 2018. № 6. 2018. С. 244-247.

6. Степаненко О. В. Кількісний критерій систематичності як ознаки домашнього насильства. *Правове життя сучасної України*: у 3 т: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.). Одеса: Гельветика, 2020. Т. 3. С. 136-139.

7. Альошкін С. В., Бойчук К. Л., Даценко О. В., Ковальова О. В. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посібник. Київ, 2023. 221 с.

Софія ЄРЬОМІНА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Маргарита МАКСИМОВА,

викладач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ДІТЕЙ ПРАЦІВНИКАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Діти є найвразливішою групою населення, і їх права та свободи потребують особливої уваги та захисту. Працівники, які займаються превентивною діяльністю, у значній мірі відповідальні за забезпечення дотримання прав і свобод дітей в суспільстві. Діти мають права, визнані в міжнародних документах, зокрема в Конвенції про права дитини, що включає в себе право на життя, право на гідність та захист від насильства. До свобод дітей входять право на вільне вираження думки, право на освіту і доступ до інформації, право на гідне ставлення та захист від будь-якої форми дискримінації [2]. Працівники, які займаються превентивною діяльністю, мають на меті запобігання можливим негативним наслідкам для дітей, таким як зловживання, насильство, відчуження. Вони відіграють чільну роль у забезпеченні дотримання прав і свобод дітей шляхом попередження та виявлення можливих порушень. Однак працівники превентивної діяльності

стикаються з численними викликами, включаючи обмежені ресурси, недостатню підготовку та бюрократичні перешкоди. Ці обмеження можуть стримати їх здатність забезпечити повноцінний захист дітей.

Для забезпечення кращого дотримання прав і свобод дітей працівниками превентивної діяльності Бухтіяров С. виокремив необхідні наступні кроки:

- Забезпечити доступ до достатніх ресурсів і навчання для працівників.
- Сприяти співробітництву між різними організаціями та установами, які працюють з дітьми.
- Поширювати обізнаність серед громадськості про права і свободи дітей [3].

Дотримання прав і свобод дітей є надзвичайно важливим завданням для суспільства загалом і працівників превентивної діяльності зокрема. Необхідно постійно покращувати підходи та ресурси для забезпечення захисту дітей від можливих загроз та порушень їхніх прав і свобод. Тільки таким чином ми зможемо створити безпечне та сприятливе середовище для розвитку дітей і молоді. Працівники ювенальної поліції та слідчі повинні дотримуватись прав і свобод дитини під час здійснення поліцейських заходів, дотримуючись наступних принципів і кроків:

- Захист прав та інтересів дитини: під час здійснення поліцейських заходів працівники повинні завжди брати до уваги добробут та безпеку дитини. Це означає, що їх дії мають сприяти захисту прав та інтересів дитини, а не завдавати шкоди або психологічного травмування;

- Дотримання процедур: працівники мають дотримуватись всіх законних процедур та правил під час здійснення поліцейських заходів, які стосуються дітей. Це включає в себе забезпечення належного оформлення затримання, якщо це необхідно, а також забезпечення права на адвоката та попередження про права дитини;

- Збереження конфіденційності: працівники повинні дотримуватись конфіденційності під час розслідування справ, що стосуються дітей. Інформація про дитину та її справу повинна бути доступною лише тим особам, які мають законне право отримувати її;

- Додержання гідності: працівники мають поважати гідність дитини та утримуватись від будь-якого виду фізичного чи психологічного насильства, пониження чи приниження;

- Участь батьків: у разі залучення дитини до поліцейських заходів працівники повинні забезпечити можливість участі батьків або законних представників дитини у всіх відповідних процедурах і прийняти рішення, яке враховує їхні думки і інтереси;

- Діалог та співпраця: професійний діалог та співпраця з дітьми, їхніми батьками та іншими заінтересованими сторонами є важливими аспектами забезпечення дотримання прав і свобод дитини.

- Привернення уваги до думок і поглядів дітей сприяє більш справедливим і гуманним рішенням [1].

Працівники поліції повинні дотримуватись конкретних процедур та правил під час роботи з дітьми, щоб забезпечити їхню безпеку та захист їх прав і свобод.

Ось деякі з основних процедур і правил, які виокремив Костюк В.:

1. **Захист прав дитини.** Перш за все працівники поліції повинні завжди враховувати права дитини, які визначені в міжнародних і національних нормативних актах. Це включає в себе право на життя, безпеку, гідність і захист від будь-якого виду насильства чи зловживання.

2. **Збереження конфіденційності.** Процедури роботи з дітьми повинні передбачати збереження конфіденційності даних про дитину і справу. Інформація про дитину та події, що її стосуються, повинна бути доступною лише особам, які мають законний інтерес в її обробці.

3. **Участь батьків або законних представників.** Поліцейські повинні забезпечити можливість участі батьків або законних представників дитини в процесі, який стосується дитини, і враховувати їхні погляди та думки.

4. **Дотримання закону.** Процедури роботи з дітьми повинні відповідати законодавству. Це означає, що всі дії, проведені поліцейськими, повинні бути законними і відповідати встановленим нормам і стандартам.

5. **Забезпечення безпеки дитини.** Процедури повинні передбачати заходи для забезпечення безпеки дитини під час будь-яких дій поліції. Це може включати в себе забезпечення медичної допомоги у разі потреби та уникнення будь-якого виду фізичного або психологічного насильства.

6. **Професійний діалог та співпраця.** Працівники поліції повинні вести діалог з дитиною в зрозумілій формі та співпрацювати з іншими організаціями і службами, які працюють з дітьми, для забезпечення належного захисту та допомоги.

8. **Підготовка та навчання.** Поліцейські повинні мати відповідну підготовку і навички для роботи з дітьми та молоддю, включаючи знання психології дитини та специфічних проблем, які можуть виникнути [4].

Отже можемо сказати, що забезпечення належного захисту та дотримання прав і свобод дітей є обов'язком поліцейських, і це вимагає відповідної підготовки, обізнаності з правами дитини та дотримання високих стандартів професійної поведінки. Працівники ювенальної поліції та слідчі мають бути обізнаними з міжнародними та національними нормами щодо прав і свобод дітей та діяти відповідно до цих норм, забезпечуючи захист та безпеку дітей під час здійснення поліцейських заходів.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про права дитини. Документ № 995_021 від 20.11.2014 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

2. Конституція України. Документ № 254к/96-ВР від 01.01.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

3. Бухтояров С. В. Національна поліція України як суб'єкт забезпечення прав і свобод дитини: правове регулювання, шляхи удосконалення. URL : <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/13063>.

4. Костюк В. Л. Порядок взаємодії інспектора підрозділу ювенальної превенції з неповнолітніми, які стали жертвами насильства. 2018. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/23509>.

Анна ЖЕЛІЗНЯК,

ад'юнкт

кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК СКЛАДОВА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПОНЯТТЯ, РІЗНОВИДИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

У щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2022 рік зазначалося, що впродовж 2022 року до органів поліції та соціального захисту надійшло 251 829 звернень щодо домашнього насильства. З них зареєстрували 244 381 заяву та повідомлення про кримінальне правопорушення [1]. Це свідчить про актуальність та важливість розгляду питання протидії домашньому насильству.

Зокрема, за даними видання Reuters із посиланням на дані Національної поліції, які перевірило агентство, після повномасштабного вторгнення росії кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства в Україні спочатку скоротилася, оскільки мільйони людей втекли від бойових дій. Та тепер вона знову різко зростає. Так, із січня по травень 2023 року поліція зареєструвала 349 355 випадків домашнього насильства, порівняно з 231 244 за той же період у 2022 році, та 190 277 за перші п'ять місяців 2021 року [2].

Переважну більшість цих випадків становить саме фізичне домашнє насильство. Але й не треба забувати про такий прояв домашнього насильства як психологічне. Жертви рідко повідомляють саме про такий вид домашнього насильства. Лише коли психологічне насильство переходить у фізичне, тоді органам правопорядку стає відомо про вчинення правопорушення.

Згідно з п. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» психологічне насильство – це форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, зокрема щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [3].

Основними різновидами психологічного насильства є:

1. Образа – зневажливе висловлювання, негарний вчинок, що спрямовані проти кого-небудь і викликають у нього почуття гіркоти, душевного болю [4, с. 185].

2. Погроза – обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність [4, с. 1005].

3. Залякування – дії, направлені на те, щоб викликати у кого-небудь страх, переляк [4, с. 403].

4. Шантаж – залякування погрозою викрити або розголосити з певною метою факти, відомості, які можуть скомпрометувати, зганьбити кого-небудь [4, с. 1613].

5. Приниження – дії, спрямовані на те, щоб ставити кого-небудь у принизливе становище, ображати, применшувати значення, роль кого-, чого-небудь, видавати менш значним [4, с. 1124].

6. Переслідування – висліджування кого-небудь з метою покарання, ходити невідступно за ким-небудь, супроводжувати кого-небудь скрізь з якоюсь метою [4, с. 927].

За твердженням О. Біловола, вищезазначені дії у переважній більшості випадків поєднані з погрозою застосування будь-якого фізичного насильства [5].

Відповідальність за вчинення домашнього насильства передбачена ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення:

- накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин;
- адміністративний арешт на строк до десяти діб.

Ті самі дії, вчинені особою повторно протягом року, тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб [6].

Таким чином, можна зробити висновок, що психологічне насильство є невід'ємною частиною структури домашнього насильства і являє собою, у більшості випадків, передумову фізичного насильства. Цей різновид домашнього насильства є більш прихованим від сторонніх осіб, а тим самим небезпечний, оскільки якщо вчасно не вживати заходи та не попередити наступні протиправні дії кривдника, то в подальшому ще більш агресивні дії відносно потерпілої особи є неминучим фактом.

Список використаних джерел:

1. Доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2022 рік. 242 с. URL : <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/images/documents/annual-report-2022.pdf>.

2. Форуді Л. Зростання домашнього насильства є прихованим фронтом війни в Україні. URL : <https://www.reuters.com/world/europe/rising-domestic-violence-is-hidden-front-ukraines-war-2023-08-03/>

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2018, № 5, ст. 35. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

4. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.). К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL : http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_bo ok&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000728%5F8.

5. Біловол О. Психологічне насильство як вид домашнього насильства. *Підприємство, господарство і право. Кримінальне право*. 2021. № 4. С. 215-221. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/34.pdf>.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР (БВР)* 1984, додаток до № 51, ст. 1, ст. 212-224. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

Наталія ЗАХАРОВА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

ФАКТОРИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Як зазначається в багатьох документах, глибинні причини існування гендерно обумовленого насильства історично зумовлені нерівними владними відносинами між жінками. Це призвело до існування соціальних механізмів і культурних традицій, які зумовили домінування, дискримінацію та соціально-економічний статус жінок у багатьох сучасних суспільствах.

У Доповіді IV Всесвітньої конференції зі становища жінок (Пекін, 4-15 вересня 1995 року) вперше було сформовано детальний перелік чинників, які посилюють цю негативну тенденцію:

- відсутність законодавства, яке б фактично забороняло насильство щодо жінок;
- нездатність внести зміни до існуючого законодавства;
- недостатні зусилля державних органів влади;
- відсутність освітніх та інших заходів, спрямованих на усунення причин і наслідків насильства [2].

Імовірність насильства значно зростає, коли з'являються додаткові фактори, такі як: вік, обмежений соціальний статус, обмежена мобільність, поганий фізичний і психологічний стан, сексуальна орієнтація, залежність базових потреб від експлуаторських стосунків, рання вагітність і втрата членів сім'ї, соціальна ізоляція та маргіналізація [1].

Сучасне розуміння гендеру дозволяє нам зрозуміти, що гендерно зумовлене насильство ґрунтується на дисбалансі влади і вчиняється з метою принизити людину або групу людей, змусити їх відчувати себе неповноцінними або підлеглими [4]. Саме тому під час збройних конфліктів гендерно зумовлені насильство (особливо його складова – сексуальне насильство) часто використовується як частина військової тактики для приниження, домінування, посилення страху, розосередження та/або насильницьке переміщення цивільного населення. З іншого боку, воно часто використовується як частина військової тактики для примусового переміщення цивільних осіб, громад або етнічних груп [7].

Крім того, в умовах збройного конфлікту міжнародні експерти додали до переліку чинників, що збільшують випадки гендерно зумовленого насильства, такі аспекти:

- розпад політичних, економічних і соціальних структур;
- високий рівень безкарності в суспільстві;
- масова втрата майна і нерухомості;
- «прозорість» кордонів;
- зростання мілітаризму і пов'язані з ним вимоги сексуальної, економічної та військової експлуатації жінок;
- недотримання «законів і звичаїв війни» і міжнародного гуманітарного права;
- порушення умов припинення вогню;
- відсутність значущої та активної участі жінок у керівництві, процесах побудови миру та реформах сектору безпеки [3-5].

Дослідження причин насильства в регіонах України в зоні АТО в перший період конфлікту (2014-2015 рр.) [9] додало до вищезазначеного переліку наступні фактори:

- погіршення криміногенної ситуації на територіях, наближених до зон конфлікту;
- неконтрольоване розповсюдження неліцензійної зброї по всій території країни;
- зростання різних форм і проявів насильства на територіях, що постраждали від конфлікту;
- зміна звичного способу життя багатьох сімей;
- погіршення стосунків у сім'ї через ідеологічні міркування;
- високий рівень емоційної та психологічної залежності населення від розвитку територій проведення АТО;
- психологічні травми та стрес, пов'язані з конфліктом, військовими діями та міграцією;
- поширеність посттравматичного стресового розладу серед учасників бойових дій;
- недостатнє забезпечення продовольством, паливом та робочою силою;
- вороже ставлення місцевого населення до учасників бойових дій [6-8].

Список використаних джерел:

1. Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery. Inter-Agency Standing Committee. 2015. С.10-13. URL : https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf.
2. Доповідь четвертої Всесвітньої конференції зі стану жінок (м. Пекін, 4-15 вересня 1995 р.). Додаток II: Платформа дій (Пекінська платформа). URL : <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20R.pdf>.
3. Analytical study focusing on gender-based and sexual violence in relation to transitional justice. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. A/HRC/27/21. 30 June 2014. п.5. URL : <https://www.refworld.org/docid/55c88ef04.html>.

4. Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery. *Inter-Agency Standing Committee*. 2015, С. 10-13. URL : https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf;

5. Conflict-Related Sexual Violence Report of the United Nations Secretary-General, (S/2019/280). URL : <https://undocs.org/S/2019/280>.

6. What is gender-based violence? URL : <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence>.

7. Гендерно обумовлене насильство в регіонах, які постраждали від конфлікту. *Звіт за результатами дослідження*. Київ, 2015, С. 67. URL : https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/final_ukr_report.pdf;

8. Зозуля О. В. Причини виникнення гендерно зумовленого насильства серед населення України в умовах збройного конфлікту. *Актуальні проблеми психології*. 2018. № 50(1). С. 63. URL : <http://www.appsychology.org.ua/data/jrn/v1/i50/11.pdf>.

9. Analytical study focusing on gender-based and sexual violence in relation to transitional justice. Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. A/HRC/27/21. 2014. URL : <https://www.refworld.org/docid/55c88ef04.html>.

Олександр ЗАХАРЧЕНКО,
старший викладач кафедри
адміністративного права та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
підполковник поліції

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Вже довгий час однією з найдошкульніших проблем для України залишається питання, пов'язане із вчиненням домашнього насильства. На жаль, немає об'єктивної та достовірної інформації про масштаби цього антисоціального явища, оскільки в більшості випадків дане правопорушення по суті має латентний характер. Офіційна статистика не показує реального стану домашнього насильства через те, що більшість постраждалих не звертається за допомогою до підрозділів Національної поліції України та не шукає допомоги у центрах з надання допомоги.

У листопаді 2011 р. Україна підписала Конвенцію Ради Європи про боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством, яке зобов'язує уряди країн, які її підписали, вжити конкретних заходів для боротьби з усіма формами насильства щодо жінок [1].

В останні роки в Україні та Європейському Союзі спостерігається зростання рівня злочинності щодо скоєння домашнього насильства. Домашнє насильство посягає на найважливіші права людини. Відповідно до норм ст. 3 Конституції України, людина, її життя та здоров'я, честь та гідність,

недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Затвердження та забезпечення права і свободи людини є головним обов'язком держави [2]. Тому важливим питанням є визначення шляхів удосконалення та протидії домашньому насильству, що сприятиме виконанню державою взятих зобов'язань із забезпечення прав і свобод людини.

Протягом довгих років питання про домашнє насильства широко не висвітлювалися, фактично залишаючись проблемою самої сім'ї. Водночас домашнє насильство тягне за собою низку негативних наслідків. Серед найбільш очевидних наслідків можна назвати фізичні (тілесні ушкодження, шкоду здоров'ю) та психологічні (затяжний депресивний стан, розвиток психічних розладів та ін.). Оскільки жертви домашнього насильства не завжди наважуються звернутися за допомогою, це нерідко призводить до того, що вони починають зловживати алкоголем та іншими психоактивними речовинами або наважуються на самогубство. Крім того, в дослідженнях відзначається той факт, що діти, які ростуть у сім'ях, де має місце насильство, можуть страждати від цілого ряду поведінкових та емоційних розладів, а пережиті у дитинстві досвід насильства є визнаним фактором подальшої залученості у відносини, пов'язані з насильством [3].

Довгий час проблема насильства в Україні не обговорювалася спеціальним дослідженнями соціологів, психологів і соціальних практиків. Нею займалися переважно криміналісти у разі вчинення тяжких злочинів, які здійснювались у сімейно-побутовій сфері. Важливим для боротьби із домашнім насильством є подолання проблеми безробіття та низького соціально-економічного регіонального розвитку. Безробіття та низьке матеріальне становище сім'ї наводять неможливості народження дитини через відсутність ресурсів для неї змісту та не сприяють розвитку почуття відповідального батьківства. Протидія домашньому насильству як об'єкт адміністративно-правового регулювання – це комплекс заходів впливу, що здійснюється суб'єктами владних повноважень, на які покладено обов'язок виявлення причин і умов, що призводили до вчинення домашнього насильства, запобіганню насильству в сім'ї, попередженню, ліквідації наслідків домашнього насильства та притягненню до відповідальності винних, що забезпечується на підставі адміністративного законодавства, спрямованого на регулювання громадського порядку, забезпечення конституційного прав та законних інтересів людини і громадянина [4].

Таким чином, на підставі вищезазначеного, важливим у протидії домашньому насильству в Україні є систематичне висвітлення в засобах масової інформації спеціальних тематичних програм із залученням представників Національної поліції, громадських організацій, які опікуються даними питаннями, психологів, представників центрів, які надають допомогу постраждалим – жертвам домашнього насильства. Важливими напрямками є забезпечення оперативності прибуття поліції на місце вчинення домашнього насильства. Належна взаємодія та координація всіх суб'єктів, дотичних до вирішення зазначених проблем, є важливим аспектом щодо запобіганню та протидії домашньому насильству.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/mu1125>.
2. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Левківський Б. К. Загальні проблеми юрисдикційного захисту осіб, постраждалих від насильства в сім'ї (домашнього насильства). *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 171-174.

Орина ЗІМНА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор філософії в галузі права

**ВПЛИВ ВІРТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОПЕРЕДЖЕННЯ
ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: ВИКЛИКИ
ТА МОЖЛИВОСТІ**

У сучасному інформаційному суспільстві, використання віртуальних технологій стає все більш розповсюдженим. Ця тема досліджує як сучасні технології, такі як мобільні додатки, веб-ресурси та інші електронні засоби комунікації, які можуть бути використані для попередження домашнього насильства в сім'ї. Водночас дослідження розглядає виклики, пов'язані з цими технологіями, а також можливості їхнього позитивного впливу на створення безпечного середовища для родин та індивідуальних осіб.

Домашнє насильство є однією з найбільш актуальних та серйозних проблем сучасного суспільства, яка вимагає комплексного підходу та системних заходів для ефективного запобігання. Цей напрям дослідження має велике значення, оскільки впливає не лише на фізичне та психічне здоров'я постраждалих, але й на загальну стабільність та безпеку суспільства загалом.

В умовах швидкого розвитку віртуальних технологій важливо розглядати їхній вплив на попередження домашнього насильства в сім'ї. З одного боку, ці технології відкривають нові можливості для підвищення

освіти та освіченості щодо проблеми, а також для забезпечення підтримки та ресурсів постраждалим. З іншого – вони стикаються з викликами, такими як конфіденційність даних та можливість зловживання технічних засобів самими насильниками. Дослідження цього аспекту сприятиме розробці ефективних стратегій використання віртуальних технологій для попередження домашнього насильства та забезпечення безпеки в сімейному оточенні.

Ця теза розкриває важливість вивчення впливу віртуальних технологій на домашнє насильство, розглядаючи як позитивні, так і негативні аспекти їхнього застосування.

По-перше, віртуальні технології можуть служити засобом збільшення свідомості суспільства щодо проблеми домашнього насильства. Мобільні додатки та веб-ресурси можуть поширювати інформацію про попередження насильства, надавати поради та рекомендації щодо безпеки в сімейному оточенні. Однак існує загроза порушення конфіденційності та безпеки тих, хто звертається за допомогою в мережі. Недостатня захищеність особистих даних може призвести до того, що насильники отримають доступ до інформації про потенційних постраждалих.

По-друге, необхідно розглядати можливості технологій для психологічної підтримки та консультування. Віртуальні платформи можуть стати ефективними засобами для надання допомоги тим, хто переживає насильство, забезпечуючи анонімність та доступність. Онлайн-ресурси та соціальні мережі можуть служити місцем, де постраждалі можуть обмінюватися досвідом, отримувати емоційну підтримку та знаходити спільноту, яка розуміє їхні труднощі.

Однак існує ризик використання віртуальних технологій самими кривдниками для стеження та контролю над потенційними жертвами. Такі можливості підкреслюють важливість розробки заходів безпеки та конфіденційності для тих, хто шукає допомогу через онлайн-ресурси.

Фактори, які сприяють виникненню домашнього насильства, такі як соціально-економічні проблеми, культурні стереотипи, алкогольна та наркотична залежність, низький рівень освіти, а також психологічні чинники учасників сімейних відносин.

Проблема домашнього насильства є глобальною, тому важливо розвивати міжнародну співпрацю в цьому напрямі. Попередження домашнього насильства вимагає системного підходу, що включає в себе соціальні, економічні, правові та психологічні аспекти. Лише широкомасштабні заходи та спільна робота всіх суспільних груп можуть призвести до створення безпечного та підтримуючого середовища для всіх членів сім'ї. Враховуючи ці аспекти, можна розробити та впровадити ефективні стратегії, спрямовані на зменшення випадків домашнього насильства та підтримку тих, хто стикався з цією проблемою.

Віртуальні технології можуть виступати як потужний інструмент для висвітлення проблеми домашнього насильства. Онлайн-кампанії, веб-сайти та мобільні додатки можуть поширювати інформацію, розповідати історії та

пропонувати конкретні поради щодо попередження насильства в сім'ї. Онлайн-середовище може служити місцем для обміну інформацією та створення спільнот, які об'єднують людей, які пережили подібні труднощі. Спільною силою можуть з'являтися нові ініціативи та рішення.

Дослідження впливу віртуальних технологій на попередження домашнього насильства в сім'ї розкриває складність та багатогранність цієї проблеми в контексті сучасного цифрового суспільства. Використання віртуальних ресурсів може стати ключовим елементом в боротьбі з домашнім насильством, проте водночас виникають нові виклики, які вимагають уваги та розробки ефективних стратегій.

Завдяки віртуальним технологіям ми маємо можливість не лише реагувати на домашнє насильство, але й активно працювати на його попередження та створення безпечних сімейних стосунків. Розуміння цих можливостей та врахування запропонованих висновків в суспільному дискурсі може служити основою для подальших кроків у розвитку імпаکت-орієнтованих стратегій та політик.

Список використаних джерел:

1. Бондаровська В. М., Булах Л. В., Журавель Т. В. та ін. Запобігання насильству в сім'ї у діяльності фахівців соціальної сфери: навч.-метод. посібник. К. : ТОВ Видавничий дім «КАЛИТА», 2014. 282 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6402/1/%D0%A2_Zhuravel_Y_Pilipas_PNVSPSS_KSP&SR_IL.pdf.
2. Філіппов С. С. Запобігання домашньому насильству: ризикологічний та віктимологічний напрями. *Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи*: матер. круглого столу (м. Запоріжжя, 31 травня 2019 р.). Запоріжжя : КПУ, 2019. С. 149-153.
3. Броннікова О. О. Технології соціальної роботи мобільних бригад щодо надання соціально-психологічної допомоги жертвам домашнього насильства. 2021.
4. Opatsky, R., Pisotska, K., Chvaliuk, A., Molchanov, R., & Tulinov, V. (2023). Administrative and legal status of public administration subjects regarding countering terrorism: Situación administrativa y jurídica de las materias de la administración pública en materia de lucha contra el terrorismo. *Cuestiones Políticas*, 41(79), 583-594.
5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35.

Віта ІВАЩЕНКО,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ, ЩО ПРОВОДЯТЬ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ТА УСТАНОВИ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Для України домашнє насильство залишається невирішеною проблемою, незважаючи на прийняття спеціальної правової бази у сфері його запобігання та протидії.

Так, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. [1] визначив організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у цій сфері, а також закріпив перелік суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Серед таких суб'єктів: спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб; громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Тобто багато суб'єктів займаються запобіганням та протидією домашньому насильству. Серед них – навчальні заклади та установи системи освіти, що віднесені до категорії інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Під такими закладами та установами, відповідно до положень Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року, слід розуміти систему закладів освіти, тобто юридичних осіб публічного чи приватного права (можуть діяти як державний, комунальний, приватний чи корпоративний заклад), основним видом діяльності яких є освітня діяльність. При цьому повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству поширюються на заклади освіти незалежно від рівня освіти (дошкільна, початкова, середня, професійна, вища та ін.) [2, с. 162-163].

Відповідно до ч. 2 ст. 11 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» до повноважень навчальних закладів та установ системи освіти належить, зокрема проведення з учасниками навчально-виховного процесу виховної роботи із запобігання та протидії домашньому насильству; повідомлення не пізніше однієї доби служби у справах дітей, уповноважених підрозділів органів Національної поліції України у разі

виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей або отримання відповідних заяв чи повідомлень; проведення інформаційно-просвітницьких заходів з учасниками навчально-виховного процесу з питань запобігання та протидії домашньому насильству та ін.

Зупинимось детальніше на заходах у сфері запобігання домашньому насильству, що проводять згадані вище суб'єкти. При цьому запобігання домашньому насильству передбачає систему заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

Звернемо увагу, що зазначені заходи передбачені ст. 19 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

По-перше, серед заходів у сфері запобігання – вивчення ситуації та збір згрупованих за статтю статистичних даних про факти домашнього насильства.

По-друге, запобігання також передбачає організацію і проведення галузевих та міжгалузевих досліджень стану, причин і передумов поширення домашнього насильства, ефективності законодавства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та практики його застосування.

По-третє, важливим заходом є організація і проведення серед населення, у тому числі серед дітей та молоді, інформаційних кампаній щодо запобігання та протидії домашньому насильству, роз'яснення його форм, проявів і наслідків. Саме інформаційно-просвітницька робота серед населення має підвищити рівень обізнаності зі згаданої проблеми, сформуванню нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки, усвідомити необхідність повідомлення уповноваженим органам про випадки вчинення домашнього насильства, викорінити дискримінаційні уявлення про соціальні ролі жінок та чоловіків.

По-четверте, актуальним заходом є розроблення та впровадження у навчальних закладах навчальних і виховних програм з питань запобігання та протидії домашньому насильству, у тому числі стосовно дітей.

По-п'яте, залучення медіа до проведення просвітницьких кампаній, спрямованих на виконання завдань у сфері запобігання домашньому насильству, зокрема формування небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед постраждалих дітей, усвідомлення необхідності невідкладного повідомлення про випадки домашнього насильства, зокрема до кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей.

По-шосте, організація та проведення спільних і спеціалізованих тренінгів та семінарів для фахівців, які працюють у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також для працівників правоохоронних органів і суддів.

Важливо, щоби в межах діяльності навчальних закладів та установ системи освіти, зокрема з учасниками освітнього процесу, проводилась виховна робота із запобігання та протидії домашньому насильству. Така робота має спрямовуватись на формування моральних цінностей, людяності, толерантності, нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки.

У випадку виявлення фактів домашнього насильства стосовно дітей навчальні заклади мають своєчасно реагувати та повідомляти відповідних суб'єктів не пізніше доби. Вказаний алгоритм дій передбачений Порядком взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 658 від 22 серпня 2018 р. [3].

При цьому взаємодія суб'єктів координується Міністерством соціальної політики України (на загальнодержавному рівні), Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями (на регіональному рівні), районними, районними у містах Києві і Севастополі державними адміністраціями та виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад (на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці).

Крім того, у системі освіти діє психологічна служба. Психологічне забезпечення освітнього процесу в закладах освіти здійснюють практичні психологи. Якісна робота зазначених фахівців значно допомагає у справі запобігання та протидії домашньому насильству.

Безперечно, у межах діяльності навчальних закладів та установ системи освіти проводяться наукові дослідження з проблем домашнього насильства, встановлюються причини і умови його вчинення, розробляються заходи щодо його запобігання та протидії.

Також важливе значення мають наукові заходи (конференції, круглі столи, семінари) з проблематики, що розглядається. Ефективним прикладом є проведення регіонального науково-практичного семінару «Актуальні проблеми запобігання та протидії домашньому насильству» Дніпропетровським державним університетом внутрішніх справ. Національна академія внутрішніх справ також не залишається осторонь подібних наукових заходів. Наприклад, щорічно долучається до участі у Всеукраїнській акції «16 днів проти насильства».

Крім розглянутого, у спеціалізованих вчених радах навчальних закладів та установ системи освіти є захищені дисертації з розглянутою проблематики. У межах вивчення навчальних дисциплін також розглядаються питання, пов'язані з домашнім насильством. Навчальними планами для окремих категорій здобувачів освіти передбачено вивчення дисципліни «Запобігання та протидія домашньому насильству».

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що є позитивний прогрес у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Він пов'язується не лише з удосконаленням законодавства, приведенням його у відповідність до міжнародних стандартів, а й із широкою просвітницькою роботою, спрямованою на суттєві зміни у ставленні суспільства до проблеми домашнього насильства, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, притягнення кривдників до відповідальності та зміну їхньої поведінки.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Верховна Рада України*. URL : [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19).
2. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» / кол. авт. ; за заг. ред. К. Б. Левченко, К. В. Павліченко, В. В. Чернея. Київ : МВС України ; Нац. акад. внутр. справ, 2020. 396 с.
3. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серп. 2018 р. № 658. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#n12>.

Віталіна ІВАШКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЩОДО ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ

У період війни в Україні проблема домашнього насильства стала ще більш актуальною через додаткові умови воєнного конфлікту, які долучилися до вже існуючих традиційних чинників, що сприяють насильству в сім'ях. Воєнні дії, економічні і соціальні труднощі під час війни можуть збільшувати психоемоційне навантаження, що призводить до насильства в сім'ях, навіть там, де раніше такі прояви не фіксувалися.

У цій ситуації особливо страждають діти, які піддаються насильству і стають свідками вираження злості та відчаю дорослими. Навіть якщо самого фізичного насильства до дітей не застосовується, їхнє емоційне становище та побачене насильство можуть суттєво травмувати їхню психіку [1, с. 19].

Зменшення кількості повідомлень про випадки домашнього насильства свідчить про те, що люди стали менше звертатися за допомогою. Звіт поліції зафіксував зниження звернень на понад 50 %, але це не відображає реальний обсяг насильства, а скоріше свідчить про те, що люди вважають свої проблеми менш важливими в порівнянні з воєнними подіями. У багатьох випадках жертви вважають, що вони не на часі та замовчують свої проблеми перед загальним тлом воєнних трагедій.

Також важливо враховувати, що об'єктивні обставини, такі як припинення роботи органів влади в зоні конфлікту, зміни у фінансуванні проєктів і переорієнтація призначених для допомоги місць для безпритульних осіб, також сприяють зменшенню ефективності боротьби з домашнім насильством [3].

Незважаючи на надзвичайні складності, що супроводжують сучасну ситуацію в Україні, важливо відзначити, що система суб'єктів, які взяли на себе відповідальність за реалізацію заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, і надалі функціонує. Діти, які залишилися на території України, мають можливість використовувати систему заходів, передбачених чинним законодавством [4].

Ситуація для дітей, які виїхали за кордон, стає ще більш складною. Разом із стресом, пов'язаним із ситуацією в Україні, вони зазнають стресу від нового оточення, відсутності друзів та стандартного соціального кола. Дорослі, які їх супроводжують, також зазнають додаткового напруження через нові умови життя в іншій країні. Важливо враховувати, що дорослі можуть висловлювати свій стрес через насильство, яке може впливати на дітей [1, с. 35].

У порівнянні із ситуацією в Україні, де дитина може звернутися за допомогою у разі домашнього насильства, за кордоном це може бути важче. Основні труднощі полягають у мовному бар'єрі, обмеженій можливості дитини зв'язатися з поліцією та подачі вірної інформації. Дитина також може стурбуватися, що її відокремлюють від сім'ї. Існує також ризик насильства, особливо якщо дитина виїхала без батьків чи інших родичів [3].

Напрями запобігання та протидії домашньому насильству включають у себе освітні заходи в школах. З урахуванням того, що багато дітей продовжують навчатися онлайн у вітчизняних школах, необхідно зосередити увагу на ідентифікації дітей, які можуть потрапити під вплив домашнього насильства. Треба проводити навчальні заходи для класних керівників, психологів та інших уповноважених осіб для підвищення рівня обізнаності у дітей з цього питання. Це допоможе дітям розпізнавати прояви насильства та знаходити шляхи вирішення проблеми [2, с. 16].

Під час таких навчань необхідно повідомляти дітям, що завжди можна звернутися за допомогою. Важливо робити акцент на існуванні національних гарячих ліній для дітей та молоді і надавати їм консультації, в тому числі через онлайн-канали, такі як Telegram, Instagram, Facebook. Важливо реагувати на будь-які підозри на насильство та забезпечувати допомогу відповідно до ситуації.

Враховуючи ратифікацію Стамбульської конвенції Україною, держава зобов'язана створювати умови для захисту своїх громадян від домашнього насильства, включаючи ситуації за кордоном. Відзначаючи це, необхідно внести зміни в законодавство України та розробити чіткі повноваження та алгоритм дій посольств та консульств України у справах запобігання та протидії домашньому насильству за кордоном.

Отже, ситуація з домашнім насильством щодо дітей під час воєнного конфлікту характеризується збільшенням факторів, які сприяють його виявленню. Проте одночасно з цим зменшилися можливості виявлення таких випадків, особливо коли дитина перебуває за кордоном. Тому вчителям під час дистанційного навчання необхідно зосередити увагу на виявленні випадків домашнього насильства.

Також слід проводити пояснювальну роботу з усіма суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, стосовно належної реакції та неприпустимості ігнорування чи применшення цієї проблематики. Важливо продовжувати профілактичну роботу серед дітей з метою їх самостійної ідентифікації проявів домашнього насильства та підвищення рівня їх обізнаності щодо звернення за допомогою. Домашнє насильство є прихованою формою правопорушення, а за кордоном його прихованість набуває загрозливих розмірів, тому особливо важливо виявляти ці факти і реагувати на них. З огляду на це, включення посольств та консульств України серед суб'єктів запобігання та протидії домашньому насильству потребує подальших досліджень і вивчення.

Список використаних джерел:

1. Павленко Т. Домашнє насильство в умовах війни: Причини та нові виклики сьогодення. 2022. С. 32.
2. Семікоп Н. В. Проблемні аспекти запобігання та протидії домашньому насильству щодо дітей під час війни в Україні. 2022. С. 29.
3. У МВС презентували мобільний застосунок для реагування на випадки домашнього та гендерно зумовленого насильства. URL : <https://mvs.gov.ua/news/u-mvs-prezentovali-mobilnii-zastosunok-dlya-reaguvannya-na-vipadki-domasnyogo-ta-genderno-zumovlenogo-nasilstva>.
4. Як війна вплинула на домашнє насильство? URL : <http://www.healthright.org.ua/news-by-hr/yak-vijjna-vplinula-na-domashne-nasilstvo/>

Олексій КАМИШАНСЬКИЙ,
декан факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
полковник поліції

РОЛЬ ПРАКТИЧНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Домашнє насильство становить серйозну проблему, яка негативно впливає на життя мільйонів людей. Зазначене негативне явище не має національних або культурних меж. Прояви домашнього насильства множинні, а випадки – численні. Небезпека цього явища полягає не лише у суб'єктивній кривді, яку завдають жертві домашнього насильства, а й у шкоді родині та стійкому розвитку держави в цілому.

Зауважимо, що за офіційними даними Національної поліції України, у 2022 році надійшло 244 381 звернення з приводу фактів домашнього насильства, що на 40 % більше, ніж у попередньому році (144 394) та на 15 % більше, ніж у 2020 році (208 748) і на 41 % більше, ніж у 2019 році (141 814) [1].

Очевидно, що поліція відіграє важливу роль у протидії домашньому насильству. Це зумовлено специфікою завдань, покладених на поліцію, адже згідно з п. 18) ч. 1 ст. 23 «Основні повноваження поліції» поліція вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству або насильству за ознакою статі [2]. З іншого боку саме поліцейські першими прибувають на місце події, здійснюють первинний огляд, приймають рішення про те, чи є підстави для затримання кривдника, та надають допомогу потерпілим особам.

При цьому ефективна протидія поліції домашньому насильству багато в чому пов'язана з якістю підготовки поліцейських. Тут варто погодитись із Б. Логвиненком у тому, що населення України потребує висококваліфікованих поліцейських, здатних забезпечити ефективну роботу Національної поліції щодо охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави [3, с. 20]. Але досягнути високого рівня професіоналізму неможливо без впровадження новацій до системи традиційної підготовки поліцейських у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Забезпечити якісну підготовку поліцейських у цілому та з протидії домашньому насильству зокрема, здатна практично орієнтована система підготовки, яка передбачає навчання за реальними прикладами (кейсами). Завдяки такому підходу здобувачі вищої освіти (курсанти) та слухачі первинної професійної підготовки можуть отримати необхідні для подальшої поліцейської діяльності належні знання.

Вважаємо, що практично орієнтована підготовка поліцейських має ряд переваг перед традиційною системою підготовки:

- по-перше, вона дозволяє поліцейським відпрацювати правильні алгоритми дій, необхідні для ефективного реагування на різноманітні випадки домашнього насильства;
- по-друге, вона посилює обізнаність у проблемах під час реагування на факти вчинення домашнього насильства;
- по-третє, вона сприяє підвищенню ефективності роботи поліції, а отже й рівня довіри з боку населення.

З метою наближення здобувачів вищої освіти (курсантів) до реальних умов та особливостей поліцейської діяльності з протидії домашньому насильству в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ діє відповідний навчальний полігон.

Основним завданням полігону є забезпечення проведення практичних занять на високому науковому, методичному і технічному рівні згідно з чинними навчальними програмами і методичними рекомендаціями, а також організація і проведення позааудиторної, факультативної, гурткової роботи, завдяки чому розвиваються творчі дослідницькі здібності здобувачів. На навчальному полігоні проводяться заняття з навчальних дисциплін та відпрацювання відповідних тем; курсів підвищення кваліфікації та спеціалізації відповідно до профілю; навчально-тематичних тренінгів на факультативній основі [4].

Завдяки практично орієнтованій підготовці поліцейських на навчальному полігоні забезпечується:

- а) ознайомлення з різними формами домашнього насильства;
- б) відпрацювання вправ щодо навичок спілкування та реагування на протиправні прояви;
- в) тактика застосування спеціальних засобів поліцейськими;
- г) вивчення алгоритмів дій поліцейських в різноманітних сценаріях та ситуаціях.

На наше переконання, теоретичні знання мають обов'язково поєднуватись із практикою. Це дозволяє здобувачам глибше засвоїти пройдений матеріал та «відчути» дію адміністративно-правових норм як регулятора суспільних відносин у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Загалом поліцейські, які пройшли практично орієнтовану підготовку, більше обізнані у видах домашнього насильства. Це дозволяє їм своєчасно виявляти випадки насильства та надавати допомогу потерпілим особам. Поліцейські, які пройшли практично орієнтовану підготовку, краще розуміють психологію кривдників та потерпілих. Це дозволить їм в подальшому приймати найбільш ефективні рішення при реагуванні на факти домашнього насильства. Тому практично орієнтована підготовка поліцейських важлива для успішного подолання проблеми домашнього насильства в Україні. Вона є важливим елементом підготовки поліцейських у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що органічно поєднує теорію з практикою поліцейської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Змисла М. Чи втратило домашнє насильство свою актуальність в умовах воєнного стану? Юридична Газета URL: <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/chi-vtratilo-domashne-nasilstvo-svoyu-aktualnist-v-umovah-voennogo-stanu-.html>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Логвиненко Б. О. Підготовка поліцейських у закладах вищої освіти МВС України: перспективи на майбутнє. *Правова освіта та наука в умовах євроінтеграції*: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Дніпро, 18 березня 2021 р.). Дніпро: НТУ «ДП», 2021. С. 19-21.
4. Протидія домашньому насильству URL : <https://dduvs.in.ua/pro-universytet/navchalni-poligony/protydiya-domashnomu-nasylstvu/>

Дар'я КАПУСТЬЯН,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА
ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Збройна агресія російської федерації проти України викликала повну суперечливість сучасної реальності. Неабияка напруга та невизначеність, спричинені вторгненням, перетинають всі сфери життя індивідуальної особистості, а також країни в цілому. Збентеженість та втрата контролю над власним життям супроводжують багатьох, роблячи їх невідпорно вразливими перед постійною загрозою. Війна стає пожевленим місцем для насильства в сім'ї, перетворюючи звичайне явище в ще більш небезпечний виклик, ніж у часи миру [1].

Обмеження у пересуванні, утруднене спілкування та загроза обстрілів різко обмежують можливість пошуку допомоги для потерпілих від домашнього насильства. Зниження доступу до родини, друзів та відповідних структур збільшує фізичну, матеріальну та моральну залежність постраждалих від їхніх кривдників. В окупованих територіях ускладнюється виявлення та розслідування випадків домашнього насильства. Частково випали з поля зору правоохоронних органів ті, хто змінив своє місце проживання через бойові дії [3].

З самого початку конфлікту громадські організації та експерти, зайняті протидією домашньому насильству, передбачали різке зростання подібних випадків. Спираючись на сукупність чинників, які підвищують ризик домашнього насильства в умовах війни, вони прогнозували складну ситуацію та великий тиск на систему запобігання [4].

Незважаючи на те, що насильство в родині може виявитися в будь-яких соціальних верствах суспільства, існують певні фактори, які збільшують ймовірність його прояву. Розуміння цих чинників стає ключем до вчасного реагування та ефективного запобігання насильству в умовах воєнного конфлікту. Зокрема, низький рівень освіти, злиденний стан родини, досвід пережитого насильства у дитинстві та інші фактори, зазначені у Всесвітньому звіті про насильство та його вплив на здоров'я, мають значний вплив на формування проблеми домашнього насильства в умовах військового конфлікту [2].

У контексті повномасштабної агресії російської федерації на території України вивчається проблема домашнього насильства, яка знаходить своє проявлення в умовах втрати звичного кола спілкування. Зміни у географії та соціокультурному середовищі, спричинені переміщенням населення, ведуть до ризику підвищення насильства в сім'ях та між поколіннями [1].

Випадки, коли сім'ї переїжджають до нового, безпечного місця, можуть стати каталізатором домашнього насильства. У таких умовах члени сім'ї можуть опинитися в ситуації, коли відсутній доступ до близьких, друзів та родичів. Відсутність цього соціального зв'язку підвищує вразливість постраждалих перед кривдником, не залишаючи їм альтернативи, де шукати підтримку чи допомогу. Це також розповсюджується на сім'ї, що змушені виїжджати за кордон, де вони опиняються в новому соціокультурному середовищі. Правові, культурні та мовні різниці створюють умови для виникнення напруги та непорозумінь у сімейному оточенні, що може призводити до ескалації конфліктів.

Згідно з аналізом Соціологічної групи «Рейтинг», внаслідок військової агресії проти України, 37 % громадян залишилися без роботи, що є досить значним економічним чинником у виникненні домашнього насильства. Безробіття створює економічну залежність та підвищує ризик насильства в сім'ях, навіть там, де раніше таких проявів не було [3]. Важливим аспектом є випадки економічного та інших видів насильства між різними поколіннями. Втрата роботи та нестабільний дохід можуть призводити до конфліктів між молодими та літніми членами сім'ї, коли перші перебувають у пошуку стабільності, а останні втрачають соціальні гарантії та життєві необхідності [2].

Тож умови воєнного конфлікту не лише поглиблюють наявні форми насильства, але й стають сприятливим середовищем для виникнення нових його виявів. Збереження звичного кола спілкування, підтримка соціальних зв'язків та розуміння економічних чинників є важливими аспектами для здійснення ефективних заходів у протидії домашньому насильству в умовах

воєнного конфлікту. Воєнний конфлікт не призводить до знищення домашнього насильства; навпаки, він сприяє загостренню цієї проблеми. Традиційно домашнє насильство стає особливо актуальним для вразливих груп населення, які, серед іншого, мають важливі проблеми, пов'язані із збройним конфліктом у державі. Навіть у період війни необхідно вживати максимальних зусиль для реєстрації фактів домашнього насильства та надання відповідної допомоги та захисту постраждалим.

Таким чином, важливість захисту жертв домашнього насильства в Україні постає ще більше під час війни. Робота у цьому напрямі значно збільшується, особливо після ратифікації Верховною Радою 20 червня 2022 року Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок та домашнього насильства, відомої як Стамбульська конвенція. Ця угода покликана забезпечити захист жінок від усіх форм насильства та дискримінації, пропагувати рівність між статями, а також впроваджувати політику та заходи для захисту всіх жертв насильства та надання їм допомоги.

Список використаних джерел:

1. Війна по обидві сторони фронту: чому бойові дії у країні посилюють агресію сімейних насильників. URL : <https://nsirogozy.city/articles/248589/vijna-po-obidvi-storoni-frontu-chomu-bojovi-dii-v-krainiposilyuyut-agresiyu-simejnih-nasilnikov>.
2. Домашнє насильство як наслідок війни. URL : <https://kriegsfolgen-ueberwinden.de/uk/vorgaengerprojekt-ua/schulungen-vernetzungstreffen-ua/haeusliche-gewalt-als-kriegsfolge-ua/>.
3. Адільханян І. Запобігання та реагування на гендерно зумовлене насильство під час війни та в післявоєнних умовах. *Досвід та рекомендації жіночих громадських організацій*. Відень, 2022. 54 с.
4. Домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни (I півріччя 2022 р.): звіт, підготовлений Аналітичним центром ЮрФем за фінансової підтримки Ради Європи (проєкт Ради Європи «Боротьба з насильством стосовно жінок в Україні»). URL : <https://jurfem.com.ua/domashne-nasylstvo-reahuvannya-vumovakh-viyny/>

Тетяна КАРПЕЦЬ,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрій ЧВАЛЮК,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Положеннями статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» законодавець вказує, що саме вважається домашнім насильством – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психічного або економічного насильства, що вчиняється в сім'ї чи межах місця проживання або між родичами, або між колишніми чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між особою, незалежно від того, проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Згідно зі статистикою, які надає Національна поліція України, впродовж 2022 року до органів поліції та соціального захисту надійшло 351 829 звернень щодо домашнього насильства. З них було зареєстровано 244 381 заяву та повідомлення про кримінальне правопорушення. Дана інформація вказує, що згідно із показниками за 2021 рік дана цифра зареєстрованих звернень зменшилась на 25 %.

Постає питання: як же захистити жертв домашнього насильства від кривдників та підтримати їх в складний період реабілітації?

Соціально-правовий захист жертв домашнього насильства визначає широкий спектр заходів, які спрямовані на захист і підтримку осіб, які потерпіли від насильства в родині. Дані заходи можемо поділити на соціальні та заходи юридичного характеру.

До соціальних заходів можемо віднести психологічну допомогу, тимчасове місце мешкання, консультацію, підтримку та повну взаємодію із соціальними службами для того, щоб допомогти цим жертвам та повернути їх до повноцінного та безпечного життя.

Одним із аспектів правового характеру є винесення термінового заборонного припису щодо кривдника та може містити в собі такі заходи:

1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;

- 2) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою;
- 3) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи [1].

Законодавством також встановлено певні заходи запобігання насиллю, зокрема, попередження кривдника про можливі наслідки накладення на нього штрафів та інших санкцій в разі порушень.

Важливим аспектом у вирішенні питань про захист жертв є те, що заходи як правового, так і соціального характеру мають бути поєднані та застосовуватися в комплексі задля покарання кривдників і запобігання майбутньому насильству.

Україна в останні роки приділяє значну увагу захисту жертв домашнього насильства. Одним з ключових законів є Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який був прийнятий у 2017 році. Цей закон визначає правові та організаційні засади запобігання та боротьби з домашнім насильством, а також встановлює механізми захисту жертв [3].

Однією із нових програм для захисту жертв від домашнього насилля є «Прихована кнопка SOS» – мобільний додаток який презентувала перша леді України Олена Зеленська. Застосунок можна встановити на будь-який смартфон. У ньому вміщена «прихована кнопка SOS», на виклик якої відразу реагує Національна поліція. Назву даного додатку не повідомляють, щоб потенційні кривдники не змогли отримати інформацію про нього. А ось кому потрібна реальна допомога, потрібно зателефонувати на гарячу лінію 116 123 або ж написати особисте повідомлення на сторінці «Розірви коло» у Facebook [2].

Урядові та неприбуткові організації також активно працюють над наданням соціальної, психологічної та правової підтримки жертвам домашнього насильства. Притулки та гарячі лінії функціонують для надання допомоги та консультацій потерпілим. Звернутися на гарячу лінію з протидії домашньому насиллю можна абсолютно безкоштовно у будь-який час доби, для цього потрібно зателефонувати 116-123 з мобільного або 0 800 500 335 зі стаціонарного.

Підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що система соціально-правових заходів захисту жертв домашнього насильства є важливим елементом суспільного захисту та безпеки. Ці заходи орієнтовані на надання захисту, підтримки та покращення життя осіб, які постраждали від насильства в сім'ї. Вони включають у себе законодавчі засоби, систему перешкоджання насильству у сім'ї, психологічну та медичну підтримку, освітні кампанії та співпрацю між відповідними установами.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/paran2#n2>.
2. Прихована кнопка SOS. URL : <https://vsim.ua/Podii/prihovana-knopka-sos-zelenska-prezentovala-dodatok-dlya-zhinok-yaki-za-11641398.html>.
3. Блага А., Кочемировська О. Допомога й захист від домашнього насильства: сучасний стан та основні проблеми правового регулювання. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 6. С. 226-231.

Аліса КАРЯКІНА,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Маргарита МАКСИМОВА,

викладач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Домашнє насильство є найактуальнішою проблемою порушення конституційних прав і свобод людини та громадянина. Від домашнього насильства кожен день страждають жінки, чоловіки, люди похилого віку, і, найголовніше, від цього потерпають діти. Ситуації, які породжують це явище, порушують права людини на безпечне середовище та гармонійний розвиток, часто набувають ознак адміністративного чи кримінального правопорушення, що нерідко заподіює істотної шкоди життю та здоров'ю людини [1].

Стаття 173-2 КУпАП визначає домашнє насильство та насильство за ознакою статі як умисне вчинення будь-яких дій або бездіяльності фізичного, психологічного чи економічного характеру. Це може включати застосування насильства, погрози, образи, переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, та інші дії [2].

Згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення за порушення цієї статті передбачена адміністративна відповідальність. Такі дії можуть мати серйозні наслідки для потерпілого. Тому в разі вчинення домашнього насильства або невиконання заборонного припису необхідно негайно повідомляти уповноважених осіб або правоохоронні органи.

Аналізуючи зарубіжний досвід, можемо сказати, що багато країн світу прийняли національні акти, які передбачають відповідальність за домашнє насильство.

Так, наприкінці 20 століття у Європі приймають значну кількість документів, що регулюють та захищають права жінок у різних сферах. Конвенція про політичні права жінок (Нью-Йорк, 31 березня 1953 р.); конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (Нью-Йорк, 18 грудня 1979 р.); конвенція про громадянство заміжньої жінки (Нью-Йорк, 20 лютого 1957 р.) та ін. Згодом у Європі розробляють та приймають нові нормативні правові акти, які захищають жінок. Один із найвідоміших міжнародних документів у цій галузі – Конвенція Ради Європи про

запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством [3]. Найпоширеніша назва – Стамбульська конвенція, яку підписали та ратифікували 46 держав, до яких входить і Україна [4].

У законодавстві Австрії, крім загальних напрямів протидії домашньому насильству, представлених у вигляді обмеження недоторканності людини, обмеження її свободи пересування, передбачається також відповідальність за наполегливе переслідування особи (сталкінг). Встановлення неправомірності подібних дій є нетиповим для законодавств більшості сучасних держав і становить особливий інтерес для запозичення такого досвіду. Сталкінг сприймається як форма психологічного насильства, що вимагає вжиття заходів попередження на правовому рівні.

В Україні сталкінг – досить поширене явище: чоловіки нерідко вдаються до переслідування жінок, наприклад, після завершення стосунків. Це важко ідентифікувати й довести. В українському законодавстві не зафіксовані ані алгоритм реакції правоохоронних органів, ані відповідальність за ці дії. Тому вважаємо за доцільне доповнити (КУпАП).

У деяких країнах на законодавчому рівні передбачається покарання за домашнє насильство як за правопорушення, пов'язані з сім'єю, наприклад правопорушення проти сім'ї та опікунства (Польща), правопорушення проти сім'ї та дітей (Литва), правопорушення проти сімейних відносин (Данія). Прикладом може бути положення польського законодавства, що передбачає, що будь-хто, хто завдає фізичної чи психологічної шкоди члену сім'ї або іншій особі, підлягає притягненню до відповідальності у зв'язку зі вчиненням домашнього насильства [4, с. 276]. До того ж з метою подолання проблеми насильства в сім'ї в Польщі було ухвалено закон «Про боротьбу з домашнім насильством», який передбачає введення нових заходів покарання до осіб, які вчиняють насильство, а також прискорюють процес захисту постраждалих від домашнього насильства. Зокрема, цей закон передбачає, що особу, яка вчинила насильство в сім'ї, можуть зобов'язати залишити квартиру, де жила вся родина, і заборонити наблизитися до неї на певну кількість метрів. Правом негайного прийняття такого рішення наділено поліцію, рішення заборони наближення до місця проживання потерпілого дійсно максимум 14 днів, проте суд може продовжити цей термін за клопотанням потерпілих.

В Англії та Уельсі, крім того, існує Закон про насильство в родині 2018 року, який передбачає широкий спектр заходів, що стосуються домашнього насильства. Зокрема, він визначає домашнє насильство як злочин та надає поліції та судам додаткові повноваження для боротьби з цим явищем.

Ефективна боротьба з домашнім насильством в Сполучених Штатах Америки базується на вдосконаленій системі соціальної підтримки та реабілітації для жертв цього типу злочинів. В країні розроблено та успішно впроваджено комплексний пакет заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та допомоги тим, хто став жертвою домашнього насильства [1].

Центральним елементом системи є надання соціальної допомоги жертвам, спрямоване на їхню психологічну та емоційну підтримку. Спеціалізовані служби надають консультації, терапію та іншу необхідну допомогу жертвам для подолання травматичних наслідків домашнього насильства [5]. Крім того, активно реалізуються програми запобігання цьому негативному соціально-правовому явищу в контексті залучення інститутів громадянського суспільства до засудження агресивної поведінки.

Позитивно зарекомендувала себе практика застосування США охоронних ордерів, під якими розуміються письмові судові накази, покликані заборонити агресивну поведінку і домагання, і навіть захистити потерпілого та її сім'ю від суб'єкта домашнього насильства. Охоронні ордери можна отримати безкоштовно і без адвоката на підставі поданої петиції. Бланк заяви, тобто петиції, можна отримати у секретаря магістратського чи районного суду округу, в якому жертва проживає постійно чи тимчасово, або за місцем проживання суб'єкта насильства, що спрощує процедуру здійснення адміністративно-правового захисту від насильницьких дій у сім'ї [1]. Також у США з потерпілими проводять психологічні розмови та надають допомогу у подальший період життя. Для «домашніх тиранів» створюють курси, щоб запобігти насильству з боку цієї людини.

Закордонний досвід показує, що посилення закону недостатньо, необхідні комплексні заходи – протидія та виховання, поєднання зусиль правоохоронних органів, соціальних служб та суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гавриленко А. В. Зарубіжний досвід у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. 2019. 75 с.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) від 20.06.2022 р. № 2319-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
5. Доброта В. Ратифікація Стамбульської конвенції дуже важлива для європейської ідентичності України. *Національний пресклуб «Українська перспектива»*. URL : <https://zpu.kr.ua/interv-yu/23035-ratyfikatsiia-stambulskoi-konventsii-duzhe-vazhlyva-dlia-ievropeiskoi-identychnosti-ukrainy>.
6. Продан Т. Протидія домашньому насильству: досвід зарубіжних країн. 2021.

Максим КИРСТЯ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Маргарита МАКСИМОВА,

викладач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: АНАЛІЗ ФАКТОРІВ, ВПЛИВУ НА СІМ'Ю ТА СТРАТЕГІЇ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

На сьогоднішній день проблема домашнього насильства є дуже важливою в сучасному суспільстві. Вона становить серйозну загрозу фізичному та психологічному здоров'ю постраждалих осіб, включаючи дітей, жінок, чоловіків та інших членів сім'ї. Це не лише особиста трагедія для тих, хто стикається з насильством, але й викликає широкі соціальні проблеми та витрачає значні ресурси суспільства на боротьбу з його наслідками. Зменшення домашнього насильства вимагає системної роботи, підтримки жертв, освіти та свідомого підходу до розв'язання цієї проблеми на рівні законодавства, освіти та психологічної допомоги.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Першочерговим пріоритетом є забезпечення безпеки жертви. Надання фізичного та психологічного захисту може включати надання притулку, усунення доступу до насильника та надання правової допомоги, зміцнення законодавства, забезпечення доступу до звернення правоохоронних органів та розвиток програм та ресурсів для тих, хто вчиняє насильство, спрямованих на зміну поведінки, управління емоціями та конфліктами, може бути корисним.

Згідно з дослідженнями, що були проведені у різних країнах світу, розрізняють такі види домашнього насильства: психологічне, фізичне, сексуальне й економічне. У структурі психологічного насильства завжди є елемент примусу. Так, психологічне насильство – це повторюваний у часі примусовий вплив на опонента, який спрямований на знищення самоповаги, зниження самооцінки. Фізичне насильство має на увазі дії або, навпаки,

відсутність певних дій, що призводять, або можуть призвести до втрати здоров'я (аж до втрати життя), порушення розвитку, схилення до вживання небезпечних речовин, що здійснюються під тиском, із застосуванням фізичної сили, погроз, заповідання сильного болю. Сексуальне насильство має на увазі здійснення статевого акту без бажання другої сторони (сексуальним об'єктом може бути також дитина), із застосуванням залякування, побиття та насильства. Дуже часто таке може відбуватися у збоченій, неприпустимій формі. І нарешті, економічне насильство – така форма насильства, яка стосується умисного позбавлення людини коштів чи документів або можливостей користуватися матеріальними засобами для придбання їжі, ліків, предметів першої потреби, залишення без догляду чи піклування, заборони працювати, навчатися або примушування до праці та передбачає постійний контроль [2, с. 13-15].

Статтею 126-1 КК України передбачено кримінальну відповідальність за вчинення домашнього насильства, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [3].

Досить суттєвими факторами, які сприяють домашньому насильству, є соціокультурні чинники, які через стереотипи та культурні уявлення про ролі гендерів можуть сприяти насильству в сім'ї. Також хочемо відмітити вплив споживання алкоголю та наркотиків, щоденні стреси та травми, отримані у дитинстві, що може створювати напругу та відчуття, що також може сприяти виникненню насильства в сім'ї. Розуміння цих факторів є важливим для розробки ефективних стратегій запобігання та подолання домашнього насильства, а також для підтримки та захисту постраждалих осіб.

«Стамбульська конвенція» – ефективний засіб протидії домашньому насильству, оскільки вказаний документ є першим міжнародним нормативно-правовим актом, де системно врегульовано комплекс засад, спрямованих на: визнання інституту прав і свобод людини та громадянина; запобігання та протидію домашньому насильству і суміжних йому явищ; виявлення та захист осіб, які зазнали домашнього насильства; осуд, переслідування та покарання осіб, які здійснюють домашнє насильство [4].

Вважаємо за потрібне сказати, що домашнє насильство є складною проблемою, яка виникає з різних джерел, включаючи соціокультурні чинники, вживання алкоголю та наркотиків, стреси та травми, отримані у дитинстві. Ці фактори можуть впливати на формування насильства в сім'ї та створювати серйозні наслідки для постраждалих осіб та суспільства в цілому. Тому важливо розвивати широкий підхід до запобігання та реагування на цю проблему, включаючи освіту, психологічну підтримку, зміцнення законодавства та доступ до ресурсів для жертв насильства. Тільки шляхом комплексного підходу можна спрямувати зусилля на зменшення домашнього насильства та створення безпечніших умов для всіх членів сімей.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-%D0%BF#n8>.
2. Перцева Т. О., Огоренко В. В. Актуальні проблеми сімейного насильства. Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 13-15.
3. Кримінальний Кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Личик О. В. Організаційно-правові засади протидії домашньому насильству. С. 27.

Софія КІЛЬОВА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Маргарита МАКСИМОВА,

викладач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З ДІТЬМИ-КРИВДНИКАМИ, ЯКІ СКОЇЛИ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Психологічна робота з дітьми-кривдниками, які скоїли домашнє насильство, має бути індивідуальною, емпатичною та спрямованою на позитивний розвиток. В роботі з такими дітьми важливо створити безпечну і довірливу атмосферу, де вони можуть бути готовими змінюватися. Психологу важливо встановити комунікацію з дитиною-кривдником, дозволяючи їй відчувати, що її почуття і думки важливі. Психолог аналізує фактори, що могли вплинути на поведінку і створює особливий простір для виявлення розчарувань, тривоги або гніву дитини.

Робота з дітьми-кривдниками, які скоїли домашнє насильство, вимагає особливого підходу та уваги до психологічного та педагогічного аспектів. Основні принципи такої роботи включають розуміння та підтримку дитини, створення безпечного та емоційно сприйнятливого середовища для відновлення та розвитку.

Важливим аспектом роботи є встановлення емпатичного та довірливого стосунку з дитиною. Педагоги та психологи повинні виявляти зацікавленість до дитини, проявляти розуміння її почуттів та досвіду. Для цього можна використовувати невербальні методи, такі як слухання, визнання та увага до мови тіла дитини.

Особливу увагу слід приділяти розвитку навичок соціальної комунікації та конфліктології. Дитину-кривдника треба навчити висловлювати свої емоції та потреби та здійснювати конструктивну комунікацію з іншими людьми. Важливо навчити її адекватно реагувати на конфліктні ситуації та шукати позитивні та нешкідливі способи вираження своїх потреб.

Розвиток самооцінки та відчуття власної гідності є ще одним важливим аспектом роботи з дітьми-кривдниками. Вони часто відчують відхилення та неприйняття, що може призвести до низької самооцінки. Педагоги та психологи повинні підтримувати позитивне самовизначення дитини та розвивати її потенціал, надаючи можливості для досягнення успіхів та самореалізації.

Робота з дітьми-кривдниками також повинна включати сприяння їх соціалізації та адаптації до соціального середовища. Педагоги та психологи мають створювати можливості для включення дітей в різноманітні соціальні групи та активності, що сприятимуть їхньому розвитку та підтримці взаємодії з ровесниками та дорослими.

Крім цього, важливим аспектом роботи є індивідуальний підхід до кожної дитини. Психологи та педагоги повинні з'ясовувати потреби та особливості кожної дитини, розробляти індивідуальні програми та стратегії розвитку, що забезпечують максимальний розвиток та підтримку дитини.

Загалом робота з дітьми-кривдниками, які скоїли домашнє насильство, потребує комплексного підходу та поєднання психологічних та педагогічних практик. Вона полягає в розумінні, підтримці та навчанні дітей, сприяючи їхньому відновленню та адаптації до нормального життя.

Розглядаючи психологічне насильство, потрібно зазначити, що така форма домашнього насильства включає словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування, якщо такі дії викликали у дитини емоційну невпевненість, нездатність захистити себе, завдали шкоди психічному здоров'ю. Психологічне насильство може здійснюватися у формі ігнорування, ізоляції від сім'ї, друзів, приниження гідності, знущання, заподіяння душевних страждань, зниження самооцінки тощо

Список використаних джерел:

1. Безпалько О. В., Вайнола Р. Х., Капська А. Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи. К. : НПУ-ДЦССМ, 2002. 164 с.
2. Зимівець Н. В., Малієнко Ю. М., Цюман Т. П. та ін. Впровадження пілотної моделі структурної профілактики насильства щодо дітей: узагальнення досвіду проекту: інформаційно-методичні матеріали. Київ, 2009. 64 с.
3. Гнатюк Н. І., Василенко О. М. Нормативно-правове забезпечення попередження насильства в сім'ї в Україні: стан та перспективи розвитку проблеми насильства в сучасній сім'ї: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2014.

Софія КІЛЬОВА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ З НЕПОВНОЛІТНІМИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сталий розвиток держави неможливий без турботи про прийдешнє покоління. Для цього треба створити належні умови для нормального психофізичного розвитку дітей, захисту їх від негативних чинників, у тому числі й кримінального впливу [3; 2, с. 5]. В Україні обов'язок захисту дітей від негативного впливу покладено на підрозділи Національної поліції України. Поліція взаємодіє з неповнолітніми в різних ситуаціях, включаючи випадки, коли неповнолітні можуть бути як жертвами злочину чи свідками, так і тих, хто вчинив правопорушення [5]. Адже робота з неповнолітніми вимагає від поліцейських спеціальних підходів, дотримання закону та захисту прав та інтересів дітей. Ця робота важлива для створення безпечного та сприятливого середовища для неповнолітніх громадян.

В діяльності поліції для забезпечення ефективної роботи з неповнолітніми існують деякі аспекти. Розглянемо їх нижче.

1. Відповідно до наказу МВС України від 19 грудня 2017 р. № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» захист прав та законних інтересів неповнолітніх є важливим аспектом для підрозділів Національної поліції, які повинні забезпечувати права та безпеку неповнолітніх. Це включає в себе захист від будь-яких видів насильства, злочинів, сексуальної експлуатації та інших загроз.

2. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» важливою є співпраця з соціальними службами. Підрозділи поліції співпрацюють з соціальними службами для забезпечення належного догляду та захисту дітей, які перебувають у складних сімейних обставинах.

3. Посилаючись на наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад», поліція може проводити профілактичну роботу, спрямовану на запобігання злочинності серед неповнолітніх, включаючи участь у програмах освіти та свідомості.

4. Поліція допомагає в установленні місцезнаходження дитини та передання батькам чи особам, що їх замінюють. У випадках, коли неповнолітні потрапили в складну ситуацію без батьківського піклування, поліція може допомагати в установленні опікунів або призначенні до дитячого будинку.

Одним з найважливіших напрямів виховної роботи з неповнолітніми полягає у роз'ясненні дітям їх законних прав, обов'язків, виявленні причин, які спонукали їх до вчинення правопорушення, з'ясуванні матеріально-побутових умов проживання в сім'ях.

Діяльність підрозділів поліції можна оцінити як частину юридичних гарантій здійснення суб'єктивних прав і свобод громадян через те, що вона, у відповідності з правовими приписами, покликана сприяти неповнолітнім скористатися наданими їм можливостями діяти саме певним способом. Поліції та деяким іншим правоохоронним органам у сфері реалізації загальноприйнятих стандартів прав неповнолітніх притаманні такі форми діяльності, як регулятивна, правоохоронна, організаційна і виховна.

Нормативне регулювання діяльності поліції, її структурних підрозділів та їх співпраці з іншими органами та установами соціального призначення в сфері прав неповнолітніх перебуває в основному на належному рівні, за винятком деяких моментів, що пов'язані:

- 1) з відсутністю універсальності призначення – їх діяльність, як правило, спрямована на усунення правопорушень та їх умов серед неповнолітніх;
- 2) з відсутністю чіткого розподілу повноважень контролюючих органів;
- 3) з відсутністю чіткого розмежування підстав застосування до неповнолітнього того чи іншого заходу впливу чи покарання [1, с. 26].

Погоджуючись з Артюшенком А., зменшення злочинності серед неповнолітніх можливе. Починаючи з раннього дитинства, особливо у виховних закладах, необхідно проводити більше тематичних занять, можливо із залученням психологів, співробітників поліції. У ранньому дитинстві формується особистість людини, тому у дітей дошкільного віку формування світогляду є набагато легшим, ніж у неповнолітніх. Тому превентивне виховання повинно бути як складовим елементом не тільки навчальних закладів, але і виховних.

Одним із дієвих методів боротьби зі злочинами, які вчиняються неповнолітніми особами, є профілактична робота з неповнолітніми, тобто бесіда.

Неповнолітні особи є найбільш незахищеними із тих осіб, відносно яких може встановлюватися поліцейське піклування, оскільки права та свободи дитини є однією із найбільших соціальних цінностей будь-якої держави світу. На міжнародному рівні закріплено обов'язок кожної держави забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї відповідно до законодавства, і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих і адміністративних заходів [2].

Превентивний захід «поліцейське піклування» щодо неповнолітніх є заходом попередження вчинення адміністративних та кримінальних правопорушень, спрямований на недопущення їх вчинення відносно неповнолітніх осіб віком до 16 років, а також самими неповнолітніми [3].

На період запровадження воєнного стану в Україні (Указ № 63/2022 «Про введення воєнного стану в Україні») дуже важливим аспектом є профілактичні бесіди працівників поліції з неповнолітніми для забезпечення громадського порядку та підтримки молоді у мирний та воєнний час, а також для припинення серед підлітків булінгу, наркоманії та алкоголізму та боротьби з тютюнопалінням.

Список використаних джерел:

1. Виріжок В. В. Окремі стандарти дотримання прав неповнолітніх в діяльності поліції. *Актуальні проблеми роботи з неповнолітніми особами в діяльності підрозділів превентивної діяльності*: матер. Всеукр. круг. столу (м. Дніпро, 1 грудня 2018 р.). Дніпро : ДДУВС, 2018. С. 24-26.
2. Юнін О. С., Мороз В. П., Пісоцька К. О. та ін. Адміністративна діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 2023. 160 с.
3. Пісоцька К. О. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України як суб'єкта адміністративної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 244-247.
4. Конвенція ООН про права дитини: Міжнародний документ від 20.11.1989 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
5. Пісоцька К. О. Діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2023. 158 с.
6. Зеленський Є. С. Поліцейське піклування щодо неповнолітніх осіб: зміст та порядок застосування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 35(2). С. 117-119.

Дмитро КІРНОС,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Руслан ВАЛЄЄВ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

ФОРМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЙОГО ПРОЯВІВ

Домашнє насильство – це шкідлива практика, яка може призводити до серйозних фізичних і психологічних наслідків для постраждалих. Існують різні форми домашнього насильства, а також механізми захисту і правове регулювання, спрямовані на боротьбу з цим явищем.

Вивченню окремих аспектів проблем домашнього насильства присвячені праці таких відомих вітчизняних науковців як: Н. Марута, Б. Михайлов, Т. Перцева, А. Запорожцев, А. Лабунь, Д. Заброта, О. Джужа.

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає домашнє насильство як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Домашнє насильство поділяється на чотири форми [3, с. 167]:

1. Фізичне насильство. Наприклад, бійки, побої та застосування фізичного тиску або сили стосовно постраждалої особи.
2. Сексуальне включає в себе ненавмисну сексуальну поведінку або зґвалтування.
3. Психологічне, його ще називають емоційним. Наприклад, знущання, погрози, лайка, образи, приниження та ізоляція від соціального середовища.
4. Економічне насильство включає в себе контроль над фінансами та ресурсами, обмеження доступу до грошей або роботи.

Домашнє насильство – це соціальна проблема, яка потребує вирішення на міжнародному та національному рівнях. Захист осіб від домашнього насильства включає широкий спектр заходів, які спрямовані на запобігання насильства, надання допомоги постраждалим і каральні заходи для насильників. Ось деякі механізми захисту:

1. Правові заходи – законодавство, що регулює захист осіб від домашнього насильства. Визначення та криміналізація домашнього насильства в законодавстві є важливим кроком для забезпечення правового захисту постраждалих. Важливим аспектом є надання правової охорони особам, які стали жертвами домашнього насильства, наприклад, через введення розпоряджень про заборону наближення.

2. Поліцейська та судова діяльність – швидке реагування поліції, тобто надання тренувань поліцейським для швидкого та чутливого реагування на ситуації домашнього насильства. Судові рішення включають накладання відповідних кар за домашнє насильство.

3. Система підтримки – створення центрів допомоги для постраждалих, де надаються юридична, медична та психологічна допомога. Забезпечення доступу до конфіденційних телефонних ліній для тих, хто шукає допомогу чи поради.

4. Соціально-економічні заходи – підтримка жертв у забезпеченні економічної незалежності, наприклад, через надання професійної підготовки та доступу до робочих місць.

5. Освіта та інформаційні кампанії – проведення кампаній для просвітництва громадськості про домашнє насильство та його наслідки. Навчання працівників сфери охорони здоров'я, освіти, поліції та інших сфер виявляти та реагувати на домашнє насильство.

6. Міжнародні стандарти, що включають в себе ратифікацію та виконання міжнародних конвенцій та угод, спрямованих на боротьбу з домашнім насильством.

7. Терапія та реабілітація – надання психологічної та психотерапевтичної підтримки постраждалим та насильникам.

Захист осіб від домашнього насильства є комплексним завданням, що вимагає співпраці між урядовими органами, неприбутковими організаціями, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

Правове регулювання проявів домашнього насильства включає в себе низку законів та нормативних актів, які визначають права та обов'язки осіб у випадках домашнього насильства. Можемо навести загальні елементи, які часто включаються в таке законодавство [2, с. 173]:

1. Визначення домашнього насильства.
2. Захист жертв.
3. Кримінальна відповідальність.
4. Права та обов'язки поліції.
5. Права та обов'язки медичних працівників.
6. Центри допомоги та підтримки.
7. Заходи запобігання.
8. Правові механізми для захисту дітей.

Ці елементи визначають загальні принципи правового регулювання домашнього насильства. Законодавство може відрізнитися в різних країнах або юрисдикціях, але основна мета полягає в створенні системи, яка ефективно реагує на випадки домашнього насильства та захищає права та безпеку постраждалих.

Вивчивши це питання, можна дійти висновку, що проблема домашнього насильства широко поширена в Україні. Однак законодавець виявляє бажання виконати свої зобов'язання, пов'язані з необхідністю розробки концепції державної політики, спрямованої на боротьбу з цими злочинними проявами.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України від 31.03.2023 р. № 2849-ІХ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Жмур Ю. М. Правове регулювання протидії насильству в сім'ї на національному рівні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. № 3. С. 173-174.
3. Косенко С. С. Насильство в сім'ї, його види та мотиви. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2015. № 28. С. 164-167.

Дмитро КІРНОС,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олександр ЗАХАРЧЕНКО,

старший викладач кафедри

адміністративного права та

адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

підполковник поліції

ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ І ЖОРСТОКОМУ ПОВОДЖЕННЮ З ДІТЬМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Домашнє насильство по відношенню до дітей в сім'ї є доволі актуальною темою, тому що статистика насильства з кожним роком зростає. Можна відокремити ряд причин насильства стосовно дітей з боку батьків: особисті проблеми членів сім'ї, недостатній рівень соціального розвитку, невпевненість у собі, бажання самоствердитись за рахунок дитини, стереотипні методи виховання та багато інших. Але слід зазначити, що права та інтереси дітей захищені на законодавчому рівні, і ніхто не має право їх порушувати, навіть законні представники дитини.

Відповідно до міжнародного та українського законодавства дитиною вважається особа віком до 18 років. Взагалі діти є дуже емоційними та вразливими, тому відношення до дітей з боку батьків може вплинути на їх подальший розвиток та становище у соціальному середовищі [1, с. 28].

Дане питання розглядали такі дослідники як Захарченко О., Рижкова С., Буров І., які у своїй роботі висвітлювали проблему домашнього насильства стосовно дітей в умовах воєнного стану, підкріплюючи свою думку нормативно-правовими актами.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 року домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

Захарченко О. у своїй роботі виокремлює органи та певні установи, на які покладено функції, які запобігають домашньому насильству [1, с. 28]:

1. Суди.
2. Прокуратура.
3. Служба у справах дітей;
4. Підрозділи органів Національної поліції.
5. Органи управління освіти, навчальні заклади, установи та організації системи освіти.

Тобто завданням вищезазначених органів є запобігання домашньому насильству стосовно дітей. Це підтверджує той факт, що права та інтереси дитини закріплені на законодавчому рівні та захищаються державою і законом.

Протидія насильству і жорсткому поводженню з дітьми в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням, оскільки діти часто стають найбільш вразливою групою під час конфліктів і війн. Розглядаючи зміни статистик домашнього насильства щодо дітей в умовах воєнного стану, можемо зробити висновок, що ситуація погіршилась. Причинами цього є: емоційно нестабільний стан психіки батьків у зв'язку з переїздом в інші країни; нерозуміння майбутнього, тому що багато сімей залишилось без умов для стабільного життя; маленький дохід та неможливість працевлаштування в інших країнах. Всі свої переживання та почуття батьки виплескують на своїх дітей, руйнуючи їх психіку та емоційний стан. Але, на нашу думку, через збройний конфлікт батьки та діти повинні бути разом, долаючи усі перешкоди та забезпечуючи один одному стабільний емоційний стан. Як вже зазначалося, діти є емоційно вразливими, тому головним завданням батьків є запобігання психічним розладам дитини.

Ще однією не менш важливою проблемою є те, що багато дітей замовчують жорстоке поводження по відношенню до них в сім'ї, ховають побої та синці. Причиною цього стає страх перед батьками та погіршення умов в родині. Але кожна дитина має право на звернення до органів, які запобігають домашньому насильству, задля захисту своїх прав та свобод. Ці органи повинні забезпечити належне виховання дітей та нормальне ставлення до них в сім'ї [1, с. 29].

Тож домашнє насильство стосовно дітей є серйозною проблемою, яка потребує вирішення з боку органів державної влади. Незважаючи на ситуацію в країні, кожна дитина повинна бути захищена на законодавчому рівні.

Список використаних джерел:

1. Захарченко О. В. Протидія домашньому насильству стосовно дітей в умовах воєнного стану. *Захист прав та інтересів дітей і жінок в умовах воєнного стану*: матер. Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 29 квітня 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 28-29.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19/ed20230803#Text>.

Дарина КОХАНОВСЬКА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

**ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ВИРІШЕННЯ
ПРОБЛЕМИ**

Домашнє насильство включає в себе акти фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства, які мають місце проживання в сім'ї або в місці проживання, як між родичами, так і між колишніми або теперішніми партнерами, або між особами, які спільно проживають, Умови воєнного стану залишають перед суспільством низку складних викликів, серед яких важливе місце займає проблема домашнього насильства. Забезпечення безпеки та захисту громадян у таких умовах вимагає особливої уваги до причин та умов, які сприяють насильству в родині. Даний аспект вимагає комплексного підходу, включаючи розробку стратегій соціально-

економічного розвитку, удосконалення законодавства та активну участь громадськості. У цьому контексті важливо розглядати взаємодію різних сфер суспільства для ефективного запобігання та протидії домашньому насильству в умовах воєнного конфлікту.

Важливо зазначити, що навіть якщо особи, які вчиняють насильство, не перебувають у родинних чи шлюбних відносинах з потерпілою стороною, це все одно вважається домашнім насильством. Також визнаються загрози вчинення подібних дій [1].

В умовах воєнного стану боротьба з домашнім насильством, що представляє значущу загрозу для загального розвитку держави [2], ускладнюється об'єктивною неможливістю належно організувати діяльність відповідних державних установ на відповідному рівні.

У нашому суспільстві є негативна тенденція, яка виникає в тому, що значна кількість постраждалих не звертається до поліції чи соціальних служб. Більшість громадян вважає, що в умовах воєнного стану, коли обмеження певних прав є законними та обумовленими потребами при введенні відповідного правового режиму, домашнє насильство з іншими загрозами не представляє собою настільки значного порушення [3]. Іншими словами, самі постраждалі приховують реальний стан речей щодо проявів домашнього насильства.

Відповідно до статті 3 Конституції України, в країні визнається, що людина, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканність та безпека є найвищими соціальними цінностями. Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [4]. Таким чином, визначення шляхів удосконалення та протидії домашньому насильству стає завданням, що сприяє виконанню державою взятих на себе зобов'язань із забезпечення прав і свобод людини.

У листопаді 2011 року Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством. Ця конвенція вимагає від урядів країн-учасниць прийняти конкретні заходи для протидії всім формам насильства щодо жінок [5].

Проблема насильства в Україні не була предметом спеціальних досліджень соціологів, психологів та соціальних практиків. Головними дослідниками її стали переважно криміналісти, які займалися вивченням сфери тяжких злочинів, зокрема тих, що відбуваються у сімейно-побутовій сфері. Для ефективної боротьби з домашнім насильством важливо комплексно подолати такі проблеми, як безробіття, низький соціально-економічний розвиток, недостатня кількість робочих місць, нестабільне матеріальне положення сімей. Адже ці фактори забезпечують можливість створення сприятливого середовища для виховання дітей та розвитку почуття відповідального батьківства. Протидія домашньому насильству, розглянута як об'єкт адміністративно-правового регулювання, включає комплекс заходів, які вживаються суб'єктами владних повноважень. Їхнє

завдання – виявлення причин і умов, що сприяли вчиненню домашнього насильства, запобігання йому в сім'ї, а також уникнення, ліквідація наслідків насильства та притягнення винних до відповідальності. Це досягається шляхом застосування адміністративного законодавства, спрямованого на регулювання громадського порядку у відносинах із сім'єю з метою забезпечення конституційних прав та законних інтересів людини і громадянина [6].

Таким чином, запобігання та протидія домашньому насильству в умовах воєнного стану – виклик, який потребує комплексного розгляду. Урахування економічної та соціальної нестабільності є ключовим елементом. Безробіття та низький рівень життя сімей можуть стати причиною насильства. Розвиток ефективних механізмів та інструментів правової підтримки є зниженням факторів ризику. Адже державна роль виявляється у створенні та вдосконаленні законів, спрямованих на запобігання та покарання домашнього насильства. Ефективність правових заходів важлива для створення безпечного середовища.

Важливо залучити і громадськість, адже активна участь громадян та громадських організацій може значно допомогти у розв'язанні цієї проблематики. Загалом, рішення проблеми домашнього насильства в умовах воєнного стану потребує координації різних сфер – від законодавства та економічного розвитку до соціальної підтримки та громадської участі.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35.
2. Поняття та види домашнього насильства. URL : <https://voskresenska.rada.today/wp-content/uploads/2020/11/ponyattya-tavydy-domashnogo-nasylstva>.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція): Конвенція; Рада Європи від 11.05.2011 р. *База даних «Законодавство України»*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/994_001-11.
6. Левківський Б. К. Загальні проблеми юрисдикційного захисту осіб, постраждалих від насильства в сім'ї (домашнього насильства). *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 171-174.
7. Opatsky, R., Pisotska, K., Chvaliuk, A., Molchanov, R., & Tulinov, V. (2023). Administrative and legal status of public administration subjects regarding countering terrorism: Situación administrativa y jurídica de las materias de la administración pública en materia de lucha contra el terrorismo. *Cuestiones Políticas*, 41(79), 583-594.

Анатолій КОМЗЮК,
професор кафедри адміністративного
права та процесу
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
Євгенія ЛИПІЙ,
доцент кафедри підприємництва і права
Полтавського державного
аграрного університету,
кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Проблема домашнього насильства існує у будь-якій державі, не є винятком, звісно, й Україна. Водночас наявність ефективної системи протидії йому свідчить про зрілість цієї держави, відповідність її стандартам демократичної, соціальної і правової, якою відповідно до Конституції є Україна. З 2018 р. в Україні діє Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначає їх організаційно-правові засади, передбачає систему заходів, спрямованих на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства [1].

Останні два роки стали для України роками безпрецедентного поширення насильства насамперед з боку рашистських загарбників. Водночас нікуди не зникла проблема домашнього насильства, яка залишається такою ж актуальною і навіть отримала ще більшого поширення. За офіційними даними Національної поліції України, у 2022 році надійшло 244 381 звернення з приводу фактів домашнього насильства, що значно більше, ніж у попередніх роках (у 2021 р. – 144 394, у 2020 р. – 208 748, у 2019 р. – 141 814) [2]. Тому і протидія йому не може послаблюватися.

Серед засобів зазначеної протидії важливе місце належить заходам правового впливу на кривдників, тобто осіб, які вчинили домашнє насильство у будь-якій формі. Причому, це не тільки заходи юридичної відповідальності, зокрема адміністративної чи кримінальної, але й інші примусові заходи, метою яких є запобігання домашньому насильству та його припинення. Адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства врегульована Кодексом України про адміністративні правопорушення (КпАП), який встановлює її підстави, зміст та процедури. Тому на окремих проблемах їх правового регулювання варто зупинитися окремо.

Підставою адміністративної відповідальності у даному випадку є вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-2

КпАП, яка так і називається – «Вчинення домашнього насильства» (варто мати на увазі, що деякі інші статті КпАП також можуть мати певний зв'язок із насильством, наприклад, таким можна вважати доведення неповнолітнього до стану сп'яніння, передбачене ст. 180 КпАП, але воно буде опосередкованим, додатковим результатом).

Для кваліфікації діяння як домашнього насильства важливим є розуміння самого цього поняття, адже у ст. 1 Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству» і ст. 173-2 КпАП воно трактується не зовсім однаково. Так, згаданий Закон домашнім насильством визнає діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї, а також погрози вчинення таких діянь [1]. КпАП же уточнює і деталізує це визначення, наголошуючи, що це не будь-яке, а умисне вчинення діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого [3].

Оскільки за вчинення домашнього насильства передбачено також кримінальну відповідальність, важливо встановити ознаки діяння, за якими можна відмежувати зазначений адміністративний проступок від схожого кримінального правопорушення, адже ч. 2 ст. 9 КпАП передбачає, що адміністративна відповідальність за правопорушення настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою кримінальної відповідальності [3].

Порівняльний аналіз ст. 173-2 КпАП і ст. 126-1 Кримінального кодексу України свідчить, що таких ознак можна виділити три. По-перше, склад кримінального правопорушення може утворити систематичне вчинення цього діяння, яким у юридичній літературі визнається як мінімум вчинення його втретє. Про систематичність може свідчити, зокрема, застосування до кривдника двох і більше адміністративних стягнень за таке ж діяння [4]. По-друге, кримінальне правопорушення відрізняється небезпечними наслідками: ним може бути насильство, яке призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [5]. Водночас застосування в обох кодексах кількох схожих ознак, які можна трактувати по-різному («була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого» – КпАП; «насильство, яке призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я» – Кримінальний кодекс), викликає певні труднощі у визначенні характеру вчиненого правопорушення. Третьою відмінністю складів правопорушень є їх суб'єкти. Кримінальний кодекс, на відміну від КпАП, обмежує коло потерпілих подружжям чи колишнім подружжям або іншою особою, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах [5], відтак суб'єктом правопорушення може бути лише

інша особа, що перебувала у зазначених відносинах із потерпілим. Суб'єктом же адміністративного проступку може бути будь-яка особа, зазначена у ст. 3 Закону «Про запобігання та протидію домашньому насильству», у якій названо 15 видів таких осіб.

За вчинення домашнього насильства ст. 173-2 КпАП передбачає можливість застосування штрафу у розмірі від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 30 до 40 годин, або адміністративний арешт на строк до 10 діб. Вчинення даного діяння особою, яку протягом року вже було піддано адміністративному стягненню, тягне збільшення розміру штрафу та строку громадських робіт вдвічі, а тривалості адміністративного арешту – до 15 діб [3]. Разом з тим варто погодитись з думкою, що застосування штрафу у даному випадку є вкрай неефективним, в тому числі зважаючи на його розмір, адже така санкція впливає одночасно як на кривдника, так і на постраждалу особу, оскільки штраф найчастіше сплачується із спільного бюджету чи навіть з активів самої постраждалої особи [6].

Окремо варто зупинитися на заходах впливу на кривдника, які можуть застосовуватися разом з накладенням адміністративного стягнення. Зокрема ст. 39-1 КпАП передбачає, що суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом [3]. Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає таку програму як комплекс заходів, що формується на основі результатів оцінки ризиків та спрямований на зміну насильницької поведінки кривдника, формування у нього нової, неагресивної психологічної моделі поведінки у приватних стосунках, відповідального ставлення до своїх вчинків та їх наслідків, у тому числі до виховання дітей, на викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків [1].

У той же час у КпАП, як уявляється, варто було детальніше визначити порядок застосування цього заходу, зокрема строк здійснення програми (його тривалість передбачена ст. 28 Закону – від трьох місяців до одного року), а також відповідальність за ухилення від її проходження (ст. 173-2 КпАП передбачає відповідальність лише за невиконання особою термінового заборонного припису). Жодної відповідальності за непроходження програми для кривдників, хоча про неї йдеться у ст. 28 Закону (у разі неявки кривдника для проходження програми для кривдників або ухилення від проходження програми без поважних причин суб'єкти, відповідальні за виконання програм для кривдників, надають протягом трьох робочих днів письмове повідомлення про це уповноваженому підрозділу органів Національної поліції України для вжиття заходів [1]), КпАП не встановлює.

Нарешті кілька слів потрібно сказати про особливості процедур реалізації адміністративної відповідальності за вчинення домашнього

насильства. Справи про ці адміністративні проступки уповноважені розглядати районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) (ст. 221 КпАП), а протоколи про них складають посадові особи органів Національної поліції. Провадження у цих справах здійснюється у загальному порядку, встановленому розділами III-У КпАП. Проблемним практики відзначають доказування у таких справах, орієнтовно 75 % з них не завершуються накладенням адміністративного стягнення через недостатність доказів вини кривдника, зокрема зважаючи на специфічні непублічні обставини вчинення правопорушення, нехтування потерпілими своїми правами щодо збирання доказів тощо [7].

Підсумовуючи, варто зазначити, що адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства врегульована в цілому непогано, хоча деякі питання мали б бути визначені точніше і повніше. Окремо необхідно наголосити на існуючих складнощах провадження в справах про ці правопорушення, зокрема щодо збирання доказів та доказування у таких справах.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n425>.
2. Змисла М. Чи втратило домашнє насильство свою актуальність в умовах воєнного стану? *Юридична газета*. URL : <https://jur-gazeta.com/dumka-eksperta/chi-vtratilo-domashne-nasilstvo-svoyu-aktualnist-v-umovah-voennogo-stanu-.html>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
4. Причини, наслідки та відповідальність за вчинення домашнього насильства. URL : <https://sergiyvaska-rada.gov.ua/servisy/bezoplatna-pravova-dopomoha/2233-prychyny-naslidky-ta-vidpovidalnist-za-vchynennia-domashnoho-nasylstva>.
5. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
6. Миколаєць В., Мацелик Т., Новицька Н. Адміністративна відповідальність за вчинення домашнього насильства щодо дитини. *Юридичний вісник*. 2022. № 2. С. 60-67. URL : http://yurvisnyk.in.ua/v2_2022/8.pdf.
7. Домашнє насильство: відповідальність та протидія. URL : <https://solutio.com.ua/uk/yurydychni-posluhy/advokat-z-kryminalnyh-sprav/domashnye-nasylstvo-vidpovidalnist-ta-protydiya>.

Дарина КОХАНОВСЬКА,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Інна ШИНКАРЕНКО,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ І НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Порядок взаємодії між учасниками, які реалізують заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658.

Цей порядок обов'язковий для суб'єктів, визначених статтею 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» і статтею 71 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (за винятком громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах).

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», суб'єктами, які здійснюють заходи в цій сфері, є спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, інші органи та установи, які виконують функції у цьому напрямку, а також загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, включаючи громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які легально перебувають в Україні [1].

Відповідно до пункту 1 частини 1 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію», поліція здійснює превентивну та профілактичну діяльність для запобігання вчиненню правопорушень. Персонал, уповноважений на проведення профілактики домашнього насильства, включає шкільних офіцерів поліції, ювенальних поліцейських, дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, а також поліцейські мобільні групи, які реагують на факти домашнього насильства.

Відповідно до Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад, превентивна (профілактична) робота цих офіцерів полягає у застосуванні заходів, спрямованих на запобігання кримінальним та іншим правопорушенням. Ці заходи включають взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна (профілактична) робота,

підтримання інформаційних підсистем ЄІС МВС у актуальному стані та співпрацю з групами реагування патрульної поліції. Одним із завдань є також співпраця з особами, які мають схильність до правопорушень або перебувають на профілактичних обліках поліції [2, с. 45].

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, забезпечують формування та внесення відомостей до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі відповідно до вимог статті 16 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

У здійсненні заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, виявленні фактів насильства за ознакою статі, наданні допомоги та захисту постраждалим особам можуть брати участь підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські об'єднання та іноземні неурядові організації, фізичні особи-підприємці, які відповідають критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги, а також фізичні особи, які надають соціальні послуги, у тому числі послуги патронату над дітьми [3, с. 78].

Тож взаємодія суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі включає спільні зусилля різних суб'єктів у суспільстві для забезпечення безпеки, захисту прав та інтересів потерпілих, а також запобігання виникненню насильства.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Альошкін С. В., Бойчук К. Л., Даценко О. В., Ковальова О. В. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посібник. Київ, 2023. 221 с.
3. Методичні рекомендації щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната» для слідчих та ювенальних поліцейських. Київ, 2021. 48 с.

Валерія КУЧЕРЕНКО,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Громада відіграє важливу роль у вирішенні питання домашнього насильства. Вона може сприяти запобіганню насильству, підтримці постраждалих та притягненню винних до відповідальності.

На жаль, державні методи протидії домашньому насильству працюють комплексно, тому складно урахувати усі можливі фактори цього явища. На допомогу приходять громади, які працюють більш територіально та можуть сприяти запобіганню насильству шляхом підвищення обізнаності про проблему, формування нетерпимості до насильства та надання підтримки сім'ям, які перебувають у групі ризику.

Найбільш ефективно громадські об'єднання розвинулися у Франції, де населення спіткнулося з малою ефективністю державних методів. Через це утворилося низка громадських об'єднань, які займаються: координацією зусиль та лобюванням змін у національне законодавство (наприклад, Комітет з протидії насильству щодо жінок, коаліція громадських організацій «SOS-жінки»), утриманням притулків та консультаційних центрів для потерпілих від насильства у сім'ї (наприклад, Спілка регіональних центрів з прав жінок та сімей), проведення просвітницьких акцій, семінарів, тренінгів, круглих столів (наприклад, Федерація жіночої національної солідарності) [1, с. 71].

Також слід зазначити досвід США у цій темі, важливу роль у попередженні насильства у сім'ї відіграють саме об'єднання громадян. Вони реально впливають на державну політику і законодавство у цій галузі [2, с. 7]. Недержавні організації, які надають допомогу жертвам домашнього насильства, об'єднуються в коаліції. Ці коаліції можуть діяти на рівні штатів, мати спеціалізацію (наприклад, на допомогу корінному населенню [3]), або надавати послуги, пов'язані з медіацією у сімейних справах.

Важливою частиною діяльності громадських організацій може бути інформаційна робота. Вони можуть використовувати різноманітні медійні платформи для поширення інформації про наслідки домашнього насильства, сприяти свідомості суспільства та викликати обговорення цієї проблеми.

Зрештою громадські об'єднання можуть впливати на розвиток системи підтримки та реабілітації для жертв насильства. Це може включати створення та утримання притулків, надання консультаційних послуг, психологічну допомогу та інші форми підтримки.

У значній мірі громадські ініціативи в розвинених країнах, таких як Франція та США, свідчать про те, що включення громадськості у процес розв'язання проблеми домашнього насильства може бути ефективним інструментом для досягнення позитивних змін у суспільстві.

Громада відіграє не тільки роль підтримки постраждалих від домашнього насильства, але і важливу функцію у попередженні та усуненні причин цього явища. Це може бути досягнуто через розширення освітніх програм щодо наслідків насильства, формування та підтримку місцевих ініціатив та ресурсів для консультацій, а також завдяки активної участі громадських організацій у впровадженні ефективних механізмів попередження та контролю. Такий комплексний підхід сприяє створенню безпечного та підтримуючого оточення для усіх членів громади.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що громадське об'єднання грає ключову роль у створенні безпечного середовища для кожного і може служити важливим інструментом у розв'язанні складних соціальних проблем, таких як домашнє насильство.

Список використаних джерел:

1. Галай А. О., Галай В. О., Головка Л. О. та ін. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія. К. : КНТ, 2014. 160 с.
2. Кронін Е. Громадська програма співробітництва по запобіганню насильству в сім'ї: матер. І Міжнар. наук.-практ. семінару (м. Одеса, 25 лютого – 6 березня 1999 р.). Одеса : ОІВС, 1999. С. 7-8.
3. The Coalition to Stop Violence Against Native Women. URL : <http://www.csvanw.org/dv.htm>.

Дмитро ЛИСЕНКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

**ОЦІНКА РИЗИКІВ ПРОДОВЖЕННЯ ТА ПОВТОРНОГО ВЧИНЕННЯ
НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ, ЗАХОДИ ВПЛИВУ НА
КРИВДНИКА ТА ПРИТЯГНЕННЯ ЙОГО ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» передбачає, що суб'єкт, відповідальний за здійснення заходів у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, приймає певні рішення на підставі оцінки ризику продовження або повторного вчинення насильства за ознакою статі, настання тяжких або особливо тяжких наслідків від його вчинення та смерті постраждалої особи передбачає здійснення заходів, спрямованих на запобігання продовженню або повторному вчиненню насильства за ознакою статі передбачає прийняття певних рішень на підставі оцінки ризику продовження або повторного вчинення насильства за ознакою статі, настання тяжких або особливо тяжких наслідків його вчинення, а також смерті постраждалої особи, а саме:

1. реагування суб'єкта реагування на факт гендерно зумовленого насильства здійснюється відповідно до його компетенції та з урахуванням оцінки ризиків постраждалої особи (стаття 21-7);

2. на підставі оцінки ризиків суд приймає рішення про видачу (продовження) або відмову у видачі обмежувального припису (стаття 21-5);

3. на підставі оцінки ризиків складається програма стосовно кривдника (стаття 1).

Однак наразі не існує науково обґрунтованої методології оцінки ризику продовження або рецидиву гендерно зумовленого насильства.

Зокрема, у наказі Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Типової програми для кривдників» зазначено, що «ця Типова програма спрямована на зміну насильницької поведінки кривдників, формування нової моделі неагресивної поведінки у приватних стосунках, покращення власної поведінки та її наслідків, виконання батьківських обов'язків, а також на покращення соціальних та суспільних ролей жінок і чоловіків. Програма не містить жодних директив, хоча в ній зазначено, що вона «передбачає низку заходів, заснованих на результатах оцінки ризиків, спрямованих на викорінення дискримінаційних уявлень про ролі та обов'язки жінок і чоловіків» [1]. Програма не містить жодних директив. Аналіз вироків, оприлюднених у Єдиному реєстрі судових вироків, свідчить, що за вчинення гендерно зумовленого насильства у 2019-2021 роках не було засуджено жодної особи. На програму для кривдників за вчинення гендерно зумовленого насильства не було направлено жодної особи.

При вирішенні питання про видачу (продовження) заборонного припису суд керується обставинами, викладеними в заяві, що вказують на необхідність видачі заборонного припису, та доказами, що їх підтверджують (стаття 350-4 ЦПК) [3]. Таким чином, визначення факторів ризику та пошук підтверджуючих доказів покладається на потерпілу особу, яка повинна переконати суд у тому, що їй загрожує небезпека, а отже, вона потребує захисту.

Згідно з наявною статистикою, у 2019 та 2020 роках українські суди розглянули та ухвалили 537 та 750 обмежувальних приписів відповідно. Однак наразі статистичні звіти не містять розмежування за типом насильства, про яке повідомляють постраждалі (домашнє чи гендерно зумовлене насильство). Тому було проведено додатковий аналіз рішень про видачу обмежувальних приписів, тексти яких знаходяться у вільному доступі в Єдиному реєстрі судових рішень. Результати показують, що майже всі рішення стосувалися домашнього насильства. Лише дві справи стосувалися гендерно зумовлених злочинів. Одна з них стосувалася непристойних та сексистських висловлювань клієнта на адресу співробітниці юридичної фірми та погрози відкликати її ліцензію, якщо вона не погодиться працювати на цього клієнта [2]. Другий випадок стосувався грубої поведінки, образ та явно необґрунтованих звинувачень, висловлених публічно, з боку депутата

Кременчуцької міської ради на адресу директора комунального підприємства, що було скаргою на знуцання, приниження та глибоко вкорінені соціальні та гендерні стереотипи [5]. У рішеннях першої та другої інстанцій суд дійшов висновку, що заявники не довели суду, що існує реальний ризик повторення відповідної поведінки щодо них у майбутньому, і що на момент розгляду справи між відповідними сторонами не було жодних контактів або спілкування.

Єдиним національним нормативно-правовим документом, що затверджує порядок проведення оцінки ризиків вчинення насильства, є наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України (13.03.2019 № 369/18055) [4]. Він стосується лише випадків домашнього насильства і тому не застосовується до випадків гендерно зумовленого насильства, про які йшлося в першому розділі цього дослідження. Гендерно зумовлене насильство вважається деліктом згідно з українським законодавством, і кривдники можуть бути притягнуті до адміністративної або кримінальної відповідальності.

Так, Кодекс України про адміністративні правопорушення містить спеціальну норму, яка, серед іншого, передбачає відповідальність за насильство за ознакою статі, а саме: ст. 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування».

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Типової програми для кривдників: Наказ Міністерства соціальної політики України від 01.10.2018 р. № 1434. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text>.
2. Постанова Харківського апеляційного суду від 03.03.2021 р. по справі № 642/1286/19, номер судового провадження 22-ц/818/1785/21. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95476043>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
4. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 р. № 369/180. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.
5. Рішення Кременчуцького районного суду Полтавської області від 11.09.2020 р. по справі № 524/8475/19, номер судового провадження 2-о/536/19/20. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93739490>.

Олександр ЛІКАРЕНКО,
аспірант
кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЯК СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА

Одним із найважливіших соціальних інститутів, що забезпечує потреби суспільства та його членів і гарантує стабільність суспільства загалом, є, безумовно, сім'я. Водночас в межах цього інституту постійно мають місце негативні прояви, пов'язані із застосуванням насильства до іншої статі. Це зумовлює необхідність виявлення та усунення факторів, що детермінують такі прояви та заважають ефективному розвитку країни, суспільства та окремого індивіда.

Домашнє насильство є показником певних негативних тенденцій у суспільстві, кількість та масштаби якого залежать від особливостей розвитку економічної, соціальної, культурної сфер. Воно є різновидом агресивної поведінки членів сім'ї або близьких людей по відношенню один до одного з метою підпорядкування та задоволення кривдником своїх інтересів за рахунок іншої особи. Зрештою, домашнє насильство – це завжди домінантно-залежний тип відносин із заподіянням шкоди одних членів сім'ї іншим. Таке насильство є однією з найпоширеніших форм агресії у суспільстві й у більш менш жорсткому і систематичному вигляді зустрічається у кожній четвертій сім'ї. Попри це, проблема запобігання та протидії домашньому насильству ще не стала предметом серйозного громадського обговорення, вивчення та безпосереднього соціального керування відповідними процесами задля усунення негативних чинників (детермінантів), що на них впливають. У засобах масової інформації висвітлюються лише випадки грубих форм домашнього насильства і подаються вони як кримінальні події, що ускладнює пошук причин та можливих шляхів вирішення проблеми.

Так, за статистикою, яку оприлюднили під час голосування за Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», понад 3 мільйони дітей в Україні щороку спостерігають за актами насильства у сім'ї або є їхніми вимушеними учасниками, а майже 70 % жінок піддаються різним формам знущань і принижень. Щорічно близько 1500 жінок, і ця тенденція збільшується за останні роки, помирають від рук власних чоловіків. Діти скривджених матерів у 6 разів схильніші до суїциду, а 50 % – до зловживань наркотиками. Майже 100 % матерів, які зазнали насильства, народили хворих дітей [1, с. 33-36].

Домашнє насильство продовжує залишатись складним соціальним явищем, яке залежить та провокується різними детермінантами, зокрема вчені їх поділяють за часом дії на:

1) короткострокові – їх тривалість охоплюється рамками від кількох місяців до кількох років;

2) середньострокові – діють в рамках певного етапу трансформації суспільства;

3) довгострокові – характеризуються глобальним характером, повинні розглядатись в масштабі різних історичних епох та різних країн [2, с. 140].

Більш розгорнуту характеристику головних детермінантів вчинення домашнього насильства надає Митник У. Зокрема, на першому місці виділяються детермінанти у духовній сфері; по-друге, мова йде про соціально-економічні детермінанти (постійний ріст цін, високий рівень інфляції, знецінення національної валюти, відсутність пропозицій роботи в маленьких містах та селах, ведення тіншового бізнесу, розкрадання бюджетних коштів чиновниками; по-третє, нормативно-правові детермінанти, що полягають у недосконалому нормативно-правовому регулюванні сфери сімейних відносин – наявність значної кількості колізій, прогалин законодавства; по-четверте, психологічні детермінанти, які криються у комплексах особи кривдника з розладами психіки, які виливаються у знущання над партнером; по-п'яте, ситуаційно-віктимологічні детермінанти знаходять свій прояв у провокуючій поведінці жертви при певних обставинах; по-шосте, виховні детермінанти, що яскраво виражені у кривдників, які виховувались у сім'ях, де мало місце домашнє насильство; по-сьоме, географічні детермінанти, що пов'язані з різним рівнем правової обізнаності та культури жителів міст та сіл у питанні домашньої злочинності та її припинення [3].

До загальних чинників, що сприяють вчиненню домашнього насильства, можна віднести такі:

1) погіршення і нестабільність соціально-економічного життя, що викликає суперечність між природним бажанням мати дитину і економічним становищем сім'ї;

2) неможливість розвивати свої таланти, реалізувати культурні потреби;

3) скорочення кількості робочих місць і пов'язане з цим безробіття;

4) пропаганда у засобах масової інформації насильства та жорстокості, деструктивний вплив відеопродукції;

5) поширення алкоголізму і наркоманії;

6) укорінення в суспільній свідомості настанови на індивідуальне виживання, відсутність соціальних ідеалів, ідеологічний вакуум у суспільстві, криза моралі;

7) поширення офіційно незареєстрованих шлюбів, менший рівень солідарності сім'ї, збільшення кількості розлучень і частки неповних сімей;

8) слабка дієвість системи матеріальної допомоги сім'ям, які її потребують, матеріальна залежність жінок від чоловіків;

9) недоліки роботи державних органів, зобов'язаних здійснювати профілактичний вплив на дисгармонійні сім'ї;

10) негативні тенденції у демографічній сфері [4, с. 223-226].

Аналіз правничої літератури та правозастосовної практики дозволяє стверджувати, що в цілому до основних детермінантів вчинення домашнього насильства належать:

– серйозні деформації у духовно-моральній сфері значної частини населення, зумовлені руйнуванням системи правового та морального виховання молоді, нестримною пропагандою насильства у засобах масової інформації, поширеністю уявлень про допустимість насильства у конфліктних ситуаціях, низьким рівнем морального виховання у навчальних закладах;

– негативні зміни в суспільній психології, що виражаються в підвищеному порозі терпимості до деліктних проявів, які стали розцінюватися як звичайні події, що не викликають належної реакції з боку держави, а отже, цілком допустимі;

– вади сімейного виховання – формування криміногенних якостей у сім'ї (приклади насильства та грубості);

– нездатність сім'ї перешкодити формуванню негативних якостей у дитини під впливом інших детермінантів;

– нездатність батьків скоригувати розвиток особистості, виправити його, переконати, сформувати позитивні риси;

– багато хто розглядає головне завдання школи як передачу дітям певної суми знань;

– недоліки шкільного виховання – діти, не здатні сприйняти стандартну програму, відстають у навчанні, починають прогулювати заняття, озлобляються на однокласників, кидають школу, і суспільство втрачає канал соціального контролю.

До детермінантів вчинення домашнього насильства слід віднести й культурно-виховні (моральні) фактори. Необхідно констатувати, що останнім часом держава неналежним чином здійснює даний напрям своєї діяльності. У зв'язку з цим, здебільшого, культуру та мораль населення формують засоби масової інформації (телебачення, Інтернет), які задля «форматних» програм (тобто тих, які користуються попитом серед широких верств населення) демонструють насильство, аморальність, злочинний спосіб життя тощо. В результаті чого здійснюється негативний вплив на морально-психологічну атмосферу, як всередині сім'ї, так і на окремого індивіда, зокрема. Нестриманість, агресивність, насильницький спосіб розв'язання окремих питань, конфліктів стає нормою поведінки як між дорослими членами сім'ї, так і щодо дітей. Тому доречно звернути увагу та вдосконалити цей вид державної діяльності з метою підвищення загальнокультурного рівня населення, формування стійких позитивних моральних якостей, що в подальшому сприятиме поліпшенню мікроклімату в сім'ях, більш терпимому ставленню до дітей та вихованню їх без насильства [5, с. 66].

Ще однією прогалиною у нормативній основі профілактики вчинення домашнього насильства слід визнати відсутність нормативного закріплення порядку взаємодії правоохоронних органів з іншими суб'єктами профілактики випадків домашнього насильства (з кризовими державними та недержавними центрами, органами соцзахисту та ін.).

Таким чином, домашнє насильство є однією з найпоширеніших та соціально небезпечних форм агресивної поведінки. Тому цілком очевидною видається необхідність визначення детермінантів цієї соціально небезпечної девіантної поведінки та формування на цій основі досконалих заходів її попередження. Лише комплексний багаторівневий підхід суб'єктів владних повноважень, спрямований на визначення чинників (детермінантів) домашнього насильства, сприятиме подоланню цього негативного явища.

Список використаних джерел:

1. Мовчан В. І., Герасименко О. В. Гендерно обумовлене насильство: причини виникнення та шляхи подолання. Протидія домашньому насильству: реалії і перспективи: зб. обласної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 24 жовтня 2019 р.). Чернігів : ЧНТУ, 2019. 126 с.
2. Джужа О. М., Василевич В. В., Колб О. Г. та ін. Кримінологія: навч. посібник. К. : Атіка, 2009. 312 с.
3. Буряк К. М. Причини та умови, які детермінують виникнення домашньої злочинності. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2023. № 1(57). URL : <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/280823/274978>.
4. Митник У. М. Детермінація домашнього насильства. *Держава і право.* 2018. № 82. С. 223-234.
5. Беспаль О. Л. Детермінанти насильства в сім'ї проти життя та здоров'я щодо дітей на макрорівні. *Судова апеляція.* 2017. № 3 (48). С. 59-67.

Борис ЛОГВИНЕНКО,

професор кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ ФОРМ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Актуальність проблеми домашнього насильства полягає в тому, що воно становить собою серйозну соціальну проблему, яка має негативні наслідки для всіх учасників конфлікту. Для постраждалих домашнє насильство спричиняє: фізичні травми (синці, подряпини, каліцтва), психологічні травми (думки про самогубство, зневіра у власних силах), соціальні наслідки (втрата роботи, житла, руйнування особистих стосунків). Для кривдників домашнє насильство може призвести до таких наслідків: зростання агресивної

поведінки, психічні розлади, соціальні наслідки, зокрема, втрата соціальної підтримки, роботи або житла. У цілому ж домашнє насильство створює загрозу для нормального функціонування держави, адже призводить до втрати людського потенціалу, зростання кількості кримінальних та інших правопорушень, дестабілізації правопорядку у цілому.

Вирішення проблеми домашнього насильства потребує комплексного підходу, адже положень Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1] та статті 173-2 «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) для подолання цієї проблеми недостатньо [2].

Нагадаємо, що згідно ч. 1 статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнє насильство є діянням (дією або бездіяльністю) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [1]. При цьому статтею 173-2 КУпАП передбачено адміністративну відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисного вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису [2].

Примітно, що адміністративне правопорушення полягає у вчиненні будь-якого діяння фізичного, психологічного чи економічного характеру, але прояви домашнього насильства є значно ширшими та можуть проявлятися у різноманітних формах. Відповідно, доцільним вбачається вивчення зарубіжного досвіду класифікації видів і форм домашнього насильства, що можуть бути корисними для законодавчого закріплення в Україні.

Наприклад, у Австралії домашнє насильство включає різні типи шкідливої поведінки, обізнаність у яких може допомогти розпізнати таке насильство та вжити відповідних заходів, щоб втрутитися або знайти допомогу. Розглянемо їх детальніше:

1) фізичне насильство (використання зброї, небезпечне водіння, знищення майна, жорстоке поводження з домашніми тваринами на очах у членів сім'ї та примусове позбавлення сну). Воно часто поєднується з іншими видами домашнього насильства;

2) емоційне насильство (маніпуляції через залякування чи контроль над поведінкою, звинувачення в проблемах у стосунках);

3) фінансове насильство (здійснення контролю над усіма фінансами, обмеження доступу іншої особи до банківських рахунків або використання її грошей без згоди). Часто включає в себе контроль поведінки;

4) сексуальне насильство (передбачає будь-яку форму сексуальної активності без згоди, але також може включати заподіяння болю під час сексу, примусовий секс без захисту від вагітності чи захворювань, що передаються статевим шляхом, або використання сексуально принизливих образ);

5) соціальне насильство (контроль поведінки та ізоляція жертви від друзів і знайомих, переїзд до місць, де жертва нікого не знає, або заборона виходити з дому);

6) вербальне насильство (словесні образи включають принизливі глузування приватно або публічно, словесні «приниження» рівня інтелекту, сексуальності, образу тіла (бодішеймінг) або членів сім'ї);

7) духовне насильство (використання релігійних вчень або культурних традицій для виправдання форм жорстокого поводження, приниження культурного походження або відмова в доступі до релігійних церемоній);

8) насильство відносно літніх людей або дітей (через соціальну вразливість зазначені групи людей ризикують зазнати фізичного, фінансового, емоційного чи сексуального насильства). Важливо, що нехтування доглядом за дітьми та людьми похилого віку також вважається формою такого насильства [3].

У США (штат Аризона) виокремлюються наступні види домашнього насильства:

- 1) контроль;
- 2) фізичне насильство;
- 3) сексуальне насильство;
- 4) емоційне насильство та залякування;
- 5) ізоляція;
- 6) вербальне насильство, зокрема, примус, погрози та звинувачення;
- 7) використання чоловічих привілеїв;
- 8) економічне насильство [4].

З іншого боку, у штаті Філадельфія серед названих вище форм домашнього насильства також розрізняють технологічне насильство та насильство за міграційним статусом. Перше з них полягає у використанні сучасних технологій для контролю та стеження за партнером. До його проявів належить: злом електронної пошти та особистих аккаунтів партнера; використання пристроїв відстеження, моніторинг спілкування через соціальні мережі, вимагання паролів тощо. Натомість насильство за міграційним

статусом може бути використане щодо партнерів-мігрантів та проявлятися у: знищенні міграційних документів, обмеженні партнера у вивченні державної мови, погрозі депортації та інших подібних діях [5].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що домашнє насильство може проявлятися у різноманітних формах. Натомість національне законодавство обмежене закріпленими видами домашнього насильства та не враховує багато його проявів у інших аспектах. Для виправлення ситуації, що склалася, доцільним вбачається внесення змін і доповнень до відповідних статей Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», а також КУпАП щодо розширення форм домашнього насильства. Це сприятиме удосконаленню класифікації форм домашнього насильства, а також ефективності правозастосування у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 – 212-24): Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Types of Domestic Violence Abuse. Mission Australia. URL : <https://www.missionaustralia.com.au/stories/safe-homes/types-of-domestic-violence-abuse>.
4. Types of Domestic Violence. Arizona Coalition To End Sexual and Domestic Violence. URL : <https://www.acesdv.org/domestic-violence-graphics/types-of-abuse/>
6. Types of abuse. Women Against Abuse. URL : <https://www.womenagainstabuse.org/education-resources/learn-about-abuse/types-of-domestic-violence>.

Максим МАРЧЕНКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Руслан ВАЛЄЄВ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

МІСЦЕ ТА РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Неприпустимість насилля над особою є неодмінною передумовою дотримання прав та свобод людини. У соціальних мережах у наш час періодично проходять масштабні акції, в яких широкий загал громадськості

повідомляє про численні факти домашнього насильства. Ураховуючи, що поліція володіє широким спектром засобів забезпечення прав людини [1], а також є найбільш наближеною до населення правоохоронною інституцією, не дивно що саме вона постає базовим органом у сфері протидії домашньому насильству.

Місце та роль Національної поліції в протидії домашньому насильству визначаються як важливий елемент системи захисту прав та безпеки громадян. Національна поліція виконує основні завдання у протидії та запобіганні домашньому насильству, а її діяльність на цьому напрямі має визначальний вплив на ефективність системи в цілому.

Органи Національної поліції є ключовим компонентом у системі протидії домашньому насильству. Важливо пам'ятати, що ефективність будь-якої системи обумовлена дієвістю найслабшого її елемента. Таким чином, якщо хоча б один з елементів не виконує свої обов'язки належним чином, система загалом стає менш ефективною [2, с. 23].

МВС України та Національна поліція України активно взаємодіють у рамках Державної соціальної програми протидії домашньому насильству до 2025 року. Поліцейські на регіональному та місцевому рівнях виконують завдання, визначені місцевими програмами протидії насильству в сім'ї. Здійснення цих заходів має прямий вплив на ефективність реалізації вказаних програм [3, с. 45].

Співпраця з місцевими владами є невід'ємною частиною успішного впровадження місцевих програм та планів дій. Це дозволяє враховувати реальність та актуальність заходів та їх вчасне виконання.

Уповноважені підрозділи Національної поліції грають критичну роль у притягненні винуватців до відповідальності. Вони приймають заяви або повідомлення про правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, та ведуть відповідне розслідування, збирають докази, кваліфікують випадки та подають матеріали до суду для ухвалення рішення. Дотримання поліцейськими законодавства щодо адміністративних правопорушень є головним для ефективного забезпечення притягнення винуватців до відповідальності.

Поліція вживає заходів для запобігання випадкам домашнього насильства шляхом проведення профілактичних заходів та реагування на сигнали чи повідомлення про можливі або фактичні випадки насильства. Національна поліція здійснює розслідування випадків домашнього насильства, збирає докази та встановлює винуватців, забезпечуючи належне проведення справи в суді [4, с. 66].

Поліція визначає правову кваліфікацію випадків домашнього насильства відповідно до законодавства, а також документує всі подробиці та дії, необхідні для проведення розслідування.

Поліція здійснює заходи для притягнення осіб, винних у домашньому насильстві, до відповідальності, включаючи участь у судових процесах та

виконання судових рішень. Національна поліція активно співпрацює з іншими органами, громадськими організаціями та соціальними службами для впровадження профілактичних заходів та підтримки потенційних жертв. Поліція виконує важливу роль у наданні інформації громадськості щодо проблеми домашнього насильства та здійснює освітні заходи для підвищення свідомості громадськості.

Тому місце Національної поліції у протидії домашньому насильству є першорядним у забезпеченні безпеки громадян та збереженні порядку. Більше того, саме її дії визначають ефективність всієї системи протидії цьому виду насильства.

Список використаних джерел:

1. Валєєв Р. Г. Інструменти вдосконалення стану забезпечення поліцією (міліцією) прав людини. *Вісник Луганського держ. ун-ту внутрішніх справ*. 2015. № 3. С. 63-67.
2. Блага А. Б., Тунтула О. С., Кочемировська О. О. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству: навч. посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
3. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України). К. : Ваіте, 2019. 288 с.
4. Альошкін С. В., Бойчук К. Л., Даценко О. В., Ковальова О. В. Роль і завдання поліції в місцевій системі запобігання та протидії домашньому насильству: посібник. Київ, 2023. 221 с.

Анастасія МІРОШНИЧЕНКО,
курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Інна ШИНКАРЕНКО,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ДЛЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ОСІБ

Домашнє насильство – це серйозна проблема, яка вражає людей різного віку, статі та соціального статусу. Воно може мати катастрофічні наслідки для фізичного та психічного здоров'я жертв, а також для їхніх сімей.

Відповідно до частини 1 статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного

насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1, с. 1].

Статтею 126-1 Кримінального кодексу України домашнє насильство тлумачиться як умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [2, с. 126]. Одним із проявів цього негативного явища є велика кількість психологічних розладів серед осіб, які стали жертвами тривалого та систематичного насильства.

Довготривале систематичне насильство може призвести до розвитку депресії – психічного розладу, який характеризується пригніченим настроєм, втратою інтересу до життя, почуттям безпорадності та безвиході.

Симптоми депресії, які можуть виникнути внаслідок домашнього насильства, включають пригнічення настрою, втрату інтересу до життя, неможливість відчувати радість, зменшення життєвої енергії, пасивність, тривогу, сонливість або безсоння, низьку концентрацію, втрату апетиту, низьку самооцінку, відчуття провини чи відчаю, а також думки про самогубство.

У разі поодинокого, але дуже тяжкого акту домашнього насильства, у жертви може розвинути посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), тобто психічний розлад, який виникає внаслідок переживання травмуючої події.

Симптомами ПТСР, який може розвинути у постраждалої особи, є нав'язливі спогади про травму, кошмари, відчуття тривоги та страху, уникнення місць або ситуацій, які нагадують про травму, проблеми з концентрацією, втрата інтересу до життя, відчуття відстороненості від інших людей [3].

Існує багато ресурсів, які можуть допомогти жертвам домашнього насильства. Постраждала особа може звернутися на гарячу лінію з питань домашнього насильства, до психолога або психотерапевта, а також до соціальних служб.

Тож можна визначити, що психологічні наслідки домашнього насильства для постраждалих осіб є серйозними та тривалими. Вони виявляються у численних психологічних розладах, які можуть включати тривожність, депресію, посттравматичний стресовий розлад та інші. Домашнє насильство не лише тілесно позначається на жертві, а й залишає глибокий слід у її психіці, впливаючи на якість життя та загальне психічне здоров'я. З цього випливає необхідність комплексного підходу до підтримки та лікування жертв домашнього насильства, щоб допомогти їм подолати психологічні труднощі та відновити психічне благополуччя.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Психологічні наслідки насилля в сім'ї: куди звертатися і що робити? *Всеукраїнська коаліція з надання правової допомоги*. URL : <https://www.ucla.org.ua/?p=1264>.

Валерія МІРОШНІЧЕНКО,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрій ЧВАЛЮК,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ
ІЗ НАСИЛЬСТВОМ У СІМ'Ї**

Насильство у сім'ї є серйозним порушенням громадського порядку і порушує основні права людини на безпеку, гідність та недоторканність. Сімейне насильство є складною проблемою, що вимагає специфічного підходу та ефективних інструментів контролю та врегулювання. Проведення у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з насильством у сім'ї, відрізняються від більшості інших проваджень.

Сучасна суспільна динаміка вказує на те, що сімейне насильство стає все більш поширеним явищем, що ставить під загрозу не лише життя та здоров'я осіб, але й стабільність суспільства в цілому. Звертання до адміністративно-правових механізмів вирішення цих конфліктів стає необхідністю для забезпечення безпеки та захисту уразливих членів сім'ї. Це свідчить про актуальність досліджуваного питання.

Домашнє насильство представляє собою одне із найпоширеніших порушень, тому ефективна реакція на нього вимагає активної участі та професіоналізму від відповідальних суб'єктів. Особливістю національної державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є комплексний підхід. Він передбачає спільні зусилля уповноважених суб'єктів з метою захисту постраждалих осіб від насильства і надання їм

можливості вибирати життя без насильства, а також притягнення кривдників до відповідальності згідно із законодавством. Для цього необхідно забезпечити належний рівень підготовки фахівців, які займаються запобіганням та протидією домашньому насильству.

Відповідно до статті 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення відповідальність за домашнє насильство може бути накладена у вигляді штрафів, громадських робіт або адміністративного арешту. Передбачені санкції включають штрафи в розмірах від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, громадські роботи тривалістю від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт строком до десяти діб. За повторне порушення передбачається збільшення штрафів до двадцяти-сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, громадських робіт тривалістю від сорока до шістдесяти годин або адміністративного арешту строком до п'ятнадцяти діб. Такі правові норми спрямовані на ефективну протидію домашньому насильству та забезпечення відповідальності за це порушення, сприяючи безпеці та захисту постраждалих осіб [1].

Процедура розгляду справ в адміністративному порядку є спрощеними та швидшими порівняно з кримінальними справами. У справах повторного вчинення насильства передбачаються посилені санкції, спрямовані на попередження повторення порушень та покращення безпеки в сімейному оточенні.

Вже тривалий час науковці з урахуванням міжнародного досвіду пропонують криміналізувати насильство в сім'ї. Зараз у Верховній Раді України зареєстровано два законопроекти, спрямовані на криміналізацію насильства в сім'ї: щодо введення кримінальної відповідальності за злочини, скоєні по відношенню до членів своєї сім'ї, та щодо посилення відповідальності за вчинення насильства в сім'ї [2, с. 74].

Важливим аспектом є співпраця з різними установами, такими як поліція, соціальні служби та медичні установи, для забезпечення комплексного підходу до проблеми насильства в сім'ї. Загалом правові норми в цій сфері спрямовані на створення ефективної системи виявлення, розгляду та запобігання адміністративним правопорушенням у сфері насильства в родині, з метою захисту прав та безпеки кожного члена сім'ї. Законодавство передбачає чітке визначення насильства у сім'ї та встановлює відповідальність для порушників. Особлива увагу приділяється запобіганню та захисту потенційних жертв, включаючи заходи безпеки та підтримку для постраждалих.

Актуальним питанням при розгляді справ про адміністративні правопорушення, пов'язані із насильством у сім'ї, є визначення та забезпечення прав потерпілих. Законодавство може передбачати заходи для підтримки та реабілітації жертв, такі як медична допомога та інші соціальні програми. Забезпечення доступу до цих послуг може відігравати ключову роль у подоланні наслідків насильства та відновленні постраждалих осіб.

Додатково, розгляд справ повинен враховувати особливості взаємодії з іншими галузями права, зокрема сімейним і кримінальним. Це може включати встановлення контакту з судами та соціальними службами для забезпечення безпеки всіх членів сім'ї, особливо дітей [3].

Справи про насильство у сім'ї також відкривають дискусії про важливість превентивних заходів та освіти в галузі сімейних відносин та конфліктології. Ефективні програми профілактики можуть сприяти зменшенню випадків насильства та вихованню у суспільстві культури ненасильницького спілкування. Усе це свідчить про необхідність комплексного підходу та поєднання правових, соціальних і освітніх ініціатив для ефективної протидії насильству в сім'ї та забезпечення безпеки всіх її членів.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані із насильством у сім'ї, визначається ретельним регулюванням, яке спрямоване на захист та забезпечення безпеки потерпілих. Основні принципи провадження включають визначення чітких визначень насильства, встановлення ефективних санкцій для порушників та впровадження заходів для підтримки жертв.

З метою покращення провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані із насильством у сім'ї, слід працювати над подальшим удосконаленням законодавства, а також здійснювати активну просвітницьку роботу щодо важливості превентивних заходів та виховання культури ненасильницького спілкування в суспільстві. Тільки такий комплексний підхід буде сприяти зменшенню випадків насильства в сім'ї та забезпечить стабільне та безпечне середовище для всіх громадян.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон УРСР від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Ткаленко О. М. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї відносно дітей: дис. ... к.ю.н. за спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Одеса : ОДУВС, 2016. 237 с.
3. Шамрук Н. Б., Шамрук О. П. Проблеми кваліфікації домашнього психологічного насильства у сучасному вітчизняному законодавстві. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 6. С. 346-348.

Олег НАГОРНИЙ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

ВИКЛИКИ ДЛЯ ПОЛІЦІЇ У БОРОТБІ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

У сучасному світі проблема домашнього насильства є темою, що не збавляє своєї актуальності.

Відповідно до чинного законодавства поняття домашнє насильство трактується як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Аналізуючи культурні, освітні та організаційні питання, можна визначити проблемні аспекти та шляхи для покращення заходів, які забезпечують безпеку та підтримку потерпілим.

Отже, на вчинення домашнього насильства впливають наступні фактори:

1. Культурні стереотипи та виклики в оцінці ситуації. Поліцейські стикаються з труднощами у відмінностях між конфліктами в родині та дійсними випадками насильства через наявність культурних уявлень про ролі чоловіка та жінки. Це може впливати на їхню об'єктивність та адекватність реакції.

2. Недостатньо знань та практики для кваліфікації правопорушень поліцейськими. Брак ресурсів для реагування на домашнє насильство обмежує здатність поліцейських забезпечити належну підтримку жертвам та вжити ефективні заходи для усунення загроз.

4. Недостатня координація між службами. Проблеми взаємодії між поліцією та іншими соціальними службами можуть призводити до неспроможності надати комплексну допомогу жертвам та ефективно розслідувати випадки домашнього насильства.

Вирішення даної проблематики можливе за рахунок, розширення та поглиблення знань поліцейських в сфері гендерної рівності, культурної компетентності, збільшення ресурсів для підготовки та використання технологій для поліпшення спілкування та обміну інформацією між службами, знань нормативно правових актів в сфері та рішень суду ЄСПЛ в сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Ця тема є важливою для подальшого розвитку стратегій боротьби з домашнім насильством та забезпечення безпеки сімей, роблячи акцент на поліпшення роботи правоохоронних органів в цьому напрямі.

Ще одним важливим інструментом в сфері протидії домашньому насильству є співпраця з громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами, що може сприяти в розширенні ресурсів і підтримки для поліцейських, а також впровадженні інноваційних програм попередження та реагування на домашнє насильство.

До інших органів та установ, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, належать:

- 1) служби у справах дітей;
- 2) уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (СПДН, ДОП, СРПП тощо);
- 3) органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти;
- 4) органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я;
- 5) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги;
- 6) суди;
- 7) прокуратура;
- 8) уповноважені органи з питань пробації [1].

Ще одним важливим інструментом у протидії домашньому насильству є використання онлайн-платформ для подачі онлайн-заявки про вчинення домашнього насильства. На сьогодні в Україні діє така онлайн-платформа. Це сайт урядової гарячої лінії з протидії домашньому насильству. Там потерпілі можуть подати заяву онлайн, зокрема анонімно, а також відстежити стан розгляду їхніх попередніх звернень. Сайт доступний за електронною адресою <https://1547.ukc.gov.ua>. Для подання звернення щодо домашнього насильства там потрібно зареєструватися (потрібна електронна пошта і пароль). Можна також подати анонімне звернення – вводити будь-які особисті дані не потрібно.

Тож загальна мета протидії домашньому насильству полягає в створенні комплексної стратегії, яка враховує всі аспекти проблеми домашнього насильства та забезпечує відповідальність, підтримку жертв та ефективну співпрацю між різними службами та громадськими структурами. Розглядаючи проблемні аспекти, які виникають при реагуванні поліцейськими на факти вчинення домашнього насильства в сім'ї, ми визначили ключові напрями для вдосконалення системи реагування. Також загальна успішність вирішення

цих проблем залежить від системного підходу, який об'єднує зусилля правоохоронних органів, соціальних служб, громадськості та інших зацікавлених сторін. Лише в такий спосіб можна досягти важливого кроку у ході створення безпечного середовища для усіх членів суспільства.

Список використаних джерел:

1. Альошкін С. В., Даценко О. В., Бугайчук К. Л., Малиновська Т. М. Організація діяльності мобільних груп реагування на факти вчинення домашнього насильства: метод. рек. Харків : ХНУВС, 2019. 35 с.
2. Opatsky, R., Pisotska, K., Chvaliuk, A., Molchanov, R., & Tulinov, V. (2023). Administrative and legal status of public administration subjects regarding countering terrorism: Situación administrativa y jurídica de las materias de la administración pública en materia de lucha contra el terrorismo. *Cuestiones Políticas*, 41(79), 583-594.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція): Конвенція; Рада Європи від 11.05.2011 р. *База даних «Законодавство України»*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/994_001-11.

Лола НЕМОНОВА,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

**ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
В УКРАЇНІ**

Сьогодні через вторгнення російської федерації права дітей порушуються у великих масштабах. Тому головним завданням нашої держави є повна реалізація механізму захисту прав та інтересів дитини.

За статистикою, через військову агресію найбільше постраждало дітей у Донецькій області – 371, Харківській – 197, Київській – 116, Чернігівській – 68, Луганській – 61, Херсонській – 55, Миколаївській – 59, Запорізькій – 40, Сумській – 17. Бомбардуванням та обстрілами російських військ пошкоджено 2211 закладів освіти. З них 230 зруйновано повністю.

А за даними Національної соціальної сервісної служби України у період з 24 лютого 2022 року по 1 квітня 2023 року регіональні служби у справах дітей виявили 8512 дітей, які з тих чи інших причин залишилися без батьківського піклування в умовах воєнного часу. З них 1476 дітей стали сиротами. Але ці цифри не є остаточними, тому що війна на території нашої держави досі триває, показники кожен день збільшуються [1].

Так, Конвенція ООН про права дитини у ст. 1 визнає дитиною кожну людську істоту до досягнення нею 18-річного віку, якщо за законом повноліття не настає раніше [2]. Відповідно до Цивільного кодексу України особа до 14 років вважається малолітньою та має часткову дієздатність, особа у віці 14-18 років вважається неповнолітньою та має обмежену дієздатність. Але незалежно від дієздатності дитина має бути наділена всіма правами. Ці права мають мати усі діти незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігійних, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження або інших обставин, що стосуються самої дитини чи її сім'ї. Держава має забезпечувати соціальний захист та можливість розвитку дитини в різних сферах життєдіяльності. Саме цим принципам відповідає Конституція України, яка є головним законом нашої держави.

Проте із вторгненням росії в Україну права і свободи дітей були порушені, що істотно вплинуло на їх нормальне життя.

Тобто порушуються всі нормативно-правові положення як національного, так і міжнародного законодавства щодо дітей.

Під час воєнного стану систематично порушуються Женевські конвенції. Росія є їх державою-учасницею, але не дотримується міжнародних декларацій та норм міжнародного гуманітарного права. Російські збройні сили також постійно порушують Конвенцію ООН про права дитини, зокрема ст. 38 [2], якою проголошено захист дітей від час збройних конфліктів, використовуючи заборонені засоби та методи ведення війни, в тому числі щодо дітей.

Так, порушена IV Конвенція про закони і звичаї війни та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року [3] та Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08 червня 1977 року (ст. 35) [4]. Російські війська неодноразово застосовували недозволену зброю, наприклад, 8 квітня 2022 року російські окупанти обстріляли залізничну станцію Краматорськ ракетою 9М79К-1 «Точка-У» з касетними боєприпасами 9Н24, внаслідок чого померло 7 дітей.

Росія по всій території України чинить безлад, знищує склади з гуманітарною допомогою та перешкоджає потраплянню допомоги з боку нашої держави, закриває виїзд з окупованих територій для мешканців України. Багато випадків, коли на блокпостах бездушно розстрілювали українське населення, сім'ї з дітьми. Отже можемо констатувати, що

порушено ст. 55 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року [5]. За даними ООН, понад 1,5 мільйона дітей, які залишились у зоні бойових дій, можуть опинитися під загрозою нестачі їжі.

Росіяни порушують ст. 37 Конвенції ООН про права дитини [2], ст. 3 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року [6] та ст. 77 Протоколу I. Так, у ході ексгумації в Ізюмі було виявлено 447 тіл: 414 цивільних осіб (194 чоловіки, 215 жінок, 5 дітей), 22 військовослужбовці, 11 тіл, стать яких не встановлена. Більшість з них померла насильницькою смертю, також на тілах дітей було виявлено сліди катування.

Було порушено право дітей на охорону здоров'я (ст. 24 Конвенції ООН про права дитини [2]). Російські окупаційні війська безщадно обстрілюють лікарні по всій території України. Так, 9 березня 2022 року вони здійснили авіаудар по лікарні Маріуполя. Обстрілами зруйновано пологовий будинок № 3. Було повністю знищено пологовий будинок № 3 та частково лікарню (дитяче відділення і терапію) у центрі Маріуполя. Окупантів не зупинило навіть те, що вони стріляли туди, де було багато мам з дітьми. Внаслідок удару загинуло троє людей та мати разом зі своєю тільки народженою дитиною.

Російські військові порушують право дитини на захист від вербування і участі у війні, передбачені в ст. 38 Конвенції ООН про права дитини [2] та ст. 77 Протоколу I [4]. Вони змушують українських дітей брати участь в інформаційній війні, поширюючи чутки в інтернеті. Також зафіксовано багато випадків, коли агресори змушували неповнолітніх осіб брати участь у воєнних діях.

Окупанти порушують право на освіту, визначене ст. 28 Конвенції ООН про права дитини [2], знищуючи освітні заклади, що перешкоджає навчанню дітей.

На основі вищевикладеного можна зробити деякі висновки. Права дитини – це спеціальні можливості, які необхідні людині віком до 18 років для існування та досягнення зрілості. Однак росія своїми діями постійно порушує права дітей, використовує заборонені засоби ведення війни; перекриває доступи до гуманітарної допомоги; вбиває та катує дітей; використовує дітей в інформаційній війні; вчиняє насильницькі дії щодо дітей. Можемо додати, що національним та міжнародним законодавством передбачено механізми захисту прав дітей під час воєнних дій, але в ситуації, що склалася, реалізувати їх складно, тому що росія відмовляється їх дотримуватись.

Багато дітей внаслідок агресії залишилось сиротами. Феномен сирітства має важливі правові наслідки. Воно порушує конституційне право дітей на сімейне виховання та батьківську опіку, що є одним з основних прав дітей, проголошених Конвенцією ООН про права дитини. Тому діяльність всіх зацікавлених соціальних структур, включаючи державу, повинна бути

спрямована на створення таких форм турботи та догляду за дітьми-сиротами, які могли б певною мірою компенсувати відсутність члена сім'ї. Це пов'язано з тим, що всі подібні форми можуть лише пом'якшити вплив негативних факторів на дитину і не можуть повністю компенсувати відсутність власної сім'ї [7, с. 123].

Список використаних джерел:

1. Національна соціальна сервісна служба України. URL : <https://nssu.gov.ua/>
2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
3. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08.06.1977 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
5. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
6. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153/card2#Card.
7. Красножон Т. В. Соціальне сирітство в Україні як соціально-педагогічне явище. Вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2009. № 3. С. 122-124.

Олександра НЕСТЕРЦОВА-СОБАКАРЬ,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ
В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕШКОДИ**

24 лютого 2022 року – це дата, яка кардинально змінила життя кожного українця, а також ставлення світової спільноти до нашої держави, що призвело до нових правових викликів. Йдеться про нові правові проблеми та колізії, ускладненість, а місцями повна відсутність функціонування державних органів у районах активного ведення бойових дій та багато інших.

Варто відзначити, що повномасштабне вторгнення російської федерації внесло свої корективи й в інститут шлюбу. У зв'язку з цим актуальність обраної теми обумовлена необхідністю детального трактування процедури розірвання шлюбу в умовах воєнного стану та його наслідків.

Принагідно зауважимо, що інститут сім'ї засновується, перш за все, на принципі добровільності. У цьому контексті війна чи інші надзвичайні ситуації не можуть бути перешкодою для розірвання шлюбу, тому якщо подружжя чи один із подружжя має бажання розлучитись, воєнним станом це право обмежене не буде.

Слід зауважити, що положеннями Сімейного кодексу України окреслено два способи розлучення: за допомогою органу державної реєстрації актів цивільного стану (ДРАЦС) або суду. Так, статтями 106-107 СК України регламентовано, що у разі відсутності у подружжя спільних дітей та досягнення спільної згоди, стосовно припинення шлюбних відносин, розірвати шлюб можна через органи ДРАЦС [1]. Для цього подружжя має подати спільну заяву про розірвання шлюбу разом чи одним з подружжя (виключно у тому випадку, якщо інший має поважну причину власної неявки). При цьому, спираючись на статті 109-112, у судовому порядку подружжя має право розірвати шлюб, якщо у них є неповнолітні діти, або один з подружжя не бажає розірвання шлюбу [1].

Проте у зв'язку з активним веденням бойових дій в певних областях робота відділів ДРАЦС та районних, районів у містах, міських та міськрайонних судах, які є повноважними в порядку позивного провадження, розглядати питання, пов'язані зі специфікою розірвання шлюбу, – призупинена.

Однак розпорядженням Верховної Ради України від 06.03.2022 року № 1/0/9-22 змінено територіальну підсудність судових справ 48 судів через неможливість здійснювати правосуддя під час дії воєнного стану [2]. Тому, спираючись на Закон України «Про судоустрій та статус судів», ст. 147, справи можна подавати на розгляд до такої судової інстанції, яка найбільш територіально наближена до суду, що не може здійснювати правосуддя, або іншого визначеного суду Верховним Судом, рішення якого може бути використано, як підстава передачі всіх справ, що розглядались судом зі зміненою територіальною підсудністю [3].

Що стосується ДРАЦС України, передбачена екстериторіальність в отриманні послуг (п. 14 гл. 1 розд. II Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року № 52/5). З огляду на це подружжя може звернутись до будь-якого відділу ДРАЦС [4].

Також варто відзначити, що орган, якому було делеговано повноваження державної реєстрації, виконує свої функції без застосування Державного реєстру актів цивільного стану громадян. До таких належать органи місцевого самоврядування (виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад, ЦНАПи) та дипломатичні установи (консульства та посольства).

Втім, якщо судом було ухвалено рішення розірвати шлюб, він припиняється з дня набрання чинності рішенням суду про припинення сімейних відносин. Водночас при розірванні шлюбу в судовому порядку свідоцтво про його розірвання не видається, підставою є саме судові рішення, яке повинно бути надіслано судом до органу державної реєстрації

актів цивільного стану за місцем ухвалення рішення, який вносить відомості до Державного реєстру актів цивільного стану громадян та проставляє відмітку в актовому записі про шлюб [5].

У разі розірвання шлюбу в відділі ДРАЦС він вважається припиненим з моменту внесення відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян. Після чого заявники отримують Свідоцтво про розірвання шлюбу [6, с. 48].

Таким чином, можна зробити висновок, що воєнний стан не обмежує та не забороняє розірвати шлюб. У районах країни, де тривають бойові дії й суди тимчасово не в змозі функціонувати, Верховним Судом була змінена їх територіальна юрисдикція шляхом об'єднання їхніх справ з іншими судами, які розташовані на відносно безпечній території. Щодо відділів ДРАЦС, то вони працюють за екстериторіальною моделлю.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
2. Розпорядження Верховного Суду від 06.03.2022 р. № 1/0/9-22. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00822?an=3>.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T161402?an=2>.
4. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні: Постанова КМУ від 18.10.2000 р. № 52/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>.
5. Тарасов Ю. В. Україні зафіксована найбільша кількість шлюбів за останні сім років. *Forbes Ukraine*. URL : <https://forbes.ua/ru/news/v-ukraini-zafiksovano-naybilshu-kilkist-shlyubiv-za-ostannisim-rokiv-09092022-8220>.
6. Логінова М., Лукомська А. Особливості процесу реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2022. № 5 (105). С. 46-49.

Олексій ОВЧИННИКОВ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Борис ЛОГВИНЕНКО,

професор кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ЯК РОЗПІЗНАТИ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ТА ДО КОГО ЗВЕРТАТИСЬ

Домашнє насильство є однією з найпоширеніших форм насильства, що відбувається всередині сімейного оточення. Це проблема, яка характеризується фізичним, психологічним або сексуальним насильством, здійсненим одним з членів сім'ї над іншими. Розпізнати домашнє насильство та своєчасно звернутись за допомогою надзвичайно важливо, оскільки це може врятувати життя.

Є декілька ознак, які можуть допомогти розпізнати домашнє насильство. Найчастіше це фізичні травми, такі як синці, подряпини, переломи або інші видимі пошкодження. Однак домашнє насильство може мати і психологічні прояви, такі як депресія, тривога, зниження самооцінки, панічні атаки або посттравматичний стресовий розлад [1].

Також важливо звернути увагу на зміну поведінки людини, яка може бути жертвою домашнього насильства. Вона може стати боязливою, замкнутою, уникає контактів з іншими людьми або, навпаки, стати агресивною та конфліктною. Іншими непрямими ознаками можуть бути такі, як відсутність інтересу до раніше улюблених занять, загальний спад настрою та поява симптомів психосоматичних захворювань. Цей перелік ознак домашнього насильства є основними цілями Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Вони зазначені в 1 статті цієї Конвенції [2, с. 1].

Якщо у вас є підозра на домашнє насильство, важливо звернутися за допомогою. Існують різні організації та служби, які можуть надати необхідну підтримку і захист. Наприклад, при домашньому насильстві можна звернутися до правоохоронних органів, зокрема Національної поліції України, щоб зареєструвати заяву та розпочати слідство.

Також існують неурядові організації та громадянське суспільство [2, с. 9], які спеціалізуються на проблемах домашнього насильства. Вони здатні надати необхідну підтримку та консультації жертвам, а також надати

безпечний притулок в кризових ситуаціях. Наприклад, у багатьох країнах діє телефонна гаряча лінія, до якої можна звернутися безкоштовно та конфіденційно, щоб отримати консультацію та допомогу.

Дуже важливо довіряти жертві домашнього насильства і підтримувати її, оскільки вона може почуватися винною або соромитися розповісти про свою ситуацію. При цьому варто пам'ятати про безпеку своєї жертви, зважаючи на можливість ускладнення ситуації внаслідок втручання агресора.

Усвідомлення та розуміння ознак домашнього насильства, а також знання, до кого звернутись у разі потреби, є кроком до подолання цієї проблеми. Швидка реакція та підтримка можуть врятувати життя і змінити долю людини, яка постраждала від домашнього насильства.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Урядового контактного центру. URL : <https://1547.ukc.gov.ua/knowledge/yaki-oznaky-domashnogo-nasylstva/>
2. Конвенція «Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» від поточної ратифікації 20.06.2022 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.

Ivan OMELCHUK,

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

Supervisor:

Ganna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department of
Ukrainian studies and foreign languages of
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

ROLE OF THE COMMUNITY IN ADDRESSING DOMESTIC VIOLENCE

The fight against domestic violence goes beyond the mere criminalization of actions by individuals violating the law. This field encompasses interventions in the personal lives of both adults and minors belonging to families, households, or having other common connections. It includes not only sexual relationships but also customs, religious beliefs, faith, traditions, and more, which cannot justify any form of domestic violence.

The fact that manifestations and consequences of domestic violence are part of private home life does not exempt them from the state's responsibility. Victims of domestic violence should receive the same protection and assistance as other victims of offenses [1, p. 5]. State policy in this area aims to ensure a

comprehensive integrated approach to overcoming domestic violence, providing comprehensive assistance to victims, and establishing a non-violent nature of private relationships.

The effectiveness of this activity, primarily the responsibility of state bodies, depends on the quality of responding to instances of domestic violence, providing assistance and protection to victims, conducting adequate investigations of violent acts, holding perpetrators accountable, and changing their behavior. This, in turn, depends on the level of legal regulation of these issues and the availability of necessary organizational and legal measures [2, p. 17].

According to the «Prevention and Counteraction to Domestic Violence» Law, prevention and counteraction to domestic violence are based on the interaction of state bodies with community associations, non-governmental organizations, mass media, etc. Civil institutions and civil society play a crucial role in preventing and countering violence, providing services to victims, and conducting informational campaigns for change. However, this activity is limited by insufficient and inconsistent funding [2, p. 39].

Financial costs of the consequences of domestic violence are significant for countries' budgets, but funding is often provided by external sources, as many innovative projects are financed by international institutions or non-governmental organizations. In this context, it is important for communities and society to take responsibility for funding and overseeing the effective use of funds for preventive, protective, and restorative measures.

One of the forms of community involvement in preventing and countering domestic violence is public control. This tool is considered a means of public assessment of the performance of authorities and other controlled objects in fulfilling their social tasks. Public control is carried out by organized and unorganized communities and focuses on fulfilling social tasks related to protecting and implementing citizens' rights and freedoms, satisfying and harmonizing social needs and interests [3, p. 18].

Part 2 of Article 34 of the «Prevention and Counteraction to Domestic Violence» Law specifies that the results of public control are reported to the specially authorized bodies in the field of preventing and countering domestic violence. These reports are considered by them when determining priorities and main directions of state policy in this area and when developing relevant regional programs [3, p. 23].

Moreover, it should be noted that the «National Security of Ukraine» Law considers not only civil organizations but also the media as subjects of public control. This law places responsibility on them for informing society about the state of protection of Ukraine's national interests, especially in the context of national security and defense [4, p. 28].

The aforementioned Istanbul Convention also emphasizes the importance of the role of the media in countering domestic violence. In particular, Article 17 of the Convention calls on states to encourage the participation of the information and

communication technology sector and the media in developing and implementing policies, as well as in defining guiding principles and standards of self-regulation to prevent violence against women and enhance respect for their dignity [4, p. 58].

In conclusion, this study has revealed that public control over compliance with legislation in the field of preventing and countering domestic violence serves as a form of organized and primarily indirect influence of citizens. Public control is recognized as one of the means of ensuring the effectiveness of state policy in preventing and countering domestic violence. This form of control is also an important component of initiating further reforms and implementing innovative projects and programs in the field of countering domestic violence in Ukraine.

References:

1. Prevention and Counteraction to Domestic Violence: Law of Ukraine dated 07.12.2017 № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n67>.
2. Veselov, M. Yu. (2023). The Role of the Community in Preventing and Countering Cruel Treatment of Children. *Analytical-Comparative Jurisprudence*, 317-322.
3. Levchenko, K. B., & Shved, O. V. (2020). Ukrainian Non-Governmental Organizations in the System of Prevention and Counteraction to Domestic Violence. *Law and Security*, 1(76), 74-82.
4. Ustymenko, T. A. (2022). Violence-Free Community. P. 58.

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНОВОГО ЗАБОРОННОГО ПРИПISУ

Протидія домашньому насильству не втрачає своєї актуальності незалежно від соціальної, політичної чи економічної ситуації в країні. Крім того, факти домашнього насильства мають місце абсолютно у всіх соціальних групах та вікових категоріях.

Законодавці постійно шукають оптимальні способи протидії цьому ганебному соціальному явищу.

7 грудня 2017 року було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (далі – Закон). Зазначений нормативний акт закріпив новели у вітчизняному законодавстві, одним з яких є терміновий заборонний припис (далі – ТЗП).

Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству визначені в статті 24 Закону. Стаття 1 Закону дає визначення поняття ТЗП, під яким запропоновано розуміти спеціальний захід протидії домашньому насильству,

що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства.

Терміновий заборонний припис може містити такі заходи:

- 1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;
- 2) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;
- 3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

У своїй доповіді ми спробуємо зорієнтуватися на проблематиці зобов'язання кривдника залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи, а також входити на територію проживання (перебування) постраждалої особи.

Відповідно до Закону та Наказу МВС України № 654 від 01.08.2018 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника» ТЗП може бути винесений за заявою постраждалої особи, а також за власною ініціативою працівника уповноваженого підрозділу поліції за результатами оцінки ризиків.

Таким чином, ініціатором ТЗП може виступати і потерпіла особа.

Цікавою є закріплена новела, згідно з якою відповідно до п. 3 статті 25 Закону вимога ТЗП поширюється також на місце спільного проживання (перебування) постраждалої особи та кривдника незалежно від їхніх майнових прав на відповідне житлове приміщення.

Це уже призводить до певних зловживань з боку окремих зацікавлених осіб. Так, в м. Запоріжжя, реагуючи на факт домашнього насильства та проводячи оцінку ризиків, було встановлено високий рівень небезпеки, окрім того, потерпіла особа також вимагала застосувати ТЗП до кривдника. Зрештою, ТЗП було винесено та зобов'язано кривдника залишити спільне місце проживання.

Водночас зі слів кривдника стало відомо, що власником квартири є він, а також те, що іншого місця проживання в місті він не має та прибув до м. Запоріжжя з тимчасово окупованого Бердянська. Також в своєму поясненні кривдник зазначив, що потерпіла є місцевою жителькою та в місті проживає її рідна мати, а також старша сестра. На пропозицію їй залишити місце проживання вона категоричною відмовилася та запропонувала поліцейським діяти в рамках закону. Кривдник, залишаючи місце проживання, висловив погрози в бік жертви.

Аналізуючи дану ситуацію, логічно виникло питання про можливість альтернативних дій поліцейських в даній ситуації.

Звичайно, чинне законодавство не враховує порядку дій уповноважених органів у подібних ситуаціях. Проте, враховуючи прискіпливу увагу не тільки держави, але й громадськості і світової спільноти, по всій Україні відкриваються шелтери для жертв домашнього насильства. Шелтери – це притулки для жертв домашнього насильства. Там постраждалим надають комплексну допомогу. Зокрема, йдеться про психологічну реабілітацію, медичну допомогу та юридичні консультації.

Враховуючи наявність розгалуженої системи захисту жертв насильства, до речі, дані заклади приймають тільки винятково жінок та жінок з дітьми до 18 років, можливим способом уникнення фактів домашнього насильства є саме приховування жертви.

Іншим, не менш важливим фактором, на наш погляд, є врахування матеріального стану учасників конфлікту та можливості тривалого перебування за межами постійного проживання.

Підсумовуючи, пропонуємо доповнити Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, затвердженого спільним наказом МВС України та Мінсоцполітики України від 13.03.2019 № 369/180 пунктом 8-1 наступного змісту: «У разі встановлення факту відсутності можливості забезпечення нормального проживання кривдника протягом дії ТЗП та наявності такого місця у потерпілої особи, рекомендувати останній на час дії ТЗП переїхати в таке місце».

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству. Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 5, ст. 35.
2. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ МВС України від 01.08.2018 р. № 654. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>.
3. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: спільний наказ МВС України та Мінсоцполітики України від 13.03.2019 р. № 369/180. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>.
5. В Україні з'являться 28 нових шелтерів для жертв домашнього насильства. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3314948-v-ukraini-zavlatsa-28-novih-selteriv-dla-zertv-domasnogo-nasilstva-zelenska.html>.

Юлія ПІНЧУК ,

старший викладач кафедри
правоохоронної діяльності та поліціїстики
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ У НІМЕЧЧИНІ

Досліджуючи досвід Німеччини у сфері протидії насильству в сім'ї, слід зауважити, що термін «насильство у сім'ї» являє собою застосування насильства між людьми, що проживають у спільному союзі на основі взаємної турботи і підтримки та між партнерами та колишніми партнерами. Термін домашнє насильство охоплює не лише агресію між чоловіком та жінкою, а також стосується насильства щодо дітей, батьків, між братами і сестрами [1].

У законодавчих актах Німеччини відсутнє визначення терміну «насильства у сім'ї», але це не завадило деталізувати в законодавстві види насильства щодо членів сім'ї:

- насильство щодо жінок/чоловіків/дітей в інтимних відносинах або в ситуації розлучення;
- насильство між дорослими в сімейних відносинах;
- насильство щодо літніх людей в сім'ї;
- насильство з боку батьків або їх партнерів щодо дітей та молоді;
- насильство між братами і сестрами [2].

Зазначені види насильства в сім'ї можуть мати різні форми, вони можуть виявлятися як окремо, так і у сукупності.

1 січня 2002 року вступив в дію Закон «Про поліпшення судового захисту та відновлення цивільних прав після актів насильства, а також сприяння передачі сімейного помешкання», який мав велике значення для розвитку законодавства Німеччини щодо протидії насильству в сім'ї. Вказаний закон суттєво зміцнив права потерпілих та посилив правовий захист жертв насильства в сім'ї, передбачивши більшу відповідальність за вчинення такого насильства [3].

Федеральне міністерство у справах сім'ї, осіб похилого віку, жінок та молоді є діючим основним органом протидії насильству в сім'ї та забезпечення безпеки жертв насильства у Німеччині. Головними завданнями Федерального міністерства є:

- управління та координація всіх органів та організацій щодо протидії насильству в сім'ї;
- забезпечення функціонування жіночих притулків, консультаційних центрів та центрів допомоги для потерпілих від сімейного насильства;
- реалізація планів протидії насильству в сім'ї в Німеччині.

У межах зазначеного міністерства діє спеціалізована координаційна група з протидії торгівлі жінками та насильством щодо жінок-мігранток.

Важливе значення у протидії насильству у сім'ї в Німеччині відіграє поліція. Вона запобігає подальшому вчиненню правопорушення шляхом тимчасового ізолювання кривдника або тимчасової заборони перебування в визначеному місці, інформує потерпілих осіб про їхні права на фізичний та правовий захист [3].

У підрозділі кримінальної поліції Німеччини функціонують спеціальні відділи уповноважених у справах про насильство у сім'ї, обов'язком яких є розслідування та розгляд даних справ, контактування із жертвою та агресором, взаємодія із державними і недержавними інституціями у справі попередження і припинення випадків домашнього насильства. Поліція виносить припис, яким забороняє агресору перебувати у сімейному помешканні або на певній території. Також можуть бути заборони наближення, зустрічей між сторонами справи та їх комунікації (голосової, письмової). За порушення цих вимог на винну особу накладається штраф, незалежно від того, є ця особа потерпілою по справі про сімейне насилля або кривдником.

Головним кроком у реалізації державних програм протидії насильству у сім'ї було прийняття у Німеччині «Національних планів протидії насильству». У 1999 році був прийнятий перший такий Національний план, положення якого були успішно реалізовані на практиці, а саме:

- прийняті федеральні закони про запобігання насильству та про ненасильницьке виховання;
- розроблені практичні алгоритми втручання поліції та дії медичних установ у випадку звернення до них потерпілих від насильства у сім'ї.

У 2007 році уряд Німеччини прийняв другий Національний план протидії насильству, зміни до якого були внесені у 2012 році та діють досі. Даний план передбачає:

- заходи для реалізації протидії насильству у сім'ї у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- удосконалення загальнодержавних систем обліків випадків насильства у сім'ї;
- заходи для реалізації консультативної допомоги потерпілим від сімейного насильства;
 - систему корекції поведінки агресорів;
 - заходи просвіти та виховання сімей та дітей;
 - посилення координації дій державних органів та недержавних організацій щодо попередження насильства у сім'ї;
 - проведення наукових досліджень із зазначеної тематики; обмін досвідом протидії домашньому насильству з іншими країнами.

Новацією загальнонаціонального рівня щодо протидії насильству у сім'ї можна вважати відкриття 9 травня 2022 року у Німецькому інституті прав людини (DIMR) Центру повідомлення про гендерне насильство. Центр

збирає та аналізує дані про гендерне насильство та фінансується Федеральним міністерством у справах жінок. Робота Центру спрямована на боротьбу з усіма формами насильства щодо жінок та домашнього насильства шляхом збору та аналізу даних із федеральних джерел та громадянського суспільства. Центр сприяє створенню бази даних, що дозволяє зробити видимими тенденції та події щодо гендерного насильства в Німеччині. Це дозволяє контролювати політичні процеси на основі фактичних даних, а також точніше запобігати насильству у сім'ї та боротися з ним [4].

3 листопада 2022 року Федеральний уряд доручив Німецькому інституту прав людини вести безперервну та незалежну внутрішню звітність про хід реалізації Стамбульської конвенції («Конвенція Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок та домашнім насильством»). Конвенція набула чинності у Німеччині 1 лютого 2018 року.

14 листопада 2022 року представники громадянського суспільства, науки, муніципалітетів та інших федеральних відомств зустрілися в Берліні, щоб обговорити стратегію федерального уряду щодо запобігання та боротьби з насильством щодо жінок та домашнім насильством.

Структура стратегії відповідає чотирикомпонентному принципу Стамбульської конвенції: запобігання насильству, захист від насильства, ефективно забезпечення правопорядку та комплексний, скоординований підхід до реалізації заходів.

Ще одним важливим компонентом стратегії захисту від насильства є створення координаційного офісу, який об'єднуватиме та зміцнюватиме заходи федерального уряду із захисту від насильства. Це також забезпечує участь неурядових організацій та громадянського суспільства.

Очікується, що стратегія буде ухвалена протягом цього законодавчого періоду.

Список використаних джерел:

1. Häusliche Gewalt. URL : http://de.wikipedia.org/wiki/H%C3%A4usliche_Gewalt.
2. Die Hauptmerkmale Häuslicher Gewalt sind. URL : http://www.ahgaargau.ch/informationen/was_ist_haeusliche_gewalt/
3. Галай А. О., Галай В. О., Головка Л. О. та ін Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія. К. : КНТ, 2014. 160 с.
4. Über die Berichterstattungsstelle geschlechtsspezifische Gewalt. URL : <https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/das-institut/abteilungen/ueber-die-berichterstattungsstelle-zu-geschlechtsspezifischer-gewalt>.

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

LEGAL AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF DOMESTIC VIOLENCE

Domestic violence is a complex and urgent problem that affects not only the physical well-being, but also the psychological state of individuals. In recent years, much attention has been paid to the study of various aspects of this social phenomenon, including its psychological dimensions. This topic is particularly important because the psychological aspects of domestic violence are not only the result of conflicts in the family, but can also cause serious mental and emotional consequences for all participants. The study of psychological aspects is of great importance for understanding the mechanisms of its occurrence, development and overcoming.

Domestic violence is a complex problem, the roots of which are closely related to a number of psychological reasons and factors. The mental state of the victim plays an important role in the context of domestic violence. Low self-esteem, depression and mental disorders can increase her vulnerability to violence, and dependence on the abuser can make it difficult to break free from the relationship.

Social and psychological pressure in the family is another important factor. The roles and expectations that exist in the family environment can create an atmosphere of tension where aggressive behavior can be seen as an accepted form of expression of control.

Hereditary and educational patterns also play a role in the formation of domestic violence. Children who grow up in families where there are elements of violence can perceive it as a norm and repeat it in the future. Economic factors must also be taken into account, as uncertainty about financial stability can increase the level of stress and cause an aggressive reaction in the family.

Understanding these psychological aspects is an important step in developing comprehensive domestic violence prevention strategies aimed at addressing the root causes of the problem.

Methods for researching the psychological aspects of violence include surveys, observations, and clinical analyses. Psychologists investigate the personal characteristics of rapists, studying their motives and emotional characteristics. It is also important to consider the victim's mental state and determine how it interacts with aggressive behavior. Research into the effects of domestic violence reveals post-traumatic stress disorder (PTSD) in victims, as well as the impact on the mental health of children who have witnessed domestic violence. The formation of

negative psychological attitudes and stereotypes of conflict participants is also the focus of psychological research. Psychologists study the effectiveness of various psychosocial approaches and intervention programs to prevent the psychological consequences of domestic violence. This covers the role of psychological counseling and psychotherapy in working with victims and abusers.

Predicting and preventing domestic violence is key to ensuring the safety and well-being of family members. The development of effective strategies requires a comprehensive approach and consideration of various factors affecting this phenomenon. The role of psychological counseling and psychotherapy is extremely important in working with victims and abusers. Specialists must take into account not only the psychological aspects of violence, but also the individual characteristics of each case. Effective intervention programs should be focused on improving mental health and reducing the risks of violence recurrence. Attention to the role of education and psychosocial programs in the prevention of domestic violence is also important to achieve successful outcomes. Initiatives aimed at raising awareness and building a culture of non-violence can help change stereotypes and improve relationships in the family and society.

In order to effectively predict and prevent domestic violence, it is also necessary to promote the interaction of law enforcement agencies, social services and public organizations. The joint work of these structures can contribute to the timely detection and effective response to incidents of violence, as well as the development and implementation of preventive measures. In general, this requires an integrated approach that includes both individual psychological support and systemic measures aimed at changing the sociocultural context and ensuring safety in the family environment.

Therefore, research into the psychological aspects of domestic violence underlines the need and importance of further measures in this direction. Understanding the specifics of the mental state of both perpetrators and victims is a key element in developing effective strategies for predicting and preventing this social phenomenon. The cooperation of psychologists, law enforcement agencies, social services and public organizations is necessary for the creation of full-fledged and comprehensive prevention programs. The effectiveness of such measures can be increased with the help of a systemic approach focused on changing the culture and stereotypes associated with violence in the family. Paying attention to psychological aspects in the process of developing policies and legislation aimed at combating domestic violence is also a key factor. Understanding psychological mechanisms and motivations helps create more effective and accurate interventions to protect potential victims and rehabilitate abusers.

Список використаних джерел:

1. Пісоцька К. О. Поняття форм адміністративної діяльності підрозділів ювенальної превенції. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 235-237.
2. Градова Ю. В. Психологічне насильство як одна з форм булінгу учасників освітнього процесу. Legal science, legislation and law enforcement practice: regularities and development trends. 2020.

3. Пісоцька К. О. Поняття методу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Актуальні проблеми ювенальної деліктології: матер. Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 05 листопада 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 194-198.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *ВВР*, 1984, додаток до № 51, ст. 1122. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/80732-10>.

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *ВВР*. 2018. № 5, ст. 35. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/2229-19>.

Марія ПРАВДА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ, ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Впровадження нового Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» у 2018 році є значущим кроком у поліпшенні ситуації, проте для його ефективної реалізації потрібно залучити активну участь всього населення. Домашнє насильство охоплює фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство, що відбувається в межах сім'ї, місця проживання, серед родичів чи між партнерами. Ця проблема стосується всього суспільства, і важливо спрямувати зусилля на всебічну превентивну роботу.

Особливу увагу слід приділити захисту дітей від домашнього насильства, оскільки вони є майбутнім суспільства. Виховання дітей в атмосфері ненасильницьких відносин визначається принципами Конвенції ООН про права дитини та іншими міжнародними документами. Державна політика повинна спрямовуватися на комплексний підхід до подолання домашнього насильства та надання допомоги постраждалим [2].

Закон визначає спеціально уповноважені органи, які відповідають за запобігання та протидію домашньому насильству. До них належать центральні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, служби у справах дітей, правоохоронні органи, органи охорони здоров'я, суди та інші.

Захист дітей від домашнього насильства має бути пріоритетним завданням поліції. Основні напрями державної політики включають запобігання насильству, ефективно реагування на факти насильства та надання допомоги постраждалим. Це передбачає розроблення програм, координацію дій суб'єктів та забезпечення міжнародного співробітництва.

Відповідно до статті 10 Закону [3], уповноважені підрозділи органів Національної поліції України, які відповідають за запобігання та протидію домашньому насильству, мають ключові завдання та повноваження.

Ці органи повинні ефективно виявляти випадки домашнього насильства і оперативно реагувати на них. Оцінка ризиків проводиться у співпраці з центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування державної політики у цій області.

Також вони зобов'язані приймати та розглядати заяви та повідомлення про випадки насильства, враховуючи особливості випадків, пов'язаних з дітьми. У цьому контексті особлива увага приділяється насильству за ознакою статі та дітей.

Уповноважені підрозділи зобов'язані інформувати потерпілих про їхні права та доступні соціальні послуги, а також вживати термінові заходи, такі як заборонні приписи щодо кривдників та надання захисту потерпілим.

Зокрема, вони відповідають за проведення профілактичних заходів, виявлення причин та умов поширення домашнього насильства, а також сприяння розумінню суспільством його шкідливого впливу. Такі заходи включають в себе роботу зі зменшення дискримінаційних уявлень та виховання громадян у дусі ненасильницьких взаємин. Таким чином, робота уповноважених підрозділів спрямована на подолання домашнього насильства в комплексі, з акцентом на ефективність та превентивність [4].

Особа, яка постраждала від домашнього насильства, може вимагати компенсації витрат на лікування, консультації, оренду житла та періодичні витрати на утримання, у тому числі дітей та інших членів сім'ї, які перебували на утриманні кривдника. Крім того, у випадках порушення кримінального провадження за домашнє насильство, заходи щодо тимчасового обмеження прав або покладання обов'язків на підозрювану особу визначаються кримінальним законодавством України.

З метою запобігання повторному насильству та забезпечення виконання програм для кривдника його дитина може тимчасово перебувати під опікою різних установ або родичів. Проте, незважаючи на новітні зміни у законодавстві, проблема домашнього насильства залишається актуальною.

Новий Закон про запобігання та протидію домашньому насильству є кроком вперед, але його ефективність залежить від виконання інших суспільних заходів. Правоохоронні органи повинні мати достатньо ресурсів та кадрів для ефективної роботи в цьому напрямі, щоб своєчасно реагувати на випадки домашнього насильства та проводити превентивні заходи [1].

Тож ураховуючи вищевикладене, важливо визначити, що протидія домашньому насильству є надзвичайно важливим і актуальним завданням для суспільства та правоохоронних органів. Законодавчі ініціативи визначають повноваження та заходи, необхідні для ефективного вирішення цієї проблеми.

Важливо наголосити, що боротьба із домашнім насильством вимагає комплексного підходу, що включає в себе не лише правові рамки, але й забезпечення достатньої кількості кваліфікованих кадрів у правоохоронних органах. Впровадження превентивних заходів, інформаційної роботи та співпраця з різними суб'єктами суспільства є ключовими елементами успішної боротьби із цим негативним явищем.

Здійснення повноважень уповноваженими підрозділами органів Національної поліції, а також взаємодія з іншими суб'єктами суспільства та використання міжнародних стандартів реагування на випадки домашнього насильства є необхідними етапами на шляху до створення безпечного та недискримінаційного середовища для всіх громадян.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. В. Шляхи протидії домашньому насильству в Україні. 2020. 92 с.
2. Ковальова О. В., Дубенко О. М. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству: сучасні виклики та напрями їх вирішення. 2020. 67 с.
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Пчеліна О. В. Перспективність побудови методики розслідування домашнього насильства. 2020. 85 с.

Анатолій ПУХОВИЙ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Руслан ВАЛЄЄВ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Проблема попередження домашнього насильства є однією з найбільш актуальних внаслідок високої латентності відповідних правопорушень, оскільки жертви насильства з різних причин вважають ці факти конфіденційною

інформацією. Проблематика домашнього насилля привертає до себе все більше уваги з боку громадськості, законодавців, правоохоронних органів, а також простих громадян, які ризикують стати жертвою цього антисоціального та антиправового явища, оскільки конфлікти у цій сфері найчастіше виходять за рамки дрібних побутових сварок і переростають у небезпечні для життя та здоров'я ситуації.

Відповідно до чинного законодавства домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. Тобто аналізуючи вищезазначене, можемо зауважити, що домашнє насильство є серйозною проблемою, що виникає у відносинах всередині сім'ї або домогосподарства. Воно може приймати різні форми та проявлятися різними способами [1].

За інформацією ПРООН, від фізичного домашнього насильства в Україні страждає близько 2 мільйонів людей. Статистика каже, що більше ніж 80 % – це насильство чоловіків щодо жінок. Щороку від домашнього насильства гинуть 600 українських жінок [2, с. 45].

Незважаючи на широку поширеність домашнього насильства, через свою специфіку воно характеризується високим ступенем латентності і часто приховується від «сторонніх», оскільки особа, яка постраждала від домашнього насильства, боїться звертатися за допомогою в правоохоронні органи, що зумовлено низкою об'єктивних причин, а саме:

1. відсутністю реального, закріпленого на законодавчому рівні, механізму захисту та реабілітації жертв домашнього насильства;
2. відсутністю законодавчо закріпленого механізму залучення винних осіб до адміністративної чи кримінальної відповідальності;
3. страх помсти з боку особи, яка вчинила домашнє насильство, відсутність впевненості у можливості правоохоронних органів вирішити конфліктну ситуацію та забезпечити належний рівень правового захисту.

Основним державним органом, що здійснює реалізацію протидії та попередження домашньому насильству, є Національна поліція України, до повноважень якої входить протидія вчиненню адміністративних, кримінальних на інших видів правопорушень, а до завдань – охорона прав і свобод людини.

Основними напрямками реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. є [1]:

- 1) запобігання домашньому насильству;
- 2) ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;

3) надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди, завданої домашнім насильством;

4) належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки.

Варто акцентувати, що на цей час пріоритетним завданням поліцейської діяльності передових країн світу вважається проактивна діяльність, попередження правопорушень до їх вчинення. При цьому превентивна діяльність є базовою стадією протидії злочинності [3].

На нашу думку, слід виокремити основні завдання попередження та протидію домашньому насильству:

- 1) негайно прибути на виклик постраждалого;
- 2) вжити правові заходи щодо припинення домашнього насильства;
- 3) зібрати письмові пояснення із постраждалих, очевидців, порушників;
- 4) роз'яснити потерпілому від домашнього насильства його права та порядок їх реалізації, за необхідності провести профілактичну бесіду;
- 5) піклуватися про безпеку особи, яка повідомила про вчинення домашнього насильства.

Дії поліції в цьому напрямку можна розділити на декілька ключових завдань:

- поліція може проводити інформаційні кампанії щодо визнання ознак домашнього насильства та доступу до допомоги;
- організація заходів для навчання поліцейських, соціальних працівників та інших фахівців у розпізнаванні та реагуванні на випадки домашнього насильства;
- створення спеціалізованих поліцейських одиниць або команд, які займаються винятково випадками домашнього насильства, наприклад «Поліна», яка здійснює реалізацію заходів проти домашнього насильства;
- створення та посилення правових механізмів для притягнення насильників до відповідальності або збільшення санкцій для тих, хто вчиняє домашнє насильство.

Ці напрями спрямовані на створення цілісного підходу до попередження та протидії домашньому насильству, який включає в себе не лише правові, але й соціальні та освітні аспекти [4, с. 4].

Таким чином, можна зробити висновок, що саме поліція є основним суб'єктом попередження домашнього насильства у різних країнах, оскільки її представники першими приїжджають на виклик, спілкуються із жертвою домашнього насильства, у разі потреби надають їй першу допомогу та психологічну підтримку, застосовують передбачені законодавством заходи впливу на агресора, ведуть профілактичний облік таких осіб, застосовують заходи забезпечення у справах про адміністративні правопорушення чи заходи кримінально-процесуального забезпечення тощо. Ураховуючи поширеність концепції community policing, саме поліцейські також розробляють спільно з громадою заходи щодо профілактики домашнього насильства.

Тому саме від органів та підрозділів поліції та професійності їх дій, а також наявності відповідних повноважень, передбачених законодавством, багато в чому залежить ефективність запобігання вчиненню актів домашнього насильства, а також реабілітація та соціальна адаптація жертв домашнього насильства та коригування поведінки агресорів.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 01.01.2020 р. № 2229. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Наточій А. Д. Напрями роботи Національної поліції з попередження та протидії вчиненню випадків домашнього насильства в умовах сьогодення: матер. Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 29 квітня 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 44-45.
3. Валєєв Р. Г., Чуриков Д. С. Превентивна діяльність поліцейських як стадія протидії злочинності. *Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2013 р.). Дніпро : ДДУВС, 2018. С. 212-215.
4. Костюк В. Л., Федоровська Н. В., Пашковська М. В. Запобігання та протидія домашньому насильству підрозділами Національної поліції. *Prevention and countermeasures against domestic violence by units of the National Police*. 2021. С. 4-6.

Анатолій ПУХОВИЙ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Олександр ЗАХАРЧЕНКО,

старший викладач кафедри
адміністративного права та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
підполковник поліції

**ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ЗАГРОЗА
НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ**

Проблема домашнього насильства сьогодні одна із найактуальніших. За даними студії онлайн-освіти EdEra, щороку понад 1 млн людей в Україні страждають від різних форм насильства у сім'ях. 97 % респондентів зазначили, що на їхню думку, в Україні справді існує проблема з домашнім насильством, 2,7 % обрали варіант «Трудно відповісти» і лише 0,3 % – що такої проблеми немає. Тому, на нашу думку, дана проблема є нагальною та потребує негайного вирішення.

У ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. зазначено більш розширене поняття домашнього

насильства – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Тобто, аналізуючи положення Закону, ми можемо дійти висновку, що існує чотири види домашнього насильства: фізичне, сексуальне, психологічне та економічне.

1. Фізичне домашнє насильство включає в себе будь-які фізичні дії або загрози діями, які завдають шкоди фізичному благополуччю члена сім'ї. Це може включати такі форми насильства, як бійки, побиття, калічення, застосування сили, кидання предметів, штовхання, тиснення та інші фізичні напади [2, с. 42].

2. Сексуальне домашнє насильство є формою насильства, де член сім'ї використовує сексуальні дії, тиск чи загрози, щоб контролювати, принижувати або залякувати іншого члена сім'ї. Це важке порушення особистої свободи та безпеки, і його наслідки можуть бути серйозними для жертв.

3. Психологічне домашнє насильство включає в себе використання словесних, емоційних та психологічних методів для контролю, приниження або залякування члена сім'ї. Це може бути хоча б таємним і непомітним, проте його наслідки можуть бути серйозними для жертв.

4. Економічне домашнє насильство відбувається, коли один член сім'ї використовує свій фінансовий контроль як засіб контролю, підкорення, чи приниження іншого члена сім'ї. Це може мати різні форми та виявлятися різними способами, але в основі його лежить використання економічних засобів для досягнення влади та контролю [3, с. 150].

Аналізуючи вищезазначене, можемо зауважити, що домашнє насильство може становити загрозу національній безпеці з кількох причин [2, с. 11]:

1. Руйнування суспільства – домашнє насильство може призводити до руйнування сімей і, зрештою, до деградації суспільства. Руйнування сімейних структур може впливати на формування здорового та стабільного суспільства, що є важливим елементом національної безпеки.

2. Загроза фізичному та психологічному здоров'ю населення – насильство в сім'ї може призводити до травм – як фізичних, так і психологічних, що може впливати на здоров'я та працездатність населення. Збереження фізичного та психічного здоров'я громадян є важливим аспектом національної безпеки.

3. Вплив на демографічну ситуацію – зростаючий рівень домашнього насильства може впливати на демографічну ситуацію в країні. Насильство може сприяти зменшенню кількості народжень, руйнувати сімейні зв'язки та впливати на виховання дітей.

4. Збільшення злочинності – особи, які виростають в середовищі домашнього насильства, можуть мати більше схильностей до агресивної поведінки та злочинності. Це може призвести до збільшення загального рівня злочинності в країні, що має прямий вплив на національну безпеку.

6. Соціальна нестабільність – розпад сімей та соціальні проблеми, пов'язані з домашнім насильством, можуть призводити до соціальної нестабільності. Нестабільність на рівні сім'ї може перерости в загальну нестабільність суспільства.

Тож можемо дійти висновку, що запобігання домашньому насильству та розвиток підтримки для постраждалих може бути важливою складовою національної безпеки, сприяючи стабільності, здоров'ю та благополуччю суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 01.12.2017 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 5. Ст. 35. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Мірошниченко О. В., Михайліна Т. В. Насильство в сім'ї: Соціально-правова сутність та засоби протидії. *Вісник*. 2016. С. 42.
3. Садонцева Л. К. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні та зарубіжному праві: порівняльний аналіз. Харків, 2019. С. 149-151.

Владислав РЕЗНІК,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Елеонора СКИБА,

професор кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор філософських наук, професор

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІДЕНТИЧНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Важливим та впливовим фактором стабільності існування будь-якої країни є громадяни та особи, які тимчасово проживають на території держави. Суспільство – це соціальна система, яка ґрунтується на взаємно впливових стосунках людей, що складаються в процесі реалізації особистих

потреб кожного. Сучасні дослідження надають можливість виділити серед факторів, які найбільш вагомо впливають на стан суспільства, родину, державу і релігію. Національна поліція як орган влади впливає на формування дискурсу суспільства та знаходиться під опосередкованим впливом соціальних інститутів. Ні для кого не секрет, що потреби індивідуума та соціального середовища з часом змінюються: ми не можемо не визнати, що суспільство 90-х років та сьогодення не є однакові як за суб'єктивними, так і за об'єктивними факторами. Навпаки, сьогодні теоретико-практична аналітика допомагає визнати, що сучасна картина світу віддзеркалює постійні зміни самого процесу існування суспільства. Для продуктивної роботи треба змінювати підхід та намагатися реформувати роботи служб, які забезпечують безпеку в країні, насамперед правоохоронну діяльність.

Концепція захисту прав людини у всіх проявах роботи із громадянською спільнотою має бути побудована на нових підходах до стратегії та тактики правоохоронної діяльності. Ця інноваційна форма роботи поліції вимагає нового знання у різних сферах, творчого підходу, ресурсів матеріальних та інтелектуальних і спеціальних навиків, розуміння сутності плюралізму та запровадження у практичну площину роботи нової парадигми мислення, нових знань та компетентностей, набуття яких потребують спеціальної підготовки.

Для досягнення більших успіхів щодо реалізації професійних можливостей як самої людини, так і для забезпечення підвищення рівня роботи поліції необхідно запроваджувати інноваційні підходи до здійснення поліцейської діяльності. Світ двадцять першого століття як основу успіху передбачає використовувати відмінності між людьми задля забезпечення більш ефективної роботи. Визнання фемінінних та маскуліних відмінностей як дійових інструментів диверсифікації роботи працівників поліції може допомогти при вирішенні питань домашнього або сексуального насильства, гендерної дискримінації, які загалом відображають певні питання більш глобальної проблеми захисту прав людини, які формуються в результаті соціальної взаємодії на різних рівнях.

У сучасних умовах термін «професійна ідентичність» характеризує ідентичність, сформовану в період трудової діяльності людини та охоплює серед інших такі складові як етику, спеціалізацію. Засновником підходу до формування професійної ідентичності вважають Ф. Парсонса. Він сформулював основи практичної роботи з підготовки молодих людей до вибору професії та набуття професійної компетентності. Серед важливих компетентностей для кожного поліцейського обов'язковим є наявність високого рівня емоційних компетентностей. М. Толіч у 1993 р. розробив класифікацію видів емоційної праці, в основі дослідження лежить ступінь контролю працівників над власним проявом емоцій. В результаті цього дослідження було зроблено висновок про те, що регуляція емоційною працею контролюється як непорушними правилами, спеціальним навчанням

так і власне особистісними властивостями фахівця. Гендерна компонента психологічної підготовки формування професійної ідентичності поліцейського передбачає вивчення емоцій та емоційних або когнітивних дисонансів.

Дослідники Дж. Морріс і Д. Фельдман у 1996 році визначили емоційну працю як невід'ємну частину планування і контролю, необхідні з метою соціометричної взаємодії. Зазначено, що вплив емоційного та когнітивних дисонансів на професійну ідентичність поліцейського потребує особливої уваги дослідження. Емоційний дисонанс виникає, коли поліцейському доводиться виконувати дії або приймати рішення, які суперечать їхнім особистим етичним переконанням чи цінностям. Як приклад, налагодити теплі зв'язки з дрібним злочинцем, щоб вийти на того, хто керує цим процесом, або прийняти певне рішення щодо гендерного насильства в умовах впливу гендерних стереотипів. Когнітивний дисонанс виникає, коли поліцейські стикаються з інформацією, яка суперечить їхнім переконанням чи уявленням як службовців. Наприклад, коли поліцейські виявляють порушення закону у своєму підрозділі, це може викликати когнітивний дисонанс і певним чином впливає на самовизнання ідентичності. У деяких випадках дисонанс може спонукати поліцейських переглянути свої переконання та цінності, щоб легше справлятися зі суперечливими ситуаціями, такими, які вимагають додаткових компетентностей, таких, як обізнаність у питанні протидії гендерно зумовленому насильству.

Процес формування професійної ідентичності поліцейського є вкрай неоднорідний та багатогранний, однак можна виділити певні закономірності та особливості. Дослідники Л. Лауриц і С. Карп довели, що на формування стабільної професійної ідентичності поліцейського має пряме відношення правова культура представника правоохоронних органів. Така професійна ідентичність є фактором усвідомлення та інструментом перевірки якості виконаної роботи. Для прийняття алгоритму дії поліцейські повинні відповісти собі на такі питання: хто ми, яка місія нашої діяльності, що суспільство очікує від нашої роботи та яке місце нашої роботи з точки зору забезпечення існування безпечного середовища, де ефективна протидія домашньому насильству.

У сучасних умовах представники правоохоронних органів мають не тільки вчасно та компетентно реагувати на порушення людських прав як прояв замаху на безпеку в суспільстві, але й запобігати проявам гендерного, сексуального або домашнього насильства, що обумовлює необхідність формування як загальних, так і спеціальних компетентностей. Сучасні соціально-культурні зміни та законодавство України запропонувати чіткий і переконливий шлях до нової сучасної моделі поліцейської діяльності, яка забезпечує захист суспільної безпеки не тільки завдяки прямим діям реагування на протиправну діяльність, але і ефективні засоби попередження гендерно-обумовленого насильства. Такі стратегічні зміни є прикладом трансформаційних змін в поліцейській діяльності.

Список використаних джерел:

1. Skyba E. (2021). Gender challenges of modern societies. *Philosophy, Economics and Law Review*, 1(2), 18-24.
2. Скиба Е. К. Ідентичність як базове поняття концепту «сучасне суспільство». *Українознавчий альманах*. 2013. № 1. С. 125-128.
3. Lauritz, L., & Karp, S. Impact of selection and distrust in construction of professional police identity. *The Evolution of Policing: Worldwide Innovations and Insights*. Taylor & Francis, 2013.

Владислав РЕКУНЕНКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ**

Домашнє насильство є проблемою, яка охоплює кілька галузей, таких як право, охорона здоров'я, психологія, педагогіка та соціологія. Його наслідки мають значний вплив на суспільство. В Україні широке поширення фактів домашнього насильства часто пов'язане з неспроможністю багатьох постраждалих сімей самостійно припинити насильство та вирішити свої проблеми. Тому дуже важливо залучити державні механізми для протидії домашньому насильству. Цей процес включає фахівців з різних сфер юридичної діяльності, таких як поліція, прокуратура, адвокати та судді.

Довгий час домашнє насильство розглядалося як проблема, що відбувається всередині сім'ї і є приватним питанням. Існував страх втручання у право людини на приватність, тому його не визнавали проблемою, що потребує дії з боку державних органів. Однак шкода, яку завдає домашнє насильство, а також ризики, з якими зіткнулися постраждалі через відмову державних органів у наданні захисту та підтримки, свідчать про те, що це явище представляє достатньо небезпечну форму порушення прав людини. Внаслідок домашнього насильства постраждала особа не може повністю користуватися своїми правами та основними свободами, які гарантовані міжнародним правом. Зокрема, у разі вчинення сімейного насильства порушуються такі права та свободи:

- право на життя;
- право не піддаватися тортурам та іншим видам жорстокого, нелюдяного або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання;
- право на рівний захист відповідно до гуманітарних норм у період міжнародних та внутрішніх збройних конфліктів;
- право на свободу та особисту недоторканність;
- право не піддаватися дискримінації в будь-якій формі;
- право на рівний захист відповідно до закону та рівний захист перед судом;
- право на захист якнайкращих інтересів дитини;
- право на рівне становище в сім'ї;
- право на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я;
- право на справедливі та сприятливі умови праці [1, с. 23-24].

Наразі в Україні розроблений і затверджений єдиний для випадків домашнього насильства і насильства за ознакою статі порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії цим явищам [2]. Питання ефективного реагування на факти домашнього насильства та надання допомоги і захисту постраждалим наразі є достатньо розробленими. Тож хоча домашнє насильство у значній частині випадків і є видом насильства за ознакою статі, однак для цілей пропонованого дослідження воно розглядатися не буде. Далі зупинимось лише на нормативних приписах і ситуації з виявленням та реагуванням саме на насильство за ознакою статі.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22.08.2018 р. № 658 прийом та реєстрація заяв і повідомлень про вчинення насильства за ознакою статі, вжиття заходів для його припинення здійснюється:

- уповноваженими особами (структурним підрозділом) районних, районних у м. Києві і Севастополі держадміністрацій;
- відповідальними працівниками виконавчого комітету (структурним підрозділом) виконавчих органів рад територіальних громад;
- уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України [3, с. 33].

На міжнародному рівні поступово усвідомлюється необхідність протидії гендерно зумовленому насильству як явищу, що створює загрози та ризики як представникам жіночої, так і чоловічої статі. Одночасно слід зазначити, що в ряді країн були значно розширені рамки судового переслідування за дії, які сьогодні вважаються (згідно з національним законодавством) формами гендерно зумовленого насильства: «... застосування або погроза застосування фізичного, психологічного, сексуального, економічного, правового, політичного, соціального та інших форм контролю та/або насильства».

Список використаних джерел:

1. Блага А. Б., Тунтула О. С., Кочемировська О. О. Актуальні проблеми протидії домашньому насильству: навч. посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 208 с.
2. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 658. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-п>.
3. Блага А. Б., Кочемировська О. О., Мартиненко О. А. Запобігання та реагування на насильство за гендерною ознакою: національна правова база та міжнародні стандарти. К. : UNFPA, 2022. 63 с.

Артем САХНО,
доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
Донецького державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Виходячи зі змісту завдань, визначених у Законі України «Про Національну поліцію» [1], одним з найбільш пріоритетних напрямів діяльності органів та підрозділів найчисельнішого правоохоронного відомства є забезпечення прав і свобод людини в поліцейській діяльності. Зазначена законодавча вимога обумовлена специфікою повноважень, якими наділені посадові особи Національної поліції, яка полягає у можливості безпосереднього втручання у визначені Конституцією України права, свободи та законні інтереси фізичних і юридичних осіб. Відтак, взаємовідносини поліції та громадянського суспільства виступають «лакмусовим папірцем», який дозволяє виявляти реальний стан ефективності державного управління у правоохоронній сфері.

Саме тому на законодавчому рівні мають бути визначені надійні гарантії забезпечення прав і свобод людини в поліцейській діяльності. Безумовно, права громадян у поліцейській сфері забезпечуються системою різноманітних інструментів політичного, соціального, економічного, культурного, ідеологічного та іншого характеру. Проте особливе місце у цій системі стримувань посідають юридичні (правові) гарантії як обов'язкові вимоги до реалізації повноважень посадовими особами поліції, закріплені винятково на рівні закону. Саме вони через свої якості та характеристики

багато в чому забезпечують фактичну реалізацію прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб під час здійснення поліцейських функцій, що обмежують всюдозволеність поліцейських органів, їхня несанкціонована присутність у суспільних відносинах.

У Конституції України невідчужуваними правами людини як суб'єкта прав і свобод визначено, зокрема, право на життя (ст. 27), право на повагу до гідності людини (ст. 28), право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29), право на недоторканість житла (ст. 30), право на невтручання в особисте та сімейне життя (ст. 32) [2].

Наявність обмежень прав людини в умовах надзвичайного (воєнного) стану допускається у міжнародному законодавстві, що випливає з положень Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Так, ст. 4 «Міжнародного пакту про громадянські і політичні права» (далі – Пакт) прямо встановлено офіційний характер оголошення надзвичайного становища у державі, «при якому життя нації перебуває під загрозою», коли можуть бути вжиті заходи на відступ від зобов'язань, передбачених Пактом. При цьому міра вжиття таких заходів диктується гостротою явища, а умовою їх застосування встановлено відсутність несумісності з іншими зобов'язаннями за міжнародним правом та «дискримінації виключно на основі раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи соціального походження» [3]. Статтею 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлено можливість вжиття заходів щодо відступу від передбачених Конвенцією зобов'язань «Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації». Встановлено залежність таких заходів від гостроти становища та умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом [4].

Кузніченко С. наводить класифікацію прав і свобод людини за критерієм можливості чи неможливості їх обмеження: відносні та абсолютні. До абсолютних віднесені права, які не можуть бути обмежені ні за яких умов. Відповідно до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, ними є:

- право на життя (окрім випадків смерті внаслідок правомірних воєнних дій);
- право на свободу від катувань;
- право не бути у рабстві або в підневільному стані;
- право не бути підданим покаранню без закону [5, с. 35].

Порядок, строки, процедура обмеження прав людини в умовах воєнного стану передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [6].

Так, у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні можуть обмежуватись конституційні права, передбачені статтями 30-34 Конституції України (гарантування недоторканності житла; гарантування таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції;

заборона втручання в особисте і сімейне життя; гарантування свободи пересування, вільного вибору місця проживання; гарантування свободи думки і слова); 38 (участь в управлінні державними справами), 39 (право збиратися мирно), 41-44 (право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; право на підприємницьку діяльність; право на працю; право на страйк), 53 (право на освіту) Конституції України тощо.

Отже, наприкінці цього дослідження можна зробити наступні висновки: конституційний зміст прав людини та їх обмежень в умовах воєнного стану полягає у пріоритетному значенні норм Основного Закону щодо закріплення невідчужуваних прав та заборон щодо обмеження прав людини. Крім того, Конституцією України встановлено підстави обмеження окремих категорій прав (зокрема, право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, право на інформацію, право на свободу світогляду, право збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи, демонстрації).

Вченими доведено широкий зміст обмежувальних заходів, який полягає у наявності не тільки заборон, а й регулятивних заходів щодо стимулювання адресата їх застосування до необхідної правової поведінки. Сутність обмежувальних заходів, що можуть застосовуватись за умов воєнного стану, полягає у скороченні обсягу визначення і застосування регулятивних заходів та актуалізації заходів правового примусу, що дозволяє оперативнo та вчасно забезпечувати і відновлювати законність. Така сутність обмежувальних заходів, які можуть застосовуватись в умовах воєнного стану, визначена існуванням реальної загрози національній безпеці, життєдіяльності населення.

До числа елементів адміністративно-правового механізму забезпечення прав людини в умовах воєнного стану відносяться:

- а) нормативно-правові акти, спрямовані на врегулювання відносин у зазначеній сфері;
- б) уповноважені суб'єкти (в основному ними є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи. Також суб'єктами можуть бути фізичні та юридичні особи, які не наділені владними повноваженнями (зокрема, адвокати, законні представники та інші);
- в) принципи, форми і методи правозабезпечувальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Пакт ООН від 16.12.1966 р. *Верховна Рада України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/995_043.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини): Конвенція ООН від 04.11.1950 р. *Верховна Рада України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/995_004.

5. Кузніченко С. О. Концепт обмеження прав людини в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1-2. С. 32-36.

6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.

Костянтин СВЕРДЛІН,
заступник декана факультету № 6
Харківського національного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕПЕЧЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ ОРГАНІВ ПРОБАЦІЇ У РОЗРІЗІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Домашнє насильство – ганебне та дуже небезпечне антисоціальне явище, яке руйнує сім'ї і життя людей, створює загрози суспільному благополуччю та соціальному миру, саме тому держава не може і не має права лишатися осторонь цієї проблеми, яка в Україні останнім часом лише загострюється. Фахівці зазначають, що збільшення кількості випадків домашнього насильства стало наслідком зростання стресу, економічних труднощів, безробіття. Згідно зі статистичними даними Національної поліції, кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства у 2023 році зросла на 51% порівняно з аналогічним періодом 2022 року. Ці цифри більш як на третину вищі за попередній рекорд 2020 року, який експерти пов'язували з карантинном через пандемію. Так, із січня по травень 2023 року поліція зареєструвала 349 355 випадків домашнього насильства, порівняно з 231 244 за той же період у 2022 році та 190 277 за перші п'ять місяців 2021 року [1]. На запобігання і протидію домашньому насильству спрямовано функціонування розгалуженого адміністративного механізму, частиною якого є уповноважені органи з питань пробації. Пробація – це система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [2]. Саме ці органи займаються реалізацією пробаційних програм, передбачених у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» як одного з інструментів (засобів) протидії домашньому насильству [2]. Пробаційна програма призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити [2].

Вирішення проблем удосконалення ефективності функціонування організаційно-правового механізму запобігання та протидії домашньому насильству залежить від багатьох факторів, зокрема від стану кадрового забезпечення суб'єктів цієї протидії. Зазначене, безумовно, стосується і уповноважених органів з питань пробації, проблеми кадрового забезпечення яких є одним із важливих питань, які належить вирішити в ході реформування пенітенціарної системи України, започаткованого Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках» [3]. Зокрема, у цьому стратегічному документі зазначається, що ефективність реформування пенітенціарної системи залежить від рівня підготовки її кадрового складу, тому реалізація стратегічної цілі передбачає формування вмотивованого та високопрофесійного персоналу органів і установ пенітенціарної системи, здатного виконувати функції виправлення і ресоціалізації засуджених на основі найсучасніших підходів і методів роботи, а також створення за новими стандартами належних умов праці та соціального захисту персоналу [3].

Кадровий голод і проблеми якості професійної підготовки персоналу уповноважених органів з питань пробації негативним чином позначаються на якості та ефективності реалізації як окремих пробаційних програм по відношенню до кривдників, так і комплексних проєктів, орієнтованих на реформування й удосконалення механізмів та інструментів пробації. З огляду на зазначене, вважаємо, що слід здійснити такі кроки:

– по-перше, необхідно забезпечити належну реалізацію на національному рівні керівних принципів щодо набору, добору, освіти, професійної підготовки та підвищення кваліфікації працівників пенітенціарних установ та пробації, які були прийняті на 76-му пленарному засіданні Європейського комітету з проблем злочинності (CDPC) від 25 квітня 2019 року [3]. Дані принципи окреслюють місію працівника органів пробації, ключові критерії, яким має відповідати фахівець з питань пробації, а також основні засадничі вимоги та пріоритети, якими повинна керуватися держава під час організації та здійснення професійної підготовки кадрів для органів з питань пробації;

– по-друге, оптимізувати розподіл навантаження між органами пробації у різних регіонах нашої країни. Ця проблема обумовлена головним чином протистоянням України російському військовому вторгненню, внаслідок якого відбулися значні міграційні процеси в нашій державі. Ю. Левченко цілком слушно відмічає, що у зв'язку зі зміною місця проживання збільшилась кількість суб'єктів пробації, які перебувають на обліку органів пробації в центральних і західних регіонах України, що зменшило можливість належним чином проводити пробаційну роботу через недостатню кількість кадрів [4, с. 296];

– по-третє, доцільно активізувати державно-приватне партнерство з питань професійної підготовки фахівців для органів пробації. Державно-

приватне партнерство – це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом [5]. Однією із перспективних сфер реалізації цього партнерства є галузь освітніх послуг, на чому протягом останніх років досить активно акцентують увагу дослідники (І. Дьоміна, О. Москвічова, М. Крупка та ін.). Державно-приватне партнерство дозволяє державі розширити свої можливості і, разом із тим, розділити навантаження в частині підготовки фахівців для органів пробації за рахунок інститутів громадянського суспільства, ресурсів та ідейного потенціалу приватного сектора. Використання цієї співпраці надасть змогу більш конкретно та змістовно підійти до розробки програм підготовки кадрів для органів пробації, які спеціалізуються саме на питаннях подолання домашнього насильства.

Наведені вище кроки, звісно ж, не вирішать усіх проблем запобігання та протидії домашньому насильству уповноваженими органами пробації в Україні, тим не менш мають забезпечити суттєві позитивні зрушення на цьому шляху за рахунок поліпшення якості основної рушійної сили організаційно-правового механізму зазначеного запобігання та протидії – кадрового складу органів пробації.

Список використаних джерел:

1. Коломієць В. В. Україні різко зростає кількість випадків домашнього насильства. Із чим це пов'язано? Hromadske. URL : <https://hromadske.ua/posts/v-ukrayini-rizko-zrostaye-kilkist-vipadkiv-domashnogo-nasilstva-z-chim-ce-povyazano>.
2. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>.
3. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках: Розпорядження КМУ від 16.12.2022 р. № 1153-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text>.
5. Левченко Ю. О. Актуальні питання діяльності системи органів пробації в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 2. С. 296-300.
6. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.

Anatoly SENDETSKY,

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

Supervisor:

Ganna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department of
Ukrainian Studies and foreign languages of
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

PROMOTING NON-VIOLENT IDEOLOGY IN SOCIETY

The growing number of conflicts in the world and their negative impact on humanity necessitate new approaches to conflict resolution. Non-violent ideology can be an effective tool for reducing violence and ensuring stability. The general relevance is that the establishment of a non-violent ideology can contribute to the creation of a more harmonious and sustainable society in the face of contemporary challenges.

Non-violent ideology is a system of beliefs and values that emphasises the achievement of a goal or the resolution of a conflict through non-violent, peaceful means, using dialogue, reconciliation and an emphasis on shared values. The main principle is the use of active peaceful resistance, which involves active participation in peaceful protests, strikes or other forms of civil disobedience to bring about change [1].

Key figures in the history of the world who promoted non-violent ideology: Mahatma Gandhi (1869-1948): An Indian political and spiritual leader who advocated non-violent resistance and civil disobedience during the Indian movement for independence from British colonial rule. His concept of satyagraha reflected the principles of active peaceful resistance. Martin Luther King Jr. (1929-1968): American civil rights leader who fought for the rights of African Americans in the United States. King used non-violent methods, including peaceful marches and civil disobedience, to achieve social justice. Leo Tolstoy (1828-1910): A Russian writer and philosopher who developed ideas of nonviolent resistance and influenced Gandhi through his works, including *The Story of a Generation* and *The Kingdom of God is Within You*.

Nonviolent ideology helps to reduce the level of conflict and violence in society. Instead of using physical force, the emphasis is on dialogue, negotiation and constructive methods of dispute resolution. Non-violent methods can be used to promote social harmony and community in society. Mutual understanding and respect for diversity become important aspects, and by using non-violent methods, citizens have more opportunities to actively participate in decision-making and influence social processes [2]. This contributes to the development of civil society

and will be more effective in the long run, as they contribute to sustainable peace and avoid the recurrence of violence. By fostering trust and understanding, a non-violent ideology can contribute to a more resilient and stable society that is less prone to internal conflict and social instability.

References:

1. Chenoweth, E., & Gallagher, K. (2013). Cunningham. Understanding nonviolent resistance: An introduction. *Journal of Peace Research*, 50(3), 271-276.
2. May, T. (2015). *Nonviolent resistance: A philosophical introduction*. Hoboken : John Wiley & Sons.

Каріна СЕРЕМЧУК,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Катерина ШЕНДАКОВА,

викладач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
старший лейтенант поліції

**ПОВНОВАЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ
НАСИЛЬСТВУ**

Наближення стандартів професійної підготовки та службової діяльності щодо запобігання домашньому насильству в підрозділах поліції превентивної діяльності Національної поліції України до міжнародних норм і стандартів, а також до відповідних стандартів європейських та інших країн, є одним із головних напрямів реформування системи правоохоронних органів в Україні. Згідно з новим адміністративно-територіальним устроєм, встановленим постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів», відбуваються організаційно-штатні зміни у структурі територіальних органів та підрозділів поліції, що передбачає розроблення та визначення цілей, завдань діяльності, структурно-організаційних та компетенційних елементів, спрямованих на захист прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, а також на запобігання домашньому насильству [1].

Відповідно до пункту 5 статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» запобігання домашньому насильству – це система заходів, що реалізуються органами виконавчої влади, органами

місцевого самоврядування, підприємствами, установами й організаціями, а також громадянами України, іноземцями й особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах [2]. Вони спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, особливо до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі й обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

Підрозділи превентивної діяльності Національної поліції України мають наступні повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:

- виявлення фактів домашнього насильства та своєчасне реагування на них;
- прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, включаючи ті, що надійшли до центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, з особливим акцентом на насильство за ознакою статі та насильство стосовно дітей;
- інформування постраждалих осіб про їхні права, заходи і соціальні послуги, які вони можуть отримати;
- винесення термінових заборонних приписів стосовно кривдників;
- взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи;
- контроль за виконанням кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству;
- анулювання дозволів на право придбання, зберігання, носіння зброї та боєприпасів їхнім власникам у разі вчинення ними домашнього насильства, а також вилучення зброї та боєприпасів відповідно до законодавства;
- взаємодія з іншими суб'єктами, які проводять заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- звітування центральному органу виконавчої влади, відповідальному за формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, про результати здійснення повноважень у цій сфері в порядку, визначеному законодавством [3, с. 6].

Отже запобігання домашньому насильству визначається як один із стратегічних пріоритетів поліції превентивної діяльності, що включає в себе різноманітні підрозділи, такі як відділи дільничних офіцерів поліції, підрозділи ювенальної превенції, патрульна поліція та інші. Забезпечення ефективності цієї діяльності вимагає значного підвищення технічної забезпеченості поліції, підвищення ефективності їх роботи та реалізації ряду організаційних заходів. Важливим аспектом є удосконалення правового регулювання діяльності, спрямованої на протидію та запобігання домашньому насильству [4, с. 3].

Основним елементом ефективного запобігання домашньому насильству є комплексний підхід до роботи підрозділів превентивної діяльності, визначення їхньої компетенції та місця у загальній структурі Національної поліції України. Суттєве вдосконалення цього напрямку вимагає активної ролі поліцейських у виявленні та реагуванні на випадки домашнього насильства, а також ретельного організаційного підходу до цього питання.

Рекомендується вдосконалення механізмів залучення та навчання спеціалізованих поліцейських, що відповідають за запобігання та розслідування подібних випадків. Наголос на просвітницьких та освітніх програмах для населення сприятиме усвідомленню громадськістю форм, причин і наслідків домашнього насильства, сприяючи формуванню нетерпимого ставлення до цього явища. Паралельно із цим важливо посилити співпрацю поліції з іншими відомствами та громадськими організаціями, які також взяли на себе відповідальність за боротьбу з домашнім насильством. Ця взаємодія сприятиме створенню комплексних заходів та координованій роботі всіх зацікавлених сторін щодо протидії цьому соціальному негативу.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
3. Волокітенко О. І. Основні принципи діяльності підрозділів превентивної служби Національної поліції України. *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України*: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 12 жовтня 2016 р.). Одеса : ОДУВС, 2016. 224 с.
4. Волокітенко І. О. Питання взаємодії між працівниками превентивної діяльності та підрозділами Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. № 43(4). С. 211-215.

Даніл СІЛЬЧЕНКОВ,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Інна ШИНКАРЕНКО,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У контексті сучасних умов євроінтеграції важливим є напрям діяльності, пов'язаний із забезпеченням конституційних прав і свобод громадян, що є ключовим аспектом державної політики. Національна поліція відіграє головну роль у цьому процесі, функціонуючи як правоохоронний орган, що має на меті захист прав і свобод громадян, боротьбу зі злочинністю та забезпечення громадського порядку і безпеки.

Оскільки важливо, щоб форми та методи поліцейської діяльності відповідали реальним викликам охорони прав і свобод людини, особливу увагу слід приділяти їх теоретико-методологічному аналізу в контексті взаємодії «поліція – громадянське суспільство». Це особливо важливо в контексті запобігання та протидії домашньому насильству в Україні [1, с. 23].

Діяльність поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству включає в себе різноманітні форми та методи, які вибираються не випадково, а відповідно до конкретного контексту. Професійне використання цих інструментів дозволяє підвищити ефективність боротьби з домашнім насильством.

Дослідження правової природи форм поліцейської діяльності надає можливість розкрити їхню сутність і визначити шляхи їх вдосконалення в сучасних реаліях. Форми поділяються на правові (з істотними правовими наслідками) та організаційні (без значущих правових наслідків). Організаційні заходи включають в себе роз'яснювальну роботу, правову пропаганду, організаційну підтримку громадян та взаємодію з ЗМІ. Важливим аспектом є також проведення нарад, зборів, семінарів, конференцій, які, хоча і не породжують правових наслідків, але впливають на організацію та здійснення охорони громадського порядку та безпеки.

З нашого погляду основні методи запобігання та протидії домашньому насильству включають переконання та примус. Однак важливим є також використання інших стратегій, таких як надання допомоги, надання позитивного прикладу, нейтралізація негативного впливу навколишнього середовища і проведення спостережень.

Метод надання допомоги спрямований на корегування способу життя та оточення кривдника і може включати підтримку у працевлаштуванні, навчанні або заохочення для активної участі у громадському житті [2, с. 34].

У проведенні запобігання та протидії домашньому насильству поліцейські повинні виступати в якості прикладу, демонструючи дотримання правових норм, які регулюють цю сферу. Однак важливо визнати, що насильство іноді присутнє і в сім'ях поліцейських, тому для ефективної профілактики важливо виховувати нульову толерантність до насильства в особистому житті. Щодо виявлення причин та умов домашнього насильства, часто використовується метод спостереження у формі контролю та нагляду. Загалом важливо враховувати, що всі ці методи повинні взаємодіяти для успішного досягнення превентивного впливу на домашнє насильство.

Метод переконання використовується поліцейськими під час проведення як загальної, так й індивідуальної профілактики домашнього насильства. Переконання як метод превентивної діяльності є комплексом виховних, роз'яснювальних заходів, що здійснюється із метою перетворення антигромадської спрямованості профілактованих та закріплення позитивної соціальної орієнтації [3].

Метод примусу застосовується у ході проведення індивідуальної превентивної роботи, коли завдяки переконанням не було досягнуто потрібного ефекту. Суть індивідуальної профілактики домашнього насильства проявляється у вчасному виявленні осіб з протиправною поведінкою у сфері сімейних стосунків та застосуванні щодо таких заходів виховання та запобігання правового характеру задля ліквідації небезпеки вчинення такими особами правопорушень у подальшому. Нейтралізація негативних чинників та розвиток позитивних якостей є орієнтиром, за яким можна впливати на особистість та допомогти їй. Досягнути цього можливо внаслідок кропіткої виховної роботи, умілого застосування педагогічних, психологічних, правових та професійно-виховних методів.

Тож органи Національної поліції вживають різноманітних заходів для протидії домашньому насильству та забезпечення безпеки громадян.

Список використаних джерел:

1. Альошкін С. В., Даценко О. В., Бугайчук К. Л. та ін. Протидія домашньому насильству органами Національної поліції: метод. посібник. Харків : ХНУВС, 2019. 93 с.
2. Калюк О. М., Константинов С. Ф., Куліков В. А. та ін. Адміністративна діяльність Національної поліції: навч. посібник для підг. до іспиту. К. : «Освіта України», 2016. 230 с.
3. Глуховець В. А. Адміністративна діяльність Національної поліції: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 2017. 248 с.

Елеонора СКИБА,

професор кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософських наук, професор

ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ПРАВООХОРОНЦІВ

Співпраця поліції та населення громади має на меті створення безпечного соціально-культурного середовища. Як загально визнано, інноваційний проєкт «Поліцейський офіцер громади» побудований на принципах постійної комунікації, співпраці та довіри між представниками правоохоронних органів та мешканцями громади. Аналіз складових цього інноваційного підходу вказує на безпеку середовища як фундаментальну мету усієї діяльності правоохоронців. Загальноправові принципи справедливості та рівності усіх громадян слугують підґрунтям співпраці працівників поліції та громадян, з одного боку, а з іншого – є загальновизнаними фундаментальними цінностями будь-якого демократичного суспільства, на засадах яких функціонує стабільно існуюче соціальне середовище. Зважаючи на таке розуміння, і мешканці, і офіцери громад мають спільно спрямовувати свої зусилля задля забезпечення безпечного середовища у всіх сферах соціального життя, у тому числі унеможливити різні форми домашнього насильства. У такому випадку ми маємо сприймати безпеку домашнього середовища і всі її форми та складові як гуманістичну цінність суспільства. Як зазначають практичні працівники, з точки зору практики застосування Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами та Кримінального кодексу України існують проблеми, які пов'язані зі встановленням суспільно небезпечних наслідків домашнього насильства. Вважаємо за необхідне розглянути соціально світоглядні аспекти причин постійного відтворення домашнього насильства у сучасних умовах.

Свого часу з метою підвищення рівня правової культури та правосвідомості у суспільстві була запропонована нова філософія діяльності поліції, яка принципово змінила взаємини між правоохоронцями та мешканцями громади. У зв'язку з цим, оприлюднена місія сучасної діяльності проголошує, що поліція має, з одного боку, реагувати на виклики громадян, але з іншого, не може бути лише зосередженою на реагуванні на вже скоєні злочини, приїжджати на виклики або задля лише затримувати правопорушників. При впровадженні проєкту «Поліцейський офіцер громади» здійснення охорони громадського порядку передбачає створення партнерства між поліцією та громадою за рахунок розширення можливостей усієї спільноти щодо участі спільноти у вирішенні місцевих проблем та через партнерство як один з механізмів встановлення єдиного правового та інформаційного середовища у якості соціально-правового підґрунтя безпеки спільноти.

Було запропоновано значно розширити місію поліції від вузької спрямованості на кримінальні злочини та правозастосування до створення нового простору безпеки через зосередженість на інтересах громади, місцевої спільноти. У своєму ідеальному втіленні – це є процес формування у суспільстві філософії партнерства, коли зусилля поліції спрямовані на зміцнення спільноти, а не на накази для цієї спільноти. При цьому територіальна громада також бере активну участь у обговоренні та прийнятті суспільно важливих рішень, а отже є учасником створення суспільного дискурсу.

У цьому сенсі важливо проаналізувати філософські передумови формування самої структури політики проекту «Поліцейський офіцер громади» та його стратегічних цілей. Хоча політика цього проекту має досить багато спрямувань, але всі вони упорядковані в межах загальної всеосяжної логічної структури. Чотири найголовніші складові можна дослідити з метою забезпечення вдалої імплементації цієї політики у практичну площину, а саме: філософську та організаційну складові, людський ресурс та стратегічні та програмні цілі. Проект «Поліцейський офіцер громади» акцентує увагу на тому, що поліція та місцева громада разом відповідають за безпеку соціального середовища, створюючи високий рівень правової культури та правосвідомості.

Задля досягнення такої соціально важливої мети необхідно, щоб поліція своєчасно та відповідально реагувала на потреби, які визначає певна громада. Якщо спілкування представників поліції з населенням є ефективним, воно приносить відповідні позитивні результати. Індивідуальний підхід до вирішення кожної з місцевих проблем та створення плану запобіжних заходів задля попередження правопорушень забезпечують реалізацію принципів інноваційного проекту та успішно створюють підґрунтя для безпечного середовища. Захист прав людини як базовий принцип діяльності правоохоронних органів щодо попередження усіх видів домашнього насильства забезпечується у вигляді як прямого реагування на таке правопорушення, так і як попередження порушення закону через формування стосунків співпраці офіцера поліції із громадою.

Співпраця представника правоохоронних органів та мешканців територіальної громади вибудовує довіру у суспільстві, яка сприймається як одне із соціально-культурних досягнень. Створення безпечного середовища, що є одним із завдань правоохоронців, впливає на загальний рівень прояву гендерно зумовленого насильства, є показником рівня культури в цілому та правової культури як складової. Взаємна повага та довіра між офіцером поліції та мешканцями громади є результатом набуття та засвоєння спільних демократичних цінностей, у тому числі поваги до прав людини.

Список використаних джерел:

1. Біловол О. Міжнародне право. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021 № 50. С. 71-75.
2. Miller, L., Hess, K., & Orthmann, K. (2017). *Community Policing: Partnerships for Problem Solving* (8th Edition). 528 p.
3. Skyba, E. (2021). Gender challenges of modern societies. *Philosophy, Economics and Law Review*, 1(2), 18-24.

Ярослав СМАГА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Роман ОПАЦЬКИЙ,

доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Протидія та запобігання домашньому насильству є однією з ключових складових діяльності Національної поліції України. З метою ефективного вирішення цього соціально важливого завдання поліцейські впроваджують комплексний підхід та визначають широкий спектр заходів.

У січні 2018 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», який визначає комплексний підхід та систему заходів для запобігання та протидії фізичному, психологічному та сексуальному насильству в сім'ї [1, с. 37]. Згідно зі статтею цього закону, домашнє насильство визначається як дії (чи бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного, економічного насильства, вчинені в межах сім'ї, місця проживання, між родичами, колишнім чи теперішнім подружжям, або іншими особами, що спільно проживають, незалежно від їхнього сімейного статусу чи шлюбного об'єднання. Насильство може набувати різних форм, таких як побутове, жорстоке поводження у сім'ї, фізичне, психологічне, емоційне та сексуальне насильство.

Наприклад, щороку в Україні понад 150 тисяч жінок стають жертвами насильства. Лише за I півріччя 2021 року від жінок надійшло 86 955 звернень з приводу домашнього насильства (порівняно з 14 564 зверненнями від чоловіків та 1778 від дітей) [3, с. 34].

Реагування на факти домашнього насильства покладено на Національну поліцію України згідно із Законом України «Про Національну поліцію». Громадяни можуть звертатися до поліції особисто, використовуючи мережу Інтернет, електронні засоби зв'язку або телефонні «гарячі лінії». Наразі в Україні працює 86 мобільних підрозділів поліції для протидії домашньому насильству («ПОЛІНА»). За статистикою цього проєкту, 83 % потерпілих – жінки, 17 % – чоловіки [4, с. 27]. Група реагування на факти домашнього насильства, відома як «Поліна», складається з поліцейських, які пройшли спеціальну підготовку, таких як працівники превенції, дільничні офіцери,

інспектори ювенальної превенції та патрульні поліцейські. Основні завдання цієї групи – своєчасна реакція на факти насильства, профілактична робота, надання допомоги потерпілим та видача термінових заборонних приписів. Запобігання домашньому насильству включає в себе заходи, які здійснюються органами виконавчої влади, місцевими органами самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами для підвищення обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства та формування нетерпимого ставлення до насильницької поведінки у приватних стосунках [2, с. 17].

З метою боротьби з домашнім насильством в Україні Законом «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено комплексний підхід. Спеціальні заходи щодо протидії цьому явищу передбачені у розділі 5, статті 24 цього закону і включають такі можливості:

- терміновий заборонний припис стосовно кривдника;
- обмежувальний припис стосовно кривдника;
- взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи;
- направлення кривдника на проходження програми для осіб, що вчинили домашнє насильство.

Поліція застосовує лише два спеціальних заходи: терміновий заборонний припис та взяття на профілактичний облік кривдника, проведення з ним профілактичної роботи [3, с. 34].

Особи, винні у домашньому насильстві, несуть кримінальну, адміністративну чи цивільно-правову відповідальність. Адміністративна відповідальність за такі дії передбачена статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Паралельно з адміністративною чи кримінальною відповідальністю можуть застосовуватися заходи цивільно-правової відповідальності, які передбачають відшкодування моральної та матеріальної шкоди потерпілому. Кримінальний кодекс України містить статті, які передбачають відповідальність за злочини, пов'язані з домашнім насильством. Зокрема, стаття 126-1 визначає поняття домашнього насильства та встановлює санкції за вчинення таких дій, а стаття 91-1 визначає обмежувальні заходи, які застосовуються до осіб, винних у домашньому насильстві.

Загальнонаціональні ініціативи спрямовані на підвищення обізнаності суспільства щодо причин і наслідків домашнього насильства, а також на формування невіддільної негативної позиції до цього явища. Національна поліція активно співпрацює з іншими відомствами, громадськими організаціями та експертами для розробки та реалізації ефективних стратегій протидії та запобігання домашньому насильству.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
3. Протидія домашньому насильству органами Національної поліції: метод. посібник. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d4d7b88e-daed-4790-b312-90acccc94749/content>.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2018 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Андрій СОБАКАРЬ,
завідувач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

**ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ Й НАСИЛЬСТВУ
ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ ПІД ЧАС ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ**

В Україні питання боротьби із негативними проявами, пов'язаними із домашнім насильством і насильством за ознакою статі, є одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів. Найбільш чутливими до таких випадків стають діти, як менш захищені учасники суспільних відносин. За даними офіційних джерел, кожна п'ята дитина в Україні потерпає від сексуального насильства, що свідчить про латентність цього злочину. За результатами досліджень міжнародних організацій з проблем насильства до дітей, проведених в 96 країнах, 1 млрд неповнолітніх у світі, а це понад половина всіх дітей віком від 2 до 17 років, за рік зазнають емоційного, фізичного або сексуального насильства. Попри високу поширеність, випадки домашнього насильства й особливо щодо дітей часто приховують, вони залишаються непоміченими або не потрапляють у звітність. Наприклад, з огляду на результати здійсненого аналізу кількість випадків сексуального насильства, про які повідомляли діти, у 30 разів більша, а кількість випадків фізичного насильства – у 75 разів більша, ніж цифри, наведені в офіційних звітах [1].

З кожним роком кількість звернень до поліції щодо вчинення домашнього насильства збільшується. Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну показники офіційної статистики щодо фактів

домашнього насильства, як і стосовно більшості інших правопорушень, суттєво знизилась. Так, за словами заступниці міністра внутрішніх справ України Катерини Павліченко, за період з 24 лютого до 1 листопада 2022 р. органи Національної поліції зареєстрували понад 58 тисяч повідомлень про домашнє насильство, що вдвічі менше, ніж за такий самий період 2021 р. [2]. Відповідно знизилась і кількість кримінальних та адміністративних проваджень за фактами домашнього насильства. Так, за 12 місяців 2022 р. було обліковано 3360 кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, 3060 з яких направлені до суду з обвинувальним актом, у той час як за такий же період 2021 р. вказані показники становили 4800 та 4432 відповідно [3]. Тобто і кількість облікованих кримінальних правопорушень, і кількість кримінальних правопорушень, направлених до суду з обвинувальним актом протягом 2022 року зменшилась майже на третину. Як видно з наведеної у графіку помісячної динаміки зазначених показників, у січні 2022 року було обліковано на 28 кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством (або на 6 %) більше, ніж у січні 2021 року. Проте, починаючи з лютого 2022 року, ці показники є меншими за аналогічні дані попереднього року. Так, у лютому 2022 року було обліковано на 109 кримінальних правопорушень (або на 23 %) менше, аніж у лютому 2021 року; у березні 2022 р. було обліковано усього 47 кримінальних правопорушень цієї категорії (що на 337 (або 88 %) менше, аніж у березні 2021 р.); у квітні такий розрив становив 303 (-75 %), у травні – 286 (-55 %), у червні – 169 (-39 %), у липні – 80 (-20 %), у серпні – 15 (-4 %), у вересні – 59 (-15 %), у жовтні – 8 (-2 %), у листопаді – 65 (-17 %), у грудні – 65 правопорушень (-14 %).

Відповідно до чинного законодавства, домашнє насильство – діяння (дія або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [4].

Набрання чинності законодавства щодо протидії домашньому насильству доповнило відповідну статистику окремими показниками, що дало можливість відстежувати динаміку вказаних фактів для оцінки ефективності попереджувальної діяльності та внесення необхідних коректив, підтвердженням тому є й Указ Президента України № 398/2020 від 21 вересня 2020 року «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства» [5].

Для забезпечення скоординованого оперативного та ефективного реагування на випадки домашнього насильства, у тому числі й щодо дітей, і для міжвідомчої взаємодії на різних рівнях Закон України «Про запобігання

та протидію домашньому насильству», враховуючи вимоги Конвенції Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами», передбачив досить широке коло суб'єктів, які здійснюють заходи для запобігання і протидії домашньому насильству, поділивши їх на чотири категорії [6]. Водночас, ключову роль у запобіганні та протидії домашньому насильству й насильству за ознакою статі, у тому числі й під час збройного конфлікту, органам та підрозділам Національній поліції, які є першою ланкою реагування на заяви постраждалих осіб. Хоча поряд з цим не слід применшувати значення Міністерства соціальної політики (до складу якого також входить Експертна група з питань протидії торгівлі людьми, домашньому насильству та гендерної рівності [7, с. 104]), служб у справах дітей, органів управління освітою, навчальних закладів, установ та організацій системи освіти, органів охорони здоров'я, установ та закладів охорони здоров'я, центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, судів, органів прокуратури, служб підтримки постраждалих осіб, до яких належать притулки для постраждалих осіб, центри медико-соціальної реабілітації постраждалих осіб, мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам та особам, які постраждали від насильства за ознакою статі, а також заклади та установи, призначені винятково для постраждалих осіб.

Наразі інституції, які покликані протидіяти гендерному насильству, не завжди ефективні, а їх діяльність не відповідає потребам жертв насильства. Початок повномасштабного збройного нападу росії на Україну лише поглибив проблему. Відсутність фінансування, організаційних та правових ресурсів викликає практичні проблеми, які перешкоджають наданню необхідних послуг жертвам насильства. Різноманітні інституції, які підтримують жертв та впроваджують заходи на національному та місцевому рівнях для боротьби з сексуальним насильством, пов'язаним з конфліктом, не координують належним чином свою діяльність. Ці та інші проблеми перешкоджають об'єктивній оцінці масштабів таких правопорушень і розробці програм реагування.

Список використаних джерел:

1. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Правовий статус дитини, потерпілої від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканності. *Юридична психологія*. 2020. № 2 (27). С. 87-94.
2. «Поліціянтки краще налагоджують довіру з потерпілими» – заступниця міністра внутрішніх справ Катерина Павліченко. *Hromadske*. URL : <https://hromadske.ua/posts/policiyantki-krashe-nalagodzhuyut-doviru-z-poterpilimi-zastupnicyaministra-vnutrishnih-sprav-katerina-pavlichenko>.
3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень–грудень 2021 та січень – грудень 2022 рр. (форма № 1). Офіс Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogorozliduvannya-2>.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
5. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства: Указ Президента України № 398/2020 від 21.09.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/398/2020#Text>.

7. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 658. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>.

8. Альохін А., Кириченко С., Кориневич А. та ін. Війна без правил: гендерно обумовлене насильство, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України. К. : ГО «Східноукраїнський центр громадських ініціатив», 2017. 216 с.

Ярослав СПИЦЬКИЙ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Борис ЛОГВИНЕНКО,

професор кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

РЕАГУВАННЯ ПОЛІЦІЇ НА ДОМАШНЄ НАСИЛЛЯ, ПРИНЦИПИ, ДІЇ ПОЛІЦІЇ

Проблема домашнього насильства залишається однією з актуальних та найбільш складних сфер для правоохоронних органів у багатьох країнах, у тому числі в Україні. Реагування поліції на такі випадки вимагає комплексного підходу та чіткої стратегії, щоб ефективно виявляти, реагувати та запобігати подібним ситуаціям. Законодавча база, що регулює цю сферу, визначає не лише повноваження поліції, але й принципи та процедури, які вони повинні дотримуватися у своїй діяльності.

Українська поліція активно вдосконалює свою систему реагування на домашнє насильство, враховуючи суттєвість цієї проблеми та норми законодавства, які визначають їхню діяльність у цьому спрямуванні. Ефективне реагування на такі ситуації відображається у роботі патрульної поліції та спеціалізованих груп, що спрямовані на протидію домашньому насильству.

Цей процес ґрунтується на принципах швидкості реакції, систематичного виявлення, відповідності законодавству та взаємодії з іншими службами та організаціями, які забезпечують підтримку для жертв домашнього насильства.

У багатьох країнах світу проблема насильства в сім'ї є одним з найважливіших аспектів, яким займаються органи поліції. Це пов'язано із поширеністю та наслідками цієї проблеми. Тому Верховна Рада України активно працювала над законопроектом, який у 2017 році став законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1, с. 2].

Повноваження спеціальних відділів Національної поліції України у сфері протидії домашньому насильству описані у статті 10. Головний обов'язок з боротьби з цим видом насильства покладено на дільничних поліцейських, але інші підрозділи (патрульна, кримінальна, спеціальна поліція та поліція особливого призначення) також повинні реагувати на такі правопорушення, якщо звернеться будь-який громадянин за допомогою. Важливо відзначити, що якщо поліцейський знаходиться у відпустці і отримує скаргу на порушення, він має повідомити про цю ситуацію свій відділ або зателефонувати у чергову частину, не залишаючи потерпілого без уваги. Першими, хто реагує на випадки домашнього насильства, є патрульна поліція [2, с. 99].

Також у деяких регіонах України першими на місце виїжджає спеціально створена група реагування поліції під назвою «Поліна». Сьогодні в Україні розпочато цей експериментальний проєкт з метою поліпшення системи протидії домашньому насильству, враховуючи важливість відповідності Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [3]. Цей пілотний проєкт передбачає розробку конкретних кроків для реагування на випадки насильства, зокрема: при отриманні дзвінка на номер 102 стосовно такої ситуації на місце можливого правопорушення виїжджає патрульна поліція. Їм необхідно оцінити обставини та з'ясувати, чи є у конкретному випадку ознаки домашнього насильства. Якщо інцидент підпадає під цю ознаку, виклик перенаправляється до спеціального підрозділу «Поліна».

Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» поліцейський може вживати заходи, якими є проникнення до приміщення чи іншого майна особи. Поліцейському надається право «проникнути до приміщення чи іншого майна особи без ухвалення мотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням злочину, що становить загрозу для життя осіб, що знаходяться в приміщенні або іншому майні» [4]. Це повинно бути офіційно задокументовано у протоколі.

У висновку можна сказати, що реагування поліції на домашнє насилля в Україні засноване на законодавчій базі, яка визначає повноваження поліції в таких ситуаціях. Згідно з Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» поліція має право реагувати на випадки домашнього насильства навіть без рішення суду у невідкладних ситуаціях, якщо це загрожує життю осіб у приміщенні. Основна роль у виявленні таких випадків належить патрульній поліції, яка виїжджає на місце події при отриманні відповідного сигналу через номер 102 чи з інших джерел.

Головним принципом роботи поліції в цій сфері є вчасна реакція на повідомлення про насильство в сім'ї та здійснення швидких втручань для захисту потерпілих. Оцінка ситуації патрульною поліцією має вирішальне значення для визначення наявності ознак домашнього насильства, після чого виклик може бути перенаправлений до спеціальних підрозділів, як-от група реагування поліції «Поліна». Цей підхід передбачає спеціалізовану реакцію на подібні випадки та забезпечення відповідних заходів захисту та допомоги постраждалим.

Належна документація і фіксація подій у протоколах є важливою складовою процесу реагування поліції на домашнє насильство. Це забезпечує не лише ефективну взаємодію між різними підрозділами поліції, але й створює основу для подальшого розслідування та забезпечення правосуддя для жертв насильства в сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Ломакіна О. В. Зарубіжний досвід протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2020. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2020_1_20.
2. Кузьменко Ю. В. Адміністративна діяльність Національної поліції: протидія та запобігання домашньому насильству. 2019.
3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : <http://rada.gov.ua/>.
4. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

Artem STARIKOV,

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

Supervisor:

Ganna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department of
Ukrainian Studies and foreign languages of
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

**PROBLEMATIC ISSUES THAT ARISE WHEN POLICE RESPOND
TO DOMESTIC VIOLENCE IN THE FAMILY**

The relevance of the problem of police response to domestic violence is determined by its widespread prevalence and the seriousness of the consequences for victims, including physical and psychological trauma. The protection of human rights and dignity of individuals, and the consideration of international standards and practices of conflict resolution are becoming critically important aspects. Increased attention to this problem is of social importance, as the effectiveness of the police response determines not only the safety of victims, but also affects family structure, social stability and interaction with the legal system as a whole.

Challenges in gathering evidence in police responses to domestic violence include delays in responding to calls and distance from the scene, which often leads to the loss of key evidence. There are also difficulties in establishing guilt and imposing adequate sanctions, as domestic violence is often difficult to document and prove in court. Insufficient training and skills of police officers in

conducting investigations can lead to shortcomings in evidence gathering, making it difficult to establish facts and bring perpetrators to justice. Such problems highlight the importance of systematic training for police officers and the implementation of clear protocols for effective and fair responses to domestic violence» [2].

The police response to domestic violence raises significant issues related to the protection of victims. These include the need to provide temporary shelter and ensure the safety of victims, which is often complicated by the lack of accessibility to shelters and lack of support [3]. The effectiveness of relapse prevention measures and socio-economic assistance, including access to housing and employment, must also be considered. Ensuring full protection of victims requires the implementation of comprehensive measures aimed at providing safety, psychological support and socio-economic recovery to enable them to safely transition to a new stage of life after domestic violence.

There are some significant shortcomings in the area of domestic violence prevention. First, there is no system for early identification of risky families, which can make it difficult to predict and prevent violence. The second drawback is the lack of prevention programmes and educational initiatives aimed at raising awareness of the problem and changing stereotypes that lead to violence. It is also important to recognise the difficulties in implementing innovative prevention methods, as institutional and cultural barriers can hinder the adoption of innovative approaches [1]. Addressing these shortcomings involves developing an effective early warning system, raising public awareness of the consequences of violence and implementing prevention programmes, and overcoming institutional barriers to innovation.

References:

1. Breci, M. G. (2002). Police response to domestic violence. *Crisis intervention in criminal justice/social service*, 119-140.
2. Hoyle, C., & Sanders, A. (2000). Police response to domestic violence. *British journal of criminology*, 40(1), 14-36.
3. Wolf, M. E. (2003). Barriers to seeking police help for intimate partner violence. *Journal of family Violence*, 18, 121-129.

**Максим СУДОПЛАТОВ,
Олександр КОЛОМОЄЦЬ,**

курсанти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Володимир ЄФІМОВ,

доцент кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМАТИКА ЕКОНОМІЧНОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день проблематиці захисту прав дітей приділяється особлива увага. Безліч конференцій, семінарів, засідань, виступів, освітніх програм направлені на більш детальний розбір та чітке розуміння цієї теми, а також знаходження можливих шляхів вирішення проблеми порушення прав дітей. Проте одна тема залишається, на наш погляд, недостатньо розкритою, хоча її вплив доволі значущий для майбутнього дітей. Економічне насильство щодо дітей в Україні – це тиха загроза, що підточує їхнє дитинство та шанси на щасливе й успішне життя. Занадто часто ми уникаємо цієї теми, але саме вона потребує нашої уваги та дії, хоча боротьба за економічну стабільність та безпеку дітей повинна стати однією з провідних у цій сфері.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» економічне насильство – це така форма домашнього насильства, що включає в себе умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру [1].

Проте цей перелік не є вичерпним. Економічним насильством щодо дітей, окрім вищевказаних випадків, можна також вважати маніпулювання її думками та бажаннями, приниження та психологічний тиск через перевагу у матеріальній власності, примушення дитини до жебрацтва, крадіжок чи проституції, псування, викидання чи відбирання у дитини її речей іграшок, одягу тощо.

На думку Н. Сушик, домашнє економічне насильство над дитиною передбачає незадоволення основних потреб дитини; відмову чи зволікання у виплаті аліментів; занижений розмір державної допомоги самотнім матерям і багатодітним сім'ям; повну відмову дитині в грошах; контролювання

дитини за допомогою грошей; витрачання сімейних грошей; відмову дитині в підтримці; використання дитини як засобу торгу під час розлучення; нав'язування дитині економічно обмеженого способу проживання без існуючої для цього необхідності; примушування дитини важко працювати [2].

Однією із найбільш поширених причин насильства щодо дітей є низький рівень соціально-економічної стабільності у родині. Батьки, які зазнають фінансових труднощів, не завжди можуть забезпечити своїм дітям необхідне харчування, одяг, якісну освіту та медичний догляд. Це породжує коло бідності та обмежує можливості дітей на розвиток та самореалізацію. Бувають випадки, коли батьки дитини зловживають спиртними напоями (чи наркотичними речовинами), і через це дитина може не отримувати того, що могла би, якщо батьки не витрачали гроші на задоволення власних «потреб».

Ще однією із можливих причин можуть бути умови проживання та виховання самих батьків у дитячому віці, що відображається на їх поведінці та ставленні, а також у викривленому та деформованому уявленні щодо виховання вже їхніх власних дітей.

Проблема економічного насильства щодо дітей в Україні також відображається у системі соціального захисту. Недостатній рівень державної підтримки, відсутність ефективних механізмів реагування та попередження цього виду насильства ускладнюють ситуацію. Багато сімей, які зазнають фінансових труднощів, можуть навіть не звертатися до соціальних служб через стигматизацію або відчуття безнадійності.

«Фактично в Україні на сьогодні кожне четверте рішення суду, яке виконується у примусовому порядку, стосується захисту прав дитини. Я не помиляюся, тому що 600 тисяч дітей, які фактично є жертвами економічного насильства, не мають належного догляду і батьківської опіки. Вони змушені отримувати ту мінімальну соціальну допомогу через аліменти, і при цьому безвідповідальні батьки ухиляються всяким способом від виконання свого обов'язку», – зазначив у в 2018 році ексміністр юстиції Павло Петренко [2].

З метою протидії цій проблемі потрібні комплексні заходи. Вони можуть включати в себе підвищення економічної допомоги та підтримки для сімей з дітьми, створення програм соціальної підтримки та освітніх ініціатив для батьків, а також зміцнення соціально-економічної політики, спрямованої на забезпечення стабільності та розвитку.

Крім того, важливо підвищувати свідомість суспільства про шкідливі наслідки економічного насильства щодо дітей та підтримувати ініціативи, спрямовані на захист їхніх прав. Ефективна співпраця між урядовими структурами, громадськими організаціями та активістами може сприяти створенню безпечного та благополучного середовища для дітей в Україні.

На жаль, економічне насильство щодо дітей залишається темою, яка потребує більшої уваги з боку суспільства, ніж воно є сьогодні. Економічне насильство має неабиякий вплив на життя дітей та стає перешкодою на шляху до їхнього повноцінного розвитку та благополуччя. Тільки шляхом

спільних зусиль уряду, громадських організацій та кожного з нас ми зможемо створити таке середовище, де діти в Україні будуть захищені, підтримані та вільні від економічного насильства. І наша спільна мета повинна полягати в тому, щоб кожна дитина відчувала себе захищеною і мала можливість відчувати себе в безпеці, а також мала змогу на вільний розвиток своїх особистих якостей, освіти та належний рівень життя.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
2. Сушик Н. Сутність, види, фактори виникнення насильства над дітьми в сім'ї. *Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 2014). URL : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/4384/1/violenc.pdf>.
3. Петренко розповів про «економічне насильство» над дітьми. *Українформ*. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2425445-petrenko-rozpoviv-pro-ekonomichne-nasilstvo-nad-ditmi.html>.

Максим СУДОПЛАТОВ,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ростислав МОЛЧАНОВ,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,
підполковник поліції

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА:
РОЗКРИТТЯ МЕХАНІЗМІВ ТА СТРАТЕГІЙ ДОПОМОГИ
ПОСТРАЖДАЛИМ**

У світі, де відносини між людьми мають важливе значення, проблема домашнього насильства сьогодні залишається актуальною. Ця тема не просто відображається в статистиці чи новинах – вона глибоко врізається в психологію та емоційний стан тих, хто стикається з нею. Розглянемо специфіку цієї проблеми через призму її психологічних аспектів, розкриваючи механізми впливу та стратегії, які можуть стати опорою для тих, хто потрапив під прес домашнього насильства.

Домашнє насильство залишає глибокий психологічний шрам не лише на тих, хто безпосередньо є його жертвою, а й на суспільстві в цілому. По-перше, тому, що воно порушує основні засади взаємодії і відносин між людьми. Це не лише акт фізичного насильства, а й система емоційних та психологічних травм, які виникають через порушення довіри та безпеки в родині. По-друге, довіра між людьми також страждає від епізодів домашнього насильства. Вона є основою ефективної комунікації та співпраці, і коли ця довіра порушена в результаті насильства, це створює напруженість у взаємодії між людьми. Домашнє насильство порушує структуру сім'ї, яка є основною одиницею суспільства. Виходячи з цих факторів, деформоване уявлення про сімейні цінності та здорову поведінку у родині створює загальне відчуття страху та небезпеки, що впливає на всіх її членів та на тих, хто якимось чином пересікався з такими сім'ями безпосередньо або через знайомих, колег чи друзів, бо у такому випадку працює так зване «сарафанне радіо», через це, завдяки здатності людини як соціальної істоти до «колективного мислення», у людей на підсвідомому рівні з'являються «шаблони поведінки» у подібних ситуаціях. Таким чином, насильство у сім'ї поступово стає частиною культурного контексту або нормою в певних спільнотах. Це створює суспільний контекст, в якому насильство є допустимим чи навіть прийнятним.

Науковці відзначають, що домашнє насильство може мати широкий спектр впливу на постраждалих: від психологічних травм та стресу до втрати віри в самого себе та відносини з навколишнім середовищем. «У жінок, що постраждали від домашнього насильства, виявлено вищі показники психічних розладів, зокрема: депресія, генералізований тривожний розлад, посттравматичний стресовий розлад, наркоманія та алкогольна залежність, інші проблеми зі здоров'ям, порівняно із жінками, які ніколи не зазнавали домашнього насильства», – зазначає Зінсу О. [2]. Важливо зрозуміти, що ці ефекти можуть проявлятися навіть після припинення фізичного насильства.

Незважаючи на такі наслідки, на жаль, не всім постраждалим надається достатня підтримка, у тому числі психологічна. Тому важливо розглядати стратегії допомоги, які можуть допомогти жертвам домашнього насильства відновитися та стабілізувати моральний стан. Психологічна консультація, терапія та підтримка спільноти можуть виявитися надзвичайно корисними в цьому процесі.

Соціально-політична криза в Україні, розшарування населення за рівнем матеріального стану, невпевненість переважної кількості громадян у завтрашньому дні, погіршення матеріального становища – це фактори, що сприяють зростанню напруженості у суспільстві та, як наслідок, – підвищенню агресивності та конфліктності у відносинах, криміналізації багатьох сфер суспільного життя, зростанню кількості правопорушень, зокрема правопорушень, що є проявами різних видів насильства [3]. Тому створення безпечного середовища є важливим елементом зменшення впливу

на психічне здоров'я жертв домашнього насильства. Попередження цього явища, розвиток соціально-психологічної освіти та підтримки для сімей – чільні кроки у збереженні психологічного благополуччя.

Тож домашнє насильство має не тільки особисті, а й широкі суспільні наслідки, порушуючи психологічну безпеку та емоційний клімат у суспільстві. Його вплив розповсюджується далеко за межами окремої сім'ї, відображаючи стан емоційного благополуччя та відносин у широкому масштабі. Детальне вивчення розуміння цих аспектів допомагає розробити та впровадити ефективні стратегії підтримки, які сприяють відновленню жертв. Запобігання та підтримка постраждалих – це не тільки завдання для правоохоронних органів чи психологів, але й для суспільства, що сприяє формуванню здорового та безпечного соціуму.

Наше спільне зусилля у подоланні домашнього насильства, враховуючи його психологічні виміри, є кроком уперед до формування сприятливого середовища, де кожна людина може відчувати себе захищеною та в безпеці.

Список використаних джерел:

1. Огоренко В. В., Гненна О. М., Кокашинський В. О. Соціально-психологічні та клінічні аспекти домашнього насильства (огляд літератури). *Український вісник психоневрології*. № 29 (106). С. 48. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/items/cd3debcd-4065-4770-8284-64c8d15602ec>.
2. Зінсу О. І. Соціальні та юридично-психологічні аспекти домашнього насильства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1 (114). URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/cab54b2a-5110-45b6-9324-7792020547c0/content>.
3. Резнік І. С. Домашнє насильство як прояв психологічного насильства. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Харків, 2020. С. 332-333. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/27_03_2020/pdf/103.pdf.

Максим СУДОПЛАТОВ,
курсант
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Андрій ПОРОХНЯВИЙ,
викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЩОДО ГЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Гендерна рівність є важливим принципом в сучасному суспільстві. Те ж саме стосується і професійної діяльності працівників поліції. Незважаючи на те, що служба в поліції вимагає неабиякого рівня фізичної підготовленості, сучасне законодавство не обмежує можливості жінок щодо вступу до лав Національної поліції України.

Водночас існують певні гендерні відмінності між чоловіками та жінками, які необхідно враховувати, зокрема в питаннях фізичної підготовки. Наприклад, якщо в середньому зріст чоловіків на 10 % перевищує зріст жінок, то лише завдяки різниці в розмірах отримаємо такі відмінності:

- довжина усіх важелів та амплітуда рухів у чоловіків буде в 1,1 рази більшою;

- поверхневі (площинні) розміри, зокрема площа поперечного перерізу м'язів (зумовлює силові можливості), поверхня тіла (обумовлює тепловіддачу), поверхня легень (визначає інтенсивність газообміну) будуть більшими в 1,21 (1,1 у квадраті) рази, у стільки ж разів більша маса тіла, МСК, серцевий викид, легенева вентиляція;

- об'ємні розміри, зокрема об'єм серця, а значить систолічний об'єм, об'єм циркулюючої крові (пов'язаний із ХОК), об'єм легень (зумовлює ЖЄЛ) у чоловіків будуть більшими в 1,33 (1,1 у кубі) рази [1].

У зв'язку з цим, стандартні нормативи з фізичної підготовки для працівників поліції розроблені на основі чоловічих фізіологічних можливостей, а для жінок вони є послабленими. Жінки для успішного складання навіть таких послаблених нормативів повинні докласти більше тренувальних зусиль порівняно з чоловіками.

Однак за умови правильно організованих тренувань жінки цілком можуть досягати фізичної форми, необхідної для успішного виконання службових обов'язків нарівні з чоловіками. За умови грамотної, систематичної та адаптованої під особливості жіночого організму фізичної підготовки жінки-поліцейські можуть досягти необхідного фізичного розвитку, витривалості, спритності та координації. При підготовці працівників правоохоронних

органів необхідно велику увагу приділяти фізіологічним особливостям кожної статі й будувати програму тренувань з їх урахуванням. На нашу думку, лише враховуючи вказаний аспект, можливо досягнути чітких результатів у підготовці майбутніх правоохоронців [2]. Це необхідно, бо завдання, які необхідно виконувати під час несення служби, не розмежують між поліцейськими за ознакою статі. Як слушно було зауважено в роботі Коляди О., «Фізичний розвиток поліцейських – це важлива ознака для кожної статі, адже ідучи на службу, ти не знаєш, хто тебе чекає, кременний чоловік чи підліток, в першу чергу, маючи гарний фізичний стан та якісну фізичну підготовку, ти зможеш зберегти собі життя та відвернути загрозу життю інших громадян» [3].

З іншого боку, окрім чисто фізичної складової, варто враховувати і певні гендерні психологічні відмінності поліцейських. Жінки завдяки своїм психологічним особливостям інколи можуть бути більш успішними в ситуаціях, що вимагають особливих комунікативних навичок, співчуття, емпатії. Було встановлено, що при меншій фізичній силі жінки частіше за чоловіків вирішують конфліктні ситуації, в яких потребується втручання поліції. Дещо пізніше низкою досліджень було підтверджено, що найбільш ефективно жінки проявляють себе в роботі із підлітками, з потерпілими дітьми та жінками, при вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають на побутовому ґрунті та у сфері групових спорів [3].

На мою думку, головними спрямуваннями удосконалення фізпідготовки жінок-поліцейських можуть стати:

1. Розробка гендерно орієнтованих стандартів фізичної підготовки з урахуванням фізіологічних та психологічних особливостей жіночого організму.
2. Впровадження спеціальних тренувальних програм фізичної підготовки жінок-поліцейських з акцентом на розвиток витривалості, сили та спритності.
3. Забезпечення кваліфікованого науково-методичного супроводу процесу фізичної підготовки жінок-поліцейських з боку спортивних фахівців.

Тож в Україні існує значний потенціал збільшення представництва жінок в поліції, що сприятиме гендерній рівності та підвищенню ефективності роботи поліцейських підрозділів. Для цього необхідно вдосконалювати систему фізичної підготовки з урахуванням гендерних аспектів.

Такий підхід сприятиме підвищенню боєздатності жінок в правоохоронних органах, а отже, і загальної ефективності діяльності поліції. Адже сучасна поліцейська служба вимагає фізичної та психологічної готовності як від чоловіків, так і жінок, котрі обирають цей шлях.

Тому в системі фізичної підготовки поліцейських варто звернути більше уваги на гендерно орієнтований підхід до тренувань для жінок, який враховуватиме особливості жіночого організму. Це сприятиме покращенню професійних навичок поліцейських-жінок та їх кар'єрному зростанню на рівних умовах з чоловіками.

Отже гендерна рівність є важливим аспектом в професійній підготовці поліцейських. При цьому необхідно враховувати певні фізіологічні гендерні відмінності в побудові системи їх фізичних тренувань для досягнення оптимальної професійної форми як чоловіками, так і жінками в поліцейських підрозділах.

Список використаних джерел:

1. Фізіологічні особливості впливу фізичних навантажень на організм жінок. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/25644>.
2. Анісімов Д. О., Антипова А. К. Гендерні аспекти фізичної підготовки працівників правоохоронних органів. *Молодий вчений*. 2022. № 10 (110). URL : <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5600/5478>.
3. Коляда О. С. Гендерні аспекти спеціальної фізичної підготовки поліцейських. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*. Харків, 2020. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/29_05_2020/pdf/116.pdf.

Лідія СУКМАНОВСЬКА,
доцент кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДО ПИТАНЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Важливим для розкриття змісту правового регулювання протидії домашньому насильству в Україні, а також удосконалення цього інституту, є висвітлення питань, пов'язаних із кримінально-правовим регулюванням протидії домашньому насильству.

Виходячи із положень Закону України № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (далі – Закон № 2227-VIII), до пункту 7 частини 1 статті 284 КПК України внесені зміни, відповідно до яких кримінальне провадження не може бути закрито, якщо провадження стосується злочину, пов'язаного з домашнім насильством. Також українським законодавцем внесено й інші зміни у КПК України та Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (далі – КК України) [1-2].

Так, КК України доповнено статтею 126-1, якою передбачено відповідальність за домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо

подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи. Додатково внесено зміни до ч. 1 ст. 67 КК України, яку доповнено пунктом 6-1 та визначено, що вчинення злочину щодо подружжя або колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебував (перебуває) у сімейних чи близьких відносинах, є обтяжуючою обставиною, а також цю ознаку у окремих складах злочину вказано як кваліфікуючу.

Зокрема, виключення вищеназаним законом із загального правила закриття кримінального провадження у разі, коли потерпілий відмовився від обвинувачення у справі приватного обвинувачення, випадків, пов'язаних з домашнім насильством, вочевидь є імплементацією в національне законодавство положень частини 1 статті 55 цієї Конвенції, яке передбачає, що «сторони забезпечують, щоб розслідування або кримінальне переслідування правопорушень, установлених відповідно до статей 35, 36, 37, 38 та 39 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству (далі – Стамбульська Конвенція), не залежали цілком від повідомлення або скарги, поданої жертвою, ... і щоб провадження могло продовжуватися навіть, якщо жертва відкликає свою заяву або скаргу» [3].

Стаття 2 Стамбульської Конвенції передбачає, що «ця Конвенція застосовується до всіх форм насильства стосовно жінок, у тому числі домашнього насильства...». Пункт (а) статті 3 визначає, що «насильство стосовно жінок» ... означає всі акти насильства стосовно жінок за гендерною ознакою...». Відповідно до пункту (d) статті 3, «насильство стосовно жінок за гендерною ознакою» означає насильство, яке спрямоване проти жінки через те, що вона є жінкою, або яке зачіпає жінок непропорційно» [3].

Експерти з питань протидії насильству щодо жінок та домашньому насильству, що залучені для контролю за виконанням Стамбульської Конвенції, зазначають, що хоча стаття 3 Конвенції вміщує у собі гендерно-нейтральну дефініцію домашнього насильства, що охоплює жертв, так і кривдників обох статей, цей документ також установлює, що домашнє насильство зачіпає жінок непропорційно і, у зв'язку з цим, є гендерно обумовленим. Вони також стверджують, що Конвенція охоплює багато форм насильства щодо жінок та пов'язує домашнє насильство із «шкідливими гендерними стереотипами».

Експерти пояснюють таке гендерно-нейтральне формулювання тим, що, хоча Стамбульська Конвенція застосовується переважно до жінок, оскільки стосується форм насильства, які відчують лише жінки, тому що вони жінки, або які жінки відчують набагато частіше ніж чоловіки, але – хоча рідше і в менш суворих формах – чоловіки можуть також відчувати деякі форми насильства, що охоплюються Стамбульською Конвенцією, такі як домашнє насильство, зґвалтування та примусовий шлюб. Тож Конвенція

заохочує держав-учасників застосовувати її положення до всіх жертв домашнього насильства, включаючи чоловіків, дітей та людей похилого віку, і лише проголошує принцип недискримінації до невичерпного переліку підстав, включаючи гендерну ідентичність та сексуальну орієнтацію, при застосуванні її положень.

Цікаво, що у судовій практиці Верховного Суду з цього питання є дві протилежні позиції. Так, в ухвалі Суду від 3 жовтня 2019 року справа № 653/666/19, провадження № 51-4906ск19, вказано, що законодавче формулювання «злочин, пов'язаний із домашнім насильством», яким встановлено обмеження для закриття справи у разі відмови потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, є відсилочним до змісту ст. 126-1 КК України. Тому, на думку Суду, кваліфікація дій особи за ч. 1 ст. 125 вказаного Кодексу не дає підстав розцінювати цей злочин як пов'язаний із домашнім насильством, а отже, і вважати, що за таких умов є обмеження для закриття кримінального провадження у разі відмови потерпілого від обвинувачення [4].

У постанові Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 453/225/19 від 12 лютого 2020 року та у постанові Верховного Суду колегією суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду у справі № 647/1931/19 від 7 квітня 2020 року висловлено іншу правову позицію, відповідно до якої, при визначенні підстав для закриття кримінального провадження формулювання «злочин, пов'язаний із домашнім насильством» слід визнати оціночним поняттям, а не відсилочною нормою лише до ст. 126-1 КК. Тому таке поняття не повинно ототожнюватися винятково з указаною статтею [5].

У вищенаведених справах Суд наголосив, що законодавче формулювання «злочин, пов'язаний із домашнім насильством» є ширшим за змістом за поняття «домашнього насильства», закріплене у статті 126-1 КК України. До злочину, пов'язаного з домашнім насильством, на який поширюється заборона у п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України, слід відносити не тільки злочин, передбачений ст. 126-1 КК України, та злочин, що містить кваліфікуючу ознаку «вчинення злочину щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах», але й кримінальне правопорушення з ознаками діяння (дії або бездіяльності), поняття якого визначено у ст. 1 Закону № 2229-VIII [6].

З огляду на зазначене, можна констатувати, що обов'язковою умовою визнання судом злочину як такого, що пов'язаний із домашнім насильством, є правильне формулювання обвинувачення (у повідомленні про підозру, обвинувальному акті) зі встановленням органом досудового розслідування відповідних фактичних обставин (наявність певного ступеня родинних відносин чи спорідненості між потерпілим та кривдником, характеру насильства та ін.). Без цього гарантоване право на захист порушено та, беручи до уваги приписи статей п. 19 ч. 1 ст. 7, ч.ч. 3, 6 ст. 22, ч. 1 ст. 337 КПК України, заборона на закриття кримінального провадження щодо злочинів, передбачених ст. 125 КК України, не може бути застосована.

Тож можна зробити висновок, що розглядувана Конвенція та вищезгаданий закон не дають підстави розглядати будь-яке насильство, що трапляється між членами сім'ї як «домашнє насильство». Відтак, посилання лише на факт того, що потерпілою від злочину стороною є член сім'ї чи родич підозрюваного або обвинуваченого, є недостатнім для того, щоб стверджувати про наявність саме домашнього насильства у тому розумінні, яке передбачене розглядуваним міжнародним документом чи законом, прийнятим на імплементацію Конвенції.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-13. Ст. 88.
3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
4. Ухвала Верховного Суду від 03.10.2019 р. справа № 653/666/19, провадження № 51-4906ск19.
5. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 453/225/19 від 12.02.2020 р.
6. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 453/223/19 від 16.02.2020 р.

Вікторія ТЕЛЕВНА,
ад'юнкт кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Ефективне вирішення будь-якої проблеми потребує завжди комплексного підходу, та, що головне, взаємодії з органами державного управління, самоврядування та навчальними закладами.

Ювенальна превенція та заклади освіти взаємодіють у процесі формування позитивних життєвих навичок та виховання молоді. Ці принципи можуть бути визначені наступним чином:

Загальний підхід до розвитку особистості. Ювенальна превенція та заклади освіти спільно сприяють розвитку інтелектуальних, емоційних, соціальних та фізичних аспектів особистості учнів. Заклади освіти мають створювати умови для комплексного розвитку, підтримувати індивідуальний потенціал кожного учня.

Співпраця з батьками та громадою. Ювенальна превенція включає у себе роботу з батьками та громадою для формування здорового середовища для росту та розвитку дітей і підлітків. Заклади освіти повинні активно залучати батьків до освітнього процесу та сприяти взаємодії школи і сім'ї.

Спрямування на розвиток критичного мислення та соціальної компетентності. Як ювенальна превенція, так і заклади освіти мають надавати знання та навички, які допоможуть молоді здійснювати обдумані рішення та ефективно взаємодіяти в суспільстві. Це може включати навчання критичному мисленню, розвиток соціальних навичок та виховання в душі взаємоповаги.

Адаптація до індивідуальних потреб та реалій життя. Заклади освіти та ювенальна превенція повинні бути гнучкими і враховувати різноманіття потреб та викликів, з якими стикаються молоді люди. Це включає в себе створення індивідуалізованих підходів до навчання та підтримку дітей та підлітків з різним рівнем сприйнятливості.

Створення безпечного і підтримуючого середовища. Як ювенальна превенція, так і заклади освіти повинні працювати на створення безпечного та доброзичливого середовища для учнів. Це включає в себе запобігання насильству, зловживанню та іншим формам шкідливої поведінки.

Загальна мета взаємодії між ювенальною превенцією та закладами освіти полягає в тому, щоб допомогти молоді розвиватися як гармонійні особистості, здатні взяти на себе відповідальність за власне життя та внести позитивний внесок у суспільство.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ МВС України від 19.12.2017 р. № 1044. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>.

2. Правопросвітницька лекція щодо протидії торгівлі людьми для працівників ювенальної превенції ГУНП у Дніпропетровській області. URL : https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/pravoprosvitnicka-lekciya-shchodo-protidii-torgivli-lyudmi-v-dlya-pracivnikiv-yuvenalnoyi-prevenciyi-gunp-u-dnipropetrovskij-oblasti.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

4. Профілактика булінгу в учнівському середовищі. URL : <https://naurok.com.ua/profilaktika-bulingu-v-uchnivskomu-seredovischi-257528.html>.

Катерина ТИМЧЕНКО,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрій ЧВАЛЮК,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НАСЛІДКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ

Ідеальна сім'я виглядає як притулок, де можна сховатися від небезпек довколишнього світу. Однак для багатьох сімей постійне насильство стає реальністю, а дім – небезпечнішим за вулицю. На думку А. Мірошніченко, «ймовірність отримати травму від близької людини іноді набагато вища, ніж від сторонньої людини. Адже багато людей зазнають принижень вдома через постійне знаходження в кімнаті за зачиненими дверима, в ізоляції від друзів та родичів, відчуваючи реальну чи можливу загрозу фізичної шкоди або сексуального примусу» [1].

Будь-які види насильства в сім'ї, які вчиняються над дитиною, є вкрай небезпечними, адже діти не можуть в повній мірі захистити себе, тому справа захисту дітей від насильства в сім'ї покладена на ювенальну превенцію, спеціальні служби, педагогів та громадські організації.

Науковці дають різні тлумачення поняття сімейного (домашнього) насильства, але найбільш повним, на нашу думку, є наступне: домашнє насильство – це повторювана ситуація, коли один член сім'ї контролює або намагається повністю контролювати інших членів сім'ї, що призводить до психологічної, соціальної, економічної, сексуальної чи фізичної шкоди одному чи кільком членам сім'ї [2, с. 178].

Науменко О. звертає увагу на низку закономірностей у проблемі домашнього насильства серед соціальних груп з різним рівнем доходу, освіти та релігійних переконань. Зокрема, «наявність певних видів насильства у стосунках підвищує ймовірність виникнення інших форм домашнього насильства. Всі форми домашнього насильства містять елемент домінування та пригнічення з боку агресора. Домашнє насильство є дуже сильним травмуючим фактором, який призводить до значних змін у поведінці та психічному стані жертви» [3, с. 4].

Частіше за все кривдниками виступають батьки, які вчиняють насильство за «зачиненими дверима», безпосередньо над своєю власною дитиною. Вчені виділили кілька типових характеристик «агресорів». Зокрема,

О. Науменко вважає, що це, як правило, люди, які в дитинстві зазнавали насильства, мають занижену самооцінку та звинувачують у своїх вчинках інших [3, с. 4]. Вони часто не усвідомлюють, що їхня агресивна поведінка може мати серйозні наслідки для їхніх жертв, але вони точно знають, на кого вони можуть нападати, а на кого ні. Коли «домашні кривдники» – чоловіки, вони зазвичай або мають хорошу репутацію в суспільстві, або, як вони кажуть, «ніколи не притягувалися до кримінальної відповідальності». В цьому начебто й полягає традиційний погляд на сім'ю і домінуючу роль чоловіка в сім'ї (як і в суспільстві загалом).

Простежується також значний зв'язок між фізичним насильством і алкоголізмом, наркоманією. Так, інцест спостерігається в сім'ях, серед яких було 35 % алкоголіків.

У батьків-алкоголіків є деяка специфічна поведінка, а саме: затримка звернення батьків дитини за допомогою до медичного закладу, якщо розповіді дитини про причини отримання фізичної шкоди не відповідають розповідям батьків або осіб, які за нею доглядають; численні підозрілі травми, батьки пояснюють тим, що дитина поранилася сама, хоча дитина говорить інше і вже неодноразово потрапляла до закладу охорони здоров'я для лікування травм; батьки демонструють нереалістичні або передчасні очікування від своєї дитини. Всі ці та багато інших нюансів є приводом звернути увагу на таку родину.

Виокремлюють декілька ознак, за якими можна виявити, що дитина потребує допомоги:

- діти, які зазнають різних форм насильства, самі можуть стати агресивними, часто зачіпаючи вразливих членів суспільства, таких як маленькі діти та тварини;
- діти, які неухважні та емоційно недоступні, можуть проявляти свою потребу в увазі пустощами та нестабільною поведінкою;
- діти, які пережили сексуальне насильство, мають неадекватне сприйняття сексу, що відображається на їхній поведінці, іграх з іншими дітьми та іграшками.

Найпоширенішою і найсерйознішою реакцією на всі види насильства, а не лише на сексуальне, є низька самооцінка, яка призводить до стійкості психологічних розладів, пов'язаних з насильством. Люди з низькою самооцінкою відчують провину і сором. Вони постійно думають, що вони неповноцінні і що вони «гірші за інших». Як наслідок, дітям важко отримати повагу інших, досягти успіху та взаємодіяти з однолітками. Депресія є поширеним явищем у таких дітей, коли вони стають дорослими. Вона характеризується нападами тривоги, ірраціональними бажаннями, самотністю та порушеннями сну. У старшому віці у підлітків можуть спостерігатися спроби покінчити з собою чи в завершенні самогубства [4, с. 142].

Наслідки жорстокого ставлення до дітей за видом насильства:

1. Фізичні (травми живота та грудної клітки, черепно-мозкові травми, забої та рубці, опіки, ураження центральної нервової системи, інвалідність, переломи, подряпини та рани, порушення зору).

2. Проблеми сексуального та репродуктивного здоров'я (статеві дисфункції, захворювання, що передаються статевим шляхом, у тому числі ВІЛ/СНІД, небажана вагітність).

3. Психологічні та поведінкові (алкоголізм і наркоманія, когнітивні порушення, правопорушення, насильницька поведінка, депресія і тривога, затримка розвитку, розлади їжі та сну, сором і провина, гіперактивність, погані стосунки, погані результати в навчанні, низька самооцінка, посттравматичний стресовий розлад, суїцидальна поведінка та аутоагресія).

4. Інші наслідки для здоров'я (синдром подразненого кишківника, захворювання печінки, ішемічна хвороба серця, безпліддя та ін.) [5].

У дітей дошкільного віку, які зазнали сексуального насильства, поширеними симптомами є тривожність, нічні кошмари, генералізований посттравматичний стресовий розлад, уникаюча поведінка, депресія, боязкість, агресія, асоціальна та неконтрольована поведінка, а також сексуальна поведінка, що не відповідає їхньому віку.

Депресія, суїцидальна поведінка, самоушкодження, поганий стан здоров'я, правопорушення, втечі з дому та зловживання психоактивними речовинами є більш поширеними в підлітковому віці.

Слід також зазначити, що хоча насильство над дітьми є фактором, що викликає погані результати розвитку, воно не є абсолютною причиною цих результатів. Значна частина дітей, які зазнали насильства, здатні добре адаптуватися до життя і не демонструють серйозних відхилень. Такі сприятливі результати можуть бути зумовлені компенсуючими факторами, одним з яких є надання своєчасної та кваліфікованої психосоціальної допомоги.

Профілактика жорстокого поводження з дітьми в сім'ї має враховувати травматичний дитячий досвід батьків, відсутність чіткого розуміння мети виховання дітей та власного майбутнього, переважання деструктивних партнерів по спілкуванню в сім'ї, відсутність навичок та брак співчуття до дитини. Переважання деструктивних партнерів по спілкуванню в сім'ї, відсутність навичок конструктивної взаємодії, міжособистісні бар'єри для дитини це також є приводом жорстокого поводження батьків з дітьми в сім'ї.

З вищевказаного можна зробити висновок, що ідеальна сім'я виглядає як притулок, де можна сховатися від небезпек чужого світу. Однак для багатьох сімей постійне насильство стає реальністю, а дім стає небезпечнішим за вулицю. Слід також зазначити, що хоча жорстоке поводження з дитиною є фактором, який спричиняє погані результати розвитку, воно не є абсолютною причиною цих наслідків. Саме через домашнє насильство підлітки можуть спробувати вчинити суїцид.

Список використаних джерел:

1. Мірошніченко А. В. Насильство в сім'ї. URL : http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/nasilstvo_v_sim_39_ji/1-1-0-13.
2. Коваль Л. Г., Зверева І. Д., Хлебик С. Р. Соціальна педагогіка. Соціальна робота: навч. посібник. Київ, 1997. 392 с.
3. Науменко О. Про насильство в сім'ї. *Психологічна газета*. 2010. № 9. С. 3-8.
4. Стромилло А. П., Мукомел С. А. Насильство над дітьми та його наслідки. *Вісник Черкаського університету*. 2010. № 121. С. 140-143.
5. Запобігання та протидія насильству в сім'ї: метод. рек. для соц. працівників. К. : ДЦССМ, 2004. 192 с.

Сергій ХВОСТОВЦЕВ,
ад'юнкт кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Домашнє насильство є дуже актуальним та найпоширенішим проблемним питанням, яке має серйозні наслідки для фізичного та психічного здоров'я громадян. Найчастіше насильство вчиняється по відношенню до дітей, які є найбільш уразливою частиною суспільства. Проблема домашнього насильства не вирішується, а тільки поглиблюється, тому вона потребує негайного вирішення на законодавчому рівні.

За даними статистики, щоденно в Україні фіксують приблизно 280 випадків насильства над дітьми. Але наразі є багато прихованих відсотків насильства над дітьми, причиною цього є страх перед батьками, невміння звернутись до правоохоронних органів за допомогою. Насильство над дітьми – це будь-яке фізичне, емоційне або сексуальне втручання, яке завдає шкоди фізичному чи емоційному благополуччю дитини. Це може включати фізичні побойі, психічний тиск, сексуальні зловживання, занедбання та інші форми неправомірного поводження.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Покарання за домашнє насильство може включати в себе такі заходи, як арешт, судове провадження, грошові штрафи, обмеження свободи, накладання захисного наказу, обов'язкові програми реабілітації або ув'язнення, залежно від серйозності справи і обставин.

Закони також можуть передбачати заходи підтримки для жертв, такі як накладання заборони на зближення, надання правової та психологічної допомоги, а також інші форми захисту.

За вчинення домашнього насильства винна особа карається громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років. На нашу думку, ще однією важливою проблемою є те, що законодавством не передбачене більш тяжке покарання за вчинення домашнього насильства [3, с. 73].

Сімейний кодекс України надає дитині право самостійно звертатися до компетентних органів держави, в соціальні служби, в органи опіки та піклування, органи освіти та охорони здоров'я у разі порушення прав у сім'ї, насильства та жорстокого поводження [2]. Існує кілька причин, чому діти можуть утримуватися від розповіді про домашнє насильство: діти можуть боятися насильника та його реакції на викриття. Насильники часто використовують інтимне знання про дітей, їх сім'ю або загрози, щоб утримати їх у страху. Деякі діти можуть відчувати вину або сором за те, що їхня сім'я не є «нормальною». Вони можуть вважати, що насильство є результатом їхньої поведінки або що вони самі у цьому винні. Діти можуть не мати чіткого розуміння того, що домашнє насильство є неприпустимим і що у них є право на захист. Вони можуть вирішити, що це їхній звичайний досвід. Деякі діти можуть не розпізнати своє становище як насильство через відсутність знань про нормальні сімейні відносини та відчуття нормалізації насильства в їх оточенні. Діти можуть боятися, що вони будуть відокремлені від своїх батьків або рідних, якщо розкажуть про насильство. Це особливо актуально, якщо неповнолітні відчувають емоційний зв'язок з насильником.

На нашу думку, кожна дитина має право звернутися до правоохоронних органів і повідомити про те, що вона потребує допомоги. Кожна дитина має право на безпечне життя і ніхто не повинен порушувати права і свободи неповнолітньої особи. Для того, щоб допомогти дітям, важливо створити безпечне середовище, де вони можуть відчувати підтримку і розуміння. Професіонали, такі як вчителі, лікарі, а також служби соціального захисту можуть відігравати ключову роль у виявленні та наданні допомоги дітям, які стискаються з домашнім насильством.

Аналізуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що проблема домашнього насильства над дітьми є однією з найгостріших, тому що порушує права та свободи людини, які охороняються головним законодавчим актом України – Конституцією. Питання насильства потребує глобального вирішення, тому що з кожним роком статистика збільшується. Тому до завдань органів державної влади можна віднести забезпечення недоторканності неповнолітньої особи, яка сама не в змозі забезпечити охорону своїх прав.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.1992 р. № 2947-III. *Верховна Рада України*. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
3. Бойко О. І. Правовий захист дітей від насильства в сім'ї. Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції. Дніпро, 2020. С. 72-74.

Vadym KHMIL,

student of

Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

Supervisor:

Ganna DEKUSAR,

senior lecturer of the Department of
Ukrainian Studies and foreign languages of
Dnipropetrovsk State University
of Internal Affairs

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN PREVENTING AND COMBATING DOMESTIC VIOLENCE

The problem of domestic violence remains relevant and acute at the international level, violating the rights and safety of victims and having a negative impact on society as a whole. International experience in preventing and combating domestic violence is an important resource for developing effective strategies and policies to combat this social problem. The efforts of the public, human rights organizations, and governments around the world define new approaches and standards that can serve as an example for solving similar problems in different contexts.

At the current stage of society's development, domestic violence is becoming an object of growing attention of both national governments and international organizations. According to the World Health Organization, more than 30% of women in the world have experienced physical or sexual violence by their partner. This problem has a wide range of consequences, such as injuries, mental disorders, or even death, and affects all segments of the population.

International cooperation in combating domestic violence includes the exchange of best practices, the development of international standards and guidelines, and jointly addressing the challenges of preventing and responding to this form of violence. International experience not only provides an opportunity to identify the best methods of combating it, but also stimulates the implementation of effective mechanisms in national strategies.

Focusing on international experience in this area allows countries to develop and improve their approaches to combating domestic violence, ensuring more effective protection of the rights and safety of potential victims.

Issues related to combating domestic violence have been studied by such scholars as: A. Vasyliiev, A. Halai, V. Glushkov, V. Holina, V. Hryshchuk, O. Dudorov, M. Khavroniuk, and others.

Many countries do not have a special provision on criminalization of domestic violence. This type of violence is covered by the general provisions of criminal law, which are mainly concentrated in the section related to violence against a person (punishments related to damage to health, deprivation of life, physical integrity, freedom and dignity of a person) [4].

An analysis of international experience allows us to identify effective methods and strategies that can serve as an example for other countries in developing their own approaches to this problem. Diverse cultural and social contexts allow us to enrich practical experience and find innovative solutions for different population groups.

European countries are known for their active work in preventing and combating domestic violence, implementing a wide range of strategies and programs. One of the key aspects is a gender approach aimed at identifying the role of gender in the structure of violence.

Many European countries focus on education and raising public awareness of the problem of domestic violence. This is realized through information campaigns, trainings for citizens and educational activities in schools. The main goal is to create a culture of respect for human rights and identify ways to respond to possible cases of violence.

Many countries are also implementing integrated approaches to supporting victims and punishing perpetrators. This includes the establishment of crisis centers, legal aid, temporary shelters and re-education programs for perpetrators of violence. Such a comprehensive approach is aimed at ensuring not only the safety of victims but also the prevention of recurrence of domestic violence.

The European experience also includes the active participation of the public and non-profit organizations in the processes of preventing and combating domestic violence. The wide variety of programs aimed at raising awareness emphasizes the importance of joint efforts to overcome this social problem.

Law enforcement plays a key role in the fight against domestic violence in the United States. Prompt and proactive police respond immediately to any 911 call, regardless of the information provided. Even in cases where the victim is silent and only the sounds of suffering are heard, the police take such calls very seriously. Upon arriving at the scene, the police conduct a thorough visual inspection of both the victim and the environment to detect any signs of physical violence or illegal actions. If any such signs are found, regardless of the victim's desire to file a complaint, the police immediately arrest the offender and take him or her to the local police station.

After the arrest, a trial begins within a day, during which the state's judicial system evaluates the perpetrator's actions regardless of the victim's opinion. First-time offenders are required to participate in 26 therapy sessions over a six-month period. Therapy sessions, which are conducted by specially trained therapists, take place on a weekly basis, with a maximum of 12 participants per session. These sessions aim to educate offenders rather than ridicule or punish them, promoting a rehabilitative approach [1, p. 262].

Argentina is another positive example of combating domestic violence due to its comprehensive legal framework. The Law on Comprehensive Protection of Women in Argentina is specifically designed to prevent domestic violence against women. This legislation outlines a wide range of illegal acts, holding perpetrators accountable for actions that cause «bodily injury or psychological suffering» [2]. In addressing harassment and stalking, the law empowers law enforcement agencies to take broad preventive measures against the offender.

In light of this practice, it is proposed to consider the criminalization of certain actions in the context of psychological violence. Many foreign jurisdictions recognize stalking as a form of psychological violence. For example, Australia criminalizes «coercive control», which is defined as a situation where one person exercises such comprehensive control over another that it is considered socially unacceptable. Such control can be manifested in monitoring and restricting communication and movement, threats of harm, excessive control over financial resources, harassment, intimidation, or behavior that violates a restraining order. Researchers argue that criminalizing such behavior, which is considered a common risk factor for domestic violence, could potentially save numerous victims [3].

Countries in Asia and Africa are actively developing and implementing initiatives to prevent and combat domestic violence, taking into account the specifics of their socio-cultural context and the challenges faced by their communities.

Many Asian countries are focusing on traditional values and gender roles, promoting their redefinition and expansion. One of the key strategies is to educate and raise public awareness about the harmfulness of patriarchal stereotypes that can lead to domestic violence. Social media campaigns, television and radio information projects are becoming effective tools in this regard.

In many African countries, there are programs and organizations aimed at improving legal protection of victims and punishing perpetrators. An important component is the creation of safe places for women and children who have been subjected to violence through the development of shelters and work with families. Active participation of civil society organizations and initiative groups helps to mobilize the public and form united efforts to combat the problem.

A significant part of initiatives in Africa is the development and support of an effective system of social services and counseling for victims of domestic violence. This includes the creation of telephone helplines, online counseling platforms, and working with professionals to provide psychological and legal support.

Countries in Asia and Africa are also developing and supporting global cooperation programs to prevent domestic violence. It is important to integrate international standards and best practices into the domestic legal framework and socio-cultural context.

Conclusions. Thus, domestic violence is recognized as a widespread problem that requires a comprehensive legal framework in many countries. Recognizing the transnational nature of this problem, the exchange of successful strategies between countries becomes necessary to develop effective measures to reduce domestic violence. There is a universal tendency to expand legal protection measures, covering both preventive and punitive approaches to addressing the problem.

In many countries, a common initiative is the issuance of protection orders. These orders serve to prohibit aggressive behavior and harassment, while protecting the victim from potential harm from the offender.

References:

1. Galaya, A. O. (2014). International experience of preventing and countering domestic violence. K. : KNT, 160 p.
2. Dovgun, K. V. (2020). Experience of the USA and Canada in the field of prevention and countermeasures against domestic violence. *Entrepreneurship, economy and law*, 11, 111-114.
3. Criminal Code of the Republic of Austria dated January 23, 1974. URL : https://www.legislationline.org/download/id/8548/file/Austria_CC_1974_am122019_de.pdf.
4. Criminal Code of the Republic of Poland dated June 6, 1997. URL : https://www.legislationline.org/download/id/7354/file/Poland_CC_1997_en.pdf.

Катерина ШАРАМОК,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Андрій ЧВАЛЮК,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Міжнародно-правова протидія домашньому насильству базується на ряді загальних принципів, що визначають стандарти та норми поведінки держав у цій сфері та відіграють ключову роль у формуванні загального підходу до боротьби з домашнім насильством.

Перший і найважливіший принцип «забезпечення прав і свобод людини» закріплений у статті 3 Загальної декларації прав людини 1948 року [1], яка визначає, що кожна людина має право на особисту недоторканність, тобто гарантію захисту від будь-якого фізичного, психологічного чи економічного насильства. Забезпечення особистої недоторканності означає, що кожна людина має право на фізичну та психологічну цілісність, яку не має права порушувати жодна інша особа.

У Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок [2] втілено принцип «недискримінації». Запобігання будь-якому виду дискримінації щодо жінок може розглядатися як аспект запобігання домашньому насильству. Зазначений принцип є ефективним засобом боротьби з домашнім насильством, оскільки воно часто виникає на основі нерівності гендерних ролей та стереотипів серед чоловіків і жінок.

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, відома як Стамбульська конвенція 2011 року [3], втілює принцип «запобігання та боротьби з насильством», зокрема насильством стосовно жінок та домашнім насильством. Зазначена конвенція гарантує захист жінок від усіх форм насильства, у тому числі – домашнього насильства, розробку заходів для допомоги жертвам насильства, забезпечення підтримки та надання допомоги організаціям та правоохоронним органам в ефективному співробітництві для прийняття комплексного підходу до ліквідації насильства стосовно жінок і домашнього насильства.

Вважаємо за потрібне охарактеризувати й принцип «належної уваги», який є одним з головних невід'ємних стандартів Стамбульської конвенції. Забезпечення належної сумлінності (уваги, турботи) передбачене статтею 5 Стамбульської конвенції та визначає принцип «належної уваги», в межах якого держави зобов'язані застосовувати активні дії для захисту жертв насильства та запобігання, розслідування, покарання і надання відшкодування за акти такого насильства, скоєні державними та недержавними суб'єктами. Не можна не погодитись із О. Дудоровим та М. Хавронюком, які вважають даний принцип сталою і важливою складовою сучасної концепції прав людини, до якої завдяки розвитку в цьому напрямі було включено й насильство щодо жінок та домашнє насильство. Відповідно до цього принципу сторони зобов'язані розробити заходи реагування на усі форми домашнього насильства, які охоплюються сферою дії цієї Конвенції, таким чином, аби надати можливість відповідним органам належним чином запобігати, розслідувати, карати та забезпечувати відшкодування за такі діяння. Невиконання даної вимоги тягне за собою відповідальність держави [4].

Виходячи з положень міжнародних стандартів в галузі запобігання та протидії домашньому насильству, слід виділити наступні принципи:

– принцип рівного захисту, котрий полягає в тому, що міжнародне право вимагає від держав забезпечення рівного захисту перед законом. Держава не може допускати вчинення домашнього насильства, тортур чи

жорстокого поводження з людиною. Згідно з міжнародним правом, тортури – це гострий душевний чи фізичний біль, який навмисне завдається представником держави або з його відома чи мовчазної згоди (ст. 1 Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, 1984 р.). Тортури, як і насильство, передбачають душевний та фізичний біль. Тому якщо держава не забезпечує запобігання насильству та покарання винних осіб, то вважається, що вона заохочує насильство і не виконує свої зобов'язання за міжнародним правом;

– принцип належного виконання обов'язків, що полягає в тому, що держави не тільки зобов'язані не вчиняти правопорушення, але й нести відповідальність за дії осіб, які вчинюють насильство у випадках, коли держава не належним чином виконувала свої обов'язки щодо запобігання та протидії насильству або не забезпечувала належний захист, розслідування та покарання винних осіб.

Ми вважаємо, що деякі із національних принципів можуть з часом стати основою для розроблення та імплементації ефективних стратегій протидії домашньому насильству на міжнародному рівні.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація прав людини: Декларація Організації Об'єднаних Націй від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
2. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція ООН від 18.12.1979 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text.
3. Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: Конвенція Ради Європи від 11.05.2011 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.
4. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар Кримінального кодексу України). К.: Ваіге, 2019. 288 с.

Богдан ШЕВЧЕНКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Каріна ПСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор філософії в галузі права

РЕАГУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НА ФАКТИ ВЧИНЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

З огляду на ріст уваги до соціальних проблем, пов'язаних з домашнім насильством, важливість ефективного реагування поліції на випадки цього явища визнається основним аспектом забезпечення громадської безпеки та захисту прав громадян. Домашнє насильство, особливо щодо вразливих категорій, таких як діти, стає об'єктом спеціальної уваги, яка вимагає системного та координованого підходу з боку правоохоронних органів. Реакція поліції на факти домашнього насильства та її дії у сфері попередження цього явища визначаються комплексом законодавчих, міжнародних та організаційних заходів, що спрямовані на ефективну боротьбу з цим негативним явищем у суспільстві.

У ході впровадження Національної стратегії у сфері прав людини та ратифікації Конвенції Ради Європи щодо запобігання насильству проти жінок і домашнього насильства парламент прийняв Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Цей закон розширює сферу його застосування і впроваджує нові заходи реагування на випадки домашнього насильства [1].

Серед цих заходів є обмежувальний припис, який встановлюється судовим шляхом стосовно особи, яка вчинила насильство, направлення цієї особи на проходження програми для кривдника (за відповідальність місцевих органів влади), а також заходи, які здійснюються органами Національної поліції України. Серед останніх можна виділити ведення профілактичного обліку кривдника та проведення з ним відповідної профілактичної роботи, а також негайна видача заборонного припису [2].

У ситуаціях, пов'язаних із припиненням актів домашнього насильства, поліцейські можуть вриватися до мешкання особи без необхідного рішення суду у випадках невідкладності та прямої загрози життю чи здоров'ю потерпілої особи. Коли виявлено випадок домашнього насильства, співробітники

відповідного підрозділу Національної поліції України проводять оцінку ризиків через взаємодію/спілкування з потерпілою особою або її представником. Вони розглядають обставини конфлікту та визначають чинники і умови, які можуть створювати небезпеку для потерпілої особи. Після цієї оцінки поліцейські приймають рішення щодо ймовірності летальних наслідків, можливості продовження або повторного/систематичного домашнього насильства, а також враховують загальну ситуацію, оцінюючи тяжкість або особливу тяжкість можливих наслідків та ризику смерті потерпілої особи [3].

Важливо відзначити, що при організації діяльності органів Національної поліції у справах запобігання та протидії домашньому насильству держава в цілому дотримується вимог міжнародного права. Зокрема, відповідно до пункту «с» статті 4 Декларації про викорінення насильства щодо жінок, яка була оголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 48/104 від 20 грудня 1993 року, визначено, що держави повинні надавати належну увагу запобіганню та розслідуванню актів насильства щодо жінок і застосовувати покарання відповідно до національного законодавства, незалежно від того, чи вчинені такі акти державними органами чи приватними особами [4].

Національна поліція має достатні повноваження, надані законодавцем. Згідно з пунктом 18 частини 1 статті 23 «Основні повноваження поліції» Закону України «Про Національну поліцію», поліція вживає заходів для запобігання та протидії домашньому насильству чи насильству за ознакою статі відповідно до покладених на неї завдань [5].

Обговорення вказує на важливість системного підходу до проблеми домашнього насильства та реакції поліції на неї. Законодавчі ініціативи, такі, зокрема, як Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», створюють правовий фреймворк для втручання та покарання. Міжнародні стандарти, які визначаються, наприклад, Декларацією про викорінення насильства щодо жінок, надають додаткові принципи та вимоги.

Організаційний підхід, враховуючи координацію на місцевому рівні, є важливим елементом ефективної боротьби з домашнім насильством. Робота поліції включає в себе не лише розслідування випадків, а й оцінку ризиків, спілкування з потерпілими та вживання профілактичних заходів. Важливою є також попереджувальна робота, включаючи видання заборонних приписів та інших заходів, спрямованих на попередження насильства.

Тож реагування поліції на факти домашнього насильства вимагає гармонійного поєднання законодавчих, міжнародних та організаційних зусиль для ефективного захисту та підтримки постраждалих.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: наказ МВС України від 01.08.2018 р. № 654. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0965-18>.

3. Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства внутрішніх справ України від 13.03.2019 р. № 369/180. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19>.

4. Декларація про викорінення насильства щодо жінок: проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 20.12.1993 р. № 48/104 от 20.12.1993 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506#Text.

5. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#n162>.

Максим ШЕВЯКОВ,
старший викладач кафедри
адміністративного права та
адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
капітан поліції

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ДЛЯ ЖЕРТВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Насильство в сім'ї є серйозним порушенням прав людини, які наша держава повинна захищати та відстоювати. Від домашнього насильства можуть страждати будь-які особи, незалежно від статі, віку, соціального статусу, рівня освіти чи економічного стану. Ефективність реагування на випадки домашнього насильства значною мірою залежить від реалізації державної політики у цій сфері, а захист і підтримка постраждалих осіб, в свою чергу, – від правильного реагування на такі випадки, своєчасного припинення акту насильства, захисту та підтримки постраждалих з боку поліції, надання їм необхідної медичної, психологічної, соціальної, правової допомоги.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [1].

Під правовими засадами протидії домашньому насильству розуміється система міжнародного й національного законодавства, в тому числі їх окремі норми, які прямо чи опосередковано регулюють питання щодо протидії цього

антисоціального явища, зокрема визначають відповідальність за вчинення діянь фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства одного члена сім'ї по відношенню до іншого. У площині курсу України на європейську інтеграцію особливу увагу доцільно приділити міжнародним нормативно-правовим актам в частині протидії домашньому насильству.

У Конвенції Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок зазначено, що держави-сторони вживають усіх відповідних заходів з метою змінити соціальні та культурні моделі поведінки чоловіків і жінок для досягнення викорінення забобонів, звичаїв та всіх інших проявів, що ґрунтуються на ідеї неповноцінності чи зверхності однієї із статей або стереотипності ролі чоловіків і жінок [2].

На національному рівні основоположним документом щодо протидії домашньому насильству є Конституція України [3]. З огляду на визнання державою прав громадян заслуговує уваги й стаття 21 Основного Закону, де задекларовано, що усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними [3]. У статті 3 Конституції України сказано, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [3]. Таким чином, держава на найвищому конституційному рівні взяла на себе зобов'язання щодо визнання людини найвищою соціальною цінністю та забезпечення прав і свобод людини. Зазначене дозволяє стверджувати, що Конституція України є першоджерелом формування та реалізації державної політики протидії домашньому насильству.

Усвідомлення нашої держави у потребі нормативно-правового закріплення організаційно-правових аспектів протидії домашньому насильству зумовило прийняття у 2001 році Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [4], який у 2017 році втратив чинність завдяки удосконаленню національного законодавства в частині протидії домашньому насильству, а саме прийняттям у 2017 році Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Наша держава надає допомогу та захист постраждалим особам за різними напрямками, а саме:

1. Надання постраждалим особам інформації про їхні права та можливості реалізації таких прав зрозумілою їм мовою або через перекладача чи залучену третю особу, яка володіє мовою, зрозумілою постраждалим особам, звернутись саме у її населеному пункті.

2. Забезпечення доступу до загальних та спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для отримання соціальних послуг, медичної, соціальної, психологічної допомоги.

3. Надання у разі потреби тимчасового притулку для безпечного розміщення постраждалих осіб.

4. Забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

6. Утворення цілодобового безоплатного кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей для забезпечення невідкладного реагування на випадки домашнього насильства, надання консультацій щодо всіх форм домашнього насильства, визначених статтею 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», абонентам анонімно або з належним дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом [5].

Наше суспільство не повинне толерантно ставитися до насильства, а прагнути покращити законодавство у відповідності до європейських стандартів з урахуванням специфіки нашої держави, при цьому розуміння специфіки домашнього насильства дуже важливе для подальшого відповідного реагування на такі випадки. Сьогодні в Україні розроблено низку нормативно-правових документів для забезпечення захисту та підтримки постраждалих від домашнього насильства. Зокрема, з метою посилення запобігання та протидії домашньому насильству законом передбачено розширення повноважень органів Національної поліції, відповідно до якого поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи. Та насамперед слід пам'ятати про те, що надаючи захист і підтримку, важливо ставитися до постраждалих з повагою і чуйністю, і надавати їм можливість приймати обґрунтовані рішення, які найкраще відображають їхні інтереси.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
2. Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Конвенція ООН від 06.10.1999 р. *Верховна Рада України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
3. Конституція України прийнята на п'ятій сес. Верхов. Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. Ст. 70. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14#Text>.
5. Блага А., Кочемировська О. Допомога й захист постраждалих від домашнього насильства: сучасний стан та основні проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*.

Софія ШЕЙКО,

здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ганна ДЕКУСАР,

старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

A GENDER APPROACH IN THE WORK OF THE POLICE IN DETECTING AND RESPONDING TO CASES OF DOMESTIC VIOLENCE

In today's society, the issue of domestic violence has become extremely relevant and pressing. The police, playing a key role in responding to this problem, must consider gender aspects in its detection and subsequent investigation. A gender approach in police work becomes an essential component of the strategy as it allows focusing on the specificity of victims and ensuring adequate protection of their rights and safety. The increasing attention to gender aspects in social sciences and practice requires a detailed examination and evaluation of how the police implement this approach in their activities. It is crucial to understand not only the theoretical aspects of gender differentiation but also the specifics of its implementation in the field of combating family violence.

Gender theories emphasize the significance of dismantling traditional stereotypes and roles that contribute to unequal power relations between men and women. Feminist perspectives, in particular, advocate for challenging systemic inequalities and addressing the ways in which patriarchal structures perpetuate gender-based violence. Recognizing these theoretical underpinnings is crucial for developing strategies within law enforcement that are attuned to the nuances of gender dynamics in cases of domestic violence. The intersectionality of gender with other social categories, such as race, class, and sexual orientation, further underscores the need for a comprehensive theoretical framework [1, p. 12]. Understanding how various identities intersect can shed light on the compounding effects of discrimination and violence experienced by individuals who belong to marginalized groups. Incorporating intersectionality into the theoretical foundation of the gender approach ensures a more inclusive and nuanced understanding of the diverse experiences of victims within the broader societal context. In the realm of policing, a theoretical commitment to a gender-sensitive approach involves acknowledging and challenging ingrained biases, both explicit and implicit. It requires a reevaluation of traditional law enforcement practices to ensure they align with principles of equality and justice. Integrating a gender perspective into

policing theories contributes to fostering a more empathetic and effective response to domestic violence, recognizing the complex ways in which gender shapes individuals' interactions with the criminal justice system.

The implementation of a gender approach in the work of the police in cases of domestic violence faces several complex issues. Gender stereotypes and biases can complicate the objectivity and adequacy of police reactions. Insufficient training and education of police officers in gender detection and response pose a problem, limiting their effectiveness in addressing cases of domestic violence. The low level of public awareness regarding gender-based violence adds additional challenges for the police, who may encounter misunderstandings and criticism. It is essential to consider the unfavorable working conditions in the police force, such as stress and excessive workload, which can further complicate the response to cases of domestic violence [2, p. 7].

On the other hand, the prospects for implementing a gender approach appear promising with the right approach. The development of specialized programs and training for police officers can enhance their awareness and preparedness for gender aspects of domestic violence. Changing the organizational culture within the police force and creating a supportive environment for officers can improve their ability to respond adequately to such situations. Education and informational campaigns are crucial for raising public awareness. Collaboration with civil organizations and other stakeholders can facilitate the exchange of experiences and improve the response to domestic violence. Integrating a gender perspective into police strategies and practices can significantly enhance the effectiveness of their efforts in combating domestic violence.

Recommendations for the police and governmental structures in cases of domestic violence aim to improve effectiveness and ensure adequate protection of the rights and safety of victims. It is crucial to actively engage in gender training and professional programs for police officers, aimed at expanding their knowledge and skills in gender-sensitive responses to cases of domestic violence [3, p. 89]. Developing strategies for the identification and response to cases that consider gender aspects is essential. This includes strengthening collaboration between the police and social services to provide comprehensive support to victims. Police should actively cooperate with non-governmental organizations focusing on the rights of women and other vulnerable groups. This collaboration will help consider the opinions and experiences of these organizations in the development of effective strategies. Creating mechanisms for reporting and evaluating the effectiveness of police work in the field of domestic violence is important. This will contribute to refining methods and practices in responding to cases of family violence. Recognition and consideration of various aspects of gender identities, including the specific impact of violence on different groups of women and men, should be taken into account when forming police strategies. Providing psychological support and allocating resources for police officers working on domestic violence cases are critical for their long-term success and maintaining mental well-being.

So, a gender approach in domestic violence cases plays a crucial role in improving the effectiveness of police work and protecting the rights of victims. The importance of gender-sensitive training and education for police officers is evident in their ability to adapt approaches and responses to the unique needs of different population groups. The creation of reporting mechanisms and the assessment of police effectiveness in the field of domestic violence is also important. This provides the opportunity to continually improve practices and ensure a high standard of service for citizens. In summary, successful police work in domestic violence cases requires a comprehensive approach that considers gender aspects, promotes collaboration with the community, and continually improves methods and practices in this crucial area of law enforcement.

References:

1. Вишнеvsька М. М. Насильство у сім'ї як негативний соціальний феномен. Закарпатські правові читання право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів. 2023. Ч. 1.
2. Fatoni, S., Muti'ah, D., & Wijaya, D. P. (2020). Community participation in tackling domestic violence. 3rd international conference on social sciences (Makassar, Indonesia, 16-17 October, 2020).
3. Shikula, I. R. (2014). Actual problems of prevention of domestic violence against women. The 1st International conference on development of jurisprudence in Eurasia (Austria, Vienna, 4-5 October, 2014).

Софія ШЕЙКО,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософії в галузі права

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

Домашнє насильство є складною та актуальною проблемою, яка зачіпає не лише фізичне благополуччя, але й психологічний стан осіб. За останні роки велика увага приділяється вивченню різних аспектів цього соціального явища, включаючи його психологічні виміри. Ця тема виявляється особливо важливою, оскільки психологічні аспекти домашнього насильства не тільки є результатом конфліктів у сім'ї, але й можуть стати причиною серйозних

психічних та емоційних наслідків для всіх учасників. Дослідження психологічних аспектів має велике значення для розуміння механізмів його виникнення, розвитку та подолання.

Домашнє насильство представляє собою складну проблему, коріння якої тісно пов'язане з рядом психологічних причин і факторів. Психічний стан жертви відіграє важливу роль у контексті домашнього насильства. Низька самооцінка, депресія та психічні розлади можуть збільшувати її вразливість перед насильством, а залежність від насильника може ускладнювати процес вивільнення з цих відносин.

Соціально-психологічний тиск у сім'ї виступає ще одним важливим фактором. Ролі та очікування, що існують у сімейному середовищі, можуть створювати атмосферу напруги, де агресивна поведінка може вважатися прийнятною формою вираження контролю.

Спадкові та навчальні моделі грають також свою роль у формуванні домашнього насильства. Діти, які виростають у сім'ях, де присутні елементи насильства, можуть сприймати його як норму та повторювати в майбутньому.

Необхідно також враховувати економічні фактори, оскільки невпевненість у фінансовій стабільності може збільшувати рівень стресу та викликати агресивну реакцію в родині.

Розуміння цих психологічних аспектів є важливим кроком у розробці комплексних стратегій попередження домашнього насильства, спрямованих на подолання кореневих причин цієї проблеми.

Методи дослідження психологічних аспектів насильства включають опитування, спостереження та клінічні аналізи. Психологи досліджують особистісні особливості насильників, вивчаючи їхні мотиви та емоційні характеристики. Також важливо розглядати психічний стан жертви та визначати, як він взаємодіє з агресивною поведінкою. Дослідження наслідків домашнього насильства розкриває посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) у жертв, а також вплив на психічне здоров'я дітей, які стали свідками насильства в родині. Формування негативних психологічних установок та стереотипів учасників конфлікту також є об'єктом уваги психологічних досліджень. Психологи вивчають ефективність різних психосоціальних підходів та програм інтервенції для попередження психологічних наслідків домашнього насильства. Це охоплює роль психологічних консультацій та психотерапії у роботі з жертвами та насильниками.

Прогнозування та попередження домашнього насильства є ключовим завданням для забезпечення безпеки та благополуччя членів родини. Розвиток ефективних стратегій вимагає комплексного підходу та врахування різноманітних факторів, що впливають на це явище. Роль психологічних консультацій та психотерапії надзвичайно важлива у роботі із жертвами та насильниками. Спеціалісти повинні враховувати не лише психологічні аспекти насильства, а й індивідуальні особливості в кожному випадку. Ефективні програми інтервенції повинні бути орієнтовані на покращення

психічного здоров'я та зменшення ризиків повторення насильства. Для досягнення успішних результатів також важливо звертати увагу на роль освіти та психосоціальних програм у попередженні домашнього насильства. Ініціативи, спрямовані на підвищення обізнаності та формування культури ненасильства, можуть допомогти змінити стереотипи та покращити взаємини в сім'ї та суспільстві.

Для ефективного прогнозування та попередження домашнього насильства також необхідно сприяти взаємодії правоохоронних органів, соціальних служб та громадських організацій. Спільна робота цих структур може сприяти вчасному виявленню та ефективній реакції на випадки насильства, а також розвитку та впровадженню превентивних заходів. В цілому це вимагає інтегрованого підходу, що охоплює як індивідуальний психологічний супровід, так і системні заходи, спрямовані на зміну соціокультурного контексту та забезпечення безпеки в сімейному середовищі.

Тож дослідження психологічних аспектів домашнього насильства підкреслюють необхідність та важливість подальших заходів у цьому напрямі. Розуміння особливостей психічного стану як кривдників, так і жертв, є ключовим елементом розробки ефективних стратегій прогнозування та попередження цього соціального явища. Співпраця психологів, правоохоронних органів, соціальних служб та громадських організацій є необхідною для створення повноцінних та комплексних програм попередження. Ефективність таких заходів може бути підвищена за допомогою системного підходу, орієнтованого на зміну культури та стереотипів, пов'язаних з насильством в сім'ї. Ключовим чинником є також звернення уваги до психологічних аспектів у процесі розробки політики та законодавства, спрямованого на боротьбу з домашнім насильством. Розуміння психологічних механізмів та мотивацій допомагає створити більш ефективні та точні заходи для захисту потенційних жертв та реабілітації насильників.

Список використаних джерел:

1. Буряк К. М. Проблемні питання покарання за домашнє насилля та його виконання. *Пенітенціарна система у глобальному вимірі*. 2023.
2. Вишневіська М. М. Насильство у сім'ї як негативний соціальний феномен. *Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів*. 2023. Ч. 1.
3. Градова Ю. В. Психологічне насильство як одна з форм булінгу учасників освітнього процесу. *Legal science, legislation and law enforcement practice: regularities and development trends*. 2020.
4. Пісоцька К. О. Поняття форм адміністративної діяльності підрозділів ювенальної превенції. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 березня 2021 р.). Дніпро : ДДУВС. 2021. С. 235-237.
5. Пісоцька. К. О. Поняття методу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Актуальні проблеми ювенальної деліктології*: матер. Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 5 листопада 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 194-198.

Ангеліна ШИШКІНА,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Інна ШИНКАРЕНКО,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

У сучасному суспільстві проблема домашнього насильства стала актуальною та нагальною. Це вимагає комплексного вивчення та ефективних заходів протидії. Відзначаючи транснаціональний характер цього явища, вчені все частіше звертаються до міжнародного досвіду як невід'ємного компонента в розумінні та боротьбі із насильством в сім'ї. У цьому контексті існує багато наукових робіт, в яких висвітлюють цю тему, застосовуючи активний аналіз ефективних методів та стратегій, які використовуються у світі для протидії домашньому насильству. Засвідчуючи серйозні соціокультурні виклики, які виникають щодо зменшення цього явища, ми прагнемо висвітлити ключові аспекти міжнародного досвіду та зробити висновки, які можуть бути корисними для подальших наукових досліджень та розробки ефективних стратегій протидії домашньому насильству в контексті сучасного українського суспільства.

Домашнє насильство є глобальною проблемою, яка існує в усіх країнах світу. Воно може бути фізичним, сексуальним, психологічним або економічним. Домашнє насильство може призводити до серйозних наслідків для жертв, включаючи фізичні травми, психічні проблеми, соціальну ізоляцію та навіть смерть. Міжнародне співтовариство визнає, що домашнє насильство є серйозною проблемою, яка вимагає негайних дій. У 2006 році Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з ним (Стамбульська конвенція). Стамбульська конвенція є першим міжнародним правовим документом, який визначає домашнє насильство як порушення прав людини. Конвенція вимагає від держав-учасниць вживати заходів для запобігання домашньому насильству, захисту жертв і притягнення винних до відповідальності.

До міжнародних стандартів у сфері боротьби з домашнім насильством можна віднести: Типовий (модельний) закон ООН про домашнє насильство, прийнятий 2 лютого 1996 р. Комісією ООН із прав людини [1]. Цей закон є провідним документом у сфері боротьби з домашнім насильством. Закон

визначає домашнє насильство як «будь-яке насильство, що здійснюється в сімейному чи домашньому середовищі, незалежно від зв'язків між кривдником і жертвою, а також від того, чи проживають вони разом». Закон також передбачає обов'язки держав-учасниць щодо запобігання, протидії та покарання домашнього насильства.

Модельний закон також містить положення про захисні накази, приписи та розпорядження. Законодавство передбачає, «що тут існує серйозна небезпека для життя, здоров'я та добробуту жертви, і вона навряд чи буде безпечною для винесення судового наказу, потерпілий/позивач може звернутися до родича або працівника соціального забезпечення, до судді або магістрату, який покладає обов'язок надати надзвичайну допомогу, адже тимчасова заборона може бути винесена стосовно порушника протягом 24 годин після настання насильства» [1].

З досвіду Сполучених Штатів Америки: розгляд системи протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством, слід розпочати з огляду роботи служб швидкого реагування (гарячих ліній). Таких утворень на загальнодержавному рівні налічується загальна лінія у справах домашнього насильства та спеціальні лінії:

- 1) у справах сексуального насильства;
- 2) захисту жертв злочинів;
- 3) проти зґвалтувань;
- 4) проти насильства під час побутового спілкування та знайомств [6].

У структурі поліції США створено спеціальні підрозділи (DVRU), діяльність яких спрямована на протидію насильству в сім'ї. Як зазначають американські дослідники Д. Бутцер, Л. М. Бронфман та Б. Стіпак: «ці підрозділи являють собою продукт нової філософії забезпечення громадської безпеки у діяльності поліції, що засновується на врахуванні інтересів територіальної громади. Безпосереднім завданням таких підрозділів поліції стало проведення розслідувань окремих випадків домашнього насильства, сприяння їх недопущенню та припиненню, надання допомоги жертвам, розірвання циклу насильства і його продовження з покоління в покоління, професійна підтримка місцевих та регіональних ініціатив з реагування на насильство в сім'ї» [2].

Підрозділи DVRU були створені у відповідь на зростаючу кількість випадків сексуального насильства над дітьми, які стали предметом громадського обговорення у 1970-х роках. DVRU складаються з поліцейських, які мають спеціальну підготовку у галузі розслідування випадків насильства над дітьми. Вони мають досвід роботи з дітьми, які стали жертвами насильства, і розуміють їхні потреби.

DVRU (Domestic Violence Response Unit) є ключовим компонентом поліцейських департаментів у більшості великих міст США, зосередженим на розслідуванні та протидії випадкам домашнього насильства. Ці одиниці фінансуються за рахунок державних коштів та взаємодіють із різними

організаціями, спрямованими на захист дітей, такими як дитячі будинки, центри соціальних служб та клініки психічного здоров'я. Співпраця DVRU покликана забезпечити комплексний захист для дітей та сімей, які стали жертвами домашнього насильства. Це охоплює різноманітні аспекти, включаючи надання житлового притулку, медичну допомогу та психологічну підтримку.

Отже міжнародний досвід у сфері протидії домашньому насильству визначає важливі стратегії та підходи, які можуть бути успішно впроваджені для зменшення цієї соціальної проблеми. Створення спеціалізованих одиниць поліції, таких як Domestic Violence Response Units (DVRU), які фінансуються за рахунок державних коштів, є важливим елементом ефективної реакції на випадки домашнього насильства. Також співпраця з іншими організаціями, які займаються захистом дітей, підкреслює потребу у комплексному підході та взаємодії для надання повноцінної підтримки жертвам. Освітні програми, орієнтовані на підвищення обізнаності щодо насильства над дітьми, відіграють важливу роль у формуванні свідомого суспільства та профілактиці домашнього насильства. На основі цього міжнародного досвіду важливо розвивати та впроваджувати місцеві стратегії, враховуючи специфічні умови та потреби кожного суспільства, з метою створення безпечного та здорового середовища для всіх його членів.

Список використаних джерел:

1. Гурковська К. А., Нікітін А. А. Протидія домашньому насильству: міжнародний досвід. *Альманах міжнародного права. Міжнародне право прав людини*. 2020. № 24. С. 97-100.
2. Гонтаренко В. Міжнародні правові стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2022. № 1 (3). С. 8-10.

Даніїл ЯНЧЕНКО,

курсант

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Катерина ШЕНДАКОВА,

викладач кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
старший лейтенант поліції

НАПРЯМИ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ ВИПАДКАМ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Останнім часом питання запобігання та протидію домашньому насильству набуває все більшого значення і часто висувається на порядок денний в контексті діяльності різних європейських правозахисних, громадських та наукових організацій, а також правоохоронних структур. Актуальність цього питання визначається тим, що насильство в сім'ї є однією з найпоширеніших форм порушення прав людини, а саме домашнє насильство є найпоширенішим і найбільш складним явищем для протидії.

Згідно зі статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я ООН протягом року кожна шоста жінка середнього віку стикається з проявами насильства в межах власної сім'ї. Федеріка Могеріні на Міжнародному дні боротьби за ліквідацію насильства щодо жінок вказала на те, що кожна третя жінка в Європі зазнала фізичного або сексуального насильства. Загалом жінки у всьому світі стикаються з домашнім насильством частіше, ніж з пограбуваннями та автомобільними катастрофами, разом взятими [1, с. 30].

У кінці 2019 року у 12 областях, включаючи Харківську, створено 46 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, які надають екстрену та планову допомогу особам, які постраждали від домашнього насильства. У світлі важливості проблеми домашнього насильства в Україні активно вживаються заходи для створення законодавчої бази, яка забезпечить ефективну діяльність поліції та інших правоохоронних структур у цьому напрямі. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає повноваження Національної поліції в цій сфері, включаючи виявлення фактів насильства, розгляд заяв та повідомлень, інформування постраждалих осіб та інші заходи [1, с. 49].

За інформацією сектору протидії домашньому насильству відділу превенції Кропивницького районного управління поліції, в обласному центрі за 2022 рік кількість заяв на кривдників відповідає всеукраїнській тенденції. Якщо у першому півріччі 2021 року було 416 постраждалих, то за цей же період у 2022 році мобільні групи реагування відділу превенції зафіксували різкий спад – 182 випадки.

У поліції кажуть, що в 2023 році статистика хоч і дещо зросла, але поки не йдеться про різке збільшення таких випадків. У першому півріччі цього року у Кропивницькому мобільні групи реагування поліції превенції виїздили на 702 звернення і результатами цих виїздів зафіксували 361 постраждалу особу. Серед них 266 жінок, 32 чоловіки та 63 дитини.

Управління патрульної поліції повідомляє, що протягом перших 9 місяців 2019 року 777 людей стали жертвами домашнього насильства, а за весь рік до Національної поліції надійшло 115 тисяч звернень, пов'язаних із цим явищем. З цих звернень складено понад 90 тисяч протоколів, видано майже 9 тисяч заборонних приписів, що є терміною дією для припинення домашнього насильства [2, с. 69].

Ураховуючи високу латентність правопорушень у сфері домашнього насильства, поліція розпочала діяльність мобільних груп для реагування на факти вчинення насильства. Утворено 45 таких груп, які включають поліцейських із служби превентивної діяльності, ювенальної превенції та патрульної поліції, які отримали відповідну підготовку для надання допомоги постраждалим від домашнього насильства. Робота цих груп розпочалася з вересня 2019 року [2, с. 1].

Враховуючи вищезазначене, рекомендується внести зміни для вдосконалення роботи Національної поліції у справі запобігання та протидію домашньому насильству: враховуючи досвід роботи поліцейських мобільних груп, пропонуємо розглянути можливість вдосконалення діючого законодавства, а саме: переглянути відповідальність за вчинення домашнього насильства, збільшити покарання щодо осіб, які вчиняють його. Мета – унеможливити уникнення кривдниками відповідальності за порушення, пов'язані з домашнім насильством, та забезпечити поліції повний спектр заходів для попередження таких випадків. Забезпечити ефективну взаємодію між Міністерством соціальної політики та мобільними бригадами соціально-психологічної допомоги, створеними Національною поліцією. Включаючи сумісні виїзди, обмін інформацією, координаційні наради та навчання членів обох груп.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/580-19>.
2. Кузьменко Ю. В. Адміністративна діяльність Національної поліції: протидія та запобігання домашньому насильству. 2019. С. 40.
3. Біленко П. Уповноважені органи Національної поліції України як суб'єкти запобігання та протидії домашньому насильству. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. С. 157-161.
4. Корнієнко М. В. Особливості забезпечення і захисту прав дітей дільничним офіцером поліції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. С. 100-107.
5. Статистика в Україні домашнього насильства. URL : <https://milukraine.net/2023/07/simejne-nasyllya-i-vijna-statystyka-znyzylas-yavyshhe-ne-znyklo/>

Олександр ЯРОВИЙ,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Каріна ПІСОЦЬКА,

доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

доктор філософії в галузі права

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В СФЕРІ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Взаємодія поліції з іншими правоохоронними органами є необхідною для забезпечення ефективного функціонування правоохоронної системи в країні. Вона полягає у спільних діях та обміні інформацією між різними правоохоронними органами з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень [1, с. 5].

Протидія домашньому насильству – це система заходів, які спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалих осіб, відшкодування завданої шкоди, а також належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки [4, с. 1].

Основними видами взаємодії поліції з іншими правоохоронними органами є:

1. Обмін інформацією: поліція має право та обов'язок передавати інформацію про скоєні правопорушення та осіб, що здійснюють їх, іншим правоохоронним органам. Це дозволяє координувати дії та вживати спільних заходів для затримання та притягнення до відповідальності злочинців.

2. Спільні операції: у разі необхідності поліція співпрацює з іншими правоохоронними органами для проведення спільних операцій або спеціальних загонів. Це може бути випадками спільних рейдів, обшуків, слідчих дій тощо.

3. Праця під одним керівництвом: деякі правоохоронні органи, такі як спеціальні служби безпеки, можуть працювати під керівництвом одного вищого органу. Це дозволяє краще координувати дії та працювати в єдиному порядку.

4. Обмін досвідом. Для підвищення професійних навичок та покращення роботи правоохоронні органи можуть проводити спільні навчання, тренінги, семінари або конференції. Це дозволяє обмінюватись досвідом, навчитись кращим практикам та вдосконалювати роботу органів правопорядку.

Взаємодія поліції з громадськими організаціями є важливою складовою демократичного суспільства. Громадські організації можуть відігравати важливу роль у забезпеченні прав і свобод громадян, постраждалих від домашнього насильства, захисті інтересів суспільства та підтримці діяльності органів внутрішніх справ.

Громадяни України мають право створювати громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку у сфері протидії домашньому насильству, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам у запобіганні та припиненні адміністративних правопорушень, захисті життя та здоров'я [2].

Одним із основних напрямів взаємодії є співпраця між поліцією та громадськими організаціями в сфері протидії злочинності та забезпечення правопорядку. Громадські організації можуть допомагати в зборі інформації про правопорушення у сфері домашнього насильства та проведенні попереджувальної роботи серед населення, сприянні виявлення та припинення правопорушень.

Також важливим є взаємодія поліції з громадськими організаціями в сфері прав людини. Громадяни можуть здійснювати моніторинг дотримання прав людини та звертатися до поліції з проханням про їх захист. Існують такі форми взаємодії, як спільні операції та рейди. Це означає організацію спільних акцій для боротьби зі злочинністю та порушенням закону. Іншою формою є обмін інформацією. Важливість передачі оперативної інформації між органами зумовлена швидкістю реагування події. Третьою формою є навчання та тренування, спільні навчальні програми інтегруються для підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів.

Правоохоронні органи взаємодіють у таких сферах, як боротьба зі злочинністю, забезпечення громадської безпеки та захист прав людини. Організація спільних операцій для припинення та розкриття правопорушень у сфері домашнього насильства, спільна робота правоохоронних органів у сфері запобігання небезпеці та врегулювання конфліктів, спільна діяльність для запобігання порушень прав громадян – усе це є основними напрямками взаємодії правоохоронних органів.

У результаті співпраці підвищується рівень безпеки, зменшується рівень злочинності, покращується сприйняття правоохоронних органів громадянськістю.

При цьому важливо забезпечити взаємодію на основі принципів взаємовідносин, поваги та довіри. Співпраця повинна здійснюватися на рівних умовах, дотримуючись принципів законності та захисту прав і свобод громадян. Україна, як демократична країна, зробила крок вперед для ще більшого захисту прав людини та здійснила правоохоронну реформу 2016 року, змінивши акценти у сфері призначення поліції з карального на сервісний орган [3].

Тому взаємодія поліції з правоохоронними органами та громадськими організаціями у сфері протидії домашньому насильству є важливим елементом боротьби зі злочинністю та підтриманням правопорядку. Це дозволяє забезпечити швидку реакцію на правопорушення, ефективно діяти в умовах їх скоєння та забезпечувати безпеку громадян.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII.
2. Взаємодія підрозділів Національної поліції з громадськістю. Профілактика правопорушень. 2017.
3. Пісоцька К. О. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України як суб'єкта адміністративної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 244-247.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

—

Для нотаток

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ
ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

*Матеріали регіонального науково-практичного семінару
5 грудня 2023 року*

Редактори, оригінал-макет – *Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуда*

Підп. до друку 17.04.2024. Формат 60x84/16. Друк – цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 13,06. Обл.-вид. арк. 14.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018